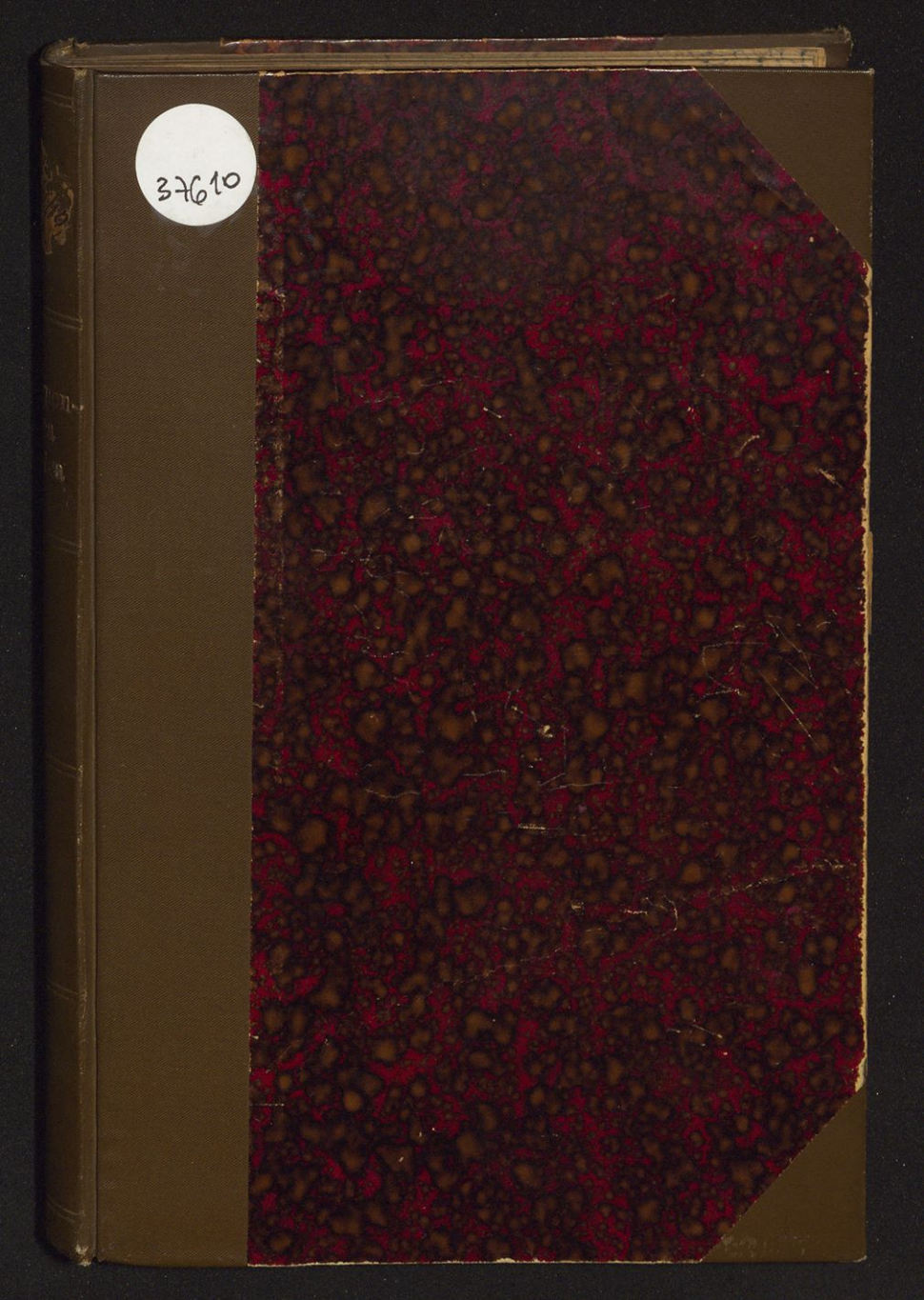

37610

The image shows the front cover of an old book. The spine is bound in dark brown leather with visible wear and some gold-tooled decorative elements near the top. The main part of the cover is covered in a marbled paper with a pattern of red and black spots on a dark background. The marbling is somewhat irregular and shows signs of age. A white circular label with the number '37610' is affixed to the spine. The corners of the book are reinforced with dark brown leather.

37610, VII, B, g.

Korespondenca

dr. Jos. Muršca.

Priobčil
dr. Fran Ilešič,
c. kr. profesor.

Ponatisk iz „Zbornika Matice Slovenske“ za l. 1904.
in 1905.

Ljubljana.
Natisnila „Narodna tiskarna“.
1905.

Korespondenca dr. Jos. Muršca.

Priobčil
dr. Fran Ilešič,
c. kr. profesor.

Ponatisk iz „Zbornika Matice Slovenske“ za l. 1904.
in 1905.

Ljubljana.
Natisnila „Narodna tiskarna“.
1905.

030032811

Spominu Stanka Vraza.

Korespondenca dr. Jos. Muršca.

Priobčil dr. Fran Ilešič.

Častiti gospod Jakob Gomilšak, sedaj umirovljen profesor verozakona na državni realki v Trstu, mi je blagovolil izročiti korespondenco svojega ujca, l. 1895. v Gradcu umrlega profesorja dr. Jos. Muršca.

Slavna „Slovenska Matica“ je ustregla moji želji ter sprejela Murščevo korespondenco za „Zbornik“.

Pa je bil tudi pokojnik skozi desetletja v življenju našega naroda važna ličnost, ki je, oplojena z idejami svojega rojaka Stanka Vraza, z vnemo posegala v razvoj slovensko-hrvatske zajednice, uspešno delovala na slovniškem in šolskem polju, vodila l. 1848. graško „Slovenijo“ in z njo ves Mali Štajer ter si postavila neminljiv spomenik v srcu svojih krajanov, Bolfančanov v Slovenskih goricah, bogato jim obdarivši cerkev in šolo. Rodna mu župa bolfanška je po njegovi zaslugi med dosmrtnimi člani „Slov. Matice“.

* * *

Pod točko A. sledi korespondenca, ki sem jo prejel iz njegove ostaline. To so pisma, pisana njemu.

Pod točko B. pride nekaj listov, ki jih je pisal Muršec drugim. Nekoliko jih je objavljenih v „Domu in Svetu“ iz l. 1901.; teh ne mislim ponatiskovati, pač pa jih hočem po glavni vsebini posneti. Pisma, ki jih je pisal Muršec Stanku Vrazu, se nahajajo v vseučiliški knjižnici v Zagrebu.

Nekaj pisem, ki jih je pisal Macun Muršcu, je že objavljenih v istem „Domu in Svetu“, a nekoliko Vrazovih v „Djelih Stanka Vraza“ V. Tudi teh ne bom ponatiskoval.

* * *

Vsa pisma seveda niso iste vrednosti. Mnogo jih je zanimivih le radi tega, ker nam kažejo, kako si je za Gaja in Prešerna na Štajerskem gajica utirala pot, in pa radi tega, ker se v njih vidi borba štajerskih narečij s kranjskim knjižnim jezikom in s srbohrvaščino. Gotovo pa je, da enkrat komu

prav pride vsako poročilo iz preteklosti, najsi se za prvi hip in s širšega stališča vidi še tako brezpomembno.

Radi skopo odmerjenega prostora prinese „Zbornik“ drugo polovico vsega gradiva šele prihodnje leto. Tam bode osobito najti korespondenco, ki se bavi z dogodki leta 1848. in sledečih let. V letošnjem „Zborniku“ objavljam starejša pisma, oziroma pisma mož, ki so že znatno pred l. 1848. začeli Muršču dopisovati.

Ker je gradivo razdeljeno na dva zvezka „Zbornika“, dodam komentar šele na koncu.

A.

Pisma pisana Muršču.

I.

Fran Polanec Muršču.

(1827.)

Fran Polanec naznanja v nemško pisanem pismu Muršču, slušatelju drugega leta filozofije v Gradcu, (torej l. 1827.) od Sv. Martina v Sulmski dolini smrt njegovega očeta in ga spominja na materino željo (pač da naj stopi v duhovski stan), ki je bila tudi želja pokojnega očeta: „Mein bester Jojeph! zu aller erst Wahl bin ich verbunden den Wunsch deiner lieben Mutter dir anzuempfehlen, daß sie dich beym Hals herum faßt und Tausend Wahl herzlich küssen laßt. Welcher Wunsch auch deines jel. lieb Vaters der größte war; ich bitte dich nicht geschröft zu haben . . .“ (20. majnika so očeta pokopali).

II.

Ivan Klajžar Muršču.

(1830—1843.)

1.

G. Jožefu Murščecu

k' njegovi novi meši, na 29. den Avgusta 1830.¹⁾

Slišim dnes vefelo petje
Se po cvetnem doli razlet',
Slišim dekelce nedolžne
S' fanti red Ti flavo pet';
Tak perpufti naj tud' jas
Dajam flabe hvale glas.

Lepo je, či zlata krona
Glavo krala obfvetli,
Či oblaft krez vso življenje
Njemi v' rokah fe (fi ?) leži,
Polek blifka zbrušen meč,
In grozi krez hude feč':

¹⁾ Čestitka ohranjena v poznejšem prepisu zato v gajici; le „f“ še spominja bohoričice.

Lepši mi je 'z rožic venec,
Mešnika kda obfvetli;
Terdno pravi: Da Zveličar
Ladal vražje vse moči.
Smert! Kde je zdaj zbrušen meč,
Brumnih nemaš morit' več.

Mladenc neki flavo dobil,
Kej je šel v' kervavi boj,
Kej je strah in' ogenj vleval
Notri v' fovražnikov roj.
Kde meč blifka, miloft spi . . . ,
Smert kde 'ma fvoje gofti.

Slavo Mladenc boš zadobil,
Keri Boga zvolil si,
Kej pravico in' refnico
Božjo češ razširjati,
Kej zablodnim kažeš pot,
Grešnikom nebeški hod.

Ker'ga krala čafti taka
Moč, kak Naš njo posedi;
Bukve krezi vfih življenje
V' rokah fvojih on derži,
Njega peta tlači smert,
On skoz milost je podpert.

Svetoft se na čeli bliska,
In dobrotnoft v' kril' sedi,
Vsemogočnoft njega kinča
Pred njim zemla fe zboji;
Svet zapoje Anglov zbor,
Svet kriči nebeški dvor.

Toti Bog, ker z' zvezdnim plajšem
Se odeva, ker ma
Svetov več, kak lud' na zemli,
Ino njih razvrčat zna:
On za vse Ti bo zaplat,
Njemu v' krili Ti maš spat'.

Teb' ime v' življenja bukvah
Sploh se čifto 'ma fvetlit,
Kak fkoz noč prelubi mesec
Z' zvezdno lučjo je oblit:
Zato dnešni venec Ti
Večne čafe zeleni.

Ivan Klajžer.

2.

Klajžerjeva čestitka Muršcu za god (Sazhoderkano 20ga Velikotravna), v kateri je ne posebno duhovito porabljen Knobelnova pesem od „nove krame“. —

3.

Vifoko poshtuvani Gospod Kaplan!

Jel Ti nizh neveh, kaj Koftanjovez sazhne? Al rakom shvisga, al poslufha rajfko ptizo? — Sem zelo jaf ali on ne shganje vreden. Jaf vem kej Ti rad bi kaj noviga vedel, tak ali poslufhaj — parturiunt montes — Murko namisli odsdaj zhafopif Šlovenski vundavati, ino toto njegovo nakanenje bodo (pa kaj sa totokrat sa iftino fhe ne porefnim) Kopitar, Šlomfhek, Jarnik, Zhop bibliotekar Lublanfki, ker vezh jesikov govori, kak ker drugi skos den njih more nafhteti ino neki drugi [vun¹⁾ prečrtano] na djanje perpelati [trudili prečrtano] njemi perpomogli. Ti ker Slovenji na krili fedifh, ino is njenih perf fladko svaro maternega jesika sisafh, Si bofh s-pravo gorezhoftjo kakti kera vfakiga Slovenza praviga kopita prav shivo sashaga tak hvalitevno naprevsetje nesmerne zene s-okufki Tvoje marlivofti po Tvoji mozhi sgotoviti ne prepustil. Al Ti bofh tudi druge korenjake biftriga vuma k-tak flavitnemi

¹⁾ Kar je v [] drobnega tiska, pomeni, da je v pismu prečrtano; ležeči tisk pa pomeni moje pripombe.

deli podvufiti vedel. Saj se fpomnifh onih Šlavnih Jarnikovih befed :

„Sarja lepa fe rasliva zhef Slovenji Goratan,
Sbujta dremanje zhaftliva, osnanuje fvetli dan.
„Slava bode fpet flovela, ki ſlovenzom da ime,
„Po deſhelah ſe raznela, perdobila zheihenje.“

Sa Asbuke volo naj ſe prepira, keremi ſe ſvada ne vnoſha. Od Murka pa flavni moſh Bezhki, kerega liſt jaſ v rokah imam, pa ne Kopitar tak pravi: „V. Slovenſki literaturi bo Murkovo ime drugi vek ſazhelo, kak Truberovo pervimu ſvetlobo podaja. Truber je velki bil al vekſhi je Murko ſa lepo Šlovenſko ... kajti flovenſki duh ino ne mali v-njem prebiva. On nam je pot pokasal, kerega hoditi moremo. Tak ali le ſa njim (kak pfiza ſa ſavzom) ſveſo napravmo med nami, ſjedinimo mozhi, ki ſnajo brege preneſte. „Tak po naprejpiſi totih vaſhnih befed kotrige Tvojiga vuma napinjay. Opravilo prelubko ſa vlaſtni jeſik Tebi je girazha, neki bo ſe filil kak konji per deli, kej bodo njemi vſe koſhize v napetem herbtifhi vkup ſeſpraſhale. Sdaj ſheni jeſik, ker bomo ga flobodno obrazhati fmeli; kdo ve zhi nam pa ne bodo na novo vuſt ſefhili. Pojte le ſa njim. Lehko preſhtimaſh, da Te jaſ ſ-lepimi ino zenitlivimi nagovori k' preſhlahtnemi namiflenji na haſek vſega Slovenſkega pokolenja priganjam. Bogaj me ali ino premifli kelko jozha boſh Slovenſkim materam perſhparal, zhi Ti Tvoje miſli kam inda opizhiſh, zhe Ti Tvoje ſvumne dela na oltar, kde vſi Slovenzi ſvojo blago bodo ſlagali, poloſhiſh, ne pa ſamo Tvojim farnikom preobilno podajaſh. Enkrat ſhe Ti rezhem: Bogaj me! Jaſ ſem Tebe vſelej rad bogal, ino moji pokornofiti nemreſh drugazhi pogoditi kak da to ſtorifh kaj ſem Te profil.

V- ovem tjedni ſo dva ſoldaka, kera ſta jednoga harmi-zhara ſa ofem reinifh volo ſaklala, obeſli; prihodni meſez pa bojo al Krajnſko al Dainkovo aſbuko, na tako kaſhtigo obſodli. Komi Ti frezho voſhiſh Murki ali Goſponi Dajnki? Jaſ ſem ſdaj tebi doſti ſnapovedal, kaj bo velko veſelje tebi napravlo; ne poſabi ali vſim Slovenzom veſelja napraviti! . . Al zhi pa ſe Ti ofkutifh, tak Ti jaſ iſ Graza nikol ne bom vezh pifaſ, ja iſ jeſe povernem ſe zelo na Dunaj. Tedaj bo Tebi ſ ſhalo (?)

Imaj ſelim vno go ſzreche;
Puno z-novczi vſzegdar vreche;
Kad pod koſzu dojdeſ ſzmerti,
Neb' odperti budu verti. etc.

Bog vam daj dobro — ſ- Bogom. Zhi bom mimo Vaſ v- verh ſhel, bom ſe ſhe pa ſglaſil. Ne poſabite ſtriz . . tudi Vi ſe pri naſ ſglaſiti, da bi vtegnili kda mimo naſ domu iti. Tak pa frezhno.

Ivan Klaisher

Kaplan pri I. Kukomorzi.

(13. jan. 1840.)

Zima v Ptuju.

Prelubljeni perjatelj!

Že vala, kak dugo sem Te nahal na odgovor Tvoje fladke pisme čakati; da Ti ga bershej Matjašič sam že perle donefil; da namreč *[izprva zh]* Stari Povoden per dobrem zdravji blizu ne so mislili k Matjašici potegniti, da je toto rasglašeno preselivanje prazni guč, či ravno kak dobro veš Matjašek njim v serce zarašen. Od Domainga se mi čudva, da Njih ne med kompetenti za Floriana, da totega žlahtnega *(najprej zh..)* plebanuša njihov brat ekspeditar Lavatinske kancije na toto kompetencio opominjal no dobro volo delal.

Naš profesor Rogač od božicov z božjim žlakom po ti prijé nezvihrani strani vdarjen še skoz postelo čuva nekaj bolšhi se občutivši, Fras ga v školi nadomeštuje.

Glaxanca Holzerinn (?) hujdo s- haja. Skoro ne verjem, da bo kda več travo klačla. Drava je premerznila, ino ovi tjeđen je od juga nakuhana voda led tak viľoko zdignila da je z ulicami spodnega mešta jedne glihe, ino voda v ulice naletavala, na ovi kraj mošta Rančare pregnala, ino toto ledeno polje sa gledati strahovitno tote križóčki polamane falate, bo naj beržej naš most vtergalo, kak berž bo se kelčkaj *(izprva kelz..)* zrašlo, da že na starih jokhah po stiri ftebre prerezalo. Varožlinski most pravijo, da je pretergan. Zimo smo na Ptuji, če je našim barometarom telko verjeti kak vašim, smo meli za dvagrada hujšo kak vi v Gradci zakaj da je celo debelo zidovje premerznilo, ino vino po kletah obilno nazkipnilo kmetom pa reja vekíhidel vía zmerznila.

Kak pa al fi že s Dehanta kaj Tvojih troškov poverjeno dobil, al so Ti kaj pifali; ino kaj še boš dale spočel? S G (?) Pjebi vi fte nam pre Kluječni kruh dolšpravli, čakte bomo že vkuperprišli, či perle ne, z mladletka.

Da Ti vse zoznanim, kelko se domisliti morem, še toto, na teatru je sa boge ob nov. leti se doblo 101 fl C M od ženitve nobene ne čuti. Ne jezi se, da bolšega ne dobiš: ker se ne bolšega kaj dozdej godilo, razvun či blo toto Tebi neznanó oftalo, da je Franzkeov Leibfütcher svojo lubo v belem gradi vftrelil, al to je ze pred adventom bilo. Bodi vsigdar zdrav ino vesel ino ne posabi kda kda počerkati

Tvojimu

13. Janer 1840.

Jvani

Led je včere frečno se odpelal.

5.

(25. 3. 1840.)

Slovenščina. — Konkurni izpit Klajžarjev.

Prelubi perjatel!

Tvojo fladko al veliko prekratko piſmo je mene zlo zlo razveselilo /zato drugofart dugſo napravi:/ Bog daj, da bi Tvoj čeden¹⁾ ſpomín zavolo Slovenſine mene zaſpano vmanjuho prebudil, faj fem zdaj pregnan v meſto, kde ſe mi vidi, da bo k takem ſpametovanji čaſa²⁾ obilno, jaj tedaj obečam Tebe bogat, vender Te po verni zavuplivoſti proſim, bogaj Ti tudi mene: Če ſe Ti pregerdo ne zdi, naproſi mi G. Vogrina za zveſtiga pomočnika per povuzemskem konkurzi, za perpravljenje je tote leta meni nekaj cajta, veliko pa vole menkalo, naj ſvojo pamet, da mu je Bog dal, prostemu Slovenci na haſek oberne. Je on ne na voli rataj mi keriga bogaflovca, da ſtertoletnih nobeniga razvun Šella, no totega celo malo poznam. Saj venda tota proſnja, če ne naj lepſa, ſicer ne vun nepoſtena, predobrega Tvojega ſerca ne bo razjezila —? Jaj ſe (?) rajtam Bog je Tebe za mene volo v Gradec odpravil.

Se Ti nič ne kiha, nič ne kuca, Tvojo ime je velikokrat, od naj, najviſe od žlahtne Graberce pohvaleno.

Sledno nedelo je farmeſtra Koroſaka božji žlak vdaril, po ſvetkah ſe mi meſtni za pozno božjo (*izprva* bos . .) ſlužbo per S. Verbani čredimo. Dnes fem jas bil tam, bo čuda velika če bojo toti radovolni pevec kda več zemlo klačli.

Bodi bol srečen, kak ti z ſerca želi Tvojga odpiska premočno zelcen

verni **Ivan**

Na Ptuij 25 Suſca 1840.

Na zadnji strani lista je pisano ime:

Dragutin Joſef Zimonič.

6.

(12. dec. 1840.)

Murſec in dekan ptuijski.

Prelublena Duſica!

Ne miſli, jas ba Tvoj poſel z- miſli puſtil, zidarski meſter, ki fem ga nikol ne mogel v roke dobiti, toti me mudil. Tvojo piſmo no kvitingi fem ovi den po jedi G. dekanuſi dal v roke,

¹⁾ *pred čeden ſtoji „zh“ (h ni čisto izveden); piſca je ſe motila bohoričica; tudi beſeda „zlo“ je prvokrat pač bila piſana „slo“, a piſec je „s“ izpremenil v „z“.*

²⁾ *pred čaſa zopet zh.*

no mu Tvoje naročenje pohlevno al vender zaštopno povedal, al vuſte fo tak kiflo ſaletele čelo ſe zgerbančilo, kak da ba Njih s ſpaikoj okadil. pregučali fo: to blo ſe moglo že prije opraviti, ino ne zdaj terjati, Tvojega piſma fo pred menoj ne hteli gorvtergati, al po beſedi boš z dekanovih rok odpifek dobil. Veli, povej kaj mam dale ſtoriti?

Prihodno nedelo bo Leopold Priger s A(?)ihmayerovoj Paulinoj zdan. G. Matjaſiĉ je z zelega ferca veſel, naſ novi lubi tovarſ Fraf veſel, kratki no debel. Naloži na ſkorem kako opravilo

Tvojemi

Ptuje 12. Dec. 1840.

Ivani

bodi zdrav no zadovoln.

7.

„*Ilirske Novine*“.

Lubi perjatelj!

Ti maſ veliko zavupanje do Klajžara, da po Tvojem piſmi miſliſ, meni bi ſe ker pot za Te povnožal: jaſ ſem zkoz rajtal, iſtini perjatar ma do moje duſe ino tela vſo oblaſt, če pa nače miſliſ al ſe krez Klajžara drugo nagovoriti daſ, zato me ne krivi. Tvojo pravico per Dehanti ſem s- gladkoj ino lehkoy proſnjoj zderžal, ino tak dobiſ plačo po Tvojih kvitingah zapisano. Čeſ pa Ti matere Slave ponemčani Sin dobroto zkazati, tak per Gaſpari zavdinjaj 2 kolara od dugofiti kak je perložena (*izprva* perloſ . .) nit ino ak ſi na voli plačaj, jaſ Ti bom iſtrošek naj beržej, zkoz Kanclara al drugo priliko poſlal. Maſ caſa obilno, nam piſi fladke noviče ino če ſe lahko zgodi, ſpozvej ali bi ſe ne bi imela ino kelko bi ſe moglo v Stem-pelom napreplačati, da bi Ilirskih novin ne trebalo po liſtah pečatiti?

G. Sonekara z njegovoj ženicoj je ſtrašno maternča pri-jela, da je obuh življenje viſlo na klini, al hvala Bogu dnes je bolſe ino jutri miſlim bota že po hiſi hodila. Kaplan G. Leſnik ſe z- bolenja zkopal, al Medved boleha, Kanclar obra-suje, Kocbek poſtni predgar, Ptuje Robača čaka. Tak ſem Ti povedal kaj ſem vedil, ſe tudi ti povej kaj veſ posebno kaj začnejo moji ſkolarski znanči. Z Bogom

Tvoj

Klizr

Stanko Vraz. — Računi. — Kremplove „Dogodivšine“.

Pje! Ti erjavi Sin!

Jaj bom Tebi no Tvojemi Vražjemi (*izprva Vras . .*) Stainki že pokazal, koga bota terjala? namrezh terjajta prav goſto Ivana, bo ſe ſvojega duga že ſpomnil. Zgodilo ſe je reſen, da mi je Stainko pisal nekaj ob ſmerti mojega lublenega far- meſhtra Goluba, ino da je tiſtoſart precej zmot mene ſtiſkavalo, ſem tiſti liſt nekam zaverſel, da je do dneſhnega dneva ne več videl ſvetle luči božjega ſonca ino meni toti dug ſe ne v pamet vrinil, dokler ſe mi ove dni ne z Tvojjo čerkoj ſpomnil. Toti dug boſh Ti ja htel poravnati, da bom Ti po nekaj dneh poſlal peneze z Tvojjo ſtoloj vred po pokojnem majori Leuen- felt (s ?) kero po militarskem dovolenji bo naſhega Invaliden- komanda ſmela plazhana biti, le ſhkoda da vam je Iudicium militare mixtum v Veroni zeli kondukt od 35 fl 8 k na 30 fl 32 k podbilo. Kak bote ſe tedaj talali? Dale ſtoji v protokoli Gang 4. Stadtparrgeiſtlichen 4 fl; keri možeki¹⁾ ſte poleg bili? po imeni je ne nobeden začoderkan, ino Peſerl tudi ne Vondruška ſe ne ſpomni več na toti ſprevod. Dale ſtoji Conducierung . . 2 fl vender ſ ſtrihom preresano, ſakaj? v vſeh ſprevodeh pred totim je ſa konduciranje 1 fl; ſa totim nič ne poſtavljenno razvun za hod. Pozvej da, kako ſi Gračari kres to zagovarjajo pravičo? (Pje gril zdaj Te majo, daj rajtingo od Tvojega hiſuvanja) Vzem da Lubi perjatel piſek v roke, či nemaſh od poſta preſlabih, no že mi nekaj na ſkorem piſi na primer: kaj delajo moji nekdaſni konſkolari kaj zveſh al več od milih bratov Slavjanov, kaj ſe za drugih novih novic? Nedugo ſmo to ſtaro Katinko pokopali ino ne bo lekič dugo, da bomo ſtarega Adelsb[e]rgera hranli. Goſpodin Vras je poſtni predgar ino kak ſe dohaja občudvan pohvalen od celega meſta. Kocbek po (*b ?*) prihodni tje- den ſe mogel na Polenſhak preſeliti; ino Krempl ſo mi včere piſali, da nemſka cenzura naj berže njihove hiſtorije²⁾ dopuſtila ſtiſkati, ino da nek glupaſt čenſurant rekel: kak bi Windiſchar ker deno umel kaj piſat.

Bodi zahvalen za Tvojo ſpominbo ino rad

Tvojemu

Jvani

Spodaj je napisal pač Murſec: Reſtitutionsgeld vom S. R. v. Frieſ.

¹⁾ pred ž je znamenje x; o je pač prečrtan prvoten „s“.

²⁾ ſigurno izpadlo: ne bo

(20. III. 1841.)

Računi. — Kremplove „Dogodivšine“.

Lubi Prijatelj!

Štógod ljubav, sloga ftvori
To fe nikad nerazori.

Salus, honor, virtus quoque, sit et benedictio,
Naj Ti kratka ova flová dičijo Tvojo godovno.

Jak na njedrim majci

Dětašce fe vrězi,

Tako svaka k tebi

Moja misel teží.

Aj prigarli i Ti

S ljubavi jih rado

Kano majka drago

Od serdašca čádo.

Perjatar bodi da telko dober, ino od totih perloženih 10 rajnski poplačaj per Damiani Fr. dug tak Tebi oftane 4. fl plače od Knifsofovega sprevoda Ne je vsa. al veš drobiš v pismo perlagati je ne prikladno, kaj Ti več še gre bom za (*izprva* s) dni Maja naj beržej sam Ti pernesel, no s Protokoli spisano specifikacio pokazal. Al ovači nemišli da bi z nize postavlenoj zumoj fe Tvoja al kerega drugega mešnika čaft kelko telko kvarila, ino kakega sagovora za spravičit fe treba bilo: zrok tote zmote [fte Gospon pa fvoji] je Protokol, kak fe mi terdno zdi; ino meni fi [skoro ne] dopalo zumo s vefeljom vzeti, kera bi ovači zkoz pomudanje znala celo vunoftati al vse toto bom Ti naj leži fam dopovedal. Ino kaj Te fem za konduciranja pobaral, tega ne mišli, da ba htel Tebe krivične rajtinge podužiti, temoč za potrebnega meni vedenja per toti sprevodnoj redi.

Dale da Frisa pomiri, no mu trepece preženi nekaj mi je Fašenk, nekaj mertvošt, nekaj kda kda v moji službi naletezhjih opravili[z] obilna vnožina odpisek zabranila, bo ga na kratkem dobil.

Krempel fo fi za svoje dogodovšine precej v skerbi, da je nek nemacki censurant, kaj fem Te me zdi ze flednofart ze napre toto poterti fe grozil.

Tote dni, kda bo fe vdalo bom fel¹⁾ ino Peni ak bo mo- goče, naznamnano knižico spelal, dale poslal po Tvoji befedi.

Kocbek bo fe, či ravno ne rad prihodni tjedén na Polenšak felil; kaj je čuti, bo ker drugi za njim naftopil, al bojo ker Beneficiat kaplanuš; kda boš imal troško dugočasa čerkaj pifmice želčno pričakane

Ivani

20. Marca 1841.

21. „ „ Od včera j fo naš Dekanuš zboleli vidoma precej nevarno.

Perjatar piši da hitro kda boš ove peneze v roke dobil.

¹⁾ *izprva*: fhel.

10.

(8. VI. 1841.)

Gostovanje murskopoljskih Slovencev. — Prihod škofov.

Lubi perjatelj!

Z. Tvojim pismom fi Ti mene više nego Daniela splašil; vender Ti z serca zahvalim za Tvojo obvestenje. Kak pa, bi se ne bi dalo, al bi Ridl z ivojo besedo ne bi po nobeni viži zamogel Wisenauera na bolšo pamet obernti? al je Daniel telko falil? al je morbiti nači začoderkal, kak je v roke dobil, jas fem njegovega Duha spregledal; no nevem da ba načišni bil kak ovih drugih? Al je resen on fam tak nesrečnik, al nema celo nobenega para? Daj da na skorem krez to kratki odpisek. Včere fem Strebelnovo čerko s Nedwedom po svojem žleženji [ni] v Zmureki školnikov Simon zdal, ino to je bilo gostovanje po navadi Murskopolnih Slovencev, celi popolden so se vkup važali, ino k zarokom pelali z takim copotom, rožtanjom, da se celo mefto gibalo. Či bi kaj krez Pugšica čul, da je zatožen, zavori ga kelko moreš, on je nedužni, kak bela ftena. Neke farmeftre, kam bojo škof prišli, pre trepetec šiple, ino neki ga čejo ze vso njegovem ftani priležnoj čaltjo sprijeti. Piši ali naskorem, še prije kak boš v mojem imeni htel moje pajdaše pozdravit.

8. Junia 1841.

Ivan.

11.

(14./III. 1842.)

Klajžar misli na mesto katehetsko.

Sieber Jožek!

Vunder da piši, al fi peneze dobil? no kak so kaj krez (izprva kres) nas Ptujčane za oblojenje zvižali; no še pozvej če ba G. Jurkovič list, kerega sem mu pisal, dobil no naj da mi odgovor celo na skorem spisani pošle. Al je refen kaj ba Ruedl v kako pravdo bil zamotan, kak se tu nek tak guč tepe. [Fradl na Polenšaki tifti ki . . . Kaj so za komp] Kaj se Ti zdi, bi flobodno se za kateheta noterprofil, mene na toto prošnjo precej skušnjava moti. Saj boš mi po Tvojem perjatarskem dobromišljenji potrebni fvat (!) dal, vender Te prosim ne mej tega, da Te tak niše ne bo pital, nikomi bres potrebe mujli.

P. 14./3. 42.

J. Klaižer

(21. III. 1842.)

Vrazovo „Kolo“. — Pismo Vrazu in Gaju. „Danica“. — Ptujška župnija.

Prelublena Duša!

Tvojo pismico sem dobil ino verjem, da še ne fi ponemčan, da još plamen Slovenske iskrenosti v Slovenskem Tvojem ferci jako puhti. Al glej kak daleko Gradec od Ptuja, tak močno fi moji Slovenski znanofti naprej preletel. Tvojo kolo al Frafovo kolo al či bi bil ravno potač fe do mene još ne perkotalo, kaj bo v sebi zaderžalo, trohe ne vem. Ti boš mene vem da gerde nemarnofti za Slovenšino poduzil — no naj fi bo — al čuj, jaš sem lani dvakrat na Vraza, da bi mi Danico 4^{ih} flednih tečajov za gotove denare htel ofkerbeti, letoš [no] njemu no Gaju fe podftopil pifati, [da h] kak bi bilo napravi da bi znal Ilirfke novine čitati, ino ne vfaakega lifta k ftemplanji posebno pošilati, al ne sem bil vreden le čerke odgovora dobiti; da ali po takem čejo nemi Horvati biti ino vifoki štimoritniki Stajerce pomiluvati, naj že bojo. Češ tedaj da bi jas Slovence na prenumeratio na Kolo nagovarjal tak na skorem tište knige zavjete no važnoft mi dopovej no ceno knige, no či premoreš [4 reh fladnih tečajev] Danico 39: 40: 41^{ga} leta za prebiranje pošli, jaš ti njo po kratkih tjednih pošlem domo.

Dal da lubi perjatel čedno zezvej, kak bojo, po Jurjovem duhovno vižanje v Ptuij sodločili, bom provizor, bojo me dol poftavli, bo kdo lucki prišel, bomo dugo na odrešenika čakali, komi mislijo temporalia komi ftiftane gorice zročiti —? Kelko veš al na fkorem zveš telko piši; ovo pa kak berž bo mogoče al piši po perjatarskem razodenji ne z zakrivanjom z. fladkimi befedami, da fe jedro zkozi [obot] fkorljivo shmahniki zavitkov ne more dogledat, ne mišli kaj ba perjatarska iftina mene gda merzila, Bog da bi nje na Ptuij fporedno bilo.

Stari Jurman no Frasinja tkaučka fta ne davno vmerla. Naš Pukšič je pre bolehavni, Stranjšak, Munda, Kancler fe ti perporočijo.

Maš ali časa obilno ali le kelčkaj, nakloni fe prošnji

Tvojega

21g Sušca 1842.

Ivana

13.

(23. III. 1842.)

Prenumeracija na „Kolo“.

Luba duša!

Ne zameri mi, da te drugoč dražiti morem, za tega delo : Jaf fem, tak fo mi gofpodje z ſkofove kanclicie pifali ſtempel za zkazingo kres popravleno jus cajunonicum pre dužen, da je on Goſpon, kojemu fem toto plačo v roke dal, za ſe poderžal, koj pak je zdaj noſil, je nobenega ne v kancliciji najſel, tak zkaži mi toto darežljivoſt, no ſe toti tjeden mi dug v kancliciji poravnaj, on zneſe 30 kr w frebra, jaf bom Ti ga prilično ak očeš z- činžom odrajtal. Zahvalim Ti s. ferca kaj fi mi pifal s Porkom ino prije? ino za volo caſopisa da glej, ak je mogoče, da natifkan poklic na prenumeračio, či je, mi v roke ſpraviš. Pošta leti, zato sklenem no Ti voſim naj vefelejše praznike.

23. Marza 1842.

Ivan

14.

(Poſtni pečat : „Pettau 12. Apr., Gratz 14. Apr.“ — 1842.)

Prenumeranti na „Kolo“. — Ptujſka župnija.

Perjatel Prelubljeni!

Da neboš prevelko cagal no ſe moji mudnoſti jezil, ti ſledeče imena pošlem. Moj lubi Jaf, Medved, Weikſel, Šerf, Strajnſhak, G. plebanuſ Kofi, Munda, večih nagovoriti ſe mi dozda ne perložnoſti bilo, vender če bi vtegnil poklic na predbrojenje od Tuteka nazaj dobiti ga dobrotljivo na razgledanje tudi nam pošli. Bodi zahvaleno Tebi, za Danico, kda bom njo prebral bom Te že kakoj proſnjaj obložil, bodi Ti pak zahvalno poſebno za ſplačani dug, Munda al kak bo ſe naj perle nagodlo, bo Ti nadomeſtenje perneſel, kak ſe bom Ti drugih prenumeraſtov imena pisal, kda bom keriga zvedil. Imaš prekobilnega časa piši, kdo bo Jurkovega cūzeka ježil, no kdo bo mu po Jurjovem jeſti daval —? tudi al je reſen kak ſe po Slovenſkih okoličah glaſ jezno tepe, da bi g. Kramer rekli: Med Slovenſkih meſnikih ga zdaj [izprva s] ne nobenega prikladnega za Ptujſko dehantijo, je pač nemec tepec.

P. (?) Jvan

15.

(6. V. 1842.)

Prenumeranti na „Kolo“.

Luba Duša!

Trepeči Kancler jedino na Tebe naj vekšo pouzdanost ma no fe Ti moli, da bi mu za pomoč koga naprofil, on bo z. Videkom fe perpelal, no moj dug pri Tebi plačal. Sturi fe ali vreden totiga zavupanja, kero Ti zkaže. Dale naj še bojo Majerič Maximil: Kancler Paul, no Ornig Jakob med prenumerate za Kolo zapisani.

Med nami nič ne novega; piši Ti kaj več, naj bi ravno ne bi bil prošén al opomenjen. Ino kda boš drugoč v Hraftovec ko [izprva na] obedi prišel, še proti Ptuji zafučkaj — Si čul, Ti belolafni Višanc. Z Bogom

6. Majnika 1842.

Jvan

Tu je Muršec s svinčnikom pripomnil: Tote tri ino se sem pri g. Ternski prenumeriral — po g. Macuni. Podčrtal si je tudi imena prenumeratorov v tem pismu.

16.

(10. I. 1843.)

Krempl. — „Kolo“. — „Djulabije“.

Na Ptuji 10. Jnra 1843.

Prelubi Perjatelj!

Pazi, da Tvojga štimanca ne bom po herbti vergel. Da fem Te ifkal, Te nikol ne bilo doma, verhka pak verlo Tvoje žermle ženeš.

Zakaj fem Ti ne po Tvoji voli hitro pisal fi Ti kriv, nazoči Tebe fem moge[?] knof zavezat und so hats natürlicb einen Anopf gehabt. Vražtva na ovi kraj napifano poglej, al razvedit fe ne fme, od koga je, tak mam naloženo Tebi povedat ino ob enem prav zvešto Te v Šrafelnovih imeni pozdravit, ferce je toti žaloftnici poskočlo, da fem Tebe v mujlleh imel, znaj tedaj z- tega, kelko valaš, Al Kloc fi naj ne bo v ftrahi, da bi bilo prepozno al zamujeno. Šrafelcka tvojo vero zaštavi, da je pomagalo takim, kerim je rak že vfo lice više 10 let do bele košti ipojele. Samo per kuhanji fe more pazit da fe mišenca dobro zevre, naj bi potlej flina kera fe ne bi fmela požirat, če bi deno vtegnila fe v gut omekniti, človeka ne bi zagiftala. Rane rezat al žgat tudi ne smejo. Morbiti znaš Kloca

nagovoriti da bi šel k Šrafelckinem brati komisar vračitari per S. Križi 1. vuro zvun [Ptuja] Krapine, on je pre že večim pomagal. Za malo povernilo pak bodi v Matjasičovem imeni poprošen ino naprošen, kak je naj berzej mogoče, v slamparijo skočiti ino nekih pet podnov za cirkevno rajtingo /allein wohl gemerkt: Gedruckte Bögen für Kirchenrechnung, also der Raum für die aufzuführenden Kirchenkapitalien, weil ihrer in St. Urban viele sind, viel größer belassen seyn muß als bei den gewöhnlichen Rechnungsbogen/ laße dir daher der verschiedenen Sorten zeigen und nehme die zweckdienlichsten ino kelko najprije po potinji nje pošli. Da nemaš dauč, pozvej da per Kvafi, al še je pri njem kaj Šafarikovih zemlovidov dobiti? Kreml bi radi 4. vzeli. Peneze ker grejo za Kolo, kam bi jih mogel poslati, Tebi v Gradec al tu ocod Frasi, samo tota je, Prenumeranti se vekši del švarajo vsi, kaj malo al nič ne zastopijo, ino meni se famemu zdi, da bi znali toti gospodje nekaj nači, ino če očejo fi čitaocov nabirat, kaj bol zanimavega pisati. Šerf ino Stranjšak prenumeracio gordata. Tak še mam Frafovih Djulabi od ovega leta čelo breme, razvun da bi le eno knigico razdal, ino deno je Fras po Tebi mene terjal rajši kak da bi pital, al fem le knjižico odal. Bukve, kere si mi zadnič naznamnal, fem v Graci flednokrat videl, zato se jih jako veselim.

Pozvej da tudi, al bo Margeta htela moja biti ==? tak bi fi mogel že za kuharco zvedavati.

Novega. Čuti je, da bo per burgermeistri goštovanje. Lieutenant Ilešic mišli Faniko vzeti. Bodi zdrav in srečen.

Jvan.

III.

Matjašič Muršču.

1.

Tožba po Muršču.

V- Serdišču 5/4 1834

Dragi moj!

Komaj enkrat fem se predramil iz te žalosti, v- kero fem opal, kada fi Ti iz mojega sofedstva se feliti začel. Samo eno malo predramil, reko, fem se, kajti vsa žalost še mi izdaj neje prejšla. Že vnogokrat fem mišlil, z- peretom Tebi mojo tužno žalovanje popisati; ali nesem reči najhel,¹⁾ mojega serdca čutenja naznamlati, ino kak pravi nemec fem mojo tugoto sam terpeti mogel. Miklaušoviške doline, od jeseni tak lepe v-

¹⁾ izprva pač najhel.

mojem spomini, fo mi zdaj neznane grabe; blaženi tifti hribi z-tersjom tak lepo obvenčeni, jas neznam, jeli še fo, ali ne. Od tifte kleti, kde imo v-ješen na trati sedeči, vu vugodnem južnem hladi kupice na stalno prijateljstvo in zdravje praznili, od ravno tifte kleti mi fdaj fem dol mrazeni fever puše. Pa ravno zdaj, da sem Ti še naj to velkšo povedati hotel, je posel že po piľmo došel. Pozdravi mi prav ferčno naj perle Sebe famoga, potlam mojega lublenega Josheka S. V- štirnajstih dnevih imam vupanje, Vaf vfe viditi. Že davno bi jas vu Ptuji bil, da nebi moj nevolen fajmešter tak jako betežni bili. Za ozdravljenje je malo vupanja. Vřim vkup Vam řelim veselo Alleluja!!!

J. M.

Tudi slovenski naslov: Serdišče.
Visokovrednomu vifokopoštovanomu
Gospodu Gosřodu Jořefu Murřecu

vu

Ptuju.

2.

V- Maribori 17. den Suřca 1838.

Da se vsaku protuletje
Tvoja jakost pomladi,
Kano prerajeno cvetje
Milokrasne naravi;
Da Te zdravje ne zapuřa
Cele Tvoje řive dni:
To, o draga moja duřa!
To iz serca Ti řeli

veř Tvoj

Juri Matjařiř

Od Kostanjovza Jos. vala řudi od tvojega řtarega Mathjasha
Koroshaka m/p [pař z lastno roko oba.]

3.

Ilirske knjige. — „Kolo“ in Vraz.

Lembah 16./5. 1842

Dragi Moj!

Ako ře pred ne fi znal, tak zdaj znař, kako muden sem jas v-pisanju. Vsak den sem mislil, de bom Tebi odgovor pisal; olje je zgorelo, pisal pa vender nesem. Tvoj sleden dopis s' knjigami ilirs. pak fe je v- Marburgu dugo zaleřal;

še le tote dni je do me došel. Zahvaljujem se Ti za Tvojo dobrotivno potrudenje. Ovdí so tudi penezi za tiste knjige, kere jas vzemem, namre :

5 igrokazah	1 f 40 kr
1 glas iz dubr	— 40
1 tamburaš	— 20

ino kaj sem pred dužen za igrokaze 2 „ —
vse vkup 4 „ 40

Jezgro imam več oddavna v-rokah, i Kajnih njo ima, tak še neznam, kdo bo njo vzel. Ako pak kaj penes dobim, očem nje pa Tebi hitro pošlati. Na Stankovo Kolo predbrojiti za sdaj nečem: meni se terdno zdeva, de se on, flavnoga spomina, na totem Koli dalje dopelati neče, neg od ljubavi do objimanja ino celovanja, i od ovoga opet k' onima. Ako pak se varam, i ako oče 'z-njega kaj druga biti, ne bom gledal na 2 ali 4 dvajšice.

Moj župnik so več krez teden dni v kobači. Nekša skula /ali kak bi vragu rekel/ se njim je na pravoj čelufi nabrala, ino od tega so precej javkali, malo ne vriskali, pak zdaj je začelo bolje bivati. Kaj kde predloga za Ptuje dela? Si znaš mišliti, kako na vedoželičnošt lamle. Ako Ti je kaj znano, objavi da Tvojemu

Tebi

vsegdar uzdanomu

Jureku Matjašiču.

Sem dobil 5 fl srebra
21/4 1842

4.

(18. I. 1844.)

Priprave za Kočevarjev slovar.

Vnogo poštvvani prijatelj!

Po Tebi že ljuta jeza poka, kaj od mene tak dolgo odgovara ne dobiš. Razumim, lahko se jeziš. Ali dragi moj! odprošti; jas sem prvi den, kak sem tvojo pismo prejel, sem odpisek začel, potem pa od pošlov preprečen, do denes ne sem mogel pisma doveršiti, nekaj tudi zato, ker mi tak različne mišli krez Tvoj predlog po glavi terejo. Očem li Tvojo naročenje na se vzeti, ali ne, to me jako muči. Od ene strani dobro vidim, da mi, ako čemo kda večelo žetvo meti, moramo orati, vlačiti, sejati; pečeni vtiči nam ne bojo v-gutane letali. Po drugoj strani pak občutim, kak sem za takšno delo neveršten. Razvun kaj mi časa¹⁾ menka, nimam druga nič v-rokah, neg

¹⁾ izprva časa.

famo Murka i Mažuraniča, i neznam tudi kde kaj dobiti. Lanika fem Vrazu oblubil, jedno ali drugo čerku k-namenjenemu flovazu izdelati. On pak je meni oblubil, vŕe kaj k-tomu treba, pošlati. Da on meni nič ne pošlal, fem tudi moji oblubi ne privezan, in ako ravno bi htel, nje nemorem izpolniti. Polek toga še me to lamle: naš nevtrudliv Caf že dolgo flovaza spišuje, i prez dvojmba bode njegovo delo verŕtnejšo, kak ga od koga drugoga fe nadjati moremo. Jel je ne škoda, njemu njegovo delo pogubiti? Še doŕti bi Ti rad pisal, pak vreme me že pa sili. Daj mi na to dobrovoljno odgovor, ino dopuŕti, kaj fe mam za

Tvojega

prijatelja,

18/I. 1844.

J. Matjašič.

5.

(16. IV. 1846.)

Slovar. — Ilirščina. — Novice. — Drobŕtince.

Dragi prijatelj!

Jeli fe jeziš krez mojo lenost? Jezi fe alj fe ne jezi; jas oftajam ipak kaj sem bil: — lenuh. Pak kako modroljubnik, miŕlim, da fe neti neznaš jeziti ili ne moreš. Misлити ali izrečti pak znaš, kaj ti je drago; ako ravno ŕi misliš ali rečeš: Ta mertva para bode bode od fame lenoŕti kosmat; niše Te neče laži potvarati, naj manje pak jas. —

Ob Tvojem godu ŕo moje i Tvojih znancov želje za Tvojo blagoŕtanje proti nebu puhtéle: pogoŕto ŕmo fe najmre proti nebu oglejuvali i rekali: Bog živi Jožefa N.; Bog živi J. N.; tudi na Te fe nesmo pozabili. — S-tim očitovanjem naše prijaznosti boš moral za zdaj zadovoljen biti, kako jaš s-Tvojim, ki fe me za moj god tako dolgo napred pokaral. Če očeš kaj opraviti, tak boš moral to večkrat, ja doŕtikrat učiniti ino pa ojtro, drugač če biti vse zahman. Jpak nekaj ŕi opravil; gosp. Kočevazu ŕem pisal, i za tem več odgovor dobil: on mi nalaže, da ja „lenština“ moram ŕada doŕtaviti, ŕto sem doŕad zanemarił. Neka ŕi dakle bude; oču po malem fe naloženoga pošla lotiti, pak ne bojte fe, ka bi fe jas prenaglil. Ako ravno mojo delo za nikoga nebude, meni bude koriŕtilo: ja fe v Ilirskem veŕbal budem. — Novice po Tvoji veleduŕnoŕti dobivam, i lanjski tečaj je ves skupaj, i naskorem ga oču u našu knigarnico uručiti. Slomšekovih Drobŕtinc fe več odpreda veselimo, pošli nje dakle, kak naj preje budo gotove. Polāk te proŕnje pak imam još jedno: Mi potrebujemo za naše škole ŕestero raz-

petje, da fe u vsakoj školi po jedno navěši kao znamlje, de fmo kriřtjani. Ovdı fe take veřci teŹko dobivajo, ali fo bez vrednořti drage; pozvedi da Ti u Gradcu — kod Koha, ali gděgdě, alj tam nebi jevtinije dobivale. Dobro bi bilo ako bi vse bile jednakolične, blizu na en laket dolge, i primerno široke, čena nesmi tri for. nadilaziti, jer naši džepi fo prazni.

Ako kaj prispodobnoga najdeř, piři mi koliko bi ftale, ja oču Ti onda novce pošlati s' molbom da je Ti izabereř, jer ne ufam fi komugoder ovoga naručiti, boječi fe, da nam nebi kaj takřega pribavil, nad kom bi fe i živina opllašila. —

Nař novi mořt je blizu gotov, votlino (Tunnel) sem več pred tremi nedelami prelazil, pa ipak voda brani, da nje nemorejo tako naskorem sgotoviti. Ipak fe nadjam da bomo v kratkem fe fem i ta derzali. Juhe!

Tvoj

iskren brat

16/4 46.

Juri Matjařić.

6.

Ilirske knjige. — Slovar.

Dragi prijatelju!

Evo Ti knıge, koje več odprije imam, natrag řaljmem. ZadārŹim dakle famo:

1. Početak řtulioveg flovara.
2. Voltiggia.
3. Vuk řtefanovića
4. Poćimak od Habelića.
5. Od Tvojih pišem devet zvezkov.

Ob jednom dobivař platjo za one nove knıge, kojih dofađ nesem imao:

a. Dramatična pokuřenja, dio II.	1 f — fr.
b. Razlićita dćla J. Kukuljevića, k. III.	— 45
c. Ljubice. od M. Bogovica	20
d. Basne od J. Čivića	30
e. Kolo, k. III.	45

Vse skupa 3 fl 20 kr.

Sad mi jořć meńka:

α. Kolo, k II.

β. Razlićita dćla J. Kukuljevića, K. I. i II.

Ako nje imař, volji mi nje pošlati. Hirřerov řlćlař oču Ti s' hvaloj natrag pošlati, kađ ga proćitam.

Iz Tvojih spisov fem uvidio, da fi marljivo radio; i jas fem zapoćeo, neg znař fe nadjati, da moja marljivořć nebude

Tvojoj lična. Meni nebude mogučno Italno, svaki dan nekoje vure pri tom doprineti; ipak oču se potruditi, da s'čem beržej napredujem. Za izraditi oftale litere filologija! h bude mi treba čitati sve, fo (?) si Ti već čitao, ili ne. Istina, dela je vnogo! Da bi mu bilo famo uspěha! — —

Vidiš, što iz Tebe sve biti nemože? I Vikar bi dobar bio! I ja tako mišlim, da bi dobar bio, pak Tebi iad ove pečarije ni treba, i Ti fi učinio, što bi svak razuman u Tvoji okolnošti učinio. Serčno napred u Tvoji nakani, nedaj se motiti!

Bog Ti daj zdravje i frečo na vnoge vnoge léta!

J. Matjašič.

IV.

Frančiškan Turban iz Varaždina Muršcu l. 1836. o Jos. Lubcu.

Multum Reverende Domine. Domine colendissime!

Aestimativissimas Ptl'æ D'nationis Vestrae debita percepi reverentia Litteras, quibus perlectis mirabar sane multum super eo, quod Inclytum Domini Petoviense denuo prætendat Testimonium Susceptionis ad Ordinem Nostrum Josephi Lubetz, Etenim Testimonium tale, quam primum susceptus fuisset, eidem usitata formula expeditum, et immanuatum fuerat, ea cum Cautela, et declaratione, ut nisi juxta Altissimas Regias Ordinationes a' Respectivis Jurisdictionibus ceu ab Ordinariatu, a Circulo, et Dominio produxerit Dimissorias Legitimas, nec induendus veniet. Qui accepto Testimonio Susceptionis dicebat illico iturum ad Patriam pro exoperatione Dimissorialium, reversus subin me assecurabat, quod Genitor ejus curam sit habiturus, unaque dicebat, Parentem ejus cum eo Varasdinum venisse, voluisseque Taxam pecuniariam deponere, ast me domi non invenisse. Quare juste timeo ne fors fraus aliqua, aut dolus subversetur e parte Juvenis, fortassis nec fuerat apud Parentem aut non dedit Dominio Testimonium susceptionis. Eunti quidem ad Novitiatum aliud extradedit Testimonium, cum ajebat, prius resignasse cum sua Instantia Dominio. Quidquid demum in re sit, cum ego eundem susceperim e commissione P. Provincialis, ad ordinem, ideo ad petitionem Parentis submitto sicut prima vice hicce adjacens Testimonium Susceptionis ad Nostram Provinciam. Testimonium vero Semestrale mittetur Ivanichio, nam P. Magister Novitiorum paucis ante diebus, his formalibus mihi scribit „Fr. Vilibaldus his diebus accepit Petovio a Cancellaria Ordines, ut mox absque ulterioribus processibus mitteret litteras Testimoniales, quid cum istis velint, et de illis cogitent? ignoramus, alioquin vix manet, quia in moribus non se commendat, et ut medicus dixit Strumam habet in gutture, vix loqui potest, maxime vero noscitur, dum altiori tono loquitur vel canit.“ E quibus verbis liquet non esse bona inditia pro ejusdem in Religione permansione.

Taxa autem seu subsidium pro primo Vestiario Religioso præfixi sunt 65 f 16 x VN. quos proin Pater ejus deponendos habet. Hocque subsidium non ita exigit Provincia stricte, ut si quorum paupertas non admitteret, ideo non susciperentur, sed cum et ipsa Provincia nullis sit provisa fixis proventibus æquum et justum est, ut vel primum ad minus exolvatur vestiarium.

Qui in reliquo piis ad aram precibus recomendatus omni cum cultu Sum

M. Rdae D'nationis Vestrae

Humilis in Xto Frater

Varasdini 8a Februarii 1836.

P. Nepomucenus Turban

ExMinister immediatus.

V.

Murko Muršcu.

1.

(19. II. 1838.)

Murščev konkurz. — Glaser, beneficijat. — Ptujski dekan.

Lieber! Kommst Du vor lauter Hochzeit und Tanz nicht zu Athem, oder hast Du schon die griechische Fasten angefangen, weil Du so gar nichts von Dir hören lässest? Ich möchte vor Allem nur wissen, ob Du meinen etwas treuherzigen Brief und den ersten Band der Hegelschen Dogmatik erhalten hast, oder ob das ganze Paketchen, das ich Herrn Schiffogg aufgegeben, gar in unrechte Hände gekommen ist? Diese Besorgnis ist nicht ungegründet, seit bei euch mancherlei Briefe einzulaufen, und sofort den Weg nach Graz in die Ordinariatskanzlei zu nehmen pflegen. — —

Dann, ist es wohl Ernst, daß Du Dich zur Concursprüfung stellen wirst? Mach nur; wenn es so fort geht, wie jetzt eine Zeit, daß die Pfarrer und Dechante nacheinander das Zeitliche mit dem Ewigen vertauschen, so wird die Reihe des Pfarrerverwendens bald auf Dich kommen. Eigen Herd ist Goldes werth. — Aber auf mich darfst Du Dich nicht zu sehr verlassen; es ist gut, daß Du niemand nöthig haben wirst. —

Daß die Dechante Raffler und Fasching, der Vorstadtpfarrer Gaisch gestorben sind, und der Pfarrer Züger vom Schlagflusse gelähmt darniederliegt, wirst Du ohnehin schon gehört haben. Glaser ist Benefiziat bei den Ursulinnerinnen geworden, und das Straßhauscuratbeneficium zu besetzen. Von den anzuhoffenden Domherren verlautet gar nichts. Wird vielleicht Dein Herr Kreisdechant, wie er sich einmal geäußert haben soll, um die Vorstadtpfarre Graben in Graz competieren? ich glaube doch nicht. Deinen Herrn Kollegen lasse ich grüßen; sage ihm zugleich, daß die gewünschten Sachen schon auf dem Wege sind, und noch diese Woche ankommen werden. Ein anderes Mal werde ich ihn so lange nicht warten lassen.

Laß also bald von Dir etwas hören oder lesen. Lebe recht wohl! Zeitlebens Dein Dich liebender

Graz 19. Febr. 1838.

Murko.

2.

(30. V. 1838.)

Murščev konkurz. — Mesto kurmajstra v Ptuju. — Murkovo potovanje.

Lieber, guter Freund!

Meinen herzlichen Glückwunsch zuerst zu Deiner so gut ausgefallenen Concursprüfung, worüber ich zwar so keinen Zweifel

hatte. Du hast aus der Paraphrase, Kirchenrecht, Pastoral u. Predigtvortrag eminentiam; aus der Moral und Kateches I.; die Dogmatik ist noch nicht classificiert. Aus der Paraphrase hast nur Du und Kostonjovež Vorzug. Aus dem Kirchenrecht nur Du und Dorizio Vorzug. Und denk Dir, aus der Moral nur Weber Vorzug! Den Moralfall haben alle viel zu streng genommen. Ich wünsche Dir erst bald eine recht gute Pfarre; sie wird auch gewiß nicht ausbleiben.

Dein Kreisdechant ist hier und hat auch mich beehrt. Wie verlautet, wünscht er den Anton Mattjajtsch zum Kurmeister. Du, sagt er, würdest ihm jetzt, weil du Concurs hast, so nur ein od. zwei Jahre bleiben, und er will auf längere Zeit die Stelle besetzt. Als ob Mattjajtsch nicht auch Concurs hätte, und schon zum Voraus auf mehrere Jahre zu bleiben sich verpflichten könnte. Der Alte denkt auf diese Weise noch lang zu leben!? Ich habe mich auch bei ihm empfohlen, was Du mir nicht übel nehmen wirst; aber er wollte nichts recht hören. Morgen werde ich ihm in Strümpf und Schuhe meine Aufwartung machen, weil ich so eben Einladungen zu machen habe. — Ich glaube, zuletzt wird noch geschehen, was das Consistorium oder Ordinariat wird haben wollen. Er ist in Verlegenheit: er fürchtet Dich, und muß Dich loben, was er auch thut — doch lassen wir die Welt rollen; Gott wird dabey das Beste thun.

Und nun, Lieber! darf ich hoffen, mit etwa 50 fl CM Dein Schuldner werden zu können? Es reißt sich viel ruhiger, wenn man so mehr gesichert ist. Kehre ich gesund zurück, so werde ich Dir schon bis zum Antritt einer Pfründe abzahlen. Sterb ich, so kannst Du meine Bücher in Beschlag nehmen, so daß Du nicht gar zu viel verlieren wirst. Schreibe mir hierüber in einiger Zeit; ich werde Dir auf jeden Fall noch einmal schreiben, und Abschied von Dir nehmen.

Lebe recht wohl! Mit Herz und Mund Dein Dich unveränderlich liebender

Murko.

Es geschah mir wohl sehr hart, und ich brachte ein großes Opfer, daß ich mich an demselben Abende so fortschleichen mußte. Aber ihr habet euch ja in entsetzliche Unkosten gesprengt, daß mir ordentlich hart geschehen ist.

Grätz 30 Mai 1838.

3.

(1. I. 1839.)

Murko pri grofu Wickenburgu. — Slovenske šolske knjige. — Murkov nameravani prevod sv. pisma.

Hochwürdiger, lieber Freund! Du wirst mir schon vergeben, daß ich Dir so lang nicht geschrieben habe; aber sey versichert, daß

ich mich mit dem neuen Jahre befehren werde, und zum Beweise, daß es mir mit dem Versprechen ernst ist, werde ich Dir gleich heute eine ziemlich lange schriftliche Visite machen. Ich bin also seit 15. Nov. v. J. Erzieher des jungen Grafen v. Wickenburg, mit 400 fl CM. Jahresgehalt und Verpflegung, bisher zufrieden, mit vielen gewöhnlichen Kinder- und Elternverdrüßlichkeiten nicht zu kämpfen. Vorzüglich wohl thut es mir, der bisherigen Priesterhausvormundschaft enthoben zu seyn, und von den jetzt so häufigen geistlichen Intriguen und gegenseitigen Verfehrungen wenig zu hören; indessen, versteht sich von selbst, haben auch meine dermaligen Rosen ihre Dornen. Für die Zukunft wird wohl der allgemeine himmlische Brotvater sorgen. Es freuet mich, daß Du so herzlich an mir und meinem Schicksale Theil nimmst; nimm die Gegenversicherung, daß Dein Wohl und Weh auch mich freut und schmerzet.

In die windischen Angelegenheiten bin ich wieder gegen meinen Willen verflochten, ex officio. So viel ich von mehreren Seiten erfahren, freuet man sich, daß gerade mich der Auftrag zur Zustandebbringung der windischen Schulbücher getroffen; ich werde mich bestreben, das mir geschenkte Vertrauen zu rechtfertigen, und den Wünschen und Erwartungen meiner Landsleute und aller gemäßigten Slawenfreunde zu entsprechen. Vielleicht ist es Dir nicht gleichgültig, hierin die mich leitenden Grundansichten zu erfahren; lieb wäre es mir, wenn Du mit sprachkundigen Freunden und anderen Interessenehmenden darüber sprechen, und das Mangelhafte und Nichtzeitgemäße daran bei Gelegenheit mir mittheilen wolltest. Es ist Gesetz, und wenn es auch nicht wäre, jedenfalls wünschenswerth, daß wenigstens für den windischen Antheil von Steiermark, also auch für den Gyllierkreis, ein und derselbe Schulartikel eingeführt werde; alle bisherigen Privatauflagen von Katechismen, Evangelien u. dgl. sind gesetzwidrig, und dieselben müßten, im Falle das Gräzerbuchbindermittel, als Pächter der sämtlichen Schulartikel, dagegen Klage führte, ohne weiteres verbothen werden. Hieraus, glaube ich, ergibt sich nothwendig, daß eine zweckmäßige windische Uebersetzung der deutschen Schulbücher so viel möglich in allen windischen Anthteilen von Steiermark verstanden werden müsse, woraus wieder weiter folget, daß jede steirische Dialektvarietät sich gefaßt machen müsse, in einer solchen allgemeinen brauchbaren Uebersetzung einiges ihr minder gewöhnliche oder Geläufige zu finden. Daß eine solche Uebersetzung keine Chimäre, sondern real möglich sey, lehrt die Erfahrung: ehemals bestand nur ein Schulartikel für Steiermark, wie, bei nicht geringerer Dialektverschiedenheit der Ober- und Unterkrainer, noch gegenwärtig für Krain nur ein und derselbe Schulartikel besteht, ohne daß man die erst seit einigen Jahren in Umlauf gebrachten Klagen über dessen Unverständlichkeit so oft als jetzt hören mußte, obgleich die frühere Uebersetzung in der Rücksichtnahme auf alle Dialektverschiedenheiten nicht gerecht

war, weil man mehrere derselben ganz ignorirt hatte. Was aber von dem in den verschiedenen windischen Antheilen Verschiedenen aufzunehmen sey, bestimmt der ausgebreitetere Sprachgebrauch, und, wo dieser zweifelhaft oder verwerflich ist, die grammatische Richtigkeit. So denke ich über die zu veranstaltende Uebersetzung.

Die Wahl der Orthographie steht in dieser mir aufgetragenen Arbeit nicht in meiner Willkür, und die Studienhofkommission, von welcher die Entscheidung abhängt, wird schwerlich beinahe jährlich neue Verordnungen in dieser ihr gleichgültig scheinenden Sache ergehen lassen. Indessen wird die Zeit, in welcher die Uebersetzung erst zu Stande gebracht werden muß, so Manches bis dorthin zur Reife bringen. Vorerst glaube ich, daß es noch nicht an der Zeit sey, die illirische, resp. böhmische Orthographie in den Schulartikeln einzuführen; sie würde, wie die Dainko'sche und die anderen, vielfachen Widerspruch und neue ekelhafte Verhandlungen veranlassen, ohne daß deßwegen früher ihre Einführung durchgesetzt würde. Sind einmal gute Volksbücher in der angezogenen Orthographie vorhanden, so wird der Wunsch von selbst allseitig entstehen und laut werden, daß auch die Schulbücher in der erwähnten Orthographie erscheinen möchten, und die Einführung derselben eben so früh und leicht erfolgen. Wie verschieden ist die neuere deutsche Orthographie von der in unseren Schulen eingeführten Altschreibung! Mich wegen dieser Ansicht, die das Resultat ruhiger Beobachtung ist, für einen Gegner der wünschenswerthen Fortschritte in der slawischen Literatur zu brandmarken, dessen Möglichkeit Du bei Deinem letzten Hierseyn befürchtetest, wäre sehr ungerecht und kurzsichtig, da gerade ich und zuerst es gewesen, der, nicht nur negativ, sondern zum Theil auch positiv, in der Vorrede zur Grammatik, auch die Art, wie eine Dialects- oder Orthographievereinigung möglich werden könnte, hingewiesen, und ersteres soviel damals thunlich war, auch ausgeführt hat. Ich selbst werde in meinen Privatarbeiten, als: in einer vollständigen slowenischen Grammatik, einem Lexicon, und, in der h. Schrift, die ich mit der Zeit ans Licht treten zu lassen gedenke, die illirische, resp. böhmische Orthographie gebrauchen; was Du zur Vermeidung geäffiger Mißverständnisse in der illirischen Nationalzeitung öffentlich kundgeben kannst. Wahrheit und Liebe (und die Liebe ist klug) möchte ich als mein Lebensmotto practicieren. —

Wie geherdet sich der Herr . . . nach seinem Durchfalle, neuerdings ein Geniestreich des Ordinariates gewöhnlichen Calibers? Lebe recht wohl und schreibe mir sehr bald, und genehmige bei dieser Gelegenheit die wiederholte Versicherung, daß ich Dich von Herzen liebe und erstrebe.

Dein unveränderlicher Freund

Graz 1. Jan. 1839.

Murko.

VI.

Kremp l Muršcu.

1838—1844.

1.

Kollar. — *Češko-ilirski pravopis*. — „*Dogodiščine*“.

22^t Juny 1838.

Hochwürdiger Herr!

Wenn es mich auch sehr erfreut, von dem eifrigen Pan-slavisten Frafs, meinem einstigen Schüler auf der Pettau-Universität, ein so schätzbares Praesent, als es Kollar's goldnes Buch ist, zu erhalten; so freuet es mich noch viel mehr, solches aus Ihren Händen empfangen zu haben. Indem ich Ihnen für die gütige Übersendung höflichst danke, nehme ich mir bei dieser Gelegenheit die Freiheit, Sie zu bitten, daß Sie als ein bekannter vortrefflicher Mann, und geschickter Slavist in unsere S l o g a s l o w a n s k a, deren unbedeutendes Mitglied ich erst seit einiger Zeit zu seyn mir einbilde, einzutreten, und auch dort Mitglieder anzuwerben. Kollar's Ansichten sind herrlich und geben uns Arbeit genug. Die Annahme des čecho-ilirischen Alphabets hat in vier Königreichen unseres Kaiserstaates den Anfang, und auch an uns Inner-österreicher die unabweisliche Aufforderung gemacht, dem Beyspiele der Böhmen, Kroaten, Dalmatiner, Slavonier etc. zu folgen.

So lange wir, [nichts besseres, als] des Dainko Schreib- und Sprechabsurdum als erwünschte Reformation wohl nicht ansehend, unser separirtes Bochorizhisches Alphabet hatten, bediente auch ich mich denselben und schrieb mit dem germanisirenden Alphabet auch ein germanisirend Slowenisch. Da sich nun aber eine Aussicht auf eine große Vereinigung zeigt, so bin ich also-gleich bei dem, was viele, besonders jüngere Slavisten so heiss wünschen, und was guten Erfolg verheisst. Ich rücke zwar schon mehr dem Alter näher, kann aber, wenn ich immer so gesund und ruhig bin, als bis jetzt, an dieser Stazion doch noch Etwas zu dieser guten Sache beitragen, und könnte mit Lorenzen's Revenüen, die mir geraubt wurden, auch so manches Pecunialopfer bringen, das sich hier nicht thun läßt. Gehen wir also recht ernstlich an die Sache, Kollar's Wechselseitigkeit beobachtend, schreiben wir in Zukunft čecho-ilirisch, suchen wir im Style soviel als möglich rein slovenisch zu werden, und schliessen wir uns an einander an. Schauen Sie daher sich aus der Pettau-Universität discordia zu entwinden, und die arroganten Ignoranten dort zu lassen, wo sie ringsumher herzzerneigendes Unheil verbreiten, Sie aber trachten nur, wozu Sie Herz und Geist haben, recht viele Anhänger und Theilnehmer des Sla-

vismus zu erhalten. Doch ich brauche einem Manne, dessen Fähigkeiten die meinigen weit übertreffen, nicht zuzureden, Sie wissen es ohnehin, was sich nun thun lässt.

Ich habe an die hochw. Schuloberaufsicht und an einige Schuldistrictsaufsichten die bittliche, aber vermuthlich erfolglose Vorstellung gemacht, dafs dieselbe auf die Einführung des besagten ilirischen Schreibsystems Einfluss zu haben bemüht seyn möchten. Eine solche Zuschrift schliesse ich auch an die Schuldistrictsaufsicht Sauritsch und Pettau hier bei und bitte, sie gefälligst zustellen zu wollen. Könnten diese Herren doch Vermittlungen treffen, dafs die Studienhofcommission, die uns ein Alphabet vorzuschreiben vorhat, uns dieses zweckmässige und schon von so Vielen angenommene vorschriebe!

Ich habe neulich den zum 12! Abschnitt meiner slovenischen Geschichte Steyermarks angehängten Epilog: „Pozvon na Přemisl Otokara II.“ den jungen Panslavisten nach Gratz geschickt, und habe die Ehre, auch Ihnen, vielgeliebter Freund! damit ein kleines Präsent zu machen. Indem ich alle geistlichen Herren, die Sie besuchen, zu grüßen bitte, verbleibe ich mit besonderer Hochachtung Ihr ergebener Diener

Anton Kreml
Parochus.

2.

Ilirski pravopis in Kopitar. — „Dogodivšine“

9tega Sušca 1839.

Visokopoštuvani Gospod!

Ena prehitreča prilika me primora, Njim samo nekaj malega, pa še to ne kaj takšega pisati, kaj želijo. Z' Kopitarom je ne nič, on ilirske pismenosti ne terpi. On mi je kratko odpisal z'tem:

Fiat experimentum in anima vili, dachte der Prediger in Pest, und vielleicht ein anderer Protestant in Prag, und der Kroat Ljudevit ward gewählt. — Man braucht sich doch nicht zu übereilen, sondern man warte, ob er es auch nur bey dem Rathsam anpries. — Schon das von Mandich ist besser. — Kennt Ihr Ljudevit's ersten Versuch 1830? — etc.

Namesto obilnešega odpiska mi je poslal en zvesek, ke-rega Njim na preštenje priložim. — Ali jaz mislim, da nebo ravno vse na to prišlo, kak se naskrižnemi Kopitari vidi. Dr. Gotweiss je našemi Guberneri za ilirskega pismenstva volo pisal, pa tam beržčas tudi nič nebo. Jaz bom enkrat z' mojimi Stajerske zemle historiami skusil, bo pa morebiti še prej dgo začetek naredil.

Z' posebnim poštvanjem

Njihov odpertoserčen prijatelj

Anton Kreml.

(20. III. 1844.)

„Dogodivšine“ četrtrič predelane in potrjene. Klajžar in Muršec korektorja.

Visokopoštuvani posebno čestivredni Gospod!

Z' veseljem sem po mojem školniki poslano prijatelno pozdravljenje prijel, ino Vam serčno zahvalim za Vašo na me nepozablenje. Ali jaz prosim za odpušenje, kaj se precu podstopim, iz Vašega prijateljstva hasak vzeti. Moje „Dogodivšine štajerske zemle i. t. d.“ (štertokrat predelane) so od c. k. vikšega policajškega ino knigosodniškega dvorskega oblastništva popunoma dopušenje natiskanja dobile. Tote bi jaz ali rad kak najprejd na svétlo dal. Da bi pa snažne ino prez natis-karskih pregreških se natiskale, mi treba dobre korekture. Dobremi g. Klajžari sem zato pisal, ino njih pále za toto dobroto prosil. Da pa vém, ka oni imajo preveliko drugih opravil ino poslov, tak ponižno prosim, da bi Vi njim pri toti korekturi hteli na pomoč biti, ino bi tak ali toto natiskanje pod Vaji, dobrih gospodov, ravnanjem poželéti naprejde ino vunspele ino imelo. Za narodne dobre reči volo Vas ali prosim za toto dobroto, ker Vas posebno poštuvač ostanem

Vaš

pripraven prijatelj

Na 20. den Sušca 1844.

Anton Krempel
Farmeštr.

Med korespondenco Murščevo je ohranjena tudi nastopna pesem, sigurno Kremplova, pisana lastnoročno od Krempela samega:

Pesem

od sv. Kirila no Metuda.

1.) O ves zrak napuni se
Zdaj od moje pesmice,
V' keroj teče hvála,
Kaj Kiril no brat Metud
Za Slovence telki trud
Sebi sta zavdála.

2.) Hvalo vama bratoma
Vsa slovenska zemla dá,
Hval no sláv stotíne,
Kaj sta Evangelsko luč
K' nam pernesla, no ž' njo kluč
Rajske do višine.

- 3.) Krez Slovence ravno je
Nekaj že razlila se
Svet'ga Kersta gnada,
Ali da so skrivnosti
Vere ne zastópili,
Nej' pernesla sada.
- 4.) Vidva nje vučila sta
Rèči pisma svetega
Po slovensko ravno,
Tak kak so v' gorečnosti
Vsi želeli slišati
Že Slovenci davno.
- 5.) Zdaj Slovenci čujejo,
Da v' to čast pozvani so,
V' kero vsi Kristjani.
O kak pojejo na glas,
Kak je blažen toti čas,
Ker je njim zdaj dani.
- 6.) Vse per njih se premeni
Od dozdajne žitnosti
Na čednéšo djanje:
Misli njihove le so
Zdaj obrnjene na to,
Kaj je njih pozvanje.
- 7.) Svoje krive zdaj Bogê,
Kak verjeli so na nje,
Radi zapustijo,
No le pravega Bogá,
Neba, zemle Stvarnika
Združeno častijo.
- 8.) Njihov ofer nej' živád,
Kak nje prejden šli so klat
V' njih bolvanskem lógi;
Svoje serca pred altar
Ta pernesejo za dar
Zdaj nebeskem Bogi.
- 9.) Da bi v' mirni zložnosti
Le pravico lubili,
Je zdaj njih želénje;
Po živlenji totem pa
Da bi prišli v' ono tá
Večno zveličénje.
- 10.) O Kiríl no brat Metud!
Bod' za vajni sveti trud
Hvala vama večna:
Vsa slovenska zemla je
Le skuz vajne navuke
Tak postala srečna.
- 11.) No če ravno nemški jál
Ne terpi nič totih hvál
Od slovenske sreče,
Pa, kaj Raj nam je odpert,
On na nas 'ma velki serd,
To nas naj ne peče.
- 12.) To pač serce nas boli,
Da te svete včrédnosti
Nemec dolzavdári,
No slovensko králestvo
Mu razdrét' pomagajo
Hunoski Madjári.
- 13.) Duge léta ah za to
Serce nas bolelo bo,
Kaj smo prišli v' sužnost;
Naj pa bo pritožena
Vama svet'ma bratoma
Naša tu nedužnost.
- 14.) Prosta vidva tam za nas,
Da k' nam pride tisti čas,
Kerega želimo:
Da se vsi zjedínli bi
V' veri no pismenosti,
Kak od vaj' se včimo.
- 15.) Prosta, da Slovenci vsi
Si za lepe znanosti
Oster trud zavdájo,
Da modróst bi njihova
Sama njim odkrivala,
Kaj Slovenci znajo.
- 16.) Prosta, da bi svoje le
Vučenósti narodne
Zbudili Slovenci,
No se nebi gledalo
Samo tá, kak storijo
Dušmani no Nemci.
- 17.) Prosta, da Slovence vse,
Da so ene matere,
Veže ena vola;
Naj rod roda ne čerti,
Temuč zloge se derži,
Tak kak rozge kola.
- 18.) To izprosta v' nebi tam
Slavna sveta brata nam:
Sprosta nam pobožnost,
Sprosta dar jedínosti
Našem velkem narodi,
No na vsigdar zložnost.

A. Krempf.

VII.

(Nastopno pismo bi lahko na prvi hip na tem mestu koga zavzelo. Izprva sem ga tudi v istini hotel izpustiti, a brž sem se odločil, da ga priobčim, ko sem spoznal, da je v zvezi z Murščevim odgojiteljstvom ter nam kaže, kakšne „afere“ je moral Muršec gladiti kot odgojitelj plemenite dece. Papir tega pisma nosi na prvi strani vsakega lista monogram „Henriette“, čez pa je krona. Podpis je podan le z začetnicama, ki sta jedva čitni, najbrž je „H. K.“)

Den 12/3 842

Um Ihnen, lieber Herr Murschetz, zu beweisen wie herzlich, mich Ihr Brief freute, u. Sie aufzumuntern auch in Zukunft, mir manchemal ein paar Zeilen, zukommen zu lassen, will ich ihn, noch heute beantworten — Sie suchen mich zu beruhigen, mir Hoffnung zu geben — ach! mein guter Murschetz, ich kann u. will es nicht verhehlen, daß der Gedanke an V., mir die Seele, mit unendlich tiefem Kummer erfüllt! Die wenigen Zeilen, welche ich heute in Ihrem Brief, als Antwort auf mein Schreiben vom 7ten eingeschlossen fand, machten mich neuerdings, unendlich traurig, da sie mir leider, ein neuer Beweis, ihres gänzlich unzugänglichen Charakters sind. — Sie sagen selbst: „Zartheit, u. Weiblichkeit fehlen.“ In ihrem Alter! Glauben Sie, daß man ihr, diese beyden Eigenschaften geben kann? — Wie kann man der Hoffnung Raum geben, ein Wesen zu bessern, das nicht an seine Fehler glaubt? alles nur für Ungerechtigkeit, Verfolgung etc. hält. — Wie ist auf ein solches Wesen zu wirken? Auf ihr Herz. — Ich möchte bey Gott! fragen: hat sie denn ein Herz? V. liebt nur sich selbst! u. Egoisten sind mir fürchterlich. —

Doch hören Sie lieber Murschetz, ich will Ihnen alles schreiben, damit Sie u. Fr. B. so viel als möglich klar über diesen — verzeihen Sie — abscheulichen Charakter sehen; doch darf V. nicht erfahren, daß ich Sie davon in Kenntniß setze, da sie um Stillschweigen bath — ich es aber für meine Pflicht halte, es Ihnen zu schreiben. — Am 6ten erhielt ich von V. einen Brief/die, welche ich früher erhielt, enthielten nur ungeheure Phrasen, voll Liebe u. Zärtlichkeit, jedoch jedes Wort, das liebevoll scheinen sollte, dick unterstrichen; ich fühlte wohl, daß all das nicht vom Herzen kam, doch schien ich es zu glauben, u. dachte: jetzt spielt sie zwar nur Komödie, doch endlich wird es doch vielleicht Wahrheit! voll Klagen, über namenloses Unglück, Verfolgung, allein — Fremden /ein Theil davon fällt auch auf Sie/ überlassen zu seyn etc. etc. enfin Klagen, die Hölle auf Erden zu haben, u. das Alles nur aus dem Grunde, weil man sie nicht verstehe, denn es handle sich nur um leichte Versehen — leichte Fehler — u. jedermann habe ja Fehler. Darunter, waren ein paar impertinente Ausdrücke, über Fr. B., u. allerley über Z's. gemischt. Endlich wendet sie sich an mich, von meinem „ihr bekannten guten Herzen“ mit Gewißheit, die Gewährung ihrer Bitten hoffend. Itens in Scheuchers Fastenpredigten gehen zu dürfen, u. 2ten daß Bernh. alle Wochen 2—3 zu ihr, u. sie jedes Monath 1 mal zu S's. gehen dürfe. — Durch Fr. B.s u. noch einen andern Brief, war ich schon von ihrem abscheulichen, hinterlistigen Betragen benachrichtigt! Ich war in tiefster Seele betrübt! um so mehr, da ich es nur zu gut fühlte, daß ein großer Theil der Schuld, auf mich zurück fällt. — Ich überlegte nicht lange, setzte mich hin, u. dachte, vielleicht gelingt es mir ihr Vertrauen zu gewinnen! Ich schrieb ihr so weich, u. gemüthlich als es mir, mein bewegtes Herz eingab! — Ich machte ihr gar keinen Vorwurf, bath sie nur, Alles was man ihr sage, aus einem andern Gesichtspunkt anzusehen! Sie sehe Alles in falschem Licht, es geschehe ja nur für ihr Wohl, für ihr Glück! etc. etc. In Bezug auf ihre beyden Bitten, könne ich nur sagen, daß

ich jetzt in Bezug auf sie, nichts mehr zu erlauben, oder zu verbiethen habe; daß ich alle meine Rechte in Frä. Bar.'s Hände, mit der Überzeugung, treu für ihr Wohl zu sorgen, gegeben habe. Ubrigens würden sie ihr gewiß gerne aus irgend einem Buche der Art, vorlesen, oder ihr zu lesen geben! Daselbe gelte auch in Betreff der S. Sie wünsche sie so oft zu sehen, weil sie sich unglücklich fühle, um ihr volles Herz ausschütten zu können. Ich sagte ihr, daß so oft sie wolle u. könne, statt zu S. zu gehen möge sie mir schreiben, Alles was in ihrem Herzen, u. Kopf vorgeht — sie würde bestimmt vergebens, eine treuere wohlmeinendere Freundin suchen! — Als Antwort auf diesen Brief, erhielt heute jenen, in Ihren Brief eingeschlossenen Zettel. Sie fängt damit an, mir zu sagen: sie müsse mir widersprechen, in Bezug meiner Antwort, auf ihre beiden Bitten; Sie läsen ihr zwar alle Tage aus Hir. vor, doch mache eine Predigt weit mehr Eindruck, besonders da sie mit dieser, wie sie sagt: „forte persuasion“ hin ginge. In Betreff der S. solle ich nur ihr glauben, sie spräche nichts was nicht die ganze Welt hören könne! — Nicht ein gemüthliches Wort — außer ein paar unterstrichenen bien aimée Henr.! Ich versichere Sie, es schnitt mir durch die Seele! Wie ist auf sie zu wirken? wie ist es möglich so ganz ohne Gemüth, ohne Herz zu seyn? — Sie glaubt nicht an ihre Fehler, hält Alles nur für Ungerechtigkeit, Quälerey — wie ist sie mit diesem Glauben zu bessern? — Dann scheint mir, als nähme sie so einen bestimmten Ton an; während dem sie mir Klagen über Klagen schrieb spielte sie vis-à-vis von Frä. B. u. Zs. die Zärtliche — wie abscheulich — wie falsch! — Ich schreibe ihr nicht, bis in einiger Zeit, bis ich wieder ruhig bin! Zu was auch — sie schreibt doch nie offen, nur immer das was sie will, u. was sie für meine Individualität für passend hält — u. Alles was ich ihr sagen könnte, gleitet spurlos an ihr ab — mithin wozu? Doch, Gott möge ihr die vielen kummervollen Stunden vergeihen, welche ich ihr verdanke! Tausend Dank mein guter Murschetz, daß Sie der armen Bar. treu beistehen; sagen Sie ihr von diesem Brief, was Sie wollen; ich würde es ihr selbst schreiben, allein zweymal solche Sachen niederschreiben — es ist einmahl schon zu viel! — Schreiben Sie mir recht bald wieder, bitte — bitte. — Meinen guten Fränzi küsse ich tausendmahl! Allen die sich meiner erinnern, viel Schönes. Sollten Sie den D. Kottmayer vor seiner Abreise sehen, sagen Sie ihm u. seiner Frau viele herzliche Grüße. Nicht wahr Sie schreiben mir bald, u. viele details. H. K.

VIII.

Vukotinović Muršcu.

(31. okt. 1842 iz Moslavine.)

Ustoličenje bana Hallerja. — Škof Haulik. — Dvor in narodna prava hrvatska. — „Kolo“. — Vukotinovićeve „Pripovëdke“.

Ljubezni domorodče!

Dugo je, što sam se od Vas, i od ugodnoga Gradca odëlio, i dugo je zaista, što sam šutio, prëmda sam obreko, da ću Vam pisati . . . Ali Vi ćete sami znati, kolikomu napastovanju su čovëčanska preduzetja podvâržena, čestoputa nemožemo ono učiniti, što želimo; to Vam bez svakoga usilenja kazati mogu, da se radostno smišljavam na one čase, koje sam u Vašem društvu u krafnih okolicah Gradca sproveo; ako Bog dade, videt ćemo se na godinu opet, i to na dulje vrëme.

Mi imadosmo ovih danah veliku svečanost, inšallaciju bana Grofa Hallera. Mogu Vam reći, da ovakove svečanosti kod nas nikad nije bilo, sila biaše ljudih svake variti, to će Vam i novine naše bolje i obširnije opisati; toliko je istina, da se je u velikom mnoštvu fveća duh narodni eclatant ujavio; ova inšallacija je novi triumph za našu narodnost, nova demonstracija, koja strahom puni antinationaliste naše. Jafno se je uvidilo, da samo ono puk i narod zavnjima, šta je narodno, da se nad onim samo ljudi raduju, što je domorodno. Ofobite zafluge si je kod ove prilike naš Episkop Haulik načinio; on se je falfvime za narodnu partiu ilirsku javno u Seisii regnicolarскоj izrazio, i krěpkim i izvårstnim govorom banu novomu izručio práva naša municipalna, i fvetinju narodnosti naše. - vefela mu majka! . . . Od bana ništa još neznamo . . . Narodnost i prava naša morat će braniti, jer to sám dvor hoće. Toliko o narodnoj stvari, koju bog da čuva!

Jeli ste „Kolo“ dobili, ali ne, jošte neznam; koliko možete, molim Vas opravdajte nas pred pronumeranti, da mi nismo krivi, što tak kasno dobiju knjige fvoje.

Ja ću sad na skoro izdavati historičke pripovėdke, molim Vas kano prijatelja literature naše, da kad oglas čitali budete, nekoliko mi predbrojnikah priskårbite. Oštajte zdravo, i vėrujte da sam ja Vas poćitujući

priatelj Vaš

Ljudevit Vukotinić.

U Moslavini 31^a Listopada 1842

IX.

Mariborski prof. Rigler Muršcu.

(13. VIII. 1843.)

Feflerjeva dela.

Marburg den 13. Augst 1843.

Euer Hochwürden!

Messer und Geld ließ Costanjovetz durch Frau von Widerhofer besorgen, die ersucht wurde das Ganze dem H. Wokan in Gills einzuhändigen. Ohne Zweifel wird Ihnen der gewöhnliche Semmelbothe Beides schon überbracht haben.

Die Feflerischen Werke betreffend wendete ich mich sogleich an H. Präsekten Speckmojer. Allein er bedauerte mir nicht gefällig seyn zu können, weil er Feflers Werke einem Bekannten in Grätz abtratt. Ich selbst besitze nichts von Fefler.

Heute Vormittag erhielt ich ein Schreiben durch die Post aus Alösch, worin mir die Mutter den Auftrag gibt, eine Schachtel mit Kirchensachen und wärmerer Kleidung für Pepi mit Stellfuhr nach Cilli an Wockan zu befördern. Allein von der Schachtel bekam ich nichts zu sehen, und muß daher abwarten ob überhaupt eine komme. Es war ihr sehr schwer von Pepis Uebelbefinden zu hören. Es freut mich aus ihrem Billete der Mutter gute Nachricht geben zu können.

Indem ich Euer Hochwürden und meinem Schwager den wünschenswertheften Erfolg der Badekur wünsche, entrichte ich von allen an Beide die herzlichsten Grüsse und bleibe

Euer Hochwürden

aufrechtig ergebener

Fr. Rigler¹⁾

¹⁾ *V ostalini Murščevi se nahaja tudi to-le pismo Riglerjevo ne ve se komu:* Warburg den 7. Juny 1843. Euer Hochwürden! Ich erhielt ihr Schreiben vom 2. Juny in dem Momente, als ich in den Wagen stieg um den jungen Filasferro für die Pfingstferin nach Ankenstein zu begleiten. Gestern spät abends zurückgetehrt, habe ich heute keine dringendere Pflicht zu erfüllen, als die Beantwortung Ihres Schreibens, die ich sogleich mit der Versicherung beginne, daß mich Nichteneggers Tod in der That schmerzlich berührt habe. War er schon als Gymnasialschüler nur lieb gewesen, so gewann ich ihn im verfloßenen Jahre noch lieber, indem in unserem Gespräche so mancher schöne Zug seines Geistes und Herzens lebenswürdig hervortrat. Dazu kam noch Ihre Empfehlung, Ihr Lob, und es thut mir ungemein weh, einen so soliden Charakter, einen so bildungsfähigen Kopf einer edlen Laufbahn so frühzeitig entziehen zu sehen! Es dürfte dem H. von Rebenburg keine leichte Sache seyn, einen gleich gewandten und gleichgesinnten Erzieher für seine Söhne zu finden! Forderte er nichts weiter als einen geübten Informator, der mit freundlichem Benehmen Geduld und Eifer verbindet, nähme er ferner an Mängeln der äußeren Form nicht allzu großen Anstoß, sondern wartete ruhig den umbildenden Einfluß der Zeit und Conversation ab — so wäre in allen diesen Beziehungen Murschek mit gutem Gewissen zu empfehlen. Murschek hat Kopf genug, um sich in die Welt fügen zu lernen; er ist als Instruktur durch mich vielfältig geübt und beschäftigt, und unterzog sich erst heuer der Instruktoren-Prüfung für die Grammaticalclassen, wo er ein approbatur erhielt. Seine Hofmeisterei würde ihm auch den unschätzbaren Vortheil gewähren, daß er durch einen festen Beruf an ein solides Haus gefesselt, nicht Zeit fände, leichtsinnigem Umgange sich anzuschließen, und schon aus Ehrgeiz und Furcht vor Beschämung den eigenen Studien mit zureichendem Fleiße obliegen würde. — Sollten Euer Hochwürden finden, daß Rebenburg seine Forderungen nicht allzu hoch spannt, und billigerweise auf allmähliche Einübung und Ausbildung des Hofmeisters Rücksicht nimmt — so bin ich sehr bereit, für Murschek's Empfehlung jene Schritte zu thun, die sie dafür als geeignet erkennen werden, und ich erwarte hierüber Ihre freundschaftlichen Winke. Indessen theile ich dem Murschek über Ihre vorsorgenden Plane und dem Wenigen, was ich selbst hierin allenfalls zu thun im Stande bin, keine Syllbe mit, um nicht Erwartungen zu wecken, die ohne unsere Schuld in der Folge getäuscht werden könnten.

Vieles und Herzliches möchte ich mit Ihnen in vertrauter Mittheilung besprechen und durchplaudern: nur auf dem Papiere will es mir nicht ganz

X.

Kočevar Muršcu.

(1843—1849.)

1.

(16. XI. 1843.)

Muršec v Dobrni. — Priprave za izdanje slovarja.

Cestiti gospodine!

Dragi prijatelju!

Dobio sam vaš prvi i drugi list, i s' veseljem vu njih čitao sam, da se jest Vaš telovni stališ usled potrebovanja dobernskih toplicah veoma pobolšao. Što nisam na Vaš prvi list odgovorio, jest uzrok tomu moje čekanje na Jambrešičov i Štuliov rečnik, koje mi Vraz poslati će.

Odmah kako te rečnike dobit ču, moramo naš posel početi. Nego ne tako, kako smo se u Celu divanili. Mi ne potrebujemo drugih nego Stajercov za spisanje rečnika, i vas posel naděliti će se medju sledeće osobe: Muršec, Ulaga, Drobnić, Pirš, Orožen, Wolf, Kočevar, a služiti se ćemo sledećih rečnikov: Stefanovič, Belostenec, Jambrešič, Štuli, Voltiggi, Murko.

Na Vas smo odlučili izdēlanje sledećih slovah: *a, b, c, d, e, f, g, h*. Vi imat čete nekoliko posla z' ovimi slovami, a ne odviš, jer ove slove malo rečih imadu.

Svaka reč se mora u našom rečniku osobito početkom verste [Zeile:] pisati, bila ona reč korēnita, ili imala ona korēn u drugoj reči; na primēr:

Glava, f. Haupt

Glavno adj — —

Glavač m. — —

Glavar m. — —

U ovom obziru imat će naš rečnik razlučak od Murkovoga rečnika. Koja reč jest samo kod Slovencah običajna, onož

nach Wunsch gelingen. Die Feder läuft mir nicht schnell und gewandt genug, das Papier ist mir zu unsicher u. verrätherisch. So behalte ich das Schönste und Herzlichste jener Zeit vor, wo Sie, unbelästigt durch Ambos- und Hammergetöse (denn ich wohne jetzt bei Kollar), in meinem Hause Auge gegen Auge Mund gegen Mund mir gegenüber sitzen. Daß diese Zeit recht bald erscheine und Sie bis dahin des ungestörtesten Wohlsseyns sich erfreuen mögen, wünscht samt seiner ganzen Familie mit dem Gefühle wahrer Freundschaft

Ihr aufrichtig ergebener

Freund **Fr. Nigler.**

N. S. Ihre Briefe bitte ich durchaus nicht zu frankieren. Sie sehen, mit welchem Beispiel ich vorgehe!

se mora pristaviti = Slov: = koja samo u Horvatskoj, onoj
= horv: =, koja u Serbii, onoj = Serb: =, koja u Serbii i
horvatskoj, onoj Serb: horv.:, etc.

Primětit moram, da se i dalmatinske reči s' = serb: =
naznačiti imađu. Voltiggia mi ne treba. Vi čete od mene
Belosteneca i Štulia dobiti.

Onda pak na dēlo.

Vaš

Sluga i prijatel

18 $\frac{16}{11}$ 43.

Kočevár

2.

(26. XI. 1843.)

Načela za uredbo slovarja.

Čestiti Gospodine!

Dragi priatelju!

Na Vaš zadni list imam čest odgovoriti sledeće:

za 1. Azbučni red jest naravan, kojega ste u Vašom listu
naznačili. On dakle biti će, kako slēdi: *a, b, c, č, (ć),*
d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, z, ž, t, u, v.

za 2. Štefanovićevo **II** pisati ćemo s' *dž*.

za 3. Buduć da se *ć* izgovara jednako kao *č*, tak se nesmije
jedno od drugoga odlučiti. Sve reči dakle, imale one
ć ali *č* u začetku, moraju se smatrati, kao da bi fve famo
[s' . . im] *ć* ali samo [s' . . im] *č* za pervo slovo imale.
ć i *č* idu dakle u jedan red, na priměr:

čabar m. der Zuber

čalma f. — Turban

ćud f. das Naturell

čvor m. der Knoten

ćorav adj. einäugig.

Mi potrebujemo kod ove flove i zato, da naznačimo, jeli tñđ
od *c* ili druge slove izvira. Kad tñđ od *c* izvira, onda
pišemo *č*, kad pako od *k, t*, etc., onda *ć*.

za 4. i 5. Imena mestah deržavah i svetnikah neka ostanu u
azbučnom redu. Mi njih nećemo dakle na koncu knige
tiskati. Kod fvakog takovog imena fe moraju u redu
pristaviti one reči, koje od mestnih, deržavnih i svetni-
kovih imenah izviraju.

ad 6. Diminitiva se moraju s' primèrnimi pristavkami pisati.

ad 7. Naznačenja = horv = ferb = itd. neka izostanu, iz
uroka, kojega ste u Vašom listu navēli.

ad 8. Turske reči neka se pišu u azbučnom redu sa zvezdom (*)

ad 9. igre, i običaje ni treba opisivati.

ad 10. Ja mislim, da vide mi ni potrebuvali nebi.

Po mojem mnenju bi koristno bilo, da fvaiki od nas prie, nego flovlar spisavati počme, reči od svojih flovah iz Mažuraničevoga rečnika izvadi. Kad ćemo to učiniti, onda će fvaiki viděti, kakov nalik naš flovlar imati mora, jer je probitačno, da se mi forme onoga rečnika u fvačem deržimo.

Izvadite dakle reči od vaših flovah iz Mažuraničevoga flovlar ter onda nje s' rečmi drugih flovlarov u red spravite. Delajte s' časom, jer nije moguće, da bi mi do Božića gotovi bili. Sreća, ako u prvom polletju godine 1844 našu sverhu dostignemo.

Vaš

18 $\frac{26}{11}$ 43

brat

Kočevlar.

3.

(31. XII. 1843.)

Nameravani slovar. — Slovnica za slovenske šole.

Dragi prijatelju!

Evo šaljem Vam Belostenca, i buduć da mu jest něgdi glava ostala, priklopim Vam glavu od Hablediča. Habledičev flovlar jest već horvatski, nego Belostenec, toga radi mora nam prvi hasnovitiji biti, nego drugi.

Vi sad fve knige za spisavanje flovlar imate, a mi još ne. Nam još Voltiggi i Štuli manjkaju, premda nje jest nam obećao Vraz prie dviuh mesecah. Zato bi nam veliku ljubav učinili, da bi Vi Štulia i Voltiggia tako raskomadali, kako sam ja Hablediča i Belostenca raskomadao, i da bi nam flove od *i* do *v* od onih poslali.

Kad bude slovar gotov, onda ćemo fve sdušno povratiti, za da se raskomadane knige opet vezati mogu.

Na Vaše pitanja slědeća odgovoriti mogu:

ad 1. radi naznaćenja $sl = sb = dl = hr$ sam Vašog mnenja;

ad 2. Vide potrebuвати se mi dobro čini;

ad 3. Meni se čini, da bi probitačno bilo, fve pristavke, koje iz imenah izviraju, u flovlar metnuti, i ništa u tom obziru izpustiti.

ad 4. za razločit razne smisli rečnih moramo potrebuвати 1.) 2.) 3.) a ne; —; —; —

ad 5. i priloge staviti jest potrebno.

ad 6. Kod imenah žival, seli i rud Linnea se deržimo. Ako bi nam Caf u tom poslu pomagati mogo, bi nam bila velika pomoć, flovlarom Jungmanna se nemožemo služiti,

jer mi samo jugoslavianski flovar pišemo, u kojega se česke reči uzeti nesmiju.

ad 7. *č, c* Vam nemogu odkružiti.

Mi da smo se u mnogom obziru našog slovara zjediniili, i sad jest potrebno, da ja o tom i drugim našim sudělavcem pišem. A to bi mnogo pisanja stalo, i morbiti me fvaki razumio nebi. Zato Vas prosim, da bi mi Vi jedan izlomak slovara, kojega ste već spisali, poslali. Taj izlomak, bilo u njem samo petdeset ili još manje rečih od slove *B* ili od slove *č*, bude nam za pravilo. Jedan prepis od izlomka svakomu sudělavcu poslat ču, za da svaki previdi, kako ste vi flovar spisati počeli. Samo ne kasnite, da mi ga pošlete.

Što se slovnice za naše škole tiče, Vam mogu kazati, da izvan Vas i Matjašića nikoga nepoznadem, koj bi kadar bio, da nju izradi. Zato, ako vi vremena nemati, namamite Matjašića za ovu[*o*] dělu.

Ja i fvi drugi sudělavci flovara još izvadživamo reči nam odlučениh flovah iz Mažuranića. Ja imam flove *l, m, n*, i budu još prie dva meseci pretekli, neg bom sa izvadjvanjem ovim gotov.

Da sam u vėk kod kuće, bi mi dělo spěšnije za rukom pošlo, i ja bi prie gotov bio. Nu razni izvanski posli mi vrěme oduzimaju, te dělo u kući stati mora.

Vaš

18 $\frac{3}{12}$ 43.

iskreni prijatelj

Kočevan

4.

(9. II. 1844.)

Nameravani slovar.

Čestite gospodine!

Dragi prijatelju!

Iz Vašoga lista videči, da Štullia i Voltiggia raskomadati nedovolite, nepoznadem načina, kako bi mi u Celskom kotaru nahodeči se spisateljji rěčnika našu zadaču [izpuni] izraditi mogli, buduči da i u Zagrebu, kako mi Vraz piše, ni jedan ni drugi rěčnik dobit se ne može. Zato Vas zaklinjam [kod] poleg svėte stvari našoga tersenja, da Štullia razkomadate, i da od Gospodina Kvasa privolenje izprositi, za da mi jest slobodno i Voltiggia razkomadati. Rěčnikom to ništa skodit neče, jerbo mi nje po sgotovlenju našoga děla svezati damo tako, da nitko poznati kadar ne bude, što se je [s] z' njima dogodilo. Dajte si dakle dopovėdati, i učinite to, što zahteva svetost naše stvari.

Sad još nešto od pravilah, kojih se u spisavanju Slovara držati imamo:

Ako stvar drobno promotrimu, se mi 5to pravilo, t. j. pridavanje znakov: *sb*, *dl*, *sl*, *hr*, nepotrebno čini. Mi Slovar pišemo, za da Ivaki, koj jugoslavjansku knihu čita, i koju reč nerazumi, u njem izjasnjenje naći može. Takvomu ni treba spomenutih znakah, koji k' žudjenom izjasnjenjem niš nepri-nose. [Iz]van toga je naša naměra, i ve jugoslavjanske narěčja u jedan kniževni jezik stopiti, i k' tomu bi morao naš slovar jedno važno srědstvo biti. Mi se dakle čuvati imamo, da u slovaru razliku narěčjah nenaznačimo. Naš Slovar u sebi držat će sve reči jugoslavjanskih narěčjah, i tako naredjen biti mora, kako da bi se samo o jednom narěčju radilo. Odtale dakle sa svim razlikom. —

K' tomu još primetiti moram, da se mi točno takovo naznačenje nemogućno čini. Nitko medju nami je tako vėšt u narěčjah jugoslavjanskih, da od svake reči znade, u koje narěče spada; a slovari u ovom obziru nisu tako ograničeni, da bi se u njima reči samo jednoga narěčja, t. j. od onoga, od kojega naslov /:Titel:/ imadu, nahodile. Mi dakle u njima ne-možemo od svake reči svediti, jeli je *dl*. ili *hr*. ili *sr*. ili *sl*.

Nekoje reči su *sl*. *hr*. i *sr*. druge *hr*. *sr*. i *dl*. Kod takovih reči bi morali troji znaki biti, ako našo dělo točno opraviti hoćemo, a to je još nemogućnije za nas, i ako bi bilo moguće, i mi bi takove znake pristaviti hoteli, onda bi veoma mnogo truda imali. Pustimo dakle ovo naznačenje, i stavljamo reči u slovar, kako se u drugih slovarah nalaze.

U našem dělu imamo mi po mojom mnenju slědeća pravila slěditi: /:pravila, na koje ste Vi mene smislili:/

1. Azbučni řed je: *a*, *b*, (*č*, *c*) itd.
2. Štefanovičovo **II** se piše s' *dž*.
3. Imena městah, deželah, svetnikov se v azbučni řed stavljaju.
4. Turske i druge tudje reči se takodjer u azbučni řed staviti imadu.
5. Razne smisli [reči] rečiuh se razločavaju po 1.) — 2.) — 3.) — 4.) —.
6. Igrah i običajah ni treba raztumačaviti, kao Vuk Štefanović.
7. Vi de se slobodno gdagda piše, ma svak sudělavac samo kod svojih slovah.
8. Rastjem /:Pflanzen:/ i živalam /:Thiere:/ se pristavljaju, koliko se može, takodjer latinska imena — naj bolje po Linei. —
9. Svi pristavki, /:prislovki, Beiwörter:/ koji se u onih slovarah, kojimi se služimo, nalaziju, se moraju u azbučni řed uzeti. Ako bi někoje prislovke, koji od drugih reči

- izhadjaju, izpustili, misleći, da si one svaki čitaoc iz gramatike sam tvoriti može, onda bi slovar nedovršen bio.
10. To isto valja takodjer od prilogah.
 11. Diminitiva se moraju staviti polag Jungmanna.
 12. Pristavki se imaju staviti s' onimi izhodi, koji se nalaze u drugih slovarah.* (Ja poznađem samo bolestan, a ne bolesten.) Ako pristavak ima više izhoda, tad se svi izhodi imaju naznačiti, v. è. dobar, dober, — i to po redu azbučnom.
 13. Reciproca verba se post activa stavljati imaju.
 14. Najviše se imamo Mažuraničevog Slovara držati.

Zato nam ni treba *bělo* pisati, buduć da *bělo*, kako u Mažuraniču stoji, to isto znači. Ja ni sam toga mnenja, da bi mi *bělo* na mjesto *belo*, *bilo*, *bělo*, *bjelo*, *bijelo* stavljali. Gdo bi mislio, da *bělo* sve to znači? ako pak izjasnjenje od toga u slovar metnete, onda toliko truda imate, kak da ovako pišete:

beli, a, o, adj.: weiß	belo, adv. weiß
běli, a, o, vide beli	bělo, vide belo
bjeli, a, o, vide beli	bjelo, —
bijeli, a, o, vide beli	—
bili, a, o, vide beli	—

I u takovom redu se ima ova reč po mojom mnenju u Slovar staviti.

Ja se i u tom s' vama ne slažem, da bi mi s'rce etc. pisali. Mi moramo sve u našom slovaru imati, što je u drugih jugoslav: slovarah, dakle:

sàrce, n. das Herz

sèrce, vide sàrce

s'rce, vide sàrce

Pišite mi, [ak] či ste u svemu tomu moje misli, i onda priobčit ću ove pravila drugim sudělavcom.

18 $\frac{3}{2}$ 44

Vaš brat

Kočevár.

Još jenput:

Sve reči, bile one substantiva, adjectiva, adverbia, verba etc., koje se u drugih jugoslavjanskih rečnikah nalaze, moraju u naš slovar stavljene biti, i to u azbučnom ředu sa turskimi i drugimi tudjimi reči. Samo se čuvajmo, koliko je moguće, němačkih reči. Mi ništa novoga tvoriti nesmemo, nego naša zadaća na to směra, da flover, koj pišemo, sve imade, što jest u drugih slovarah. Naš slovar mora dakle imati sàrce, sèrce, s'rce, — belo, bijelo, bělo, bilo itd. posle dobar, dober, bolestan, a ne bolesten.

* U nikojem rečniku ni je najti bolesten, ma bolestan, ergo qualis exitus est diligendus?

5.

(25. V. 1844.)

Kočevar išče Štullija pri Slomšek u in drugod.

Čestiti Gospodine!

Dragi prijatelju!

Ni sam na Vas zaboravio, kako Vi mislite, nego ja Vam ne hotjah priē pisati, dok ne dobiah odgovora od G. Slomška, kojemu radi Štullia pisah. Źalibože Slomšek posla mi nekoliko rečnikah, a Štullia nima, kako on kaže. Kuda se sad uteći ću? Pisao sam u Zadar, a zalud; molio sam Celjskog Knigotàržca, da mi ga spravi, a od njega imam odgovor, da Štullia nemože dobiti. Šta ću učiniti? Vendar fva briga za sakupiti potrebne knjige na meni leži, buduć se naši sudēlavci u Čeljskom kotaru zato ni nebrine.

Gospodine ja Vas opet molim, da u ime Boga raskomodate Štullia, kojeg u rukah imate, inače naša stvar napredovati neće.

Zadàržaj priklopljene cedulice, molim Vas, da u Gradačke novine tiskat date, i da, što je za to potrebno, platite, što Vam po priliki vratit ću.

Budite zdravi, i nagnuti

Vašomu bratu

18 $\frac{2}{5}$ 44.

Kočevaru.

6.

(17. III. 1848.)

Slovar je treba dovršiti. — Murščeva „Slovnica“.

Velečastni gospodine!

Dragi prijatelju!

Skrajno vrēme jest, da naš flovar sgotovimo. Zato Vas prosim, da Vaše Vam opredeljeno dēlo svàršite. Ako Bog da, ove[oj] godine[oj] knjiga bit će pripravljena za Cenzuro, in onda se odmah tiskat će.

Vaša slovnica dopada se ovdē veoma, i ja Vam čestitam, da ste nju tak umno i točno po slovenskom duhu složili. Źivili nam mnogo letah!

Ostajem

Vaš

iskreni prijatelj

18 $\frac{1}{3}$ 48.

Kočevar.

7.

(29. VI. 1848.)

Deželni zbor v Gradcu. — Hrvatski pokret. — Jelačić.

Dragi brate!

Mislio sam, još jenput na sabor v Gradac dojt, nu posli moji nedopuštaju toga. Lečim dva bolestnika, koje nesmiem zapustiti. Zato Te prosim, da Doktoru Trumeru izjaviš, da on i za buduće zadârži moje mesto na saboru.

Zadnji ponedělak bio sam u Zagrebu, gde jest vëluka razjarenost, što car neće da priznaje hervatski sabor za legalan, i što neće primiti hervate pod bečki ministerium. Z toga jest viděti, da car i nĕmci Slavjanom ni jedne želje spuniti neću. Zašto dakle 40.000 hervatov kârv proliju za cara i za nĕmačko prestolje. Car samo volje nĕmacah i madjarah izpunjuje, jer ga na to siliju, a slavjani nesmiju ni volje imati, jer [nim] ne imadu moči, kojom bi svoju volju podupirali. Za carstvu bi bole bilo, da jesu Hervati pod bečkom ministeriumu, i njegovo prestolje bi u ovom slučaju čverstje stalo. Nu car neće toga, jer jest to slavjanska volja, a car boji se, da Madjare rassârdi.

Bože daj, da nadvojvoda Jovan ovo stvar dobro razvidi, i da on vendar za nešto slavjanom na pomoć bude. Inače bojim se, da slavjani svu ljubav do bečkoga prestolja zgubit će.

Da je Ban u Inšpruku od carske obitelji dobro primljen bio, i da su se nadvojvodica Sofija i carica plakale nad govorom banovom, to znadeš. I morebiti to znadeš, da u Inšpruku banu ni car ni nitko drugo od manifesta ništa povedao nije, koj je proti njemu (banu) upravljen. Kad se ban k kući vrati, i u celovac dojde, tamo čita spomenuti manifest z' velikim udivljenjem. Na to odpravi se u Vordernberg k nadvojvodu Jovanu, da ga pita, što ova stvar znači . .

Ni znati, koliko dobrega izić će od ovoga posĕtjenja.

Jučer, to jest: 28. svibnja vratio se je ban u Zagreb. Kako čujem, bila je velika radost tamo, gospoje jesu mi bakladu /-Safelzug:/ napravile.

Piši mi, ako znadeš što novoga,

Tvojomu bratu

18²⁹ 48.

Kočevaru.

Ich sollte einen Stoff zu einem Frauenkleide der Erzieherin meiner Tochter zu ihrem Namenstage, der am 10. Juli sein wird, regaliren. Sei so gut, in die Handlung des Fritsche am Hauptwachplatze zu gehen, und ihn zu bitten, daß er dir einen solchen gebe. Der Stoff kann 8—10—12 fl. CM kosten. Richte ihm meine Empfehlung aus, und sage ihm, daß ihn bitten lasse, er möchte mir was Gutes und Schönes geben. Sei so gut, den Stoff auch zu zahlen u.

8.

(8. I. 1849.)

*Nedovršeni slovar naj se pošlje „Slov. društvu“ v Ljubljano.
— Nemške pisarne.*

Dragi brat!

Tak, ko Ti, mislim tudi jaz, de bi mi dobro storili, če bi naš začeti slovar Ljublančanom poslali. Zatorej bom vsim sodelavcom pisao, naj svoje pismena skorom zgotovijo, pa meni s' posojenimi bukvami vred pošlejo. Tak tudi Ti Tvojo pismeno zgotovi, pa pod Četrtek pošli.

Jaz bom potle celo delo slovenškemu društvu v' Ljublani [vroč] v roke dao.

Noviga Ti nemorem ničesar pisati, ker se pri nas vse stariga derži. Pisarnice še so nemške, in pisarji nočejo od slovenskiga jezika ničesar slišati. Oni pravijo, de postave ni, po kateri bi pisarne slovenske morale biti, a kmeti neterjajo slovenskih pisem. Nemškutarstvo nam velike zapreke dela.

Samo na Blagovnim (Reifenstein) so začeli pisarji kmetam službene pisma slovenski pisati. Pozivnice (Vorladungszettel) so tam vse poprek slovenske. Štibrar (Steuereinnnehmer) plačila u knjižice slovenski zapišuje itd.

Z' tega je vedeti, de naši pisarji niso vsi nemškutarji. Bog bode tudi njim pamet razsvetlo. Amen!

Tvoj

18 ⁸/₁ 49

brat

Kočevar.

u hitrini.

XI.

Kramberger Muršcu.

1.

(21. XII. 1844.)

„Kolo.“ — „Sedem sinov“. — Čeh Moric Fialka. — Ilirske knjige. — „Pridige za svečenike“ ; list za preprosto ljudstvo. — Vraz, Danica. Novice.

Častivredni prijatelj, ljubi domorodec!

Lepo Vam sahalim za prijateljsko skerb, kero ste do moje literarne zabave imeli, i po volji g. Vraza neke člance ilirske pismenosti poslali. Resnica je, de sim dozdaž veoma žmetno do ilirskih knjig priti mogel, no na neke, ki sim želel,

duže od leta čakati. Na Kolo III. že dolgo sim čakal, "sedem sinov od Žemlje,, več pred letom pri Damiani sim si naznamnati dal, al še zdaj njih nemam itd.

Čeh, ker je moja nadlogo g. Vrazu pisal, je bil Moric Fialka, ki me je letos pohodil; bil je pred učitelj českega jezika v' akademij novega mesta a zdaj je pravi kapitan v terezianskem mestu na Českem, odkod mi je več eno ljubo pismo poslal. Poročil mi je tudi Burianovo česko gramatiko, in tri zvezke izlazuće Olivera Twista, kterege je iz englezkega na česki jezik prestavil. Ali jas še od tega premalo zastopim; ako Vi nje brati želite, Vam njih bom radostno poslal.

Kaj se poslanih knjig tiče, sim izvolil sledeće zadržati: Kolo. (Samo prosim, de bi g. Leihi Reg. kapel. povedali, de 3. Kolo že imam, i da neje več potrebno, de bi mi ga on poslal, kak sim ga prositi pustil.)

Demetra i

K. Sakcinskoga.

Od totih dveh prosim po prilici mi tudi prednje dele poslati; od Kola sledećega, kad izlazi.

Znate mi tudi Iskro od Havlička poslati, ako jo 'mati ali dobiti znate, tudi Osmána, kada na svetlo pride.

Kaj se vam zdi do "Antologije slavjanske,, u keru Grof Orsat Počić neka[j] dubrovačke poezie izdati nameni. Ako se Vam dobra zdi, prosim zanju.

Vi mi zkus znate po g. Gebhardi knjige poslati, druge prilike nemam.

Kaj ste mi od Ptujskih duhovnikov pisali, mi veseli. Pa deno mislim, de Mi pridig ne potrebujemo tak, ko prosti ljudje hasnovite nauke. Boljše bi bilo po mojem mnenji, de bi za ljudi izdali en list, ko je nemška Philothea, ein Sonntagsblatt zur Belehrung u. Erbauung, ali kaj takšega. Pa to so samo moje misli. Da le deno enok začetek bo. —

Slišal sim, de Vi bodete učitelj vere na realni školi u Gradci. Dobro. Tim bliže mi je do enega milega prijatelja.

Prosim Vas, ne pozabiti naprey na me. Da Vi, ko mislim, večkrat g. Vrazu pišete, prosim Vas, naj bi mu mojo zahvalo za njegovo ljubeznivo skerb do mene kazali. Ino, de od Danice rok 1839 imam, od kere mi broj 1. i 24. majnka (da sim ih ne dobil), popitajte, al bi nebi tota dva broja (za plaćilo) dobiti mogel. I ako je moguće, naj Vam ih pošle. Za novo leto bom drugoč Danicu imeti začel. Imate li Vi "Kmetiske i rokodelske novice,,? i možete mi neke broje poslati? Rad bi je deržal, pa bi je pred rad vidil.

Zraven vašega dragega pisma sim tudi od staršov list dobil, keru me na gostovanje mojega brata vabi. Pa po zimi potovanje ne je ugodno; daleč mi je, ino zato se mnogo dnarjov izda,

kerih ravno dosti nemam — i zato mala mi je volja doljta iti. Kaj od tih pet rajniš sr. ostane, sranite za drugo krat. Ne zamerte mi, de sim Vas z' telko rečmi obložil. Srečno. Vse dobro za novo leto tudi Vam želi

vaš

zvesti prijatelj

21. Decemb. 1844.

Felix

2.

(19. V. 1845.)

Vrazov dopis. — Ilirske knjige. Bogoslovec Šterman.

Visokovredni gospodine!

Lepo se Vam zahvalim za vašo dobroto, u kojoj ste mi veoma ugodne knjige poslali. Već i dopis g. Stanka Vraza me je sasma razveselio.

Nezamerite mi, dragi domorodče! da Vam nekoje knjige natrag pošljem i Vas molim, ih g. bogoslovcu Blažu Štermanu u seminište poslati, neka s njimi po Vrazovem povelji radi.

Bas ni već pervo knjigo sàm natrag poslao, tako i ove dve.

Tretjo knjigo Kukuljevića i drugo D. Demetra sàm već zadnji put zaderžao, eto uzrok, zašto ih natrag šaljem.

Sam dakle zaderžao:

Osmana	2 f 30 x
Demetra dio parvi	1
Kukuljevića knjiga 1. i 2	
à 45 x	1 — 30
	5 forintah

a da 2 f. 30 x mojih novacah još imate, Vam onu polovicu pošljem s tom molbom, da ih g. Štermanu date, i mē njemu priporučite radi sledećih poslova književnih, koje on za g. Vraza upravlja.

Jer me je g. Vraz na ovoga bogoslovca upeljao, neću Vas u naprèdak s takvim poslovi motiti.

Iskreno se Vam zahvalim za Vašo prijaznost i ljubav, s kojoj ste moje želje izpunili, i ufam se, de Vašo domorodno nagnenje me u buduć ne bude pozabilo.

Ne čudite se mômu Ilirizmu, koj je istom u početku; zašto, bez jake slovničke podloge nemože inače bit, nego da mnoge pogreške činim, pisaoći, što mi od čitanja ostane. A ufam se, de poznije slovnica i uvežba mnogo poboljšale budu.

Bog Vam dao u vašim novim stališu sreću i mnogo ugodnih danah, zašto bude Boga molio

Vaš

zahvalni prijatelj i domorodac

Felix

Borova d. 19. Svibnja 1845.

Pozdravim vse domorodce.¹⁾

XII.

Slomšek Muršcu.

(1845—1861.)

Stolni kaplan Košar. — Drobotnice. — Prevod Alliolijevega sv. pisma.

1.

(30. XII. 1845.)

Hochwürdiger Herr Muršec!

Verehrtester Freund!

Durch Herrn Hofkaplan Košar ermuthiget bin ich so frey das Manuscript Drobotnice za novo leto angeschloßen mit der Bitte zu übersenden, es dem h. Gubernium vorzulegen, so wie das beiliegende Schreiben dem P. T. Herrn Gubernialrathe Kraus zu überreichen; — doch es früher zu versiegeln, und die Attresse zu schreiben.

Ich habe vor dieses Jahrbuch bei Kienreich drucken zu lassen, und ersuche Sie schönstens die Correctur möglichst zu besorgen. Darum übersende ich auch das Holztöckl, welches den Titel zieren soll, das Sie aber nicht vorzulegen haben, sondern nur der Buchdruckerey zum Gebrauche zu übergeben. Wird das Jahrbuch Anflang und Unterstützung finden, so wollen wir für die kommenden Jahrgänge Stahlstüche besorgen.

Wegen der Auflage werde ich unter Einem mit Kienreich unterhandeln. Wenn Sie das Manuscript mit dem Imprimatur erhalten, so bitte ich die Druckerey zu betreiben, damit das Werk bis Ostern 1846 fertig wird. Alle Ihre etwaigen Auslagen und sonstigen Wege werde ich Ihnen mit Dank bezahlen.

¹⁾ Njegovo je tudi pismo z dne 4. avg. 1888, kjer nasvetuje Muršcu, kako naj si uredi z družbo potovanje k njemu. Nemško pisano pismo se konča: „Srečno! dok se spet vidimo! Ves Vaš Srečko“. — Kraj ni naveden, a je gotovo Borova (Vorau), kjer je bil Kramberger korar.

Das Format wünsche ich dem Jahrbuche des Ignatz Jaksch ähnlich, das Ihnen ohnehin bekannt seyn wird.

Unter Einem lade ich aber auch Sie für die kommenden Jahre als Mitarbeiter an diesem Jahrbuche ein, im Vertrauen, daß Sie das Wohlthätige dieses Unternehmens würdigen und befördern werden.

Mehrere thätige Slowenen haben beschloßen den Allioli /:dessen h. Schrift./ ins Slowenische zu übersetzen. Dazu brauchen wir gegen 30 Mitarbeiter. Ich wünsche dazu auch einige aus der Seckauer Diözese. Welche würden mir Euer Hochwürden rathen, die Kopf und Herz dazu hätten?

Indem ich mich für das neue Jahr einer nähern Mittheilung und Freundschaft empfehle, wiederhole ich meine Bitte

Euer Hochwürden

ergebenster Diener

St. Andrä am 30. 10^{ber} 1845.

Anton Slomfschek

2.

(10. I. 1846.)

Drobtinice. — Košar, Weinhandl.

Hochwürdiger Herr Muršec!

Verehrtester Freund!

In der Hoffnung, daß Sie meine letzte Sendung erhalten, und nicht ungütig aufgenommen, übermittle ich Ihnen angeschlossen ./ einen Schematismus mit der Bitte, solchen als ein Zeichen meiner Verehrung anzunehmen, das angebogene Paket aber gelegentlich an Herrn Dechant Marič nach Stadtl, vielleicht durch Vermittlung des Herrn Hofkaplans Košchar zu übermitteln.

Ich habe mich bereits durch den Buchbinder Pirker von Wolfsberg an die Kienreichs-Buchdruckerei verwendet, um zu erfahren, ob, wann, und um welchen Preis sie die Auflage des Jahrbuches Drobtinice übernehmen wollte. Sollten Euer Hochwürden Zeit erübrigen, selbst darüber Rücksprache zu pflegen, so würden Sie mir eine große Gefälligkeit thun.

Ich glaube die Auflage mit 2000 Exemplaren machen zu lassen; das Papier braucht nicht besonders fein zu seyn, bis auf [einige] 100 Exempl. die ich auf Velinpapier wünsche. Indem ich Herrn Košchar und dessen Herrn Kollegen Weinhandl schönstens grüße, und mich Ihrem Andenken empfehle, zeichne ich mich mit aller Achtung

Euer Hochwürden

ergebenster Diener u. Freund

St. Andrä am 10./I. 1846.

Slomfschek.

3.

(22. I. 1846.)

Drobtinice. — Košar, Jodl. — Lav. škof.

Hochwürdiger Herr und Freund!

Ihr verehrtes Schreiben vom 16. I. 1846 habe ich heute erhalten, und beeile mich Ihnen meinen Dank für die Uibernahme der Correctur der Drobtinice abzustatten, mit der Bitte, sich mit angeschlossener Zuschrift zum Laikam zu verfügen, in meinem Rahmen die Auflage abzuschließen, und den Druck möglichst zu beschleunigen, mit der Versicherung, daß ich Ihre Verfügungen ganz approbieren werde. Laikam kennt mich, und indem Kienreich keinen (!) neuen Lettern besitzt, die Auflage aber keinen Aufschub zuläßt, so haben wir keine Auswahl obgleich Kienreich billiger wäre. Mit dem Formate Papiere bin ich einverstanden; die Lieder sollen mit kleinern, die übrigen Aufsätze mit den gleichen wie Krempls Dolgodivščine (!) gedruckt werden. — Sollten noch Anstände obwalten, so bitte ich mir solche zu berichten, übrigens aber zu trachten, daß die Drobtinice pisanke werden, und bis Ostern fertig seyen.

Bei der Correctur bitte ich meine Fehler auszubessern, etwa unverständliche durch per Parenthes zu erklären, und mir nach dem Drucke eines jeden Bogens 1 Bogen per Post zu übermitteln.

Die Nachricht über die Erkrankung meiner beiden guten Freunde Košar und Jodl hat mich sehr ergriffen. Gott gebe beiden die Liebe Gesundheit wieder, und schenke uns beide Lieben-Braven! Das Befinden unseres Hochwürdigsten F. Bischofes ist seit einigen Tagen besser.

Mit Liebe

Ihr Freund

St. Andrä am 22./I. 1846.

Slomšček.

4.

(10. II. 1846.)

Drobtinice. — Košar, Jodl. — Lav. škof.

Hochwürdiger
Herr und Freund!

Sie haben mich mit der ersten Sendung der Drobtinice eben so überrascht als erfreuet; ich habe den 1ten Druckbogen noch nicht so bald erwartet. Ich danke also für den schnellen Erfolg.

Über Ihre Bemerkungen folgen meine Ansichten:

p. 13. pride sodit živih in sveta wäre wohl bei Menschen zu brauchen; — Weil man bei diesem genitiv sich das nekaj =

nekoljko: Etwas, einen Theil denkt; bei Gott, der Alle richten wird, paßt es nach meinen Begriffen nicht. Indessen bleibt immer der gleiche Sinn auch mit dem Genitiv.

- p. 14. ker ni do njih priloznosti — ist sehr gut, und ich danke für den Zusatz i, der mir oder dem Abschreiber in der Feder geblieben.
- p. 16. odpusenje als einmaliger — odpusanje als mehrmaliger Nachlaß wird nicht ohne Grund der Unterschied von Ihnen bemerkt: eigentlich odpustenje; ich bin nicht darauf gekommen, will es aber künftig beobachten.
- p. 9. otroke kojiti bedeutet: Kinder erziehen; weil das deco rediti zu körperlich klingt. Ich fand dieses Wort in Venc nedolžnosti, so wie auch in Poklukers Pastirna. Es dürfte in Innerkrain zu Hause seyn.
- B. 2. Kar radi — kakor vam rado ist eine schöne Redensart an der Drau — am Pächern, und heißt: wie es euch beliebt, nach Belieben; darum möge es auch bleiben. — legati süßen scheint mir besser als lagati — auch wohlklingender. Man hört im Gailser Kreise izlegati se — ležnivec.
- p. 28. rezno strahvati — will sagen: scharf züchtigen. — p. 29. iztratiti heißt verderben — verziehen. — 29. darovati koga — Jemanden beschenken — belohnen; z. B. svatje nevesto darujejo: Die Hochzeiter beschenken die Braut — reichen Ihr Gaben. Per otrokah oder per otrokih ist gleichgültig; — der Wohlklang soll bestimmen. — Eine nachträgliche Einschaltung wird weder möglich /:insoferne der Satz schon unter der Presse ist, aber auch nicht erforderlich. Sollten etwa Sinn-störende Druckfehler sich einschleichen, werden wir solche im letzten Bogen bezeichnen. Im 1ten Bogen habe ich nur folgende bemerkt:

Am	Titelblatt			Lavatinski — sollte heißen	Lavatin
"	2 ^{ten} Blatte			Friedrich	Fridrich
"	3.	"	8 ^{te} Zeile von unten	delioci	" "
"	"	"	"	"	delivci.
pag.	9.	13.	"	obrano	" "
"	15	5	" von oben	vstala	" "
"	"	13	" von unten	pesluša	" "
"	"	"	"	"	posluša.

Doch sind diese Druckfehler nicht Sinn-störend, und der erste Bogen ist sehr gut ausgefallen. Gott gebe seinen Segen auch zu den folgenden, Ihnen aber auch die liebe Geduld, die ich von Ihrer Vorliebe zu unserm Volke u. zu unsrer Muttersprache erwarte. Auch mit der Ausstattung bin ich vollkommen zufrieden. Um Postporto und Schreibereyen zu ersparen, wollen wir künftig Euer Hochwürden nur zu 4 Bögen zusammen übersenden; betreiben Sie indessen die Druckerey, daß der Druck nicht unterbrochen wird, und die Auflage möglichst bald vollendet werde. Auch werden zuletzt Umschlagsbögen in einem farbigen Papier erforderlich; wozu es aber noch Zeit ist.

So wie mich die Wiedergenehung unseres lieben Košar recht herzlich freut so schwer fällt mir der Verlust meines guten Freundes Jodl. Bog da, da bi za nas Boga prosil!

Auch unser Fürstbischof befindet sich in Etwas besser.

Zdaj pa sebe ino Drobotince Vaši prijazni skerbi priporočim

Vaš

St. Andra am 10. II. 1846.

Anton Slomšek.

5.

(8. III. 1846.)

Drobotinice. — Košar. — Lav. škof.

Hochwürdiger Herr Murschek!

Verehrtester Freund!

Auf Ihr liebes Schreiben vom 26./2. folgt die Antwort etwas spätr, weil solche durch die traurigen Ergebnisse unserer Diöcese verhindert.

Die Correctur der 4 letzt mir eingeschickten Druckbögen ist recht brav ausgefallen. Ich konnte nur folgende unbedeutende Menda auffinden:

Pag.	46.	Zeile	von unten	9	statt	kitro	lese	hitro
"	51	"	" oben	1	"	aji	"	ali
"	52	"	" unten	13	"	norača	"	noroča
"	54	"	" oben	8	"	sedi	"	seji
"	57	"	" "	10	"	sapreti	"	sapreti
"	60	"	" unten	12	"	rahle	"	rahlo
"	62	"	" oben	17	"	dofhteli	=	dofhteti
"	76	"	" unten	19	"	rezi	"	reži
"	77	"	" "	7	"	Biš	"	Piš
"	88	"	" oben	5	"	so	"	sto
"	92	"	" unten	3	"	bratama	"	bratrama
"	95	"	" "	11	"	dp.	"	do

Aus diesem wollen Euer Hochwürden ersehen, daß fast keine Sinn-störenden Fehler vorkommen, und wenn einige Schreibfehler Statt finden, so haben sich solche durch den Setzer eingeschlichen.

Den Unterschied zwischen **ali** ? etwa, als Fragewort — und **alj** als Binde- bitte ich nach meinem Begriffe zu unterscheiden, und das Fragewort mit **i** — das Bindewort mit **j** zu bezeichnen, was der Abschreiber öfter verwechselt haben mag.

Auch die Apostrophen bei **k'** — **s'** u. **v'** belieben Sie auszulassen, und die Vorwörter nur **k** **s**, **v** doch vom nächsten Worte abgepndert zu setzen, weil man diese Schnirkel nicht mehr zu gebrauchen pfllegt.

Ubrigens wollen sie alle Kengstlichkeit bei Seite legen, und nur nach Ihrer Kenntniß und Einsicht corrigiren; ich stehe für des Manuscriptes Richtigkeit nicht — verlasse mich aber ganz auf Ihre Einsicht.

Der Umschlag wird auf gefärbtes Papier mit dem Titel und einer Einfassung zu drucken seyn; doch hat dieses noch Zeit; vielleicht komme ich vor Beendigung des Druckes nach Graz.

Meinen Gruß und Empfehlung an meinen lieben Košar; dessen Genesung mich überaus freuet.

Unsern guten Fürstbischof haben wir heute mit den hh. Sterbesakramenten versehen.

Es ist fast keine Hoffnung zu einem Aufkommen; wir befürchten in wenigen Tagen verwaist zu werden und empfehlen uns insgesamt Ihrem frommen Memento!

Mit Achtung und Liebe

St. Andrá am 8./3. 1846
um 6. Uhr Abends.

Ihr Freund
Slomskyk.

6.

(22. I. 1847.)

Drobtinice.

Hochwürdiger Herr!
Verehrtester Freund!

Werden über mein Schreiben mehr erschrocken als sich erfreuen, und würde ich mich¹⁾ getrauen Sie abermahls mit einer zeitraubenden Arbeit zu belästigen, wenn mir nicht ihre Vorliebe für unsere slow. Literatur Bürge seyn würde, daß Sie mir meine Bitte verzeihen — abermals die Correctur des 2ten Jahrganges unserer Drobtince besorgen zu wollen, und jene Verdienste zu verdoppeln, die Sie sich bei dem ersten Jahrgange erworben. Ich habe diesen 2ten Jahrgang bereits als Abt von Cilli theilweise zusammengesetzt. Meine Reisen und übrigen Geschäfte verzögerten die Vollendung so lange. Nun muß ich mein Versprechen lösen, und zur Drucklegung schreiten. Angeschlossen % erhalten Sie das Manuscript mit der Bitte, es dem P. T. Herrn Gubernialrath Kraus überreichen zu wollen, Hochwelcher mir das Imprimatur zu befördern versprach. Unter einem % liegt eine Zuschrift an die Laikamische Buchdruckerey bei, mit der Bitte solche in die genannte Officin zu übermitteln, damit die Drucklegung bald möglichst eingeleitet werde.

¹⁾ *Bržčas izpalo* nicht.

Ob Mangel eines schreibkundigen Copirers — denn ich wohne im deutschen = Lande — werden Sie verschiedene Schriften, aber auch viele Schreibfehler finden; — verlihren Sie nicht die Geduld! Sollten Sie aber diese Correctur durchaus nicht besorgen können, so müßten die Satzbögen nach Cilli marschieren, und von der dortigen Geistlichkeit besorgt werden; was eben so zeitraubend als kostspielig wäre.

Ich habe Euer Hochwürden im Septber v. J. in Graz besuchen wollen, aber zu meinem Leidwesen nicht getroffen; dafür wollen mich Euer Hochwürden im schönen Lavantthale besuchen.

Zum neuen Jahre übersende ich einen neuen Lavanter Schematismus, wiederhole meine Bitte, und bin mit Verehrung

Euer Hochwürden

St. Andrä am 22. Jänner 1847.

ergebener Diener

Anton Slomšček

Bischof.

Nachschrift.

Das Manuscript ließ ich durch Laifam an Herrn Sub. Rath Kraus befördern.

7.

(31. I. 1847.)

Drobtinice. — Slomškov latinski pastirski list.

Hochwürdiger Herr!

Verehrtester Freund!

Ich beeile mich Ihnen auf Ihre Anfragen dt^e 28ten d. M. meine Ansichten mitzutheilen; und zwar ad

- 1.) Der Ausgang in om — oma — omi ist mit am — ama — ami gleich üblich und stört die Verständlichkeit nicht; darum möge man den einen oder den andern in der Schrift lassen. Grammatikalischer ist om — gelinder für die Aussprache am — und Letzteres von mir mehr geliebt. Ad
- 2.) Der Genitiv nach dem Supinum ist wohl nur in jenen Redensarten überall gebräuchlich, wo man sich einen Theil vom Ganzen denken kann. Hier entscheidet bei mir mehr der Wohlklang, als eine gramm. Skrupulosität. Worauf ich Sie zu sehen bitte, ist die Verminderung des lj. Ich pflege nur in den seltensten Fällen vor e und i das lj zu brauchen, und schreibe zemle — krali statt zemlje, kralji. — Auch mache ich den Unterschied zwischen ali? an? ali si doma — und schreibe alj sed; — jiskal sim ga, alj ni ga doma; damit das ali mit Ihrem Jeli? gleichbedeutend in den Brauch

kommt. — Ubrigens möge uns dabey der schöne Grundsatz des h. Augustin leiten: „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas.“

Kommt das Manuscript in Ihre Hände, so wollen Sie gütigst sorgen, daß die Ordinariatsapprobation von Seite des Lavanter Ordinariats nicht vorgedruckt werde, auf das ich nicht als Herausgeber und als Approbator zu gleich erscheine.

Die Verunglückung meines lat. geschriebenen Pastoralbriefes fällt Ihnen nicht zur Last, sondern einer Uebereilung, und dem Abschreiber in Salzburg, der es mit Fehlern abschrieb. Nun ist abermals Alles ausgeglichen; wir sollen darauf gar nicht denken. Ich wiederhole nochmals meine Bitte, und bin mit Liebe

Euer Hochwürden

ergebener Freund
Slomfschek m. ia.

St. Andrä am 31./1. 1847.

Mursec je pod listom s svinčnikom pripisal: ali = jeli; alj = pa = aber.

8.

(24. II. 1847.)

Drobtinice. — Nezgodna Glaserjeva. — Novi opat celjski.

Hochwürdiger Herr!
Verehrtester Freund!

Ich habe die beiden Bögen unserer Drobtince mit Freuden durchgesehen, und keine Fehler gefunden, die zu bemerken wären. Ich bitte nur so fortzusetzen und nicht zu ermüden, denn die Plage ist groß. Sind Sie indessen mein Mitgenosse bei der Arbeit, so mögen Sie auch Theilnehmer unserer Freude seyn, wenn Gott unsere Mühe segnet.

Die Redaction hat in Folge eines frühern Schreibens wider meinen Willen das Erscheinen des Jahrbuches pro 1847. angekündigt. Bis gegen halben April wünsche ich es doch fertig zu sehen. Es wäre mir lieb, wenn die fertig gewordenen Bögen an den Buchbinder Mayer abgegeben würden, damit er solche falzen und so zeitgemäß vorarbeiten könnte. Ich bitte solches dem Herrn Factor mit meiner Empfehlung bei Gelegenheit zu melden.

Ueber den betrübten Anfall unseres lieben Glasers hat mich auch dessen Kaplan Horvath in Kenntniß gesetzt. Gott erhalte ihn uns noch längere Jahre. Auch das Stift St. Paul hat den Pastoral-Professor P. Norbert Heilmann am 10. d. M. verlohren, der infolge einer Lungenentzündung starb.

Der neue Abt von Cilli ist am 15. d. M. investiert worden. Am 2.ten Mai, wenn Gott will, wird in Cilli selbst seine feyerliche Benediction Statt finden, wozu Sie hiemit freundlichst eingeladen werden.

Ich empfehle mich Ihrem frommen Andenken

Euer Hochwürden

ergebener Freund

St. Andrä am 24/2 1847.

Slomfschek m. ia

9.

(24. VI. 1847.)

„Kur wider die Brandweinpest.“ — Drobtinice. Podoba
sv. Viktorina. Slovenci sekovske škofije.

Hochwürdiger Herr Doktor!

Berehrtester Freund!

Nachdem unsere Drobtince bereits in alle Weltwinde verbreitet worden, ist es Zeit auch Ihnen meinen aufrichtigsten Dank für die große Mühe bei Besorgung der Korrektur auszudrücken, in der Voraussetzung, daß Ihnen die Hauptschuldirection Cilli Gratisexemplare zugemittelt haben wird; Bog bo pa platil.

Angeschlossen erhalten Euer Hochwürden eine eben erschienene Kur wieder die Brandweinpest, welche in Kärnten besonders stark grassiert.

Sehr zu bedauern ist es, daß die Seckauer so wenig aktiven Antheil an diesem Jahrbuche nehmen, und uns gar keine Beiträge liefern.

Eben denke ich zur Vignete pro 1848 den h. Bischof und Martyr Victorin mit der Ansicht von Pettau besorgen zu wollen. Sie waren selbst in Pettau als Seelsorger, werden die näheren Daten und Verhältnisse wissen; daher ersuche ich Sie um Ihre Wohlmeinung, dann, ob Sie uns nicht durch irgend einen Künstler eine Skizze zum gedachten Bilde mit der Ansicht von Pettau besorgen könnten und wollten. Zu wünschen wäre eine kurze Geschichte von Pettau, weil man vom Leben des h. Victorin wenig weiß. Herr Director Robič könnte uns dazu verhilflich seyn.

Mich Ihrem werthen Andenken empfehlend bin ich mit Achtung

Euer Hochwürden

St. Andrä am

24. Juny 1847.

ergebenster Diener

Anton Slomfschek.

10.

(20. VII. 1847.)

Drobtinice. — Vabilo na poset.

Hochverehrter Herr Professor!

Mit der mir unter 12./7. 1847 mitgetheilten Ansicht unsrer vaterländ. Stadt Pettau bin ich ganz zufrieden. Es steht nur noch zur Ausführung

- 1.) diese Ansicht für das Format kleiner zu kopieren;
- 2.) dem h. Victorin eine anpassende Stellung und Insignien zu geben;
- 3.) eine genügende Beschreibung Pettaus und seiner Geschichte zu verfassen, die doch nicht über 1—2 Druckbögen geben solle.

Die Karlsruher Kunstarbeiten sind für unsern Zweck zu theuer; es kommt uns der Stahlstich des h. Mag. über 200 fl CM. Wir werden uns mit Kupferstichen, oder mit Steindruck begnügen müssen. Vielleicht könnte und wollte uns der brave Lampel durch Ihre Verwendung den h. Viktorin mit einigen 30 0 Abdrücken besorgen?

Ich will trachten, daß die Drobtince pro 1848 mit Mitte October zum Drucke kommen; darum bitte ich um möglichst baldige Uebermittlung des oben gedachten Beitrages.

Werde ich in diesem Jahre das Vergnügen haben, Sie in unserm Thale zu sehen? Ich bin vom 10. August bis 10. Sep. in der Visitation abwesend, und halte mit meinen Diözesanen vom 13ten bis 17. Sept. die Exercitien; demnach wäre mir ein Besuch im Spätherbste angenehm.

Vale faveque

Tuo

Am 20./7. 1847.

Antonio.

11.

(6. VIII. 1847.)

Drobtinice. — Njih izdajatelj Vodusek. — Cerkvena vizitacija.

Hochwürdiger, Hochgeehrter Herr und Freund!

Auf das liebe Schreiben vom 27./7. 1847 gebe ich Euer Hochwürden zu wissen, daß wir für die folgenden Drobtince für jeden Fall den anempfohlenen Künstler Möglich mit der Anfertigung eines Stahlstiches brauchen werden, schon darum, um einen vaterländischen Künstler zu unterstützen. Zwey kleine Engel würden indessen wohl erwünscht um dem Bilde mehr Leben zu geben,

wenn der Stahlstich auch um 10 fl mehr kostet. Ich habe die Projekte dem Herrn Abten Vodusek zugesendet, der für die Zukunft als Herausgeber erscheint, mit der Weisung Ihnen den Beschluß mitzutheilen, und zu bitten die weitere Bestellung übernehmen zu wollen. — Auch bitte ich um die kurze Geschichte Pettaus und St. Victorins; mit Ende September wird der Jahrgang 1848 geschlossen, u. sobald der Censur vorgelegt.

Am 10. d. M. reise ich vom Hause, melde mich in Cilli kurz an, und übernachte am 11ten Abends zu Tüßler. Erst am 9. Sept. l. J. hoffe ich abermals in St. Andrá einzutreffen; wornach am 13ten unsere Exercitien beginnen.

Ich wünsche, daß der Sauerbrunn die besten Wirkungen hätte, und bin mit Liebe

Ihr ergebener Diener

Am 6. Aug. 847.

Anton Slomfchek.

12.

(28. XI. 1850.)

Novo šolske knjige; rokopis „Malega katekizma“; ozir na jezik Slovenskih goric.

Hochverehrter Herr und Freund!

Das hohe Unterrichtsministerium hat mir die Revision der slowenischen Schulbücher übertragen. Ich habe Sie zum Repräsentanten der Slowenen des Marburger Kreises in Vorschlag gebracht, damit bei Herausgabe der neuen slow. Schulbücher alle Gegenden der allgem. Verständlichkeit wegen berücksichtigt würden. Ich be-
wege mich am allerwenigsten in der Mundart der Windischbüchler, und übersende Ihnen $\frac{1}{2}$ angegeschlossenenes Manuscript des ergänzten Mali Katehizem mit der Bitte es durchzusehen, und mich aufmerksam machen zu wollen an welchen Stellen eine Aenderung des Ausdruckes oder der Sprachform nothwendig oder wünschenswerth wäre, um auch den Windischbüchler zu befriedigen. Das revidirte Manuscript wollen Sie mir in möglichster Zeitfürze durch die Post rücksenden.

Vieles hätte ich noch zu fragen, zu berathen, doch wird solches besser mündlich geschehen. Darum Z Bogom!

Ihr

alter Freund

St. Andrá am 28./11. 1850.

Slomfchek ia.

13.

(8. III. 1851.)

„Mali katekizem“. — „Malo Berilo“. — „Bogočastje“. — *Slovenski izpit, slovenske propovedi v Št. Andreju. — Slov. besedništvo v Gradcu (dr. Robič).*

Prečestit g. Doktor!

Predragi Prijatelj!

Bili ste mi toliko dobri moj Mali Katehizm pregledati, kojega sim po Vaši sodbi popravil; in ravno bo v drugo natiskan ./.. Tudi Malo Berilo Vam rokopisano ./.. pošlem, in lepo prosem, pretresite ga, in najdene pomote odkrito serčno naznanite mi, da ga popravim, poprej ko v Beč pojde visokemu Ministerstvu v presojo. Da bi pa clo ne vtegnili rokopis ovi pretresti, pošlite ga meni nazaj, in ne zamerite, da Vas, ki ste z delom obloženi, nadlezvam. Rad bi našim šolam kaj občji koristniga dal, ali moje želje so vekše ko moja moč.

Tudi se Vam še nisim za Vašo krasno Bogočastje zahvalil, ne pohvalil Vašega hvalevrednega dela. Bog daj, naj bi se naša gimn. mladeš toliko v slovenščini izurila, da bi Vaše Bogočastje rabiti mogla. Pošlite mi 12 Vaših zvezanih knjig za bogoslovnike moje, [pa pišite ceno] hvaležno Vam [hočem] znesek gotovo [poslati] pošlem. ./..

Perva skušnja Katehetika je bila v st. Andražu 1^{ga} Sušca v slovenskem jeziku. Nadučitelj Jožef Rozman in pa učenci so se toljko jako obnašali, da je vsakemu Slovencu jih poslušati serce jigralo. Vsako nedeljo in svetek predigva eden bogoslovcov slovenski družini v škofijski kapeli po slovenje.

Veselo se tudi od Graških bogoslovcov bere, da jih g. Dr^r Robič besedništva v slovenskem jeziku učé. Bog nam le tudi zlogo — zlogo daj, ki nam je serce dal slavno delo začeti. — Vaši prijaznosti priporočivši se ostanem

Vaš

star prijatelj

8. Sušca 1851.

Slomšek Anton.

ia

14.

(Na Jurjevo 1858.)

Bratovščina sv. Cirila in Metoda.

Priserčni Prijatelj!

Prav veseliga serca Vam pošlem 400 kipov naše bratovšine sv. sv. Cirila in Metoda, ter Vas prosim de nam mnogo

mnogo vojšakov molitve pridobiljati blagovoljite, pa tudi zapisek pridobljenih pošljete. Več ko nas bo, mogočnej hoče naša vojska prihajati, in nesrečno razkolništvo premagovati. Z Bogam!

Vaš

Na Jurjevo 1858

Slomšek

15.

(14. IV. 1861.)

Slomškovo hrepenenje po miru.

Theuerster Jugendfreund!

Berehrtester Josef!

Vom ganzen Herzen gönne ich Dir die wohlverdiente Ruhe, besonders in unsern so unruhigen Zeit, wo man gegen Religion, Kirche und Klerus mit allen möglichen Waffen anstürmt, und sie zu Grunde zu richten sich verschworen hat. Freimaurer, Advokaten, Juden und Protestanten haben sich gegen uns die Hände gereicht in Europa, und Satan verfolgt die Braut Christi auf der ganzen Welt. Wie gerne möchte ich mit Dir die Ruhe theilen, und mit Dir in einem einsamen Winkel die Psalmen bethen, wie vor 43 Jahren zu Cilli; doch scheint meine Ruhezeit noch nicht gekommen zu sein; noch muß ich auf dem Kampfplatze bleiben. Unterstütze mich mit Deinem Gebete, damit ich nicht unterliege.

Daß Du Dir eine Einsiedelei gewählt und angekauft, ist zu loben; warum Du aber bei Deiner Kränklichkeit auf die Pension völlig verzichtet zu haben scheint, wirst Du wohl Deine Ursache haben. Mit 250 fl zu leben, die vielleicht gar nicht gesichert sind, wäre sehr gewagt; ein Privatvermögen von Bedeutung wirst Du Dir schwer erworben haben. Doch sei dieses nur meine einfältige Bemerkung; Du bist klüger als ich.

Ich bin seit Anfange dieses Monathes im Landtage zu Graz, und muß gegen Ende d. M. zum Reichstage nach Wien, statt die so nothwendigen Pastoralreisen zu machen. Wie unangenehm es ist, zwischen Atheisten und Democraten zu sitzen, und ihnen ein Dorn im Auge zu sein, kannst Du Dir leicht vorstellen; allein alle die Opfer wollte man gerne bringen, wenn man nur einen Erfolg zum Guten hoffen könnte. Gott wird indeß unsern Willen für das Werk annehmen, und unsern Fehler gut machen.

Unser Kollege Reiz altert sichtlich, ist aber ziemlich gesund; ich hoffe im Laufe d. J. bei ihm die hl. Firmung zu spenden. Feichtinger ist in Kärnten geblieben, und endlich in seinem greisen Alter Pfarrer zu Gutenstein geworden. Gerlitsch ist als Quiescent

bei den Franciscanern in Nazareth, und ergiebt sich ruhig seinem Geschehe. Sic unus post alterum metham properamus ad unam.

Indem ich Dich herzlich grüße, und zu Deinem Ruhestande Glück wünsche, verbleibe ich Dein alter Dich liebender

Jugendfreund

Marburg am 14. April 1861,

Anton Slomskyk.

XIII.

Vodušek Muršcu.

1.¹⁾

(28. IX. 1847.)

Drobtinice.

Visoko prečestiti Gospod Dohtor!

Na Vaše lubesnivo pismece še le zdaj zamorem odgovor dati fkoz mojga Vikarja gospoda Orožen, ki taki v Gradec gre, ino povedati, de fim životopis od S. Viktorina v obojnimu jeziku prerad bral, ino ga z Vašim listam vred une dni Gnadlivimu vredniku v Šnt Andrež poslal. Hitro ste ga bli fkovali ino prejali, kar kaže, de jim slovenšina gre dobro od rok; po takim se nadjamo de bo luba flovnica fpod Vaše urne roke izlezila. Gnadlovi knes Sl. mislijo berš ob novimu letu svoj letnik na fvetlo dati, zato nas tak gonijo za priprave. Podpis

¹⁾ *Med korespondenco Murščevo sem našel tudi to-le pismo:*
Wohlgeborner Herr! Die neuen Drobtince für das Jahr 1847 sind bereits unter der Presse, und von der alten Auflage befinden sich noch in Vormerkung bei Ihnen 20 St.
beim Herrn Professor Muršchez 30 St.

welche vielleicht noch vollzählig vorhanden sind, während die Nachfrage hier fortdauernd besteht, ohne Jemand mehr befriedigen zu können. Wollen Sie daher die Güte haben alle bei Ihnen vorhandenen Exemplare der Drobtince 1846 samt jenen, die Herr Professor Muršchez von seiner Anzahl abgeben kann, mir mit nächster Eisenbahugelegenheit samt der Angabe der Verrechnung anher zu senden, den allfälligen Betrag aber für die Bindekosten des Opravilo in Abschlag und mir zur Kenntniß zu bringen.

Mit Nächsten werde ich Ihnen 3 Sorten flov. Büchlein zum Einbinden in Prämienband einschicken, wobei Sie abermals Ihren guten Geschmack betheiligen können. Vielleicht sehen wir uns im März wieder; bißhin meine achtungsvolle Werthschätzung

Ihr

ganz ergebenster

Cilli am 19. Febr. 1847

Mathias Boduschef

Zdi se, da je adresat bil voditelj ali lastnik kake knjigoveznice v Gradcu. Ker se je vsebina pisma tikala tudi Muršca, ga je dotičnik izročil Muršcu, in pri njem je ostalo.

S. Viktorina bo kol velal. V prihodno bom jes jemel fker[b?] drobtine poberati sostavke jiskati ino jih vberati, ino vbrane še le pred fkofo poslati, verh še pa podpisati fe za izdatela Drobtinč: tak bo vrana z ludčkim perjam lipsana fe štimala. Omnia ad majorem Dei gloriam et populi flavici salutem.

Obžalivši Vašo žalost pri nagli imerti fvojga dragiga znanca, fe izročim Vaši lubezni ves ponižen

Vaši

V Celi 28. Kim. 1847

prijatelj **Vodušek.**

2.

(20. XII. 1847.)

Murščeva Slovnica. — Drobtinice.

Visokovredni

Prečestiti gospod Dohtor!

Dva natisa S. Viktorina fim danes prejel, kakor uni dan 16. t. m. 500 komadov Vaših lepo lepo ipisanih Slovníc v dveh bremenih.¹⁾ Lepi je kip — in dober kup; Za Drobtince imo fi zbrali natisov 2000 od flabejga papira, od katere forte jih 3000 43 fl velja. 500 natisov naj dene na močnejši papir pa večí, de bodo veljali za tabelco; in zadnih 500 pa le na flabej papir — ino vñeh naročenih 3000 natisov z kiporezam vred pred ko bo mogoče fem v Celje poslati. Al gre kiporez v gorno ceno zdravno, al ima fvojo lasno ceno; če je predrag, naj si kiporezar lam z njim pomaga.

Vaša Slovnica dopade — razposlal fim jo že na vñe kraje okol 200 kom. in tud podarane našimu gn. fkofo, proštu in D^{or} Bleiweisu odposlal; in vñakimu kako bremce za razdajo

¹⁾ V ostalini Murščevi je očuvan listič s temi-le beležkami: „An Slovnica versendet: S. Abt Vodušek in Cilli 500 Etücf

Prof. Matjašič in Marburg	100 + 25	„
Buchh. Ferline	100	„
„ Waitzinger = Radfersbg	100	„
„ Spritzaj = Pettau	100	„
Mayer Domkapl. in Ragst.	100	„
Macun Prof. in Trieste	100	„
Buchh. Kremžer in Lajbach	{ 100 + 100	
	{ + 200	
Kapl. Kainich in Friedau	100	
Buchh. Wolfhardt in Bett.	{ 50 + 50	
	{ + 100	

1800

Prof. Gomilšak je pod te Murščeve beležke pripomnil: „tiskati je dal 2000 in vse razprodal.“ Nekoliko jih je podaril znancem, n. pr. Slomšku itd.

zravno podal. Bog daj zdravje in frečo Vam, ki greste v praznike: ikusite po fvetu ostanke pri Slov. rodolubah pobrati za moje Drobince in jih pošlite fvoj čas v natis.

Srečno

Celje 20. Grud. 1847.

Vaš **Matija.**

3.

(4. III. 1848.)

Drobtinice. — Murščeva „Slovnica“.

Visokorodni gospod Dohtor!

Vašo prilogo za Drobince „Venec cerkvenoletnih obhajil“ fim rad prejel, vesel prebral in ga bom dal za 1849^{ti} letnik pod kopitam: ftare resnice v novi obleki natisniti, če ki knezof tisti odftavek že prenadevaniga nimajo. Le pripravite novo sledilo za 1850^{ti} letnik, ki ga mislimo obenim z letošnim osnovati ino ga presoji ino tiskariji prav rano fporočiti, de bomo vonder enkrat z novim letnikom ob novim letu na fvetlo ftopli. Za lice letnika 1849 je zvolen fv. Skof Modestus od Gospe Svete Maria Saal in Rärnten, životopis bo obdelal D^{or} Stepišnek, naris *Zeichnung* oskerbel Spiritual Pikel ino kipo-res fpelati fe fporočil Gradckimu umetalniku, ki je lanskiga Sv. Viktorina tak lepo bil vrezal. Če mu je lubo, naj kar piše do gosp. Pikelna, de se med fabo pomenita. De ne bo list zapstojn po pošti tekel, perložim tukaj le 5 fl BN za oddane Slovnice, Vošim Vam lubi dragi mir, za kateriga vñaki dan pri fv. Maši pro Pace, ino po maši 5 Očenašov na glas molimo, in se priporočim Vaši predragi prijaznosti

Prav lepo

Vam vdani

Cele 4. Brezna 1848.

Matija Vodušek.

4.

(29. III. 1848.)

Politični pokret. — Drobthinice.

Predragi ino prelubi moj Muršec!

Prezlo fte mi vftregli in me potolažili z fvojo povestjo de Austriansko, kateriga se Slovensko ferčno derži, napreduje ino nemški nevarni zavez omaguje. Tudi po Celskimu krogu mu vstavljajo roge naprot, in se mu vstavljajo, ker njegov namen

ne umijo; v Celju pak so nas čisto poderli, prevrešali ino pre-magali, ino zadnič de nisim fam ostal, se tud podkrižal, ter mislil, kar vbraniti ne moram, faj vtoniti se ne imejem. Saj pokazali fmo de naša vola ni Cesarja zapustiti, pa ftranskim Nemcam se kakor h x x x podpisati. Nam za zdaj obstojnost Austrianske države veliko više velja ko Slovensko, če ovo ob-stoji, bo tudi toto živel. Zato Vas lepo prosim, či bote ki tako veselo novice imeli za me, ko je nešna: le povete jo berš, mi sila vstrezete.

Kar plačilo za jeklorez zadene, se lehkama ftori
Ludviku Möglih gre za jeklorez 60 f
Augustu Kismanu za 3000 natisov 57 f
zavsem 117 f Mze
Tukaj pošlem po pošti 100 f Mze

Unih 17 f bodo g. direktor Sorčič pred ko pred poslali ino podpis si izprosili.¹⁾

Bog Vas ovari zdrave ino vesele pa v božimu miru

Celje 39. Brezna 1848.

Vaš ves vdan **Matija**

Wer ist denn der Author des vortrefflichen Aufsatzes über die slovenischen Zustände in der Grazer Zeitung?

5.

(19. II. 1849.)

Drobtinice. — „Slovanska Lipa“. Novi graški škof Nemec; združitev celjskega in mariborskega okrožja v eno škofijo.

Prečestiti gospod Doktor!

Jes Vas ne morem zadost lepo zahvaliti za pridno pe-čanje pri izdavi Naših Drobtinc, in komaj bi že dobil debi Vam poslal nekaj iztisov za malo vračilo. V prihodno fi bomo pa to reč polajšali, ker smo namejeni predajo Drobtinc iz rok dati, bodi si Leonu v Celovcu ki nam 200 f sr dobička ponuja, al Jeretinu v Celi, ki nas tud nagovarja za prejembo. Samo to Vas prosim de mi bote hteli za prihodni tečaj 1850 fkoraj fvoj priložek poslati, ker gnadlovi fkof A. Sl. že pobirajo ino nabe-rajajo od vsiga kraja, in mene naganjajo.

Pretesniku Kismanu znajo povedati, naj pretiskuje kolkor rad, famo de pošle naj berš fvojih 2000 mejih pre-tisov, de bomo vstan knige povezati in rasposlati Velkši pretisi so famo za pozamezno predajo, če hoče kovih 200 poslati, ta bolši čas je že zamujen.

¹⁾ Tu je s svinčnikom pripisano; Resen ostalih 17 fl sr. dobil od g. kaplana Orožna. Dr. J. Muršec.

Vašo potezanje Graških Novin fmo radi brali, ino popolnoma fpoznamo zaželeno prepotencio Nemčije, alj tolaži nas de Slovanska Lipa se že tako obrastla ino obredila de jo druge drevesa zadušit ne bodo zamogle, in če drugač Bog frečo da bo rastle pod milom Bogom zmíram močnejša in lepša: quoniam Dominus judicat populos in aequitate et gentes in terra dirigit.

Ste brali milo tožuvanje Slovincov graške skofije zavol zvoleniga terdiga nemca za Sekavskiga škofa v unudanšni Slovenii? Grenke so, pa resnične besede! Kdo vé za kaj je to dobro; fein Schaden, ohne Nutzen, morebit nas ravno to pod Eniga flovenskiga škofa fpravi nas Celane in Vas Marburžane; ino jes mislim de so Solnigradski Nadskof naleš v to namerli Nemca za skofa, de bo ločitev ležej hodila; dokler sim jes sam Jih slišal tak le soditi: Heute zu Tage wo die besondere Gabe verschiedene Sprachen zu sprechen dem Priesterstande nicht von Oben herab verliehen wird, wäre es eine Vermessenheit Seelenhirten zu Gemeinden abzuordnen deren Sprache sie nicht kennen. Solche Grundfälle können bei einem Cardinal Erzbischof seit 2 Jahren noch nicht verwißt sein.

Le molite pa prosite, če Vas ki teža in tiši. Poglavari blezda že čakajo na vaše mile prošne in tožbe.

Zdravi veseli pust Vam Bog daj jes pa se priklonem

Ves hvaležen

19. Svičana 1849.

Vaš **Matija Vodusek**

6.

(13. III. 1849.)

Drobtinice. — Slomšek v Salzburgu.

Prečastiti gospod Doktor!

Prejmite tukaj le 1 komad Drobtinc v verli ovezi v lepo zahvalo Vašiga truda in Vaših fkerbi ino popisov ki fte jih v korist tega letnika lubeznivo fstorili. Pozno fcer pridemo vse post festum — pa letošni letnik ima lasno nefrečo vse zamuditi kar bi ga priporočalo . . Nar boljše je de je Leon vso zalogo celih 2000 natisov prevzel in prekupil za 800 f sr. hvala Bogu, ino bo tudi prihodne natise ob fvojim oskerbil.

Eno leto še vsel mišlimo osnovati, kako bo zanaprej bo Bog vedel. Prosim Vas pošlite mi vkratkim al pa nagovorite pisatele za kovi zostavik za Drobtince.

Polek Vam pošlem tri forte obrasov za sbojasiti 100 k. S. Modesta, 50 k. S. Maximiliana, 50 k. S. Viktorina, ker so une tri za poskušno dosti lepe se zgle. 1 komad zbojasneniga lista

bo prišel potem na 5 kr. sr. znate jih vi obderžati po ti ceni po volji.

Naš Lavantinski skof so včera j z gosp. Wiery v Solnigrad odišli, Vašiga knezskofa posvečovati pomagati, tam se bodo cerkveni poglavari tud pomenili kako se bodo v Beču pri cerkvenimu zboru za cerkvene reči pečali ino potegovali.

Bog jim daj pravo zastopnost h pravi edinosti. Naši gospodi Vas pustijo lepo pozdraviti ino Vaši predragi prijaznosti se cela omizia prav lepo sporoči po

Vašimu

priserčnimu prijatlu

V Celi 13. Brezna 1849.

Matija V.

7.

(20. V. 1849.)

Račun za Muršca. — Združitev štajerskih Slovencev v eno škofijo.

Dragi i zali moj g. Doktor!

Pobojasene slike sim prejel okol 200, ki znesejo plačila vkop po 2 kr sr 6 f 40 kr, in ki ga tukaj le tako odrajtam, de Vam tole pošlem . . . 5 f B. N.

Jeretinu sim za Vas plačal 1 f —

in na dolg Vam ostanem — 40 kr

ki Vam jih mislim za drugi četert leto pri Jeretinovih Novicah prišteti. Verh pa lepo zahvalo za Vašo tolko priludno dobrotlivost.

Kaj je ftoriti Slovencom Sekovske skofije, na katere pri volitvi noviga skofa se ni vzel nobeden ozir; je prav važno pitanje. Jes sim to reč premišloval, ino z mojim duhovnim pretresoval kako al kaj al nič ftoriti. Po mojih mislih bi imela volitva čisto nemskiga Rauschera za Sekovsko skofijo, kir je treki del Slovincov, dober namen imeti, namre tolko ležej slovenfki kraj Marburske kresije z Lavantinskim slovenskim krajam združiti, kolkor mej so nemški fkof vstan do golih Slovincov fvojo duhovno dolžnost opraviti; zakaj nadjati se znamo de Kardinal Schw. fvojga pravila niso zmenili, ki so nam pred trem letam očitno rekli v lice: „Od tehmal, ki mašniki ne prejemajo več od S. Duha dorove jezikov, bi bilo greh, mislim, ko bi pastira na faro spušal, ki marna fvojih duhovnih ovčic ne zastopi.“ Kaj imajo Velke glave v mislih, de nam včas čisto narobi kaj včinejo mi ne moramo zdaj zapopasti, pa fčasama bomo fpoznali ino morebit za nadlogo Boga hvalili.

Eno pač smo mislili, debi se vmes kaj ftorilo, kar bi žele ino življenje Slovincov razodevalo: Ko bi prosti kmeti slovenski kakor fe praviga duha blizo Ptuja in Radgone najdejo, neko milo pritožno pismo prevzvišenimu Kardinalu pisali, v katerim bi po odpravljeni firmi lubeznivo popisali frečo nemških sosedov ino pa žalost in zapušenost flovenskih vernih, ki ne morejo fvojga fkofa zaftopiti, pa tudi jim ne fvoje dušne rane potožiti. Naj bi ozir vzeli na firmanje po Lavantinski skofiji, kir nemci ko Slovenci znajo s fkofam moliti in govoriti. Taka beseda prav pelana, bi našla fvoje dobro mesto pa tud fvoj sad nosila fvoj čas; le famo debi mogla brez vsiga podpihvanja in podšuntanja neke flovenske ftranke ino tudi mašnikov prosta — ino sama od febi iz praviga ferca priti. To kar mi Vi sporočate ftoriti — fim že pred ko so se Skof Sl. in W. na Dunaj odpelali fpominal, ino tolko od tega čmerknal, kolkor se fmeje; pa ne verimem debi to pitanje od združenja flov. krajov v eno fkofijo v predlog prišlo. Naj bo za vsem po boži voli, pa se nadjamo ker nam je vžgal tolko lepe žele za narodnost ino pobratenje, nam bo tud dal frečo pošteniga fpelanja.

Moji mizini tovarši Vas lepo dajo pozdravlati z ponižnim priklonom de smo Vas vsi veseli po osebnim kakor po narodnim zadevi.

Bog Vam daj zdravje, frečo ino dost veselja nad Slovincam doživeti.

Vam

ferčno vdani pr

20. Maj 1849.

Matija.

XIV.

Stranjšak Muršču

(1848 ali 1849?)

Učitelj Vidovič. — Pouk slovenske slovnice. — Murščeva „Slovnica“.

Visokovredni Gospod Profesor!

Ravno zdaj zezvem, da je Jožef Vidovič, ki je pred 4 leti pri nas z' endrugim dve leti Kantnar bil, v' Gradci v' realnoj šoli. Toti mladenič se je celi imenuvani čas pri sv. Lovrenci v' šoli ino zvun šole tak hvalevredno obnašal, da so nesamo njegovi naprejpostavljeni bili z' njim zadovoljni, temoč da ga je tudi šolna mladost, ino cela fara serčno lubila. On je tu prvi z' mojih spiskov slovensko Slovnico vučil, ino si je vodbe za čerkovanje sam z' nemškega na slovensko prestavil. Z' enoj

besedoj, za tisti čas je on bil iskreni Slovenec. Da pa se je pred nekimi leti očeta znebil, je zdaj revček brez vse pomoči zapušen. Prosim Vas zato Gospod D^{or}! če je mogočno, pri-skerbte 'mu nekdi dve ali konči eno instrukcio, da se tak leži preživi, ino namenjen cil dosegne. —

On je tudi v' popevanji, ino v' muziki dobro podvučen, 'ma lepo ino hitro pismo, ino bi zato tudi bil za eno ali drugo pisarnico, ali za kakokoli prepisavanje prikladen. Če mu bodte pomagali, verte 'mi Gospod! da nebodte nevrednemi svoje po-moči skazali.

Prosim, dajte, 'mu tečas tu pridjana dva rajnska v' srebri v' mojem imeni.

Vašo vsem pravim Slovencom jako povolno Slovnico 'ma pri nas v' drugem Klasi vsaki šolar v rokah, ino jaz Vam smem odpertoserčno oznaniti, da se učitelji, ino njih vučenci z' nje z' veselim sercom našo lubo tak dolgo zaverženo Slovenšino vučijo. Že lani smo imenuvanih Slovníc bili okoli 25 med šolare razdelili — ali — kaj je hasnilo, da . . . —

Če bom kda tak srečen, da se z' Vami kde zidem, Vam čem vse na tenko povedati. Pretečeno leto smo slišali, da ste bili prišli nekterih Slovincov obiskavat, veselili smo se misleči, da bodte tudi nas z' svojoj nazočnostjoj osrečili. Ali kak zlo smo se vkanili! —

Prosim, ne zamerte 'mi, da se podstopim Vam z' mojim pisanjom nepriličen biti.

Vas serčno pozdravljajoč ostanem Vaš odpertoserčen.

Pri sv. Lovrenci v' slov. Goricah.

Ant. Strajnsak.

XV.

Juri Strah Muršču.

1. *

(26. XII. 1846.)

Cerkev na Runču.

Visokovredni Gospodin Professor!

Vaše priazno pismice me je močno rasveselilo, samo žalujem de Vam nisim mogel odmah odgovoriti. Že pred dvema tjédnoma sim veršnika, kter'ga vse vesnice naše Komisie dav-lejo pobirat' odišel ino komaj komaj pred včeraj domu per-hitil. Cerkev na runečkem verhi smo s pismami no s pisanjen preci že visoko zezidali, ino de nebi štemp'lni tih pisem naše žepe tak močno zprasnuvali bi verojatno tudi hiša za duhov-nika zkoro gotova bila? Jes mislim čestiti Gospodin, da mi te

cirkve na runečkem verhu nigdar nebu'mo videli — „Človek modri Bog sodi“ a nekteri modri mož reče „nolli tentare Deos“ ali temu nič nedene, ako le si mi s tim našim trdam no brigoj en erdeči pojas, no laške nogavice, ktere, kak se meni čista vidi najbolje želimo, priskerbimo, drugo bode samo pricvelo kak globanje čes noč. —! Kelko sim na tihim zezvedel, je rasvi Njih Milosti Svetloga Cesara Matere ktera je 200 fl CM — razvi Grofa Haugvitz kter je okoli 300 fl no razvi grajšine Platzerhof ktera je 50 fl C M doprinefti oblubila, niše drugi kaj priporočil. Naš Gospodin Dko so okoli 400 fl CM pri kmetih sprosili, no to je vse kaj smo dobili. Zna biti, de duhovništvo gde kaj doprinese zato neznam, ali Gosp. St. h. tz so mi povedali da malo kaj dobijo. Vse blišnje no dalešnje Grajšine so nam odpisek poslale, da ktemu zidanju čista nič doprinesti nemrejo!

Nadalje ste me Čestiti no Visoko vredni Gospodin Stric dostojali popitati, al meni Slava čast no mast kaj rasejo? Slabo Slabo, ar Vam je znano de sim jes v mojem vinogradi komaj terte posadil, a gda še de branje? še morem čakati ke veter sneg odežene, ali gda ti veter pride? ah tuga no žalost. —

Naš gosc oskerbnik su Vašu pismicu primili, ali kaj z čerkičoj včiniti nakaniju nisim se obaveštil.

Pri nas gnes¹⁾ na Stefanje večer je debeli sneg zapal no mi se v hisi bridku deržimo. Prosim Vas oprostiti mojoj vprevzetnoj norizii,²⁾ izvolite me nadalje vzeti u vašu obrambu o Vas prosim dame nede

Strah.³⁾

Pri Velki Nedelji 26/12 1846.

2.

(20. VI. 1848.)

Železnica ob Zidanem mostu. Pokret leta 1848.

Predragi ljubi Stric.

Kako sim oblubil, tako tudi storim. Ktemu pričijočemu pismicu sim priložil obrist za 4 leta od 8 Junia 1844 do 8 Junia 1848. Šestdeset goldinarov Srebra /:60 fl C M:/. Pri ti prilici Vam Dragi Stric tudi iz ljubezni gorečega serca zahvalim za Vašu neizmernu dobrotu, ktero ste meni u najrevnešem staniu učinili ino s ktero ste meni kmojoj sdajni sreči podpomogli — Serčno me veseli, de jes že sdaj na malem mojo dužnost spolniti znam. — itd. Jes mam silno teško breme

¹⁾ Izprva je hotel pisati to besedo z d.

²⁾ Najprej je bilo „sali“ (= šali), a je prečrtano.

³⁾ = da me ne bode Strah. (strah — Strah!)

pri mojej zdajni službi. 8 do 10.000 delavcov, največša stran nemarnih rasvuzdanih ljudi na železnici mi silno dosta ino mnoge skerbi zavdaja — ali ¹⁾ naj bo! kak je Višnega volja. Jes z mojej skerbjoj ino marljivostjoj tudi nju lahko premagam. Vaše ljubesnivo pismice me je najpred ubaveštilo, da je uskerbnik Pristan iz Ormuža pregnan — Jes pa rečem hruška je zrela bla, on je silno naše ljubesnive Slovence gulil, global, no derl, kak mi pravimo — „Naj ga vodi nosi i: t: d: Ljublanske nemške novine ino potli tudi „Novice,, so nam obsnanile, kateri bi za poslance na Dunaj zbrati dobro bló. Presilno sim se ustrašil, kadaj sim tudi mojo ime tam naznamnajo našel, kajti mi mnoge ktemu zvanju potrebne znanosti ino izkušne menkaju; še več pame je strahota objela kad sim ime „Podhorn Papirfabrikant u Radezah ali Račah — bral, Tako kak je njegov Svak Komisar Ambroš terdi slovinc, tako je taj Podhorn in sinu strictissimo Ultra Nemec, kter' vse drugo več ljubi kak slovence. Pri vsakoj prilici on Slovence za pse gnufohe kliče, kateri nisu vredni de bi u nemski zaves stupili. Pri jednem obhali pričjoč 20 visokih ino iskrenih slovincov ga je ne sram blo, te reči ponoviti. Tudi pri izbiranju poslancov na Dvoru /:Bež. Čot Weichselstein:/ se podstopil te reči ponavlati, ino da ne bi Komisar Brolih branil bil bi silno takrat leskovo maft poskušal. etc etc. Ves Vas izkreno ljubeči

U Loki pri zidanem mostu

20/6 1848

Strah

Страх

XVI.

Ivan Strah Muršcu.

(20. VI. 1848.)

Marenberška okolica v narodno-političnem oziru.

Mnogopoštuvani čestivredni gospod stric!

Prizaneste, de Vas z naših nekdej slovenskih, pa zdaj precej celo ponemšenih krajov vendar z nekelko slovenskemi neobtesanemi besedami nadlegvam. Vruča želja mojega serca do slovenšine, ako ravno med nemci tepci stanujem, in z jimi po jihovem lajati moram, je še vendar ne, in nikada nebo vgasla.

Prizadeval sem si do zadne vura podpisovanj si nabrati: alj močno me žalosti, de Vas u obziru pomenutih prošnjih

¹⁾ izprva alj.

razveseliti nemogu. — Ima kod nas telko budalastih ljudi de se Bogu smili; naš kraj je u izobraženju za celo stoletje od drugih pukov zaostal, in se telko rad na svoje predstariše poziva: Cesar je moj oča ne storil, tega tudi jas ne bom i. t. d. Kelko sem si prizadeval podpiskov vu izposlane liste pridobiti, alj žalibože bacal sam suhi bob u stenu, z norci ki nas ne-razumijo, se je težko zmeniti, jerbo so tak zmotjeni, de jim je vsaka nova reč, vsako nenavadno poduzetje, kok kravi nova lesa, in telko sumljo do posvetnih in tudi do duhovnih gospodov majo, de smo od dostih te besede dobili: „Bog ne daj se podpisati alj podkrižati, te bi ki mogli pa več tlake, štibre, desetine i. td. plačuvati.“ Činio sam, što je bilo moguče, delao sam celo noč alj žalibože ništa ulovio; molim Vas dakle da oprostite, budući da medju ludstvom živimo, koje kaže: „*ſtvothen wollen wir nicht werden*“ etc. etc. in več takih neumnih nepretresenih in budalastih besedvanj. —

Razaslal sem skerbno na vse kraje pozivne liste kterim sem i zvolivne pridal, naj bi šli po vseh okolicah in stoverstni sad prinesli. —

Što se nošje trakov g. tehanta tiče, mi je telko znano, da dosad nijedne, narmanj pa troboje nemačke kod njega videti neje bili (!); neje proti naši narodnosti, alj pa je posebno tudi ne podpira; njega besede so bile »Ja se ztem nečem dojdavati« kteri bi zavolj svojega upliva in važnosti lahko kaj storili, tistim je sveisto, našo delo, če ravno dosta ne zda, pa vendar kelko telko. Ne štedim ni truda ni troškov in mam zavupanje de tudi naša poduzetja nebudo zabadavo. —

Bog daj da bi srečno obladali. —

Z Bogom. Vas izkreno ljubeči

v Marbergi 20/6 1848.

Janez Strahov.

XVII.

Kajnich Muršcu.

Župnija Sv. Duha.

23. Jänner 1847.

V' Ormožu.

Predragi Perjatel!

Sam ne vem, kaj bi? St: duh je donža zgubil, jas bom pokusil prositi, vendar per Guberniumu ne mam drugiga perjatela, kak Boga. Gospod Kraus mene ne pozna, jas pa kak vidim v' gradec ne bom mogel priti. Kraus mene nebo vidil, pak bo na drugi kraj potegnil. Zato tebe prosim, Predragi! obiši Krausa, ino od daleč govori od stga Duha, potlam pak

od mene govori, de sem zdravega ino močnega tela, zkažinge imam tudi dobre. Če pa sam ne moreš, prosim tebe ponižno, ino drago lepo, dostojaj iti k Gospodu Robiču, de bi on hotel meni toto perjateljstvo ltoriti, zahvalen že bom. Ali pa kde koga drugega nasnovaj. Ti poznaš mene tak rekoč zvuna ino znotra. Tisti breg je resen težek, ino velk, pa ja! sem hvala Bogu močen ino zdrav. Vlečejo pa mene tote reči ta: tam je večkrat kirfanje, ali zhodi, tam bi ja! lahko knige razširaval. 2. Malo Gospodarstvo. 3. Kraj jako pušaven, kaj se meni dopadne. Tam bi leži več bral, ino ne bi imel na slovenskem čifto nemške škole, kaj mene najbolje trapi.

Prosim Te Predragi Moj! Dopolni mojo ponižno prošnjo. Se perporočam v' Tvoje Molitve ino oftajem tebe obimajoč

Tvoj

Juri Kainich.

XVIII.

Davorin Trstenjak Muršcu.

(1838—1880.)

1.

(16. XII. 1838.)

„Slavjansko društvo“ v Gradcu.

Dragi brate!

Morda Vam jeste več znato, da mi lētos u Gradcu jedno društvo slavjansko utemeljili jesmo? Naš načao obstoji v time samom, da se sučlanovi ovdēšnji, kojih broj ni jest maleni, puduče u jezicih slavjanskih, zarad koje stvari i članove imamo svakog grana slovanskog. A mislimo mi, da i drugi inostrani k tome pristupiti lahko mogu, akprem nisu nazočni, vendar se bave makar s časopisomi, i dobrimi knjizami svakog narēčja slavjanskog. Po novoj godini dolaze ū našu čitaonice više časopisah, koje mi ter lahko šaljemo dalje, naše bo čitanje sasvim bit će berzo i hitro. Ako Vaša jest volja da pristupite, nam pod sdoli stojećom naslovom skoro pisat volite. Ugodbe jesu sledeće. 1). Mora svaki sučlan jedan ili drugi slavjanski jezik razumiti. 2). Jedan prinesak u novcih poslati. Mi zaključismo 2 fl CM za polovicu godiñe, bez da se velikodušna dobrovoljnost u davanju više novacah zatēra.¹⁾ Časopisi hoću se sledeći daržati i nemački: „Der Adler“ „Dŕft u. West“ „Karniolia“ u. „Wienerzeitŕift“ iz toga vzroka, da se u njih o slovesnosti slavjanske govori i u Austrii jesu najbolji. Od slavjanskih sle-

¹⁾ Do tod je pismo bistveno podano že v Glaserjevi Zgod. slovenskega slovstva, III. 137*.

deči a). česki časopis českeho Muzeum, Kwěty. Hronka, časopis pro katoličké duhownictwy, b). polske Rozmaitości Lwowske, c). ilirske Ilirske narodne novine i danica, Serbska narodna novina i narodni list d) slovenske Slovenska priloga k němačkom časupisu Karniolii, koja z' novom lětom u Ljublani izlaziti hoče. Medju inim ako kassa dopustit hoče najnovie knjige dobre i izverstne svakog narečja slavjanskog, na historičke čemo naj bolje pozorni biti. Kad se svaki mēsac svari, čete vi od ovih časopisah jur izlazeče broje dobiti, koje Vi po zgotovljenom čitanju dalje šaljat imate. Red pošiljenja naći čete na listovih istih zapisani, parvi nje dobi g. Matjašić u Lembahu, jerbo jest parvi kod Maribora. Ter Vi, koji se ter šalju k Krempelji, Kajnihi, Strajnsaki i drugim koji pristopiti budu, ter kroz Radgonu u Gradac natrag itd. Pisat volite dakle, ali hitro gg. Strajnsaku, Kajnihu, Krempelju i drugim od kojih znate, da hoću pristupit, [i ter] nek oni Vam pišu i odlučene novce šalju, koje Vi ter na me u Gradac, kad Vraz još iz Zagaba došao ni je, ali na g. Vogrina. Gledajte da će broj veliki biti, svarhom mēsca Sečnja (Jaenner) parvi dojdou do vas listovi i knjige itd. Molim za berzi odgovor, da tako mi našu stvar urēditi mora. Priporučam se Vam i g. Peserlju, Matjašiću, Čehu, Mahaću i ostanem

Vaš

iskarni prijatelj

Graz $\frac{16}{12}$ 38

Davorin Terstenjak

Akademik.

Naslov. An Dav. Terstenjak Akademiker zu Graz wohhaft
im 2. Saß Haus N^{ro} 243 im 2 Stocf.

2.

(13. IV. 1848.)

„Kaj bodemo Slovenci cesarja prosili.“ — Praga.

Blagorojeni,
poštovani gospod!

Domo gredoč razdelil sem lifte: Kaj bodemo Slovenci Cesarja prosili? po Petrovski, Barbarski, Vurmberski ino roportski fari. Iz Ptuja sem je razposlal v' Haloze v' Borl v' Leskovec, v' Ormož. Na druge kraje še, kdej še jih nemajo, čem se poskerbeti, da med ljudstvo pridejo. Pošlite mi skoro, če ste že dobili, tiskane blanquette za podpise, da ob pravem časi pridejo podpisi v' Beč. Pri večih farah se že pobirajo podpisi za zedinjene slovenke strani sekovske škofije k' lavantinski. Niše ni je proti razun dehanta Dainka. Glejte babo. Kdo de

šel v' Prag? Bi nebi nikoga v' Gradci najšli za toti posel. Kaj bi nebi bil mož za to Dr. Krajnc. Drugači more nas Dr. Miklošič namestivovati. Zna biti, da si jas domiſlim. Zdaj še nesem odločen. Slovenske mešnike še šribari ino tepeži zmirom v' Beči pri Ministerii tožijo. Tudi Vodušeka čejo ponemčenjuhi Celski proč spraviti, ino so petitio dali na Minifterium. Slovensko duhovništvo de moglo nekšo očitjanje od se dati, da do v' Beči vedli naš politički credo. Kda kaj 'mate ter pošlite, no kdaj kaj zvedte, ter pište Vašemi

zveſtemi brati

v' Ptuji $1\frac{3}{4}$ 48

M Tstk

✓ 3.

(20. V. 1848.)

Podpisovanje slovenske peticije. — Deputacija Miklošičeva. — Praga. — Volitve za državni zbor. — Ločitev Slovencev od sekovske škofije. — Vseučilišče v Ljubljani.

Moj dragi prijatelj!

Podpisavne liste za naše peticije sem prijel, samo premalo iztiskov. Čuje se, da Vse verno podpišuje. Veliko serditoſti je to napravilo v' serci nemških naših mestjanov v' Marburgi ino v' Ptuji. Nešto je iz Celja v' Ptuj pisal, da če naša slovenska deputatia pod vodſtvom Dr. Miklošiča dnes ali jutro v' Ptuj dojtj, da nagovarja meſto k' realiziranji politiškega v'ſtrojenja Slovenie. Na to je sklenjeno, da čejo toto deputacio pred veliki turen peljati ino ji s' perstom na nemško bandero pokazajoč lakonički odgovor dati. Neznam ali hočejo priti naši verli Slovenci ali pa ne. V našem meſti do malo sympathie našli, veliko več med ljudſtvom, če bi vtegnili po kmetih potovati. Na nas Slovence vse merzi, kaj ne je slovensko, ino ino zagrebske novine od 16 Svibnja so me jako ostermile. Bojim se vsega hudega, posebno zdaj, kjer presvitli Cesar naš, ko čujem so se oddaljili iz Dunaja zavolo silovladarſtva dunajskih republikancov. Težko če reč mirno reſena biti. Skoz ukinutje dvojnih zbornic je proletariatu steza odperta, ino naša pretresavanja nikdar ne pridejo do cilja. Kaj si bo z' ubogimi Slovenci? Vem da ste brali softavek tisti natolcovavni: Was wollen denn die Windiſhen eigentlich? v Štiriji, mi mislimo, da se je v' našem mestu zkoval. Pa to še bi bilo. Ali černijo nas mestjani Slovence brez prenehama. Tako so nekteri bili pred nekoliko dnevi v' Gradci ino v' Dunaji z' našega meſta in so silo kričali, da naj, ko narpreje jim se spravijo (t. j. narodni ſtraži) orožja, zakaj bojijo se navaljenja divjih Horvatov v' to mesto, ino nemirnih od Rusov našuntanih Slovincov. Kaj bi človek na to

rekel? V' Dunaji pa gotovo tote pleve za pšenico dèržijo. Nemška indo- ino insolencia nepozna nikakšne meje. O bratovšina, v' katero bi nas radi zvezali! Sila zlo kričijo uradniki hleboborci zavoljo uvedanja slovenskega jezika v' pisarnice. —

Ča' mi piše, da de šel v' Prag, no tudi mene vabi, ali jaz nemorem. Pisal sem g. Dr. Magdiči v' Ormuž, da naj on ide. Voljo ima, ali dnarji mu falijo, mi smo skleni(*li*) nekaj na kup vérči, da lahko de potuval. Sicer mlad še je ali goreči, ino umen za dofti da presodi reč ino stojiše naše. Gledajte, da bode tudi kdor 'z Gradca šel. Če še imate kateri suvišni pol naših molbenic, ter mi ga pošlite. Pišite tudi v' Dunaj, de nam, kakor najpred je mogoče pošlejo tiskane liste priličnih kandidatov za dunajski deržavni zbor. Čujem, de na finkuštni vtork za toto Ptujsko volitno okolico do sošli volitelji. Kako se kaj čuje za stran ločenja slovenske ftrani od sekovske škofije? Neznam, ali so že naši podpisi prišli pred lice kardinala, ali pa ni. Pišite g. Glazerju, naj se pogovorijo s' škofom Antoniem, ino naj zezvedo od Kardinala, kak da oni mišljijo. Glazer so v' tej reči važna ino uplivna ošoba. Skerbite se tudi, da v' Goričko pride bolj slovenski duh. Farmešter Kurnik bi bili mož, katerih beseda bi med Gorčani kaj veljala. Pište njim! Kako je v' Gradci? Podpirajte prošnjo Ljublančanov, da de v' Ljublani vtemeljeno sveučiliše, ino netrebalo nam ne bo več skitat se po nèmških klopeh. Če kaj novega važnega vedte, tak ne pozabte oznanit mi. Pozdravim Vas vse Slovence.

S Bogom

Vaš

iskerni prijatelj

Davorin.

V' Ptui 20 Majnika 1848.

4.

(17. VI. 1848.)

Slovanstvo v Gradcu. — Gaj. — Vest o Miklošiču. — Volitve pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. — „Zedinjena Slovenija“.

Moj ljubi prijatelj!

Vaš list me je precej prestrašil. Jas vidim za nas žalostno bodočnost. V' Grazi se je Slavjanstvo s' Nemštvom zavadilo, to je pravi zrok. Bog si ga zna, kaj de prišlo. Kaj mi od Gaja pišete, se mi zdi zelo neverojatno. Kaj bi moglo Gaja tak oslepiti! To neskončno škodi dobri reči Slovenstva ino napredovanji domorodnih podprijetjih. Tudi se razglašuje, da so Dr. Miklošiča v' Beči zaperli ino vjeli. Al' neso to gole izmišlotine ino laži, da bi nas odftrašili, ino ljudstvo pomotili v'

dobrih slovenskih mislih. Bog nam pomagaj! Lahko de naše povzdigjenje nas globlej zakopalo, kak pa otelo. V' naznamlenji ino naročnji Vašem zavoljo poslancov ste Vi ne na pravem ino na čiftini. Pervič more Dr. Miklošič pri Sv. Lenarti zvolen biti, zakaj ta pridejo neke komisije, kere Dominkuša ne ljubijo, ino tote bi znale vse druge pomotit, tak da bi nebi eden ne drugi zvolen bil. V' Ptujskem volitnem okraji de Dominkuš več prijateljov najšel. Drugič se samo povsod **eden** zvoli, zakaj neti volitna postava, neti krajsijska kurenda nič ne govori od namestnikov, ino sam službeni cirkular Marburske krajsije pravi: da der Minister des Innern in dem prov. Wahlgesetze von Erftmännern keine Rede macht, so ist an den betreffenden Wahlorten nur überall ein Deputirter zu wählen. Bog si ga ve, kak de vse nam nagodilo. Sovražniki agitirajo, ino ker zdaj od mešnikov nič ne stoji, da bi mogli biti Mitglieder des Wahldistrictscomitées, tak bom menjši upliv na volitve imel.

Nepozabite naših slovenskih poslancov podvučevat posebno v' punktih, Gemeindeordnung, u über den künftigen steerm. Landtag, že zdaj moremo zgovoriti, da bomo ga v' Ljublani imeli, že zdaj naj se potegnejo za politiško vtemeljenje Slovenie. V' pondelek ali v' tork bom Vam poslal naše petitie, z' obširnejšem listom. S Bogom.

V' Ptui 17 Junia

Vaš iskerni **Davorin**.

848

✓ 5.

(18. II. 1849.)

Volitve v Frankfurt (Ptuj, Konjice). — Ambrožev predlog. — Adresa kromeriškemu zboru. — Politični vpliv svečeništva.

Moj dragi prijatelj!

Nemčaria nam hude zajnke spleta. Pa je začela s' Frankobrodem. Razglas ilirskega poglavarstva v' Novicah ste brali, če ne, tako ga dobro preberite, v' njem te vidili zvijače. Tiskan je v' prilogi list 7. Novic. Tudi na naš volitni komité je prišlo tretjokratno vprašanje, ali bi bilo segurno volitve razpisat, na g. Raispa pa ad personam, naj on tako tiho v zavupanji odgovori Kreisamti, kje je uzrok, da je ptujška okolica edina, ktera ni je volila. Tudi na druge komisije je prišlo vprašanje, kako bi mogoče bilo volitve vravnati. Ali je to javnost in očitnost? Tako za plotom bi radi poslance zbiral in potlam, ko so v' Frankobrodi našem državnem zbori rekli: narod vse drugači misli in želi, ko pa njegovi zastopniki v' Kromeriji. Pogovorite o tej zvijači al' v' Slovenii, al' pa v' Slav. Centralbl.

Jas sem pa sila bolehaſt, in mam zdaj poſla ſ' poſtnimi predgami, kje mi veſelje in moč majnka politiſke ſoſtavke piſat. Komitée naſe volitne okolice je tje odgovoril: „Da njemu niſe znano, ki bi narod, kter ſe je pri prvi volitvi očitno proti nemſki zavezi izrazil, zdaj v' volitvo privolil, ako pa bi miniſterſtvo rado znalo želje naroda, naj jih od predvolivcov (Vorwähler) po komiſiah zvê.“ Ali, da je tudi Marquet tako tihoma komiſije pobaral, kakſni votum bi one dale, v' tem vidim zviſjačo in leſičajſt. Rad bi znati, kaj bode Čeſka ſtorila in Krajnſka. V' Konjicah ſo pre volili, in ker ſta prva dva zvoljena poſlanca ne poſlaniſtva priſtela, je znani veternejak poſtmeſter Formacher v' ſlov. Biſtrici ga priſel. Pazite in bedite! Na vaſe zadnje piſmo Vam berzo ſledeča odgovorim. Kako hitro zazvête, da je Dominkuſ odſtopil, piſite hitro g. Krefti Jakobi no mu poſlite imena ſledečih kandidatov: Dragoni, Krajnc, Glaser Franc oſkerbnik v' Reichenburgi brat farmeſtrov in dober Slovenec, lahko tudi mene. G. Kreft naj ter po komiſijah agitira, kako po ormožki, velkonedelſki, dornovski grajſki itd., kje kmetje v' njega velko zavupanje ſtavijo, no na den volitve pa ſkerbite, da de vam priſel v' Ptuj.

Ambrožev predlog je dober ino mi ga moremo podpirati. Naj bolje bi bilo, da bi ſe v'tej reči Slovenia na vſe predſednike ſkolnih konferenc obrnila, ino je v' podpis povabila. Zavoljo podpisov Adreſe zavupanja na kromerižki zbor miſlim, da ſe odgodimo, zakaj kmet ma malo zaupanja v' Adreſe in ono, kar je čerkasto, bolje bi bilo, da ſe inteligencia ſlovenſka pokliče v' podpis, miſlim, da meſniki hočejo vſi, ako nebodo paragrafi o cirkvi kje nam v' ſkodo pretreſani.

Bedite, čujte, molite, in glejte, da ſe bodte v' teh rečeh bolj na kmete ſtavili, kako na duhovne, kteri v' politiſkem uplivi ſo ſila podkopani. Če čete uplivne moževe zvedit v' vſaki komiſiji, jas miſlim, da zato nebo trebalo velikega truda. Do tečas ſ' Bogom

Vaſ iſkerni prijatelj

18/2. 49

Davorin

Pozdrav Slovenii!

✓ 6.

(28. II. 1849.)

Volitev v Frankfurt. — Učiteljska ſkupſčina. — Ptujčani zoper Trſtenjaka.

Dragi prijatelj!

Po gradčkih novinah od 27 Svečana bi že imela ptujſka okolica tudi ſvojega poſlanca v' Pavlovi cirkvi. Bog ſi ga, ali Gračarca dobro prerokuje, ali pa ne. V' tem ſoſtavki tiči nemſka

lisičina. Gračarca dobro svojo meštrio zastopi. Tudi dobrovoljni kandidat za Frankobrod g. Dr. Waser, ravno tisti, ker zmirom po časopisih se dere, da se nesme Laško Tirolsko od nemškega ločit, tak ali dober Centralist in Švaboman, se [gleda] vidi skoz verstice Gračarce.

Ptujski mestjani, in švabomanski pisarje v' pisarnicah si res dosti truda dajo, slepo ljudstvo prepričat od dobre, Bog si vê, kak de šlo. Jas sem storil kar je mogoče. Na odgovor volitnega odbora ni še smo dobili ne čerkice, kak so gubernijski komisije pisale, ali bi prilično ino mogoče bilo brez vernjeke volitve razpisat, nesem čul druga, kak samo od enega komisarja, ker je odgovoril, da on bi že volitve vkupspravil, samo ter zgubi svojo popularnost. Vidili bomo, kaj de prišlo. Pište Krefti v' Radgono v' Cmurek v' Negovo itd., da se ljudje ne dajo prevarit. Kolko jas čujem, tak drugi gotovo ne bodo volili, kak pa starih 28 ponemčenjakov. Gračarca zmirom čez klube se dere in slovensko inteligencio, zapšite joj vusta, če ne prime v' list, tak v' Sprechhalle. Narod tolko za Nemšino porajta, kak Gračarca za Slovenšino, in jaz mislim, da se glas inteligencie tudi še bolje poslušat ima, kak pa volja neumnega ljudstva. O našej učiteljski skupščini bodte v' Slovenii brali. Dosti imamo zaprek, in birokratički dehanje so narveči oporniki. Mene pa Ptujčani vjedajo, ker sem v' skupščine učiteljske s' gromovitimi besedami slovenski duh vlel, in sklepe rezultiral, kateri se nemškutarjem ne dopadejo. Pfundner je začel zdaj neskončno proti meni agitirat. Tudi prva moja postna predga je seršene razrašila, tak da vse klepeče in se grozi, če bom resnico drugokrat tako silno razodeval. Jaz mislim, da de skoro duga prošnja na konsistorium prišla za mojo prestavljenje. Den Pfaffen leidmer nit laenger in Pettau; tak se razbija glas od ulice do ulice. Delajte, jaz nebom opešal. Pište le hitro, kedar de kaj potrebnega. S Bogom

Vaš zvešti prijatelj

Davorin.

Zadnjega Svečana

849

Čul sem nedavno iz ust g. Nagia komisarja pri vrejenji cesarskih sodiš te besede, ktere je nekemi nemškem pisarji rekel: Fürchtet euch nicht, die deutsche Sprache bleibt ewig die Amtssprache. Die windische ist dazu nicht tauglich, auch antwortete mir der Bauer überall, wo ich ihn darum fragte, dass er alles deutsch amtirt haben will. Die windische Sprache wollen nur die Pfaffen und einige Zeloten in die Kanzley eingeführt wissen.

Quid dicis ad haec omnia?

(16. III. 1849.)

Oktroajirana ustava.

Ljubi prijatelj moj!

Mi smo skoz podeljeñe nove ustave pa sila daleč nazaj postavljeni. Lepo nam je že naša narodna reč stala, ali naenkrat jo Stadion in Švarcenberg pogrezneta. Kaj bomo zdaj začeli? ktereга pravila v' politiki se deržali? Na kakšni način domorodce v' deželni in deržavni zbor spravili? V' gornjo zbornico tako nebomo mogli nobenega porinuti, slovenski domorodci komaj zmorejo 500 krajcarov, ne pa da bi 500 fl štibre plačali. Ali je kateri od naših poročnikov pri Ministeriji, da bi svetoval pri urejenji deželnem. Pišite Mikložiči, da naj ne skerbi, če ga je ne Stadion že poklical, da bode tudi deležoval. Zdaj bi posebno dobro bilo, da se ministrom pokažejo in naprejpoložijo naše peticie. Znale bi precej pomoči. Posvetujte se z' lipo pražko in drugimi družtvami, kako bomo postopali. Čujem, da so v' Pragi novo ustavo na tergi zežgali. Tudi Beč je ne zadovoljen, kako mi potniki so pravili, in razsvetljenje mesta in druge svečanosti so le bile prisiljene. Nebili dobro bilo nove peticie napraviti zavoljo vsih nam potrebnih reči. Prosim g. Dragonia, naj nam sestavi opravišstvo slovenskega kraja. Morebiti, da bi po uplivi kakšnega domorodca v' Ministerii le kaj si spomogli. Horvati sila so nezadovoljni zavoljo granice. Tudi Serblji se grozijo. Austria de prišla v' hudo krizis. Černorumenjaki so pri nas zadovoljni, ali večjidel mestjanov ne, samo da ne upajo misli izreči zavoljo diktature soldačke. 15 smo imeli officialni Te deum predvečer je plackomandant zapovedal muzikalni capfenstreih, in iz Grajskega grada so pokali možari. Mestjanov je bilo malo, nobeden vivat, razsvetlit mesta so nehteli, ampak da lice lojalnosti obderžijo, so zbero napravili za 9. jaegerbattalion. Vse naredbe prazničtva so izhajale od plac-komande, tako v' Marburgi in v' Celi od poglavarstva, gradjani dopušajo, ali v' serci imajo skumine po kaj boljšem, kak je toti ustav, samo dober za hierarchio in aristokracio. Kmet je miren, ali le čakajmo. Uredniki se ga bojijo. Nevejo kako do emfitetikere izločili, to je sila hudo pri dosti gruntih celo nemogočno delo. Kako hitro do ga za kožo prijeli, bode se genil. Tudi, kedar asentiranje pride, bo gromelo. Neje vse tako mirno, kak gračarca laže, v' Ormoži so se bili, v' Borli sta dva župana zaklala, v' Breščah so komisarja v' Savi namakali, v' Bilštajnskem gradi so kanclijo skoro poderli, v' Hausambacheri ferboljtarja narezali itd. Vojaška oblast pa ne bo mogla povsod segati. Na Vogerskem je dosti dela, na Taljan-

skem se pripravlja na gerdo vreme. Vederemo, kako bode Vindišgrac suverenité du peupel preladal. Za volitve voljo v' Frankfurt, še ne je nič prišlo. Jaz mišlim, da bojo nemški dinasti v' frankfurtski zbor ravno tak raztirali, kak kromeriški, zakaj tam je edina demokratia še reprezentirana. Vender ne verujem, da bi Čehi silili zdaj vun ta. Kaj pa na Koperov so-stavek „über die Bezirkseinteilung des Warb. Kreises v' gračkah novinah od 14. rečete? Glejte centralista in germanomana! Zvedel sem, da je to vse Stadionovo maslo, in on njim že naprejpisal. On je sila delaven in vsi birokrati mu pomagajo radi, čeravno z' velikim trudom. Burokratia in soldaščina nas bodte kakor paučina oplele. Glejmo na vse strani, da se iz-tergamo. Ja bi želim skoro misli Slovenie zeznati, da v' njenem zmisli delati zamorem. Pišite mi ali skoro kaj. Dotečas s Bogom.

Vaš iskerni prijatelj

16/3 49

Davorin

8.

(1. IX. 1880.)

O Murščevi sekundiciji mu čestita Trstenjak, njegov „stari, zvesti in hvaležni prijatelj“, želeč, naj ga Bog ohrani še dolgo let „zdravega in črstvega na duhu in telesu v veselje svojim mnogim prijateljem in častiteljem, in v blagor sv. cirkve in svoje slovenske domovine, ki Vas šteje med svoje naj blaženejše sinove. Quod felix, faustumque sit. Na mnogaja leta!“

Z odličnim spoštovanjem

Vaš stari, zvesti in hvaležni
prijatelj

Stari trg pri Slovenjem
Gradcu

Davorin Terstenjak
župnik

1 Septembra 880

XIX.

Oroslav Caf^{ur} Muršču.
(1841—1852.)

1.

(9. III. 1841.)

Cafov slovar.

Slavni Domorodče!

Jaz ne morem drugače, ko z' vefelja polnim ferdcem Vam le ti listek pisati, vfej vēm, da pišem le učenemu Slovincu ino žlahtnemu domorodcu za reči voljo, domače Slovenščine se tikajočih.

Predoftojni domorodče! Vam ko goróčemu Slávjanu moram oglašiti, da se jas ob dobi obiram dopolnjenjem domačeslovenskega rečnika ali lexika.

Za ti le rečeni čel ino konec imam uže gróbo, oj gróbo ípravlenega zaklada vřaktere verřte, vsej obilno zajimlem iz do sego dob nepočerpanih izvorov, med le timi pak ofobito iz posluřanja řivega govorjenja.

Preřlovoti domorodče! uže davno jo vém, ko jo tudě po řvětú razřyrjani čařopíř preglašujejo, koliko Vy naši mili Slovenřćini pripomagujete, zato by li jaz mogl dvojiti, da by me Vy o' řleděcem ne uřlyřali?

Vyfokod. gdje v' Ptuiu řo me nagovarjali, Vam za pripomoć v' dopolnjenju mojega Slovenskega rečnika pířati, ko pravijo Vy imate mnogo ířířanih Slovenskíh beřěd, posebno iz Lotmergřke okolice v' botanićki verřti. Za te le zbirke Vas lěpo prošim.

Kaj pak děla naš Veliki pířec Murko, řlyřal sem, da řvoj rečnik dopolnjava? če je taka?

Če imate myřel, mi několiko řokopířemřkíh Svojíh reči pošřati, dopířujte: — Abzugeben b. řerlinř bürřř Buchhändler zu Marburg.

Vam za godovínó vse dobro řeleći

Vař

odkrytega řerdca prijatelj

Orořlav Caf

V' Frauheimu 9. Suřca 841.

Soduhoven.

Vař Korařćak, moj paroh vas lěpo pozdravla.

2.

(15. XI. 1843.)

Prořnja za razne knjige, ki bi Cafu mogle sluřiti pri izdelovanju slovarja.

Prečestiti Gospod!

Moj ino vseh Slovincov ljubeznivi Prijatelj!

Ne morem dolže řvojemu řerdčnemu nagíbanju, Vam pířati, řoperřtati — če Vam zato moje pířemce ne bo ugodno, obkrívite mi řerdce, ktero ljubezen do naše mile Slovenske domovine dířći: ino ravno zatega voljô řě pri Vas nikáke zaměre ne bojím, ko nas Slovence řami neprenehama v mřřířh nořite . . .

O prečestiti Gospod! Velike prošnje imam do Vas — če mi jê ušlišite, Vam za njê nišče ne more zadoſta hvale dati, ko Slovenščina fama.

Poslušajte mê . . .

1). Lêpo Vas v imeni vseh Slavov ino Slovincov proſim, ſamo bôdite tako dobri: potrudite ſê k' Gosp. Kvaſu, ino ga proſite, da Vam dá ipiſek ſvojih knjig, ktere ſê Slavščine ali pa Slovenščine tičejo; morebiti bi nêka ſtvarca za mê bila. V' dvêma lêtama dobi Gosp. Kvaſ vse ſvoje knjige od mê domov.

2). Preglêdnite v Gradčkima knižnicama, če ſê naſlêdujoçe knjige naidejo:

a). Etymologicum Univerſale ar Univerſal Etymological Dictionary von Whiter. London 1800.

b). Tripartitum seu de analogia linguarum libellus, Wien 1820—33.

c). Etymologicum magnum von Schäfer. Leipzig 816.

d). Etymologicum graecae linguae Gaudianum von Kurz. Leipzig 1818.

e). Lithauisches Wörterbuch von Mielcke 1800. Wilna?

f). Lettiſches Wörterbuch von Stender 1792. Riga?

g). Wallachiſche Bibel.

h). Romaniſches Lexicon von Clemens 1837.

i). Bulgariſches Neues Testament in Smyrna 840 od. London?

k). Altſlaviſches Wörterbuch von Alekſejew Petersburg 1774. u. Moſkau 1815.

l). Ausführliches Lehrgebäude der Sanskritſprache von Franz Bopp. Berlin. 1827 — ali če ſče je kaj vêc od Boppa, ali Sankritſkega.

Če bi kaj têga bilo naiti, bi mi po čaſoma ino po kôſih poſiljali? V' kratkem bi vse brez okvarjenja povračeval.

3). Pomenite ſê poterpežlivi, Gospod! i preč. Gdom Koſarom zavoljo Grofa Oſtrovſkega Linde-ja. Le edna beſêda iz Vaſih uſt bô hrabrega Oſtrovſkega premogla, da mi za nêkeliko čaſa Linde-ja poſôdi.

4). Sê mi vidi, da bi tudê preč. Gd. Rižnar za mê kaj imêl.

Zdaj pak moj predragički Prijatelj ne ſerdite ſê nad mojô nadleſnostjo, pripiſujte jo moji preveliki ſkerbi za naſô ljubô Slovenſčinô — vſej Sami dobro previdite, da ſem ſâm preſlab, tolikô rêč dobro dokonjati.

Zdaj ſče pak ednôk pomolim ſvoje rôke proti Vam ino Vas milo proſim, uſliſhite moje prošnje po Svoji premoči . . . Pozdravite mi Slovenſke podpiravce ino pomagavce, vse pridne

prijatelje ino znance, ino mē ikoro po Svoji znáni dobrotljivosti obefelíte z ljubim pišemcom z' obljubami potrebne pomoči vréd.

Vaši goréči ljubezni do vŕega dobrega fê ponižno priporôčêc

Vaš

V' Frauhejmu 15. Martinšćeka 1843.

Prečestiti Gospod!

Prepohlěbni Sluga

Moj preč. gosp. Farmešter
Vas prijazno pozdravijô.

Jurko Caf
kaplan.

3.

(5. XII. 1843).

Pomožne knjige za slovar. — Kollárjev pozdrav.

Prepoštovani Gošpod,
Ljubeznivi Prijatelj!

Serdce fê mi je razvefelilo, ko fem Vaš ljubi listek dobíl ino v njem nove pomoči h' fvojemu delu našel. Lěpo Vam v' imenu vŕeh Slovincov za Vašô skerb zahvalim.

Pošljite mi

a) Tripartitum, de analogia linguarum libellus.

b) Conradi Tschenwörterbuch der Deutsch-romaniŕchen etc. Sprache tako, kako ga Vi lezej pošljete, če mi je ravno ljubšê, ako mi, kaj vkup grê, tudê vkup pošljete, to je: Tripartitum vkupê ino Conradi — vkupê, če ima vêc dělôv. Vŕe to mi doštojte pošiljati po Marbružki prevážavkinji na moj trošek.

Ali fte fê i' preč. G. Košarom zmenili zavoljô Lindea —

Ali bi ga od knêza Oŕtrovŕkega po nijedni cêni ne bílo dobiti?

Še fê ves Linde ne dobí, bô mogel dober býti oni edini zvêzek.

Preišćíte da Gd Kvašovô ino Rižnarovô knižnicô, ino mi podajte spisek morebíti iz njê mi šće potrebnih knjig.

Ne jemlite mi za zlo: Zakaj Vam li bôdô imena zeli ino trav /:pa tudê rôž?:/ i' začêtnimi pišmenami *a—h*. Poterpíte miceno, jaz Vam hočem vŕô fvojô zelinŕkô ípravô od *á* do *ô* prepíŕati — vŕej ſi i' tem upanje dělám, da bô tako naše domaće zelínŕtvo velek naprêdek dobílo.

Svoje beŕêdnićke íprave šće nikár ne pišem v' číŕto, kér šće mi živi ſtudenti novih pomoči obilno izvírajô — zaklad pak fê rêš tudê tako množa, da mē po vŕej pravici pomilujete, da ne naidem nikakega pomoćnika.

Upam pak:

Bog mi je daŕ ſamemu ſkoro nabrati, on bô mi tudê daŕ ſamemu razbrati. Zakaj le nêŕte Vi, prečestiti Gošpod! med

Slovenci? Vi, ki jih ino jihovô rěč tako ferdčno ljubite. Ali vsej tudě gorě fte nam na pomoč, hvala Bogu!

Veliki Jan Kollár mi je bîl tuonda písať ino mi ukaže, vfe prave Slovence: naimêr Vas, Košara, Terfťenjaka itd. z bravovíkô ljubeznjô pozdraviti.

Ne pozabíte na mē, bôdite mi moj pomoćnik ino tudě děl̃nik hvale ali graja mojega děl̃a.

Pozdravite mi milo moje ino vfe naše Slovenske prijatelje.

V' upanju, od Vaše gorěće ljubezni do Slovenšćine vfe zaželjene rěči fkorô dočakatí

Vaš

V Frauhejmu 5.

ves podani fluga

Grudna 843

Jurko Caf

Moj Gd. Pleban

kaplan.

Vas lêpo pozdravljaô.

4.

(5. I. 1844.)

Caf vraća knjige. — Rastlinska imena (prefekt mariborske gimnazije Speckmoser).

Preljubeznivi moj Prijatelj!

Etu Vam z zahvalû nazadj pošljem Tripartitum v 4 knihah. Po preč. G. Košarju ste uže ták dobili Conradiov Dictionary. Ljubi! vse bî uže davno bîli dobili: — ali spaka nesrěčna! 14 dni je vse v' Marburgu pri prevažavcu ležalo — ino nēsēm zato věděl: — če mi šće keda kaj pošljete, pošljite mi radjši burč die Marburger-Buchin za njû vsaki vě — ino jû lahko naide. Lêpo ino serdčno Vas hvalim ino zahvaljam za Vašû velikû dobrotû ino skerb, ko ste jû iměli s temí bukvami — prosim pak šće Vas za Linde^a.

Do ketéríh dob pak bî užé radi iměli zelinske iména? jaz bî Vam hitro lahko vse poslal. — pa brez němečkega ino latinskega prestavljenja prí některih. — Ravno zdaj sēm vse trave ino zeli poslal slověćemu zelinárju G. Speckmoserju čest. Praefectu v Marburgi blizo přek šće 300!!!! Če pak sē Vam mudi, vsej Vam iména hitro lahko spravim. G. Speckmoser mi je obljubil, vse zelne ino travne imena v němšćinû ino latinšćinû prestaviti. Hvalimo prídnega mûža. Pozdravite mi vse Slovenoljubce.

Z velikû hvaležnostjû ino spoćtljivostjû
sēm in vselē būdem

Vaš

V' Frauhejmu 5. Prosenca 844.

ravnoserdćni prijatelj
Cafov Jurko.

5.

(25. IV. 1844.)

*Caf vrača knjige. Njegov slovar. — Freyerjeva „Slov. flora“
in „Slov. fauna“. — Volkmer.*

Prečestiti Gospod!

Ljubi moj prijatelj!

Etu Vam povèrnem mi iz Johañejske knižnice dobrostivo poslane bukve: 1. zvezek Linde^a; hvala Bogu, mi je G. Tèrstenjak bil cèlega Lindea od knèza Ostrovskega dobil. Lèpo sèrdèčno Vas zahvalim za vsù skèrb, ko ste jù bili imèli — pošiljati mi take pomoçi. Ali želite svoj rùkopolis nazadj? Ali paè tu ga imáte — pa mi ne zamèrite, da je prechèrèkan, — trèbalo mi je tako dèlati zavoljù premnožine zbèrkov. Tudè naidete zravno bukvic preè. Gosp. Košara:

- 1). Pad no zdig
- 2). Poduèenje
- 3). Bukve za pomoè
- 4). Orbis Pictus.
- 5). Knižica pobožnosti.
- 6). Gramatik von Gutschmann und
- 7). ————— P. Marcus.
- 8). Èelarstvo.

Té le knige prosim odpravite preè. G. Košaru z mojù zahvalù mè priporùèèè. Vse knige mu rècite bì užè bil davno odrajtal — pa jih je bral G. Dr. Wenedikter — ki je posebni ljubivec naše pismenosti. Tako šèe tudè dvojnih bukvic mu zdaj ne dam:

1). Naèin pomoçi ino

2). Pokrèpljenje — sù tudè posùdjene.

V prepisovanju svojega Besèdnjaka moèno naprèdujem, dasi nikoga za pomoènika ne imám.

G. Heinrich Freyer Custos deš Landeš-Museums zu Laibach dogotavlja Slovenskù Florù — koti nam je Faunù Slovenskù dal. Da bì sè kdo hotèl lotiti: Volkmerove predge, ko jih je teliko v rùkopisu zbirati — ali komu zbiranje narùèiti — da bì sè natiskale!!

Jezus pomagaj! Selák moj tèticiè mèrtev!!

Priporùèite mè vsem dragim domorodcom. Morebìti šèe mi kdè drugdè kaj pomoçi izvēte. Bog Vas krèpi ino okrèpšaj v ljubezni do domovine.

Vam sè prijateljski priporùèèè

Vaš

V Frauhejmu 25. Travnika 844.

hvaležni sluga

Jurko Caf

Duhovnik.

6.

(30. XI. 1846.)

Cafova primerjajoča slovnica slovanskih jezikov. Posebne črke za njo.

Hochwürdiger Herr,
Berehrtester Freund!

Ich komme hier mit einer doppelten Angelegenheit:

1). Würdigen Sie Sich diesem guten Manne da, dem Überbringer dieses, Michelák, der nach seinem Sohne Paul Mihelák Physiker zu Gratz notwendige Erkundigungen einziehen kommt, an die Hand zu gehen: denn einen bereitwilligeren und edleren Slowenen konnte ich dem guten, bekümmerten Vater nicht empfehlen. Sin jemu preveč penez troši.

Naj tudi pismo G. Directoru Büchingeru odrajtajo, je zadovoljo vina.

Noch eine Bitte! uslišite me!

Meine tabellarische Grammatik aller Slav. Dialekte etc. werde ich in Leipzig drucken lassen, nur muß ich die combinirten Lettern kalligrafisch geschrieben einsehen. Es scheint mir, eine genaue Abschrift nach kalligrafischen Grundsätzen geregelt von dem mir berühmten st. st. Realschulkalligrafen wäre am zweckdienlichsten.

Wollen Sie nun gütigst die 2 beiliegenden Blätter selbst zur Abschrift übergeben: das 3. Blatt enthält nur die Erklärung.

Dokler Vas za to lepo lepo prosim, še se Vam
mili prijatelj!
za naprej priporočim:
ponizni sluga

Pharrhof Fraueheim den
30. Nov. 846.

Georg Daf
Kaplan.

Nachschrift.¹⁾

Erinnere Hochwürden den Kalligrafen, daß er bei der Combination und Ausbildung der Lettern seine ganze Kunst und alle Kraft seines ästhetischen Sinnes anwendet; er habe vor Augen den Perlenbau der römischen Druck- und Cursivschriftlettern; seinem Bildungsgeiste seien übrigens nur die Schranken gesetzt.

1 das bei **U, u, æ, te i, j, M, S, s, W, w, z, æ** der Charakter bleibt, aber

2.) bei **D+j; L+j, N+j, R+j, T u. t+j** die Verschmelzung künstlerisch nach den Regeln der Kalligrafie zu geschehen habe.

Übrigens wünsche ich eine doppelte Abschrift von den beiden Blättern bis zum neuen Jahre

Daf.

G. Korošak Vas lepo pozdravijo, pripelajte da se enkrat k nam!!

¹⁾ Ali so v tem „Dodatku“ vsi novi Cafovi tipi podani v pomenu, kakor jim ga je hotel dati pisec pisma, ni gotovo.

(8. I. 1847.)

Cafov prevod računic z ilirskim pravopisom.

Prečastivrédni Gosp. Dr.!

Ljubeznivi prijatelj!

Zlo žal mi je, da še ne morem tistih pisem za G. Dr. Seniora ino od Lileka poslati, zato da sem v Ljubljáno oboje dal.

Utelažite G. Dr. Seniora, kteremu se tu priporočim ino zahvalim, da bom že vse lepó iz Ljubljane dobil ino povèrnol — imeni Dr. Senior ino Lilek pak bota zató od Krajncov o v é č n j e n i.

Še bolje žal nam je djalo, da ste Vi G. Dr. tako blizo nas bili, pak Vas né smo videti vredni bili.

Računski dvé knigi, kak sem ji za prestavljanje na Slovensko od Višega učivnega nadzirstva dobil, bom v 12 dneh dogotovil, zdaj pak pitam:

Gdo moj rokopis recenzoval ino potle korigoval: zakaj jaz sem v Ilirskem pravopisu prestavil, za vzroke tako fami dobro véte. Meni se pač najbolje prav zdi, da bi iz ljubezni do fvojega naroda korigovanje Vi prevzeli, te se smém zanesti, da se mi moje tako težavno delo ne skvari. Kaj pak Vi mislite, ali bi se k prestavljenju tude razlogi ali vzroki mogli pridjati, zakaj je v njem novi pravopis:

Die Gründe dafür, če bi se morebiti Vi z G. Weinhandlom ali korrektorom črez to zmenili, find:

1). Ist das organische Alphabet (č, š, ž) in Steiermark allgemein verbreitet.

2). Muß es und wird auch wirklich in der Schule größtentheils beigebracht /werden/, weil die neusten

3). Bücher, die für das Volk berechnet find, mit diesem Alphabet erscheinen.

4). Se. fürstb. Gnaden H. Slomšek gibt (nur) in dieser Schreibweise seine Drobtnice heraus, wie voriges Jahr von Ihm dèßgleichen ein Gebethbuch für Schulkinder erschienen.

5). Die für die Slovenen berechnete ökonomische Zeitung (Laibacher-Novice etc

6). Auch der vom k. Laibacher Gubernium designirte Schulbücherüberseher schreibt so.

7). Hat H. Dechant Dr. Murko selbst, um nicht den Krehjengang einzuschlagen, zeitgemäß gehandelt etc. etc. (seine neuere Auflage der Slow. Gramm.)

8). Auch der Hr. Abt von Zilli Schuldirektor M. Vodošek beschwor mich, organisch zu schreiben,

9). Sind diese Rechenbücher auch für die Lavantiner berechnet, ihre Vorstellungen müssen berücksichtigt werden.

Ali bi lehkič naj boljše bilo, da bi se od pravopisa nič ne reklo, da bi le G. korrektor pameten človek bil. G. Dr. poizvéte, gdo bo korrektor, ino ga s totimi ino še drugimi vzroki, zakaj se ilirski pravopis vzeme, prav k naši reči nagiblajte, da molči, ali pak naj rajši korigovanje Vam pusti.

G. Dr! Oča Mihelák Vas ne mogel prehvaliti — Vi pak ste se jegovega sina tude tako lotili, da so me solze posilile, kak mi je on pravil, kako ste si ga v skerb ino strah vzeli:

Oča je pošten móž ino prece premožen, sin pak bo Vas hvalil vse svoje žive dni.

Zlo se veselim lépega prepisa mojih novozloženih čérk.

Zdaj pak prejmite moje serdčno vošilo vsega dobrega za novo léto ino še dobri bodite

Pr. G. Dr. mojemu G. farmeštru
ino meni

V Frauheimu 8

Svojemu slugi ino prijatelju

Prosina 847

Cafovemu Jurju
kaplanu

8.

(5. IV. 1847.)

Železna cesta. — Računici. — Primerjajoča slovnica slovanskih jezikov.

Prečastiti ljubezni Gospod Dr.
Priserdčni prijatelj!

Odviše dobro se mi zdi, da imám zdaj priložnost Vam pisati, ker me je Vaš izročencič g. P. Mihelák obiskal.

Ino — kaj bi Vam pisal boljšega, kakor: da Vam za to prihodno lepo spomlad vse dobro od ljubega stvarnika prosim, ino pak — da bi tega Mihelaka, našega Paula kakor jegov vidni angel varuh za roke vodili, da ne omáhne v Saula.

Naš lóg je že začél bérstje poganjati: čérni kos ino regetasti drozg pak že tude davno pojeta! G. Dr. ne odlagajte več dolgo, nas pohoditi po želézni cesti. Novósti: Pri nas zlo zlo kradejo — hudi naslédkí bližnje želézne ceste — Bog vé, kako še bode — če bo takó napredoválo!!

Ino pak, kakó pak je z mojim prestávljenjem „der 2 Schulrechenbücher“, gdé pak je zdaj? da bi se mi to délo le od nikoga ne pokvárilo.

Ráčite mi GG. Weinhandla, Lajha, ino g. Profesora Kvasa (ter (ako mórete) G. Rižnera:) pozdraviti ino me jim priporočiti: Če bo se dalo, bi Vas letos rad drugoč v starem Gradci obiskal.

Zdaj imámo mi toliko déla, ino ne utegnem že svojega: Tabellarijsche Grammatik, aller Slav. Dialecte prepisati, ino črez 8 tjednov je sveto (leto). Moj G. farmešter Vas skoro mislijo tu videti. Ker Vam za pisanko ne imám druga dati, kakor da Vam svoje serdce izročim — Vam ostanem

V Frauheimu 5. Aprila (M. Travna) 847
Preč. G. Dr.
zvesti prijatelj
Oroslav Caf.

9.

(28. I. 1848.)

Murščeva Slovnica. — Cafova prevoda „Lebensordnung“ in „Robinson der Jüngere“. — Gofine. — Davorin Trstenjak.

Prespoštovani Gospod Dr.,
. Ljubeznivi Prijatelj!

Tu Vam pismice:

V imeni vseh Slovencev Vam lépo zahvalim za Vašo ljubo Slov. Slovnico. Mi se čudimo, da se ta jaka ino predse velika kniga za 10 x dobi!!! Goréci Slovenec, še enkrat Vam hvala. Pridavek, ktereга nam néste pokazali, je umno ize naj boljših Slov. zakladov zastavljen: veselim se kritiko čúti — brati! Vém de bo tude sodnik kaj žarkega povédel — povéj: Štajerec je le pèrvo **Slov.** grammatiko spisal! Da pak Slovenci izvédo, da je taka réč na svétlo prišla, je pač zlo treba očitnega priporočila, post. v Currendi: (Pak tu vidimo: da smo Nemski sužnji.)

Prijatelj!

1). Dóbite mi v Gradci einen Berleger: jaz sém ravno zdaj iz Českega prestávil: Lebensordnung eines katholischen Christen, 2 Druckbogen; u. „Robinson der Jüngere 20 Druckbogen stark.

Jaz sém bil pred enim tjednom Ferstlnu v Gradec zavoljo teh rokopisov pisal, pak sem odgovor dobil: „Mit Manuscripten zu sehr versehen etc.

Stopite mi k Rienreichtu, tega mi je Ferstl priporočil, ali k Damianu ali Dirnböcku?

2). Pomenite se zavoljo der Bedingungen, ino ako nésem prisiljen, svojega déla v Ljubljáno pošiljati, Vas

3). prosim, da se Vi za Correctora ponudite.

Obe knjižki ste v navádni Slovenšini spisani. Mislim, da bo posebno Robinson Slovenski mladosti po volji.

Kaj pak je z Goffine fath. Untert. u. Erbauungsbuch? Rajni Košar? je nekaj začinjal? Kaj pak bóte Vi zdaj délali? Prestavljajte kaj iz Krist. Schmidta Jugendbüchern.

Odgovorite Svojemu

Prečest. G. Dr.

V Frauheimu 28.

Vas odkrito ljubéčemu

Prosınca 848

slugi

Cafovemu Jurju

kapl

NB. G. Terstenjaku sém bil pred Božičem písal zavoljo nekih prestávljanj in Némškega na Slovensko, pak mi ni odgovoril: Škoda da imájo Slovenci dobre glavice pa da so tako — nemarni!!

Vsakemu bi rekel jaz: Prav da si dober mešnik — dober písar: — bodi pak tude dober — priden Slovenec: dobrih mešnikov naideš med 100 celih 99, jednega domorodca pak med 100 težko.

Pred Krajnci ino Korošci nas móra résen sram biti!!

10.

(2. III. 1848.)

Prevoda iz češčine (Robinson Mlajši, Svetodenski red). — Vseslovenski knjižni jezik. — Lužiškosrbska Matica. — Goffine. — Dunajska akademija znanosti.

Prečestiti Gospod Dr.,

Ljubeznivi Prijatelj!

Pač vzrok imáte, se nad meno sèrditi, ker ste mi dragovoljno — dvakrat tako dragovoljno ino prijazno pisali — jaz še pak Vam nésem odgovora dal.

Oj lépo Vas za odpušenje prosim: zdaj ino zdaj sem hotel odgovoriti, pak sém odlagal, da Vam tude kmalu ta dva rôkopisa pošljem: „Robinsona Mlajšega“ ino „Svetodènski Red“ obá iz Češkega prepisana. Užé davno bi bil to le poslal, pak nikoli nésem popráviti utegnel: véste da zdaj imámo dosti déla ino raztrésanja.

Ali preljubi moj Prijatelj ino domorodni Slovenec! Tukaj Vam izročim ta dva spisa s tema namenoma:

1). Da bi se Slovèncem ino Slovèncekom želja do branja poučnih ino kratkočasnih knjig razvnela, da bi ležej boljé účene bukve štéli.

2). Da bi bogátstvo, različnost ino lepóto naše drage Slovenske beséde nekóliko razkládel, da bi se Slovenci Slovenski učiti mogli: jaz hočem, da bi se v pisanji razlôček med Krajskim, Štajerskim itd. prevèrgel: kajti da ne imámo Krajski, niti Koroški niti Štajerski itd., ampak Slovenski gledé na slovník vse kar je dobrega: pravega; na slovnico pak to, kar je boljšega: ino ravno ta rêč je prednja céná Vaše ljubeznive Slovenske Slovnice.

1). Prosim Vas zató, predragi Prijatelj! predájte mi negde v Gradci tota dva moja spisa; oba dva dam vkuper (mènjši je duhovska rêč) za toliko — kolikor mislim „Lužičko-Serbski Matici“ poslati: za 40—30 fl srebr. ali ne drago! če je ravno 20 dobrih pol (podnov) tisnih naimer, ino še vèrh tega se mi móra 6 iztiskov gotovega déla v dar dati. Cénite pak, če se Vam zdí najpèrvle 50 fl sr., da Matici najednog lepó odrajtam, se mi vidi, da ni pregrozna nagrada.

2). Bôdite, če je kteremu délo po volji, poprávljavec tisku. Ako v spisih kaj čudnega naidete: jaz sam se za vse postávim.

3). Odpíšte mi odgovor, kedar se Vam ráči.

Če bo to moje délo Slovencem dopadlo, bom vsako léto 3—4 take rêči izdál.

Govorite z mojim ljubim Weinhandlom Čast. G. Škof. sekretérom, naj se on s Preč. Gg. Kanoniki poméni: Ali bi ne bilo dobro R. P. Goffine'a *Chriftath. Unterrichts- u. Erbauungsbuch* na Slovensko preobernoti, tote jake knige? Ako mi Prečest. Ordinariat svét ino pogon dá, se čem jaz tega déla lotiti.

Pitanje, ktero je c. kr. Dunajska akademía znanosti: *Die Lautlehre der Slav. Sprache*, imam jaz ravno gotovo izdélano, kakor tude *Panlaw. Grammatik mit Rücksicht des Litt- u. Sanskr. etc.* ali samo da popišem lepó vkup: ne da bi nagrado hotel, temoč da nekaj pripomòrem: vèč oči vèč vidi.

Da ne pozábim: Robinsonovo podobó lèhko v Gradci Kaiser na kameni natisne.

Le povéjte knigarju: da Slovenci po takih dogovšinskih pripovédkah juhnejo, ker še razve šestih ali osmih Kr. Šmidtovih itd. nič ne imajo: ino da ta kniga po svojem zapopadku svoje céne ne zgubi, ino da je kar bi neučenemu Slovincu neumljivo bilo, po dva- trikrat izraženo (*ausgedrückt*) ino da je še mimo toga zade zbirka vseh temnéjših besedi. *Sollte man die vielen Correcturen beanstünden, so bitte ich zu bemerken, daß es sehr viele Absätze gibt, wodurch sie gar nicht drucktörend sind.*

Prežarji-prišelci so na Gornji Poljskavi jednega nedolžnega svata, otca treh otrok, predèržno ubili: zatò je zdaj tukaj preža ostro prepovédana. Na Slivnici pak so mladenci jednega kmetskega sinú na ktereга je jegov oča streliti mislil iz okna,

ker je oča sinu še jedva ušel, ker ga je hotel v studenec vèržti do mertvega spobili.

Od dne do dne raste hudoba! Kam bo to prišlo? Tolikokrat se čuje: jaz ne maram za Boga pak ne za človeka! Pozdravite mi moje prijatelje.

Tèržite dobro ino skoro odpišite

V Frauheimu 2. Sušca 848.

Svojemu

Vas, Preč. G. Dr!

prisèrčno ljubečemu ino poštujôčemu

prijatelju **Oroslavu**

✓ 11.

(Na veliki petek, to je, 21. aprila 1848.)

Politični prevrat. — Organizacija dijaštva. — Cafova rokopisa.

Gospod Dr

Ljubi prijatelj,

Zlata Slovenska duša!

Kaj da me tako dolgo brez vsega pisma pustite, vsej véste, kako mi je pri sèrdci pri teh političkih prevrátih. Kaj se v Gradci vé, čúje ali méni, kaj bode s Slovenci, kako z Ilirci? Ali je v Gradci kaj slovenske domorodnosti? Ali je vse tiho, vse mèrtvo? Bog nam tè pomágaj!

Ali nas bodo že 1000létne Nèmske verige še tesneje priklenole? ali se naši narodnosti — našemu jeziku, našemu nravnemu izobraževanju kaj obéta? ali samo trifarbne banderice délate ino gledate?

Zdaj nam je govoriti ino v Novinah pisati svobodno, zakaj pak Slovenci molčé, to je premalo, če se piše, da se našemu jeziku hudo godí, vemdar je hladilo za moje ranjeno serdce.

Želje bi se iméle natisnoti, kakor volja našega Slovenskega naroda, na ktere bi se posebno na Štajerji Študentovje v Gradci — v Marburzi ino v Celji podpisovali, ali pak toti troji študentje bi iméli si izbornike izvoliti, v Marburzi vkup priiti ino se črez Slov. narodne reči posvétovati, vošila — želje zastáviti ino sv. cesarju predložiti ali pak drugače: molčati ne smémo. Obúдите, podbodite naše Gradčke dijáke, morebiti ino najbèrže se Krajnci itd. veseli pridružijo.

Dajte liste natisnoti, ali dajte v Gradčke Cajtenge:

Slowen. Jugend etc. Studierende in Graß, Marburg, Zilli etc. Hast du keine besondernern Wünsche als Slowenen, hast du keine Verathungen zu pflegen etc.

Kajti od drugod ne vem, da bi nam pomoč došla: duhovnikom je škof roke zvezal naši urédniki (Beamte), profesorji so Némci, mestnjan je ponemščen, kmet pak ne utegne, kër góspodo pregánja. Zdaj se naj gosp. Rižnar oglasijo, zdaj naš Robič itd.

Oj ne dajmo se, brez da bi zinoli, v novi jarm vpréci!

G. Terstenjak mi je dal povédati, da sta prê moja dva rokopisa v nevárnosti, da bi se prepisala, ali kako? Kako je ž njima?

Da mora ravno zdaj velikanoč biti! toliko opravi! imam, ino ravno zdaj nam gre za našo dušo!

Odgovorite Svojemu

V Frauheimu na Veliki petek 848.

Vas G. Dr

serdčno ljubečemu prijat

Jurju Cafovemu

12.

(5. V. 1848.)

Volitve v Frankfurt. — Nemško-slovenska slovnica s primero raznih narečij.

Predragi gosp. Dr,

Ljubi Prijatelj moj ino domovine!

Prav dobro ino hrabro se borite — Bog Vam pomagaj — Zdaj gre za Slavo ino slavo: ne strašite se, vsej imáte dosti pomočnikov ino prijateljev!

Naši soprotivniki so rés močni ino velikega čisla — pak za nas se Bog ino pravica pogánja — le ne nehájmo!

Mislím, da bi prav dobro bilo, da bi se v Gradčke Nemške novine dalo, kakó Némci pri volitvah za Frankfurt ravnájo, naj jih je sram!

1). Na nékih krajih so volitve bile, pak se ljudém nikaj ni reklo, zakaj ali k čemu, takó da so kmetje domu gredóč hudo klêli, kër jih grajšína za bedáke imá.

2). Na mestéh so kmete ze vsem dobrim ino lépim: s pénezi ino vinom v mréžo lovili.

3). Tam pak tam so se kmetom grozili, da bode, ako ne volijo, vojska, da bode Rus prišel, da bode Francoz prišel in še Bog vé, s čem drugim.

4.) Gdé gdé so kmete tude celo silama ino z ostrimi grožnjami v zámko vlekli.

5). Svaréče ino učéče domorodce so ovájali, kakor da bi z Rusovskim carjem se pogájali.¹⁾

¹⁾ Teh pet točk je — a ne „doslovno“ — natisnil Glaser v „Zgodovini slov. slovstva“ III. 15₁.

6.) Za izbornike v Frankfurt so kljubu sami taki izvoljeni, kateri so očitni ino užé davni sovražniki slovenstva, ali pak Slovenski zatajniki, kar še je hujše.

Bojím se, da je med nami posebno na Kranjskem več domorodnih izdajcev, kakor Turjaški (Grün). In fuga salus! zarotite Gradčki ino Dunajski Slov. zbor ali družbo! ljube Kranjce, da posnemajo Morávce (Mährer) ino poslanca ne pošljó: Kako bo se jih le négde 5 ali 6 Slov. pravih iskernjih domorodcev toliki trumi žarjavih Némcev v brán postavilo, kakor Auersperg méni: drugače bo pri nas Némec zmirom Slovence tláčil. Zdaj še le v živo občútimo, da ne imamo p^osvétne^{ga} učenega stanú itd.

Potle: Damian & Sorge iz Gradca mi je pisal: „Wir wenden uns daher, in Folge einer Rücksprache mit H. Prof. Robitsch an Sie, mit der Frage, ob Sie nicht geneigt seien eine Deutsch-Bohmische Sprachlehre, deren 2. Theil eine Vergleichung der verschiedenen Dialekte hôte, zu schreiben, und bitten Sie daher uns recht schnell zu antworten 1. 2. 3. 4 wie hoch sich Ihre Forderung dafür beláuft:

Véste, da je popolna Slov. slovnica užé davno moj cil ino konec, ino da imám vso správo vkuper, ino da bi mi táko od c. kr. akademičkega pitanja: Slav. Lautlehre odstopiti bilo, zató mi pač Vi, za keliko da se z Damianom, za 1 polo (1 Druckbogen) pogoditi smem? Jaz sém Damianu užé pisal, da bode slovnica do novega leta gotova.

Pozdravite ino pokrépite mi vse iskernje Slovence. Za frankiranje Vam skoro nekaj pošljem

Cafov

V Frauheimu 5. V. Travná 848

✓ 13.

(12. V. 1848.)

Prispevki za „Slovenijo“ v Gradcu. — Dunajski dogodki. — Podpisi za peticijo. — Praga.

Predragi Prijatelj!

Preč. G. Dr.!

Ne zamérite tukaj Vam troho pošljem za namén slavnega Gradčkega slov. zbora: mislim da počasoma več pošljem; kar bo mi knižtvo vérglo, dénem ljubi narodnosti naši Slovenski iz serdca rad v krilo.

Vaše poslédnje pismo je nekaj plahotno, menim, da so Vas sêrdčni Dunajčanje razradovali ino ukrepili: tude mi se borimo, pak se sovražnika ne bojímo: zdaj nam je treba junáctva.

Včera je bil vitežki Kreft iz Radgone pri meni, ino mi je serdca dodál, Dunájskih Slovencev pak vémdar nésem videl.

Potréba je, da se Peticija (iz Dunaja?) (Kreft mi je 1 ponatís prinesel) v prenatisih na vse kraje po Štajarji razpošlje. **Kam** pak se podpisani listi morajo poslátí? Bog daj, da bi se 31. majnika t. l. dosti poslancev od vseh Slovenskih ino Slavjanskih strani zbrálo. Pišite Vi v ti namén gosp. gospdom Dr. Stefanu Kočevanju v Podčetertek Wind. Landšberg, Dr. Jožefu Šubcu v Celji (Schubitz) itd., le v Gradčkah Novinah se naj to razglasi, pak nesréčni Šreiner.

Bog Vas krêpi

G Dr

V Frauheimu 12 Majnika 848.

ponižni sluga

Oroslav Cafov

kaplan

Moje sêrdce in moja glavo
Vašemu Slov. zboru.

✓ 14.

(25. V. 1848.)

*Praga. — Narodna probujenost. — Nemški uradniki
in krčmarji.*

Predragi Prijatelj!

S prisêrdčno otožnostjo Vam zdaj pišem, ker Vam to veliko žalost razodénem: da jaz ne vém, ali gdo, poročnik ino zastopnik naše Slovenske Štajarske zemlje, gre v Prag.

Terstenjak je bojè pravil, da bode šel, pak ne mòre, ne smé: jaz bi bil rad, pak za voljo križevega tjedna ne utegnem; za koga druga pak ne vém. Za božjo voljo, Gradčki zbor Slovenski odpošlji koga — ali bolje dva, da bosta naš kraj zastôpala: za potroške hočem jaz sam lépe péneze vnuditi; samoč da gdo gre: za Frankfurt se je vse vléklo — o gerde, požêrtne lakomnosti! Zarotim Vas, da mi ročno odpíšete, ali ste koga odslali, résen da bi Dominkuš v Lipnici ino Šubic v Celju dobra zatô bila: povabilo sém na vse kraje razposlal.

Le ne nehajte v Gradčke Novine, dobre spise davati: užé néki se je iz njih predrámil.

Pri nas Slov. narodnost po malem napréd léze, kér je z Némšino vse preveč prekvašeno, pak bolje na spodnjih krajeh je vse živo. Iz Celjskega okrožja malo kaj čujem, tako tude

od Krajncev ino Primorcev: ako se tedaj Čehov terdno ne preimemo, ne vém, kaka bô tē z námi, ino ko bi Slovenskih zborov ne iméli, bi rēč vsa mērtva še ležála.

Zato Vas Bog krēpi, Vi naši blagi vojvode!

Vém, da ste včasih v stiskah, pak nič se ne bojte, ino nikakor ne nehájte — le sami pretehtajte, koliko je ta naša občinska soperstava obládala: Nesréčni Nemci nas očitno sicer černé ino čerté, v sērdci pak se nas istinito bojé.

Némški ino ponémčeni uredniki ino kerčmarji so nam tukaj najboljše na poti, ter od podpisávanja na naše Slovenske prošnje „z Rusi“ strašijo — Bog daj prekletim bureaukratom skoro konec.

Ne opustite ali, nektéro jih v Prag odsláti; Vladarju samemu je soperstava po volji. Vénec se Vam plete, le sērdčno! Pozdravite celi Slov. zbor!

Ze vsem spoštovanjem

V Frauheimu 25. V. Travná 848

Cafov

15.

(27. V. 1848.)

Narodna probujenost ob Ščavnici. — Némški graščaki in uradniki. — Dragoni-Křenovský. — Slovenci in graško časopisje. Praga.

Prečestiti Gospod Dr.,
Ljubi, prisērdčni prijatelj!

Užé drugoč Vam pišem, da Vam ovádim, kakó se pri nas godí. —

Ravno zdaj je bil človek od Sv. Jurja na Ščavnici ino mi je povédal, da so na spodnjem kraji vsi vsi sami Slovenci: svoje naj gērše protivnike so si prē odegnáli, ino jih še iščejo ino odeganjajo — Dr. Vogrin mi je tu le pisal: „Domorodstvo se je v našem kraji jako obúdilo, vse se giblje od Slavjanskega duha ino življa, ter gorje temuistemu, gdor bi ne bi domorodno mislil ino se obnášal; ljudstvo bi ga pregnálo, tako se je pri nas nēkim gospodom zgodilo. Med drugimi se tude g. kaplanu Frasu pri Sv. Antonju pretijo, ker so izvédeli, da je ne praví domorodec.“ —

Na Ptujskem polji se poljánci prav čerstvo na Slov. prošnje do Svétlj. Cesarja podpisávajo — de bi le povsôde takó bilo!! Kajti s čem bolje med nami posebno med duhovniki Slovenska narodnost klije ino pogánja, s tem huje si nesréčni Némški grajšáki ino urédniki prizadévajo, vso domorodno gibanje med ljudom od kraja potláčiti, ino skērbne

duhovnike, edíne odkrite prijatelje ljudstva počèrniti gore ino dole. Te preklète páre právjio ljudstvu: „Le ne poslušajte duhovnikov, ne podpišite se, dèržite se raji Némcev, zakaj? duhovniki prè to délajo, da bi se ženili radi, da bi Vas Rusom ino krivi véri v pést správilí, če pak, vè, z Némci dèržite, ne boste iméli ne tlake oprávljati, ne desetine, desetega péneza, kazni, veršníka, ne mešnikom meš, pogrebšine, pač štole plačevati. S tem bojè Némški strašijo ljudstvo, tude prè Némški lažljivci se med ljudmi klatijo, ino je môtijo.

Vse to bi še nič ne bilo, pak joj, joj, joj, naši mili bratje v Gradci, z ranjenim sèrdcem se mi Slovenci Vam pritòžimo: Nékteri žilavi aristokrati ino bedasti bureaukrati na nekíh krajíh ljudstvu branijo, se po 22. §. Austrianske ustave na predložene prošnje do Svetlj. Cesarja podpisávati.

Ljubi prijatelj!

Na Vaš Slovenski zbor se kakor na svétle zvézde zaupljivo ozíramo, ino od njega vso pomòč pričakávamo:

V Vaši družbi je móž, kir se je v *Ertrablattu zur Grazer Zeitung* Nr. 17 v spisu „Die Slowenen in Inner-Oesterreich“ za nas ostroúmno ino vitezki oglásil, za kterega pri nas toliko sèrdc hvaležno bije, kolikor je Slovencev, kir je tude Némcem po svojem Karl u. Lóije itd. v dragem spominu: G. J. Dragoni-Krenovski! Gdó ino gdé je toti počtení človek, matere Slovenske Moravije vrédni sin, to mi odpíšite, da ga vém ljubiti. Odpíšite mi! Jaz Vama — Vam ino temu plemenitemu Moravcu hočem ino moram — namésto bratovskega poljubljenja ali „Moravske hubičke“ — nekoliko lagvic naj boljšega vina iz našega kraja posláti. — Za ti čas pak prosim tega Slavjánskega junáka, da še ednokrat svojo tènko urézano perót namòči ino v Gradčke Némške novine píše: *Laute Klagen der Slowenen aus Untersteiermark über die knechtenden deutschen Aristokrat- u. Bureaukraten, die da nicht allein die Verbreitung der Laibacher-Novice zu verdächtigen und zu verhindern, sondern auch trotz dem 22. §. der Constitution die Sammlung der Unterschriften auf die Petitionspunkte unter dem Volke durch allerlei Drohungen (kakor gore: Preklete pare . . .) zu stören suchen, ja Betroffene einzuziehen wagen. Diese Klenden, werden sie, wenn das Volk zum Selbst- u. Nationalgefühl kommt, wohl dessen Rache entgehen etc. (Preberite Dragonju Vogrinov list prédi). Während man uns zum deutschen Bunde lockt, übt man an uns Tyrannei aus etc. Wozu Constitution für uns, wenn wir stets Sklaven des Deutschen etc. etc. etc. (Ich will nicht vorgreifen). Naslov pak bodi: „Laute Klagen aus Untersteiermark an den Slawenverein Slovenija zu Graz.“*

Če v Novine Némec tega ne vzeme, pak se naj v Stirijo dá: povéjte, da smo mi Slovenci nad Gradčke Novine nevoljni, ker nerade za nas spise prijemajo ino ker posebno Stiria duhovski stan bláti; če ni ináče, pak od Gradčkih Novin odstópimo, vsej so užé v Celji nove Novine, iz Ljubljane prijde „Slovenija“, v Marburze pak bode Dr. Puff nove Némške Novine izdával, nikar nas tedaj Gradčke Novine v nemar ne puščajte. — Ne omágajte! Pozdráвите mi ves slavni Slov. zbor! Koliko pak je drugov ali udov? Oznanila téga Zbora v Gradčkih Novinah nésem našel. V Prago bom písal, tá je najberžej Dr. Magdić iz Ormoža šel. Gdo pak od Vás?

Ze vs. Poš.

Vaš

V Frauheimu 27. Majnika 848.

Cafov

16.

(1. VII. 1848.)

„*Slavische Centralblätter*“. — Rokopisa „*Robinzon Mlajši*“ in „*Red*“. — „*Mačica Serbska*“.

Predragi Prijatelj,

Preč. g. Dr.!

Posebnega Vam zdaj ravno ne imám pisati, kakor da se pri nas Slovenski duh vse lépše ino lépše razširja. Bog nam daj tek!

G. Davorin Terstenjak je bil tuonda pri meni, ino mi je same ugodne stvari povédal.

Tude, hvala Bogu, sém Slavijšče „*Centralblätter*“ dobil — to je práva paša za Slavjansko domorodno serdce. Prav bi bilo, da bi se toti časopis (Slav. Centrabl.) v Gradčkih novinah ktere kratí posebno oznánil: kajti da je veliko predse dobrih domorodcev, kteri Ljublj. Novíc ravno ne imájo, vsej pak oznanilo rečenega časopisa ni bilo vsem Novicam pridejáno.

Nič ne čujem, kaj naši slaboserdčni bratje Krajnci déljajo — Dr. Bleiweis je strašljivi bedak — ravno prav za kmetske novine. Da bi le Cigale serdčen bil ino si Čehe v razgled vzél — za to Vás, Vi slavni gradčki Slovenski Zbor, zarotim, pomagajte mu, Krajnci se mi zdijo ali zavite lisice ali ne-godne spake.

Ljubi prijatelj! Vi ste tako dobri bili, ste moja dva rokopisa: „*Ml. Robinson* ino *Red*“ g. Dürnböcku predáli, prosim Vás zdaj, naj Vam za me dá vsej 25 fl sr., za ovih 25 fl sr.

pak še čakam do novega leta. (Zakaj za oba časopisa želim 50 fl sr. ino vsakega 6—12 iztiskov.)

5 fl sr. obderžite Vi Sami za potrebščine Gradčkega Slov. zbora, drugih 20 fl pak mi po pošti pošljite, jaz bi rad berž že Serbski Macici (kakor berete v Centralblätter) trohico dal: Jaz bi tega nikar od Vas ne zahtél, pak ljuba domorodnost mi je mojo miceno gotovino na vse kraje raznesla — ne zamérite mi tedaj. —

Potle!

Še Vas prosim, Vi ste v Gradci ino se s pametnimi lahko pomenite, napravite mi osnovo, kako se imám z gosp. Damianom zavoljo Slov. slovnice pogoditi:

- 1). zavoljo drugega natisa (neue Auflage)
- 2). zavoljo čisla — velikosti iztiskov (Größe des Werkes d. i. Menge der Exemplare der ersten Auflage.
- 3). V kakih odlogih mi ima g. Damian pogodjenih 500 fl plačevati — kako pak se po navadi godi?

Pri nas se tota reč nič ne véi.

Slovnica je užé gotova, samo da jo prepíšem. Pozdravite mi posebno g. D. Krenovskega — dobro bi bilo, da bi se nekaj izverstnih spisov, kakor jih je gradčki zbor, g. Krenovski, Krajnc itd. v Gradčke Novine dal, v Centralblätter poslalo, ali: pišite Vi hrabri gospodje tude za Centralblätter!!

Vsej bote nas létoš kaj pohodili?!

Bog Vas ohrani ino vse gorke drage domorodce.

Vaš

Prečast. G. Dr.,
ponižni sluga

V Frauheimu 1. M. Serpna 848

Cašov

(Za poslane 20+5 fl srebra bom g. Dirnböcku hitro kvitingo dal, kedar dnarje dobim.)

✓ 17.

(17. VIII 1848.)

Shod v Poličanah.

Preljubeznivi prijatelj,
Gosp. Dr.!

Pred včerašnjim sèm bil v Poljčanah pri Slovenskem zboru: g. Šturma ni bilo: pak prišel je g. Dr. Kočevár. Ljudi je prišlo blizo 600—700 môži samih kmetov.

Ob 3 je začel g. Kočevár govoriti: bilo ga je težko čuti — ni bilo najmer pripravnoga prostora: on je dobro govoril

ino posebno iskal domorodni duh v ljudeh buditi, kar mu pak ni steklo, ker je ljudstvo ropotalo le zavaljo davkov, desetino ino desetega pēneza, nevoljno pak je najboljše bilo, ker g. Šturm zdaj pá ni prišel, kmetje pak so se po 7—8 ur daleč zbrali.

Ko so se ljudje razešli, smo se domorodci zbrali — bilo nas je le 7—8: Labodski duhovniki se prikazali niso, ino kar jih je bilo — so se pred našim shodom razlezli — vražji strašljivci! Zdaj je bilo sklepano o tem kmetovskem zboru ino smo postavili: da je bolje, ljudstva poprek na zbor ne klicati, ampak le nektere odbornike.

Med tem sklepanjem pak prijde troje gospodov — urednikov s Planine — Zagorja (Štaj.) ino Rajfenštajna: ti so pak g. predsedniku kmalu ponúдили svoj prinesek za Hervate: po 50 fl. sr., top, konje!!! Živili!

Sklenjeno je potle bilo — da se po vsi Sloveniji za nje pobira — kar bodo Celjske Slov. Novine oznanile.

Bil je tude iz Zagreba domorodec g. Kurelac — pravi domorodec. On je z lépimi ino jasnimi besédami dokazoval: koliko je Némcem na Sloveniji ležéče, da se od Nemškoga ne odlóci: ker bi tako Terst — morje izgubili. Nemci pak gledajo, tude Dalmacijo za se dobiti, da si veliko brodovje opravijo, ino si Carjigrad ino vse podunavske dežele podveržejo — onda pak Slavjanom joj! Ako sedaj Slovenijo iz vražjih rók otmemo, tedaj še si prihodnost zagotovimo.

Tako Hervat — ino celo prav imá!

Zato je odloženo bilo, da se napravi:

- 1). Protest na Frankobrodski parlamánj.
- 2). Prošnja do nadvojvode Reichsherverwejerja.
- 3). Ponovljena prošnja zavaljo naših Slovenskih réči na Dunajski Zbor.

4). Pisana beseda ino priporoka gdi banu Jelačiću.¹⁾

Pogovorite se z Dr. Kočevarjem, da se ta réč ko najhitreje začne.

Kreft se je dobro deržal, pak prekleta Dr. Forregger ino Gurnik — to sta zlodjeva domorodca.

Tako bo se nam na véke godilo, dokler se ne ponémčimo, če se v Slovenijo ne združimo: Kteri znajo Némški, so na zboru naši izdajavci, kmetov pak niše ne posluša!!

Potolažite me, pišite, kako si naj pomagamo.

Vaš

V Frauheimu 17. V. Serpna.

Cafov.

NB. Pišite tude Dunajski Sloveniji, kako slabo smo na Gradčkem zboru namestovani, da so nam naše peticije zati-

¹⁾ Gl. Glaserjevo „Zgod. slov. slovstva“ III. 15₁.

rali, da pri Štajerji v Gradci nigdar svojih prirojenih pravic ne dobimo!

NB. Nagovorite g. Krenovskega, da se za nas v Allgem. Slawische Zeitung oglasi: Wo ist die Gleichberechtigung? Wo zu unsere Petition? Sind Dr. Foregger u. Gurnigg Träger des slow. Volkswillens?

18.

(25. XII. 1848.)

Kozlerjev zemljevid. — Nasvet o „Slov. društvu“ v Mariboru. Učiteljstvo. — Cafova slovnica; „Robinson“, „Red“.

Prečestiti Gospod Dr.,
Ljubeznivi Prijatelj!

Ne pripišite moji vnemarnosti, da Vam doslě na Vaše domorodno pismo nĕsem odgovoril:

Jaz sĕm zastran g. P. Kozlerjevega Slov. zemljevida vse po mogočnosti izkusil — ne vĕm, ali pak je tude kaj teknolo — samemu pak mi ni bilo moći granice preglĕdati: no moje revno dĕlo je Kozler uĝe davno dobil.

Le Bogu bodi potoĝeno, da je v našem Marburze za Slovenščino vse tako rahlo ino lĕno — onde potrebujemo paĉ močno Slovenskega društva — g. Dr.! nagovorite — nagnite gg. Matjašića — Knupleĝa — da vstaneta o tej reĉi za Slovenstvo: meni se jega dober tek ino naprĕdek gotov zdĭ, jaz sem po svojem zamoĝenji voljen mnogo ŝertev prinášati. Tude domorodcev je vsej po kmetih dovolje. Podajte nam osnovo Gradĉkega društva, da bode naše Vašega podruĝtvo.

Tude v Celjske nekoliko ne pravega domorodstva dyha-joće Novine je trĕba bistroumen ino dokladen (gründlich) so-stavek o pravosti, pravičnosti ino potrĕbnosti osnovanja popolne Slovenije, obstojĕće iz vseh Slovencev (ne tude Ogerskih nad Muro za osveto, ker so Madjarje našim ŝtajerskim Slovencem lĕtos po nedolĝnem veliko krivico učinili) napravil(!) — toliko precenjeni G. Gurnik se mi vidi, da se obraĉa kakor ŝelĕzni kokot na stropu. V poslĕdnjih Novinah je sicer dobra reĉ od nekega J. Krajnca stala — ali uredniĉtvo? ali so pare od koga podkupljene?

Naše učilnice bodo vsem učiteljskim shodom kljubu kar so bile, ostále — ker so starokopĭtni učitelji močni soperniki vseh obnov ino grajavci domorodcev. Posebno zmotnjavo ŝe dĕlajo Nĕmci ino nesrĕčni Nemĉuhi — judica illos Deus!

Kdo pak je tisti Nemĉún v „Gradĉkih Zeitungah“ 18., tota prekleta para bi rada v so Avstrijo Nemcem v vreĉo vsipala — pak ne bo dal: entweder ōsterreichisch oder — Teutonia anathema!

Da bi uže bërž tude naš dragi g. Dragoni kaj pisal — zakaj pak ste Vi zdaj tako tihi — oglásite da se v Celjščice. Tude Dravski Davorin molči. Šlam. Central-Blättrov iz Prage še ne dobívam. Kaj pak je kaj posebno novega — kako stoji naša rěč, kako pak pametni slútijo?

Kar mojo slovnico zadéne, je prvi jejni, ino naj imenitnejši dél gotov: potolažite g. Damiana, da bo délo dobil za vsakojake jezykoslovce imenitno, ker na v a d n i h slovníc zdaj tako zadosti na svétlo léze — moja pak bo na podlogi vse-slovanščine izdélana ino za vse narěčja služila.

Pervi dél bo se zavoljo theoreticnega izdelanja vseslovenščine kakor celotno délo samo za se izdati dál, ino vsaki Slovanski slovnici za podstavo stregel.

Jaz prvi dél navlaš s tem natenše izdelújem, ker z drugim — formelnim čakam, kako ino koliko Ilirski bo se naše slovstvo preverglo.

Skoro bi opustil bil opomnoti, da toti prvi dél tude etymologijo Slovánsko ino za tega voljo tude dober slovník zapopada, za to pak se to délo tude postaralo ne bo — ne zamérite mi vlastne hvale —

Popitajte g. Damiana, ali bi mu ne bilo po volji prvi del, ker se drugega ravno terdno ne derži, ker je tude kakor tretji ves osnovan, po polah (Vogenmeije) v tisk jemati, da bi préd natisnen bil — tedaj bi jaz proti prepisával.

To pak mu sméte reči, da pri svojem délu ne iščem ne dobička — ne hvále, drugače bi uže davno lahko bil kaj vkup skerpal, temoč iz gole ljubezni do slovničkega napredovanja po mogočnosti popolno dokladnost.

Ljubi prijatelj! bodite tako dobri in mi pri g. Dirnböcku za moja rokopisa Robinson ino Red za kolednico še onih 25 fl sr dobite. 5 fl sr ohranite za potrebe Gradč. Slov. društva, drugo pak mi račite spraviti, da je še drugim Slovanskim družtvom razešljem.]

Zdaj pak, preljuba — zlata — Slovenska — domorodna dušica! Bog oča tude Slovencev Vam daj veselo novo léto ino še veliko — veliko zdravih lét za Slovenijo, Bog me usliši!

Priporočite me g. Dragoniju ino mu ovadite mojo željo da [bo] jednostranskemu Nemcu T* kaj prav debelega pred noge verže.

Ze vso ljubeznijo se priporočé

Preč. g. Dr.

V Frauheimu na sv. Dén 848.

Vaš očití sluga

Oroslav.

19.

(13. I. 1849.)

Dragoni, kandidat za državni zbor. — Potujčenost naobrazbe.

Na naglici.

Prečestitljivi Gospod Dr.,

Ljubi prijatelj!

Ne zamerite mi, da Vam na Vaši dvě pismi tako kesno ino še zdaj tako pohitoč odgovarjam: nésem imel prilóžnosti pismo v mesto poslati — ker smo pač po zimi v puščavi. Zdaj pak gre človek z našega kraja sam v Gradec, ino Vam eto pisemce nese.

Potolažite tega človeka —, on se po Liguorianih milo joče ino se ne da umíriti.

20 fl. sr. sem gotovo dobíl, lepó zahvalim, da ste moj toliko voljni opravník.

G. Damianu bom še pisal.

Ljubi prijatelj! Gdo je toti človek v Gradčkah novinah pod $\mathfrak{T}_{\text{?}}$? vsehnolo mu črnílo!!

Da g. Dr. Dragonija za Marburžkega poslanca spravimo, si prizadévam — ali kmet je zdaj kakor petelin na stréhi!

Pri nas se narodnost počasoma razvíja — pak vémdar razvíja. Domorodcev ni — lenúhov ino sovražnikov pak teliko: mi ostanemo spake ino popačenjake, dokler se s Krajnci ino Hervati popolnoma ne združimo.

Kolikor globoko da smo se od tujega izobraževanja pogreznoli — ino kakor terdno ino nesrečno v nemščini tečimo — še se le zdaj prav vidi, odkler ustavo imámo: Če nam vlada ne pomága, nas iz blata ne vzdigne — če smo tako razdruženi — si sami ne bomo pomágali — smo preslabi ino vne-marni. Naše učilnice mórajo biti drugačesnje — ino v uredu? keda bode ondi Slovenski?

Vse Slovenske družbe bi imele po izgledu Slovanske Lipe v Pragi zavoljo imenovanih zadév veliko prošnjo na po-pečiteljstvo (ministerij ali zbor) oddati — da se po ustavi vpe-ljane pravice tude obistijo (realisirt).

Dragi prijatelj! V gradčkah novinah berem večkrat od: Goldberg's galvano-electrische Ketten, ktere se dobijo v Gradci bei H. Apotheke J. Burgleitner. Če se Va m zdi, da hvaljene vlastnosti teh lancev néso laži, Vas lepó prosim, kupite mi 1 lanec taki von der Ersten Classe za 3 fl. sr. sammt Gebrauchsanweisung, ino temu poštemu móžu izročíte, da mi prinese. Povračilo Vam kmalu pošljem. Če mi že kupiti račíte, če ni vse to gerda sleparija — tedaj pak mi izberíte, kateri bo boljše popolnoma.

Malo se sprehádjam, ino se hitrej naurážam, zato bi si tako Guldbergs galvanoelectrijske Kette rad omislil.

Marburg moramo spreobertoti!

Bog daj! Da bi Dragoni bil izvoljen. Čujem, da se za poslanca ponuja kmet ino kerčmar Rottmann pri Sv. Margeti na Pesnici ino kerčmár Komár v Hojčji pri Marburze, Langer in Lanoi?

Zdaj pak srečno, preljuba dušica Slovenska! Priporočite mi (!) svojemu maliku g. Dragoniju.

Kaj čujete? ali bo naš svetli car — nemški postál?

V Frauheimu 13. Prosenca 849.

Vaš odkriti prijatelj

Cařov

Tri spovedi na dom me čakajo.

Srečno Dušica naša!

✓20.

(18. III. 1849.)

Oktroirana ustava.

Prečestiti Gosp. Dr.

Ljubi Prijatelj!

Bi pač lahko hudi bili, ker Vam dosle nésem pisal neti Vam dolga povernol.

Pred vsem drugim: lepo Vas zahvalim, ker ste mi galv.-electr. lančec kupili — dobro mi streže — tu pak Vam dolžna 2 fl sr. ze vso hvaloj pošljem — odlagal sem, ker sem mislil sam v Gradec priiti — pak druga mi je zapéla.

Kaj bode z nami Slovenci za božjo sveto voljo — nemčúnstvo se zmirom bolje ter bolje krépi — jaz od nikod bliša dobrega upanja ne vidim: nam bo huje kakor popred, se mi zdí. Vse naše prizadávanje je prazdno, zastonj, celo k svoji pogubi toliko Slavljanske kerví prelite!

Ali morebiti Vi kaj vedrega neba za nas vidite? Potéšite me!

Pri nas je drugače vse po starem; od dobitkov ustavne svobode nič ne čutimo. Ljudstvo je mirno ino mlačno, ino malo kaj mara za dano ustavo. Bog daj, da bi se le skoro grajšine svojih Nemčuhov izprazdnila. Slovenski mejaši proti Nemškemu so pravi bebcí — Bog jim pamet razsvéti. Mi sami si ne bomo nikoli pomágali — poboljšek našega stališa mora iz velikih shodiš ali iz ministerja samega izvirati.

Dragi Prijatelj! Še toto prošnjo imám do Vas, da bi v Gradci poizvédli, koliki ino za koliko se betlehemí (Weihnachtskruppen wie groß u. wie theuer) dobijo.

Ráchte mi velikost ino ceno raznih betlehemov za našo cirkvo pripisati.

Bodite mi tisočkrat pozdravljeni ino poljubljeni — Bog nam Vas obari še za napred za našega vojvodo.

Lepo pozdravljenje vsem Gradčkim Slov. domorodcem, posebno junačkemu g. Krenovskemu.

Z Bogom! razveselite me skoro s kakim pisemcem

Do duše Vaš
iskernji prijatelj ino
čestitelj

Oroslav Cafov

V Frauheimu 18. Sušca 849.

Jožef!

Jutre bo Vaš ino našega naj večega junáka — číca god! Bog Vama daj moč ino krepóst, da sta nam to, kar sta bila Egypt, ino Sv. Jožef.

Za slovo kratko pravljico: Ko je Joža Jelačić v Zagreb domu bil prišel, so mu Hrvatje rekli: „A Joža! Zašto si tako bljed, ali se Madjarah bojiš — Joža! mi te hoćemo branit.“

21.

(12. V. 1849.)

Nemškutarstvo. — Slovenske uradne tiskovine. — Učiteljsko zborovanje. — Cafovo jezikoslovno delo.

Prečestiti Gospod Dr.,
Ljubeznivi prijatelj!

S težkim serdцем uže predse dolgo čakam odgovora na moje pismo do Vas, ktero Vam 20. Sušca t. l. poslah z 2 fl. sr. za Galvano-electrische Rheumatismus-Kette, v katerem Vas tude poprosih, da bi mi popréčno ceno vekčih ino menjših betlehemov: Weihnachtskruppen navestiti ráčili: A zdaj ne vém, ali ste dobili péneze, ali ne, ino vémдар bi rad na pošti poravnal, dokler četvertina léta ne preteče, da se mi, ako Vaše dovóдно pismo pokažem, v izgubo prijdša 2 fl. sr. verneta. Podkladem tedaj, da rečenih pénez nêste dobili, ino Vas prosim, da mi to določito odpišite, ino da mi tude velikost ino ceno nekterih božjih jaslic ali betlehemov naznanite. Jaz ne vém, kaj bi Vam novega pisal:

Pri nas je vse vse pri starem — nemškutarstvo močno ino terdno kakor popred, utegnolo bi pak tude ostati, ker se Nemški bivši uredniki, posebno ferboltarji v okolične službe rivajo. Da bi se do ljubega Slovenskega kruheka splazili, se ljudém — rihtarjem gnusno prilizavajo: rojeni Slovenci pak so nesrečni manjohi, Bog jim gréhe odpusti.

G. Dr! meni se nikar po norci ne zdí, da bi dobro bilo, ako bi se Slovenski obrazi, Formularien — Blanqueten za kerstne — poročne ino mertvečke bukve ino tude za uredstvo napravili — drugače ostanemo v stari luži. Tude kar učtvo zadene, smo v stari robači, ker od nikod zakonitega ukaza ní.

Zato bode imeniten zbor na Ptuji dohovnikov in učiteljev 31. Majnika: jaz sem na našem zadnjem Slivničkem učiteljskem zboru vse gospode poprosil, da bi jih onam obilo prišlo — da se onde dobro pretrese ino sklene, česar nam je treba. G. Dr.! če Vam je količko mogoče, tude Vi priidite — Vas bi težko gréšali. Tam moramo veliko prošnjo ssnovati.

Kvar! da je Ljubljana tako neskerbna ali slaba!

Vaš spisek o rodu ino svačtvu v Sloveniji je kaj vrèden — le več kaj takega!

Nikomu se ne sme zdeti, da bi jaz od svojega dela ino truda prenehal ali popustil. Rana juterna zvezda me nahája v ti skerbi — nahaja pozdnja večernica. Svojo slovnico do ino popolnujem — tude slovar se dobro naráša. Pod jesen bo slovnica, kar je I. dela etymologičkega ino lexičkega s theoretično slovnicoj gotova. Pozdravíte mi prijázno brate Slavljáne, posebno brate družtvenike Slovenije.

Bodíte zdravi ino veseli: Hvaljen bodi J. X.

Vaš sluga

Oroslav Cafov

podj.

V Frauheimu 12. Majnika 1849.

22.

(16. X. 1849.)

Bleiweis. — Grimmove slovnice II. del.

Prečestiti gospod Dr.!

O preljubljeni Prijatelj,

Dražička Slovenska Duša!

Oj kako žalostno je moje serdce, ker letos nésmo vredni bili, da bi Vas le za malo časa videli. Pozabili na nas vem da néste, ali pak ste hudi? — Ne! Kaj da tè néste prišli? —

Pridirjajte pak zdaj gde po berzi želéznici, zdaj naj huje beremo ino sladko medico serkamo.

Včera so tu v Frauheimi bili Vaši predragi sodrugovi g. dehant Jauk, gg. fararji Reš ino Kostanjevec!

Mi smo hvala Bogu zdravi, ino imámo duhovnega dela prav malo, ker nas ljubi Bog bljuvnice tako dobro varje! Ali pak vreme imámo da se Bogu smili.

Iz Ljubljane Vam imám poseben pozdravek g. Dr. Bleiweisa pisati.

Mož čeden ino ljubezniv je on!

Jaz ne vém, kaj bi si jaz začel, ko bi „Slawijche Centralblätter“ ino „Südslaw. Zeitung“ ne imél, to še me teši ino krepča pri mojem težavnem deli, kterega bo I imenitni dél skoro gotov.

Samo, preljubi prijatelj! še neko potrebno reč pred dokončanjem tega dela gréšam; naimer:

Jakob Grimm's deutſche Grammatik 2ten Theil. I. III. ino IV. del te gramatike uže davno imám uže 8 let, ali drugega dela (2. Theil) ne morem po knigarstvu, pa v Marburgi tude od druga nikoga dobíti, inò vémdar je II. dél Grimmove Grammatike naj imenitnejši, weil er die Formenlehre behandelt. Bodite pak Vi tako dobri, ino mi v Gradci od kterega g. professorja ali v Bibliotheki na 1 mésec spraviti račite, hitréje kakor morete, da bom préd pri kraji. Pomágajte!

Zdaj pak preljubi prijatelj srečno; bodite zdravi ino vesele, če ste nas ravno letos zametnoli, prijte pak zdaj kaj!

Pozdravite Slovenske Domorodce: V Ljubljani je prešentano lépa ino bogato omišljena Slovenska bravnica. Tude Vašo mislim skoro pogledati.

Z Bogom ino
materjo Slavoj!

V Frauheimu 16. 8^{bra} 849

Vaš ze vsem
Oroslav Cafov
kaplan.

23.

(1. XII. 1851.)

Caf v Zagrebu (Vrazova smrt; Macun; Rakovac; Brlič; staroslovenska liturgija; Haulik). — Klajžar. — Očitki Miklošičevim delom. — Očitki graškemu konsistoriju.

Prespočtovani gospod Dr.!
Preljubi, zlati moj Prijatelj!

Ne zamérite mi, vsej ne vém, ali še ste boleni, ali k naši veliki sréči uže zdravi. Oj zlo nam je po skrbi šlo, ko smo slišali, da boléhate od prevelikih južnih trudov. Bog Vam plati

ino povrni, kar ste dobrega opravili ino hudega prestali — vsej je v korist Slavi. Zlo se nam tožno zdi, da Vas letos nismo nič v Frauheimu vidéli!! Bog Vam daj trdno zdravje, ino moč, da boste ubogemu Slavenstvu potrebna podpora! Jaz sem bil v Zagrebu, hotel sem imeti svoje obilne rokopise „Slovenskih v Frauheimu za St. Vraza, Bog se mu duše vsmili, narodnih pèsni, kateri so z drugimi Vrazovimi pismi v narodnem mu-seumu shranjeni. Peljal sem se po nagodi ravno ti dèn, ko se je g. Klajžar z g. Glažarjem šentpetrskim župnikom k bolenemu g. knezovladiki Slomšek u Celje ali vsej uže iz Celja podál, proti Celju k Kamenemu ali Zidanemu mostu v Zagreb, tako da sta si prè ta gospoda mislila, da se jima hočem umeknoti, da bi Lazarist ne postal, kakor na priliko stari prerok Jona! (Lazarist ino slavist, oboje bi jaz ne mogel biti: toliko let pripravljam svoja dèla knižstvena, tako da se bodikomu confus zdím, ker me ne razumí, ino tako bi vse pustil, kakor pravi Konfusionsrath!). Tedaj dalje moj pot! Pripeljam se v nevoljni Zagreb — domorodstva ni sluha ne duha — po gostivnicah vse okorno ino plaho. Od Zidanega Mosta do Zagreba se je peljal nek imenitni lovski stotnik (Jägerhauptmann) rojen Karlovčan, iz Egera na Češkem na svoj dom: Zakaj, da bi svojo vbogo domovino še videl, se nad njo razjokal ino jo nesrečno — zapustil. V Zagrebu je moj prvi pot bil k Vašemu sožupljanu (sofarmanu) g. Macunu: ali toti možiček mi je Ilirstvo, Jugoslavenstvo, Slavenstvo sploh v taki podobi pokazal, da sem hotel kmalu drugi den ves žalosten, nijednega domorodca ne poiskavši iz gnusnega Zagreba pobegniti — pak prilike na ti den v Varaždin ni bilo. Tako še drugi den ostanem, poiščem Narodnu kuću — naidem g. Rakovca, kateri se mi je po vsem svojem značaju hitro zazdél, kakor rajni Vraz — v arhivu za povèstnicu još nalezem g. Brlića — v Jurjevcu (Maksimiru) pak še g. Babukića: oči so se mi odprle: spoznal sem, ker se mi je tudi reklo, da je Slovenec, Svetbolfančan, g. Macún, podkupljeni špicelj, Bog mi gréhe odpusti. On je zagrebski professorski collegij počrnil, tako da je drugoč Slovenec g. Premru za učnega nadzornika v Zagreb postavljen, kateri se je ravno z menoj tistokrat iz Dunaja do Celja peljal. G. Premru je rekel, da minister Thun hoče na Hrvatskem die Gleichberechtigung vollkommen durchführen. G. Macun (ravno gréko grammatiko je ilirski pisal) pak mi je rekel: „Heut od. Morgen, und in Kroatien ist die deutsche Sprache in Schule u. Amt eingeführt. On ima veliki srd do Slovencev: toliko pak sem vémdar spoznal, zakaj? ker mu je Jugoslavenstvo Cvètje v škrinji ostalo. ino zavoljo tega črti Slovence ino črni Hrvate. Videl ali tudi naj delj v noč sem z gosp. Vakanovićem govoril. Kar me je zlo veselilo, je to; vse je lepo Ilirščino govorilo, tudi naj imenitnejša gospoda.

Videl sem prelepo, bi rekel, najllepšo vladičko, škofovo cirkvo, ino vladikovo prekrasno palačo. Bil sem tudi pri Božji službi nezedinjenih starovercev: Prijatelj! povém Vam, da sem se milo jokel med Staroslovenskoj liturgioj. Srdce mi je žalosti kipelo, ko sem videl, da je le hudobnost, prevzetnost jutno ino večerno sv. Cirkvo razločila. Vsi napisi po celi cirkvi so bili staroslavenski — take mešne ino ceremonijske bukve. Aj prepevanje Staroslavenskega me je toliko povzdigalo ino tudi pobožno zadržanje molcev. Bilo je izvekšega mnogo graničarjev — aj lepih, močnih ljudi ino visokoplemenite gospode. Po božji službi sem popa obiskal ino se ž njim čez 2 uri menil, spravil sem ga v tako stisko, da je obstal: da on ni učen pop. Sicer je dober človek, govori Staroslovenski kaj lepo ino gladko: potožil se je, da le katoliško prosto ljudstvo staroverce zaničuje itd.

Govoril sem tudi s vladikoj, Haulikom: gospoda Šchlöra Dřia je kaj hvalil. — Ali svojih rokopisov nĕsem dobil, g. Malina ni bilo doma. Tako sem Zagreb prvokrat našel.

Domu priidši naidem gosp. Klajžarja pismo, v katerem me g. kanonik Dr. Büchinger upraša, ali bi jaz hotel za subdirectorja priiti. Da sem se ustavil temu nakanjenju s vsemi vzroki, si lahko mislite. Tudi v Gradci bi moral Slav. slovstvo na kljupo obĕsiti. Hvala Bogu, da je na to mĕsto vĕmdar drugoĉ le Slovenec prišel, ĉesar se je g. Klajžar naj huje bal.

Gosp. Dr., ljubi prijatelj!

Ali še je gosp. Klajžar v Gradci? Uže davno bi mi on bil imĕl na moj list odgovoriti, kaka je kaj z našimi Božjimi jaslemi, Betlehemom (Krippe) ino kaka je z mojim rokopisom: „Missionski govori“ pri Sirolli, ino ali je kaj prazdnih polovnjakov uže v Baĉe poslál? Ker mi je g. Kl. obljubil, odmah mi odpisati, se mi paĉ zdi, da je to jegovo pismo v izgubo prišlo. Oj ljubi prijatelj! račite mi Vi v teh reĉeh pomagati, ker me ljudje zlo pitajo, ali uže letos dobijo betlehem ali ne itd. pĕnezi so vsako uro k redu od 35—40 fl. srebra.

Jaz zdaj dvĕ grammatiki sestavljam: Slovensko obširno ino (prosim o tej reĉi mlĉati) Vseslavensko. Ta poslednja Vseslavenska bi lahko v nekih mĕsasih gotova bila: v Zagreb sem pisal, ako bi jo Il. Matica vzela. Ne bo pretegla, le sok iz osnove moje goleme Vseslovenske grammatike je: sine ira et studio, zato nikake autoritete ne napeljam: Jede Abtheilung hat in quoque capite libri allgemeine Grundsätze, und nach diesen Grundsätzen greift mathematisch richtig ein § in den andern als Ursache und Wirkung. Dieses gilt insbesondere von der Slawischen Lautlehre, welche die Grundbedingung Einer Slaw. Formenlehre ist. Š. Dr. Miklošić, unser grober Landsmann, bekommt bei einer

andern Gelegenheit einige nothwendige Sectionen von der „[ung?] glücklichen Unwissenheit“. G. Hanki v Prago sem poslal mnoge „Bemänglungen aller Werke des H. Dr. Miklošić; pak ne kritic. Postavim: da v njegovem „Lexicon ling. Sloven. v. dial. samo iz njegovih „Monumenta Codicis Suprasl. 250 beséd ní; pak vse beséde so čtete ino po vrsti imenovane. Ravno tako načéh več pogreškov etymologičkih v njegovih „Radices ling. Slov. v. d.“. Potler ima postavim Dr. Mikl. v svojem „Formenlehre d. altslav. Sprache pag. 20 nomin dual.: въ = vě für die 1 Person! v njegevih „Monumenta Cod. Suprasl. pag. 156 pak se pravi dual masc. 1. Person naide: па = на; potler ima ravno ondi: dual. nomin. II. persona oј neumno въ = vy, kar je plur.“ v njegovih „Vitae Sanctorum pag. 8 pak je pravo ва = va!! Le sami poglednite, inò se prepričate, da ni prav, če taki človek, kerí svojih vlastnih knjig ne pozná, druge ljudi toliko zasramuje. Pak takih reči sem veliko v Pragu poslal, da Miklošiću Čehi na noge stopijo. O nesloga slavenska, o ubogi Abbè Dobrovsky!!

G. pritatelj! gore sèm Vam pisal, da mlčite o moji vse-slavenski slovnici. Naši sovražniki nas drugoč stiskajo ino celo naš ljubeznivi consistorij. Izročite g. Razlagu sledeće reči ino tožbe sub rosa:

1). Za Rnabenjeminar je naš g. milost. vladika novo pobiranje razpisal: naj slovenski duhovniki pogodbe postavijo, preden kaj vložijo, da se toliko ino toliko Slovencev v seminar spreime, da ne bo drugoč, kakor pri prvem pobiranji — Slovenci so toliko dali — Němci se gostè ino Slovence proč tiščè.

2). Čujemo, da naš vladika dijakov v Priesterhaus ne jemlje, kerí so se na Hrvatskem učili; da je Zagrebskemu vladiki pisal, da bi Zagrebski vladika bogoslovcev ne sprijemal, kerí Němški ne znajo. Zagrebski je prè odgovoril: na Hrvatskem je on vladika.

3). Da naš Consistorij Slovènski jezik proti vsej Gleichberechtigung iz šol odpravlja, da se kanoniki prè dehantov oklepajo, če v Gradec k njim priidejo, kakor zmije, ino iz njih tlačijo, da povedo, koliko se v njihovih dehantiah Nemškega ino Slovenskega uči, posebno Schulenoberaufseher g. Gruber. Kaj imajo ti gospodje s šprahami? ali je to jih Duhovni poklic?

4). Da consistorij posebno s svojim nosom panslaviste lovi.

5). Da je toliko pitanja po šolskih slovenskih učnih knjigah, pak jih ni — kdo je zadržava? Čujemo tudi naš consistorij. Dehanti ne vejo učiteljem nauka davati, kako da učé, ali po cesarski postavi Gleichber. ali po zahtévanji g. Gruberja — — —

Prosim za odgovor! Pozdravite mi gg. Dr. Robića, g. Razlaga, ino Dr. Krajnca, to je ljubezniv človek. Sněga imamo veliko, še dnes gre. Moj g. Pleban Vas serdčno pozdravijo. Z Bogom

Ves Vaš sluga i prijatelj

V Frauheimu 1. grudna 851

Oroslov Cafov, podžup.

Ne zamerite mojega dlgega pisarjenja.

24.

(12. V. 1852.)

Slomšek. — Cafova rokopisa: „Romarska palica“ in molitvenik.

Prečestiti Gospod Dr.,

Ljubi prijatelj!

Pač dlgo časa je preminolo, kar sèm Vam zadnjikrat pisal, od teh dob se je tudi veliko, veliko premènilo ino kaj bo šče prišlo?

Da ste zdravi, ljubi prijatelj! smo z veseljem slišali, Bog Vas hrani ino krèpi šče k večim dèlom na mnogaja lèta! Ker ste toliko blizo nas bivali ino bili, smo se Vas trdno nadèjali.

Včera so bili g. v. č. Kostanjovec pri nas: prišli so iz svojega rojstvenoga kraja, kder so obletnico za svojo rajno mater obhadjali. Prav zdravi so; pak moj g. župnik so pretečeni teden bolni preležali. Včera sva pak vkuper g. Kostanjevca na Slivnico sprejemala, hvala Bogu!

N. g. vladika Slomšek so bojè v Gradci vzboleli — Bog jih nam obari — vsej ste jih gotovo videli! — Svetce meseca aprilja za „Branje svetnikov“ imam jaz od njih v prestavo ino sicer dogotoviti do letošnjega kresa; pak kam? ker mi je velikanoč ino jubilaem toliko časa potrošil. 5. Julja pak, čujem, bo na Slivnici „mission“; tako se duhovska opravila močno množijo ino sicer od lèta do lèta, da svojega velikega dèla skoro prav na tenko pogledati ne morem. —

Te zimske noči sèm pak vèmdar edno začeto delo dokončal, ino to se mi potrebno zdi, da Vam naznamim, ker ste moj dragi prijatelj, ino naimer: pak domorodec! nikar se ne prestrašite, da se jaz s takimi deli bavim: sila kola lomi! človek ne živi samo od beséde božje, temoč tudi od kruha, kateri v usta gre/: pomočne knige za moja etymologička dèla, časopisi trošijo, bi rekel, žrò pèneze, ud sèm mnogih družtv, ako ravno né Slovenskoga v Gradci, ker ne vèm, ali šče životári, naši ubogi ljudje sv. meš ne najemajo.... ne vzemite mi za zlo, da Vam kaj takoga pišem:), tedaj čujte: k svoji „Romarski palici“, ko je zdaj v Vaših rokah, sèm po željah Sirolovih tudi molitvene bukve spisal ino sicer za vsakošnje

koli pobožnosti poplne, tako da so pravi Andachts- ino Erbauungsbuch, na 28 celih polah veličine, kakor je „Romarska palica“ ino tudi v ležejši besedi, kakor je tá. Ker tega dela nšem za kratek čas, pak tudi ne iz gole dobičkarie opravil, pre-pustim „Romarsko Palico“ s temi le molitvenimi bukvami vred za 200—150 fl. sr. s to le edino pogodboj, da se mi 4 iztisi v dar dajo; tudi popravljanje tiska v za me plačila prostih poslatvah po pošti, kar je po želžnici lahko, rad prevzemem: za 1 polo s križevim obvitkom je 1 x sr. poslatvine.

Dragi prijatelj! naj se Vam rači, biti med menoj ino Sirolom mili srednik, ino mi dajte s kratkim včđeti, kaka bode, da šče vse pole, kar jih tu imam, zvesto pregledam, da ne bo Robinsonovih nesrččnih popak. — Pozdravite mi gosp. Razlaga: v Slov. Bčeli bo skoro nekaj mojih sostavkov: tudi Vidva se je smilita.

Z Bogom!

V Frauheimu 12. vel. trav. 852

Ves ino ze vsem Vaš
sluga

Oroslav Cafov
podžup.

XX.

Macun Muršcu.

(1846—1849.)

Devet listov Macunovih, pisanih Muršcu, je objavil dr. Glaser v „Domu in Svetu“ 1901, str. 646 sl., 709 sl.; v Murščevi ostalini, ki sem jo prejel od g. prof. Gomilšaka, se nahaja le še en list, in sicer tisti, ki je tiskan na str. 709.—710. „Doma in „Sveta“. Dr. Glaser pa je tam objavil tudi 13 listov, ki jih je Muršec pisal Macunu. Tej korespondenci nimam nič novega dodati; nje pregled pa podam zadi pod B.

XXI.

Matija Majar Muršcu.

(1847—1850.)

1.

(9. XI. 1847.)

Muršec in njegova slovnica. — Javornik, Robida, Majarjeva „Pravila“. Povesti za mladino.

Častitljivi Gospod!
Dragi Domorodec!

Vaš listić ni samo mene prav razveselil, ampak tudi ostale Celovske domorodce, kterim sim ga bral, zato Vam tudi pri tej priči odgovorim.

Vi meni niste neznani, kamorkoli o praznikih sim prišel, se je govorilo od gospoda Muršeca, kateri so verli domorodec, učen, za vse dobro unet, za slovenščino ves iskren; spoménjali smo Vas pri Doktorju Kočvarju, pri g. Vrazu, pri kateketu Matjašiču in tako dalje; še na zdravje smo Vam in Gradečkim domorodcem napili. Tudi naš Celovski g. Špiritual Pikel in nekteri naših bogoslovcov so meni od Vas pripovedovali. Od Vaše slovnice sim tudi slišal in mislim, da bi bilo naj bolje prav, ako knjige za razprodati jih, meni pošljete, po Celovskim vozniku (Bothen), jaz iz serca rad primem se te reči, tudi imam naj lepši priložnost, ker sim tukaj u Celovcu, kakor bi rekel u središču.

Radoveden sim, kako je kaj slovnica složena; gotovo u novim našim pravopisu? Na Koroškim je Bohoričica pri kraju — conclamatum est de ea! — Kako ste kaj slovnické naimenovanja upotrèbovali, postavim: Endung, Hauptwort, Beiwort . . .

Profesor P. Placid Javornik, benediktinar je spisal knjigo: Sv. pismo od I. do XX. poglavja prvih Mojzesovih bukev, [in] je prav obširno in prav učeno razložil, knjiga je cenzurirana in u kratkim misli jo dati tiskat, to se vè, u novim pravopisu; professor Robida tudi ima neko knjižico za mladino složeno pri natiskanju, tudi s novim pravopisom. Tote dni bodem tudi jaz svoj spis u censuru poslal, bode blizo 6 tiskanih polov obsegel in se imenuje: Pravila kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik.

Naši bogoslovci, izverstni in iskreni mladenči bi se radi u slovenskim spisovanji malo vadili, bi radi kratke, resnične, posvetne pravlice (Erzählungen) iz nèmščine u slovenščino prestavili, naj ljubši bi meni bilo, ako bi se posebno na naše kraje, na naše slavjansko ljudstvo oziralo; da bi se zbrale take pravlice, ktere bi od slavjanskih dežel, od slavjanskih dogadjajev, od slavjanskih krajev in možev povédale in to vse priprosto, da bi naši Slovenci radi brali — kratko nekaj takega bi radi napravili, kakor so nemške knjižice: Jugendschriften von Chimani.

Kdè bi le takih kratkih pravlic najšli? Svetujte nam u tem, Vi bodeste bolj vedeli u kakih knjigah bi se take stvari najšle. Tudi u ilirskih in Českich knjigah bodemo pojiskali, le škoda, da tako malo takih knjig imamo.

Bog daj Vam ljubo zdravje

in srečo!

U Celovcu 9. Novembra 847.¹⁾

Matija Majer.

¹⁾ Zadnji del pisma je že natisnil Glaser v Zgod. slov. slovstva III. 126*.

2.

(7. XII. 1849.)

Majerjeva: „Pravila“, „Predpisi“, „Slovnica“, „Spisovnik“; Zoričičeva „Citanka“; „Računica“, „Bukvar“. — Politični izgledi; naloga rodoljubov.

Ljubi slovenski brat!

Ne zaměri, prijatelj moj! da Ti tako dolgo nisem odgovoril. Potrěba je bila da sem saj jedenkrat razposlal po Slovenii svoje knjige, posebno ker so moja Pravila že blizo celo leto pri knjigoteržcu Lerharju zastonj in ne razposlane ležale. Lěpo se Ti zahvalim, da si mi světoval, kam jih poslati; kakor si mi pisal, tako sem storil. U naglici Ti še pisal nisem, ko sem Ti zadnjokrat po knjigovezcu Majerju u Gradcu poslal knjige moje, namreč: 10 ex Pravil in 10 ex Predpisov. Predpisi so po 20 kr srebra.

Zvunaj tega sem bil od slov. društva Ljubljanskega najet za pregledovanje slov. slovarja. To mi je mnogo časa požel; sadaj sem tega dēla se znebil.

Spisal sem slovnico za Slovence, prav kradko, lehkorazumljivo, obsegla bode blizo 3 lepenje (Bögen) tiskane, veljala 10 kr. sr.; u sebi obderži: predgovor, Naukoslovje (Methode die Sprachlehre vorzutragen), slovnico in pravopis. Text je popolnoma slovenski, mnogo pravil iz Tvoje slovnice sem od besēde do besēde zaderžal, ker ni bilo mogoče jasnejše in krajše stvar izrēči, še priměre sem večiděl Tvoje zaderžal. Sklanjanje in sprezanje je pa ilirsko, to je blizo kakor u mojih pravilah. Tiska se ravno sadaj u Ljubljani pri Blazniku.

Sadaj spisujem pismar ali kako bi imenoval knjižico, ktera se imenuje po němško schriftliche Aufsätze. Narediti ga mislim prav kradkega, blizo 3 tiskane [po] lepenje obsežejočega. Text popolnoma po slovensko; sostavke za narekovanje (Sätze zum Diktiren) in za spisovanje (zur Übung in schriftlichen Aufsätzen) bodem pa u knjižico vzel slovenske in njih nekoliko tudi ilirskih; da more učitelj svoje učence tudi malo soznaniti s ilirščino ali hoće. To izdam na svoje stroške: Ne uzdaj se ni u koga, već u se i svoje kljuse.

Bansko veće je blizo pred pollětam konkurs izpisalo za spisovanje ilirske čitanke. Neki gospod Zoričić je naj bolje spisal. Kakor hitro bode tiskana, mislim jo za Slovence poravnati in izdati. S tem se — nihil dicendo — s Horvati in Serblji sjedinimo u tej knjižici gledé obsega, in nekoliko tudi glede jezika. U njej namreč so sostavki s pisavnimi in tiskavnimi pismeni latinskimi in cirilskimi. Blizo polovino bi jaz poslovenil, drugo polovino pa po ilirsko pustil.

To imam pred seboj ako Bog dá.

Računar (Rechenbüchlein) je že pod Meternicham na svetlo prišel u našim novim pravopisu na Stajerskem in Terstjanskem; jaz imam tudi spis, kateri je bolj prikladen za sadajne naše okolnosti; tudi Bukvar (Namenbüchlein, Abcbüchlein) sem že spisoval; pa na svoje stroške ga izdati ne morem, kakor tudi ne računar, zato ker bi očitno škodo imel, ako bi se u učilišče te dvé knjižici ne upeljale. To čaka na ministra. Moja slovnica, predpisi in pismar bodo pa tako sestavljeni da jih mislim razprodati, ako ravno bi vlada nekaj drugega predpisala.

Rad bi spet jedenkrat s Teboj govoril. Kako se je politika u Austrii obernila, Ti je znano. Proti sili dokazivanje malo izdâ. Sadaj vlada spet Meternihovo prekleto pravilo: Divide et impera, — Österreich ist deutsch, oder muß deutsch werden. — Jaz se malo dobrega nadjam od samih Landtagov in tudi malo od tistega Reichstaga, ako se sbere.

Kaj bodedo sadaj mi vlastenci za narod dělali? — Piši mi enkrat od tega. Jaz mislim: Pazimo, kako se slavenstvu u Austrii godi; Pišimo prijazno u slovenske Novine, da ostane ljubezen med nami. Sloga od Boga; Prizadevajmo si, da se p o m a l o , po času ilirščini približamo; itd.

Kaj le bode s nami?

Ni ga na svêtu, da bi mogel ukazati, da naj Drava u Rhein teče; ni ga da bi mogel oktrojirati, da morajo od sadaj vse slovenske lipice se spreméniti u nemške dobe; sovražniki nas ne bodejo na jedenkrat požerli, je nas preveč. Dělajmo pametno, opazno, pa stanovitno in krêpko: „Kdor dobro dëla bolje dôčaka.“ Saj še ne bode sôdnji den; Post nubila Phoebus! Kad je sila naj večja, je božja pomoč naj bližja! Die Extreme berühren sich.

Smo pod Meterniham za svoj narod skerbeli in se trudili, zakaj bi za napred tega ne mogli?

Ne zamëri, da ti tako dolgo nisem pisal, — od sadaj bodem že marljivejši.

Bog daj Tebi in vsemu našemu narodu srečo junaško!

Matia Majar.

U Žabnicah (Saifnitz in Kärnten) 7. Decembra 849.

3.

(2. IV. 1850.)

Majarjev „Spisovnik“, „Predpisi“, „Slovnica“, „Pravila“. — Slomšek in šolske knjige. — Ilirščina; Potočnik; Janežič. — Sestavljanje čitank v Ljubljani. — Konec lista „Slovenije“. — Nemci in slovanska zavest. — Majarjevi literarni načrti.

Predragi slovenski brat!

Pred nekoliko dnevi sem svojo slovnico razposlal, k knjigovezcu Majerju u Gradec tudi za Te jeden iztisek. —

Ravno sadaj sem dokončal spis: Spisovnik za Slovence (Schriftliche Aufsätze), obsegel bode blizo 5 tiskanih lepenjev (Bögen) in veljal bi, ako bi ga zamogel jaz izdati 20 kr. sr. To je za privatnega založnika dovolj dober kup; še nemški Schriftliche Aufsätze izdane po državi veljajo nevezane 19 kr. vezane pak 25 kr. To bi bilo vse prav, pa zavolj stroškov mi hodi tesno. U Predpise sem uteknil 100 fr. sr. u Slovnico tudi 100 blizo dvě sto že popred u svoja: Pravila ...

Slomšek u je naloženo, da poravna — glede pravopisa — šolske knjižice, kakoršne so u Terstu u običaju in da jih ministerstvu pošle. Slomšek mi je pisal, da naj mu jaz u tem svojo misel razodenem. Ker so moje misli že po Novinah: Slovenija znane: sem mu poslal: Slovenski bukvar, to je Abece-büchlein — sit venia verbo — izverstno poslovenjen po tistem nemškem za Stadtschulen, u kterem se pove, kaj različni rokodelci dělajo. Spisal sem ga po slovensko, pa s latinskimi in s cirilskimi, pisavnimi in tiskavnimi pismeni. To biti mora! To je jasno! Poslal sem mu svoje Predpise in Slovnico — sem poslovenil Računar na pamet (Kopfrechenbüchlein) da bi to, ako se mu zdi, ministerstvu priporočil. Pa odgovora nisem dobil; slišal sem, da se njemu cirilica zdi preveč: panslavistisch. — Spisovnik je tudi želil, da bi mu ga poslal, — pa k čemu? — Od sadajnega ministerstva se nič dobremu nadati ne moremo.

Jaz imam s svojem spisovnikom dva pota: jaz ga morem dati nekomu založniku — tu meni ni potreba nič skerbiti in nič denarjev izdati, pa knjiga bode mnoga drajejša; — ali pa bi ga moral izdati po predbrojničkih. 400 bi jih moral imeti.

Kaj misliš kaj Ti, da bi storil?

Gledé sjedinjenja slovenščine s ilirščino se u obće dosti dobro kaže; koroški vlastenci smo vsi za slogu. Krajnci, kakor vsigdar, tako tudi tukaj, so Krajnci. Potočnik — napuhljen far, mora vsem vlastencem zmérjati, on je zato plačan. To nas nič ne mōti. Janežić, začasni učitelj slovenščine, je izdal že dva natisa: Slovenische Gramatik, sadaj je izdal: Popolni ročni Slovar nemško-slovenski. Je prav izverstno dēlo, upotrebuje skoz in skoz tudi pisme ě. To je prav. U Ljublani dělajo slova, namēsto da bi jih le sbirali u njih slovar, so preveč: Wortschmidi. Škoda! Vendar ne smēmo jih žaliti. Bolji da nekaj dělajo, kakor da bi lēnost pasli.

U Ljublani naredjajo nekako berilo za gimnasium. — To berilo bi imelo biti, kakor bi jaz mislil, zato, da se mladina iz njega uči slovenščine in ilirščine in sloga (Stil) slavenskega. K temu bi se imeli sostavki uzeti iz različnih izverstnih slov. in ilirskih pisateljev — ta knjiga bi imela biti da kradko rečem: za naš jezik: Sammlung deutscher Beispiele in Stil — bi imelo biti nekaj slov. nekaj ilirskega s latinskimi pismeni, nekaj s

cirilskimi. U Ljublani pa naměsto: Sa $\bar{m}$ lung der Beispiele to knjigo iznovega spisujejo u njej bode geografia, geschichte, naturgeschichte — bode někaj bohoričice, metelčice, Dainkočice, staroslavenščine — kakor bi rekel, da se mladina uče spet našega starega razkolništva. — Sit! Bode se že s časom izravvalo.

Slovenija je šla počivat. Ona je u tem kradkem času toliko opravila za naš narod, da se to nigdar več izbrisati ne dá; ona je već opravila, kakor mnogi veliki časopisi u 50 lětih. Ti si bil izversten mož — vsigdar me je veselilo, kadar sem někaj od Tebe bral. — Mislim, da jo pustimo malo počiti. Naj se Slovenci malo oddehnemo. Le dobro da je tako mirno zaspala, jaz sem se le bal, da bi se ji bilo tako okrutno godilo kakor Havličkovim narodnim Novinam in Slavenskomu jugu. Dokler je sadajno ministerstvo mislim, da bi mi počakali; in u tem na literarnem polju dělali.

Němci so gledali, Němci! ko so brali u Südslawische Zeitung, da je naj modreje: da vsi Slaveni rusko narečje vzamejo za jezik vseslavenski. Wanderer pravi 27. Marca: es lüßt sich durch bloßes Ignoriren des Slawenthums nichts mehr ausrichten. Věst Němce straši; kakor hitro u Parizu samo někdo čihne, že začnejo trepetati in nam govoriti: Le tiho bodite, le Einigkeit, le Friede! mi vam bodemo pa spet obljubili Gleichberechtigung. Le lěpo verjamite! Saj damo vam deutsche Freiheit, u vaše dežele Němce in Jude! Mi vam nationalität garantiramo: per deutsche Treu in Redlichkeit!

Kaj misliš, da bi sadaj začel spisovati? Al bi: Iz českega jigre za igrališče poslovenil? al: Molitno knjižico spisal? Ali kradko čitanko za gimnasium? Ali Briefsteller za Beamtarje na jednej strani po němško na drugej po slovensko in povsod kradko razkladanje?

Ko bi jaz vědil, da naše stvari dvě lěti tako obstojo, da se sadajno ministerstvo dvě leti odderži, věš čega bi se jaz lotil spisovati?

Jugoslavenski slovar bi sostavil — kteri je brez tega že već kakor na polo gotov pri g. Kočevanju. — Pa s cirilskimi pismeni bi prav bilo.

Kaj pa Ti kaj spisuješ?

Jaz sem sadaj na Němskim za Provisorja, morebiti dobim to Kuracio. Rad bi že bil jedenkrat sam za se.

Piši mi někaj iz Gradca, dragi prijatelj! Nadpis na list pa naredi: Matia Majar provisor u Mičicah, Post Villach.

S Bogam!

Matia Majar

U Mičicah (Mitschig bei Hermagor) 2. Aprila 850.

✓ 4.¹⁾

(2. VI. 1850.)

Potreba političnega lista: „Jugoslavske Novine“. — Slovenska slovnica latinskega jezika.

Ljubi slovenski brate!

Narod brez političkih Novin je to, kar je človek brez jezika: on ne more govoriti in svojih pravic braniti; on je hlapec drugih narodov.

Mi političke novine imeti MORAMO!

Novine „Slovenija“ so prestale. Škoda! Vendar je to bilo od naših zakletih soprotivnikov tako sklenjeno. Še le dobro, da se je to s takim malim hrupom storilo. Prihodnost našega naroda nismo zidali na papirnasto Slovenijo, ktera je prestala — naša Slovenia še stoji in bode stala, ako Bog da in sreča junačka dalje, kakor vsi ergerji in bergerji.

Jaz sem dolgo časa molčal; sam nisem vedel, kaj bi bilo naj modrejše početi; sem mislil in premišljeval; sem od več stran slišal prašati; kaj čemo sadaj?

Političke novine imeti moramo!

Naša stvar ne stoji na tako slabih nogah, kakor se vlastenci bojé, in kakor soprotivniki želé. Naš pravopis je službeno upeljan — Slovenci so izbudjeni, oni véjo, da so Slovenci, oni véjo, da bi se imela slovenščina upeljati u učilišča in u pisarnice. Da toliko pritôžujemo in jokamo nad krivico ktera se nam děla naproti svetoj jednakopravnosti, ravno to je naj veselejše znamenje — da smo zbudjeni in da nas bolji časi čakajo. Na Koroškim je večí děl prosvětlene mladine za našo stvar. Novice — istina — niso več tako izverstne, kakor pred lětam 1848, vendar verlo koristne za priprosto ljudstvo. Samo tako napred! Slovensko društvo u Ljublani je vse hvale vrědno. Misli izdati abecednik u našem pravopisu. To je važna, prevažna rěč. Tudi u Terstu vlastenci se možko obnašajo. — Kar nam močno manjka so političke Novine.

Političke novine imeti moramo!

Nov list utemeljiti je težka in draga stvar. Nam bi se tudi to sicer ne ubranilo, pa tega nam ni potreba. Karkoli smo pisali u Slovenijo:

pišimo za napred u jugoslavske novine!

Dobiček, kteri bi se s tem zadosegel:

Nam bi se ne bilo potreba truditi in mučiti, za někaki nov politički časopis osnovati;

Jugoslavske Novine bi se po Slovenii bolje razširile in pogostejše brale;

¹⁾ Gl. opombo v Glaserjevi zgod. slov. slovstva, III. 155.

Književnoga narečja bi se čitajući nevedeč, kakor jigraje navadili;

Domorodne misli bi se iz Slovenie, iz trojedne kraljevine in iz vojvodine serbske bolje izjednačile, ubrale, složile in sjedinile;

Vsi Jugoslaveni bi se s to stopinjo u književnom jeziku sjedinili ipso facto; itd. itd. Slovenci bi stali u jugoslavenskih Novinah tverdnjei, kakor u Novinah Slovenija, ker bi se naslonili na vse ostale Jugoslavene, in tudi za Horvate bi naš pristop k njim bil koristen.

To pišem naj popred Tebi, ker Te kakor naj bolj praktičnega Slovenca in naj iskrenejšega vlastenca poznam. Terstenjaku in Macunu bodem tudi pisal. Koroški vlastenci smo vsi za slogo.

Dobro bi bilo, da bi saj u vsakim predělu Slovenie po jeden se dopisovanja u jugoslavenske Novine poprijel, namreč: u Gradcu, Mariboru, Celju, Terstu, u Ljublani, u Koroškoj in u Gorici, da bi saj pod napisom: Slovenia u Novinah vsigdar jeden dopis stal.

Gledaj da se ta misel razširi, ker je važna — in da se nas zmirom već na Jugoslavenske Novine bode predplaćevalo.

Pišimo u Jug. Novine blizo tako, kakor smo pisali u Slovenijo — vredništvo more poravnati in popraviti, kar bi se kaj prav ne prileglo.

Jaz bodem začel, dopisovati u Zagreb.

Novce za moje knjige sem sprijel. Lěpa hvala za nje. Spisovnik sem dokončal; Janežić ga misli Slovenskej bćeli za priloga pridati, in zraven še 1000 iztisov natisnuti dati za prodajo. Sadaj mi hodi po glavi, da bi skusil pověstnico Slovenske dežele spisati, to se vć da le prav kratko, ker nisem noben ućen historiograf. Tudi ruščino malo pregledujem, pa knjige mi manjkajo. Neimate jih Vi u slov. drućtvi?

Ti spisuješ slovnico? Věš, kake nam bode potreba? Slovnice take, iz ktere se bodo dijaki po slovensko latinščine učili. Vidiš tak grammatik kakor ga imaju u pervaš šoli u gimnasiju pa s slovenskim razkladanjem. Zato si Ti prav spisoben; bi se bil že jaz tega prijel, se pa ne podstopim.

Od ministerstva za slovenstvo nič ne oćakujem.

Od Thun-ove: Freiheit der Kirche, Ti nič noćem pisati, jaz vćm, da sva jedne misli. Da bi černi muri vse požerl. Vsaka sila do vrěmena!

Mene gonijo za provisorja po nćmškem svćtu, pa nič ne stori: ućrit će i za nas sat! ućrit će i za nas sat! —

U Celovcu je Janežić, začasni učitelj slovenščine, mojo slovněćico upeljal u svojo učilišće; dijaki se cirilice marljivo navadjajo.

U Celju je vse nekaj mrtvo, kdo bi le od ondod mogel dopisovati u Jugosl. Novine?

Za denarje, ki si mi jih zadnjikrat poslal, se lépo zahvalim!

Боже Вам дај срећу у всіх Ваших намѣрах!

U Mičićah (Post Villah) 2. Junia 1. 1850.

Matia Majar

provisor.

5.

(5. XII. 1851.)

Majarjeva „vseslovanska“ slovnica v cirilici. — Potreba literarnega lista. — Einspieler. — Natečaj za učiteljsko službo.

Predragi slavenski brat!

Dolgo časa je že kar Ti nisem pisal. Jaz sem med tem kakor nekaki večni Jud letal od jedne granice naše diocese do druge kakor provisor i sadaj sem se ustanovil za župnika gorgjanskega pri Zili u svoje domačej ziljskej dolini. Hvala Bogu!

Sadaj sem dokončal svojo slovnico (vse-)slavensko, s cirilskimi pismeni, u pravopisu Vuka Štefanoviča, ako maličkosti izuzameš; u jeziku takovom, kakor je u knjigi „Pravila“. Obsegla bode blizo 6 tiskanih lepenjev. Dosti težko dēlo je bilo, naj težji je bil alfabet — ložeje pravopis; u skladu (syntax) i u slogu (Still) smo pa tako že vsi Slaveni sjedinjeni, ker u tom ni nobene razlike med narečjemi. Za me je bilo to lépo i kratkočasno dēlo. Vse, karkoli u tej slovnici stoji, je že sadaj u resnici ali u govoru vsega naroda našega navadno ali saj u večej strani njegovej. Novega nisem cēlo nič izmislil, ne novega pismena, ne novega slova (besēde), ne novega pravila.

Sadaj bi mi potrebovali list literaturni, kakoršen je bila nekdanja Danica ilirska u Zagrebu. Tak list bi se tiskal na pol lepenju (Bogen) u tednu — po ilirsko s pismeni latinskimi — potle po malo tudi s cirilskimi smēsoma — zadnič bi se začeli jemati tudi sostavci iz českoga, poljskoga in ruskoga — i bi se tiskalo vse cirilskimi pismeni in u Vukovom pravopisu — zraven bi se moglo na mojo slovnico pozorovati — in jeden književni jezik bi bil gotov!

Dones pišem zavoljo tega tudi u Zagreb. S politiko sadaj nič ni začeti — samo pozorovati moramo kaj se godí — i skerbno se literarnega dēla poprijeti. To je sadaj naša politika.

Sadaj ne vēm, kako bi jaz svojo slovnico naj ložeje, brez prevelikih troškov na svēt izdal. Na svoje troške mi pride predrago; predplatiteljev se bojim da bi dovolj ne dobil. Kako se pa kaj Tebi zdí?

Kteri slavenski domorodci se pa sadaj u Gradcu znajdejo? Kako je zavoljo slovenščine u Gradcu, Mariboru i Celju? Kaj

děla Terstenjak i Matijašič? Sadaj bode potřeba, da se spet pojiščemo k daljemu delu literarnomu. Ali je g. Caf še v Frauheimu jaz bi mu rad pisal.

Na Koroškim imenito u Celovcu je zavoljo slovenščine še dosti dobro. G. Einspielar je učitelj věrozakona na Celovškej realšoli. Za sadajne čase je on sadaj politično premalo pregnan, je preveč nedolžnega, lehkověrnega serca, se da lehkó proti svojemu naj boljemu prijatelju nahusati. Pri vsim tem je bil te lěta u Koroškoj jeden od naj iskrenejših in marljivejših vlastencov.

Strašen Slaveno-Žrut (Slavenfresser) je naš Burgarmaster Milonik — on je na svojo pest město gorjanskega učitelja u Novinah izpisal, pristavljajuč, da novomu učitelju tukaj u tvrdo slovenskoj fari ni potřeba slovensko znati — on je tudi učitelja resnično izbral in ga ustanovil brez da bi bil kako oblastnijo duhovsko ali svetsko poprašal — on je očitno pri komisii terjal i zadosegel, da u našej šoli ne sme se keršanski nauk učiti, i duhovnik — to je — jaz u šolo iti, ker je učitelj samo Gemainde-Vorštontu odgovoren i podložen itd.

Mislim, da mu pak bode ura vendar enkrat odbila.

Pa gnjusi se meni, močno gnjusi pred lisimi oblastnijami duhovskimi i svetskimi, ktere nekaj takoga terpijo. Samo na kakoga vbogega kaplana ali fajmoštra imajo kuraše dovolj! Fuj te bodi!

Ali je g. Caf še u Frauheimu?

Veselilo bi me, ako bi mi na te listič odgovoril!

Zdravstvuj pradrugi brat!

5. 10^{br} 851.

Matia Majar

fajmošter u Gorjah (Post Arnoldstein).

6.

(4. I. 1865.)

„*Matica Slovenska*“. — *Slovenska pesem, napevi in zagovori iz poganskih časov*“.

Prečastni gospod!

Preljubi brat!

Tvoj ljubi listič sem sprijel s veliko radostjo i Ti pošljem moji dvě knjigi: uzajemnu slovnici, i knjižico Ciril i Metod.

Joj kako bi jaz enkrat spet rad se snidel s Teboj, s tako plemenitim i iskrenim rodoljubom. Jaz sem čital v Novicah i v Koledarju slovenskom za lěto 1865 da si matici slovenskoj v Ljubljani daroval cělih sto goldinarjev — da Te Bog obilno

blagoslovi za tvoje djansko rodoljubje, cvětale tvoje darežljive roke. Jaz do sada še nisem pristopil, nisem utegnul, sem imel mnogo opravkov s svojima knjigama. Ne verjame, kdor sam ne skusi, kdě i koliko zaderžkov slovenski spisovatelj najde iz vsěh stran, in od vsěh kotov, ako něko knjigo tiskati dá. Sada pak pristopim k matici ljublanskoj v kratkim. Jaz sem imena družbenikov matice zvěsto prečital več ko trikrat i sem premišljeval, kaj bi matica imela izdajati, da bi bilo družbenikom naj prijetnějše in narodu naj koristněje. Kako rad bi s Teboj od toga obširneje se pogovarjal i Tvoje praktične misli zvědel.

Ne zaměri, dragi moj brat, da některe svojih misel o matici razodenem, da jih Ti malko presodiš.

Družbeniki matice su naj iskrenějši rodoljubi naši, skoro vsi gospodi študirani, to je, kakor Němci bi rekli: die Elite der Slovenen — to su na izbor Slovenci, so naj plemenitejša gospoda slovenska.

Kaj bi imela matica na světlo dajati, toj izbranoj i učenoj gospodi našej?

Samo molitne knjižice, ali pripovědke izmišljene, ali samo fabule bi se takoj gospodi učenoj dajati ne směle. Pobožne stvari izdaja društvo Sv. Mihora, o gospodarstvenih stvari pišejo Novice, za učeno gospodo našo bi se morale izdajati slovstvene, učene stvari, postavim pogledi v slovstvo drugih plemen slavjanskih, sostavki iz zgodovine slovenske itd.

Dobro i potřěbno je, da bi se družbenikom ne podajale samo knjige. Mnogo knjig vsakoga lěta matica izdajati vsaj sada od početka ne more, ako pak samo po jedno ali po dvě knjigi v lětu izdá na světlo, se bođe některomu družbeniku premalo zdělo, kteri ne vě koliko tiskarina velja. Tudi naj izverstnějša knjiga, ktero matica izdá, ne bo vsakomu družbeniku zanimiva; i zato lahko, da bi še le v dvěh lětih, kako knjigo od matice sprijel, ktera bi ga razveselila.

Tu imam jaz take le misli:

Naj koristněji za matico i za družbenike bi bilo, da bi se izdajal naučni, slovstveni list, kakor se za študirane, za književne ljudi, za ljudi, da po němsko rečem, gebildete prileže. Početi bi se moralo po malem, ker matica ni bogata, pa tudi zato, ker Bog ponižnemu svojo milost děli, prevzetnomu se pa soperstavlja. Tak list bi se izdajal vsakih 14 dni pol listine ($\frac{1}{2}$ Bogen), bi se razpošiljal s Novicami, kakor doklada (Beilage), s tem se poštarina zašpara, to bi izneslo vsaki mesec jedno listino, celo lěto 12 listin (Bögen) dajal bi se matičinim družbenikom za polo cěne. Tu bi mogel vsakteri družbenik dopisovati v te list, tu bi se med seboj pogovarjali učeni ljudi, kar se v Novicah ne more, kjer je većji děl čitateljev neštudiranih. — Naših izobraženih gospodov vsaki ne more izdajati cěle

knjige, mnogoteri sostavek zanimiv i važen bi pa mnogoteri za te list napisal, mi bi se uzajemno jeden od drugoga učili i se izobraževali. — List, kateri izhadja vsakih 14 dnéh po jedenkrat, več koristi, kakor deset velikih knjig, ktere samo v lête jedenkrat bëli svët zagledajo.

Jaz se sada od nekoga vremena pečam s zgodovino slovensko. Spisujem jo iz gerčkih i latinskih klasikov — jaz bi nikoli ne bil verjel, koliko se v njih zanimivoga najde. — Tudi imam iz poganskih časov jedno čelo pesem slovensko s napevom vred, ktera se je sprepëvala pri poganskoj službi božjej — drugi dël je spadal v poganske misterije, se je uže o poganskih časih deržal tajno, skrivno; Jarnik je mnogo lët jiskal te drugi skrivni dël pësní i ga ni najšel, 20 lët sem jaz po priložnostih popraševal po tëm misteriosnem dëlu te pësní — i zadnič zbaram čelo pesem. Bal sem se, da bi se ne najšlo v toj skrivnoj pësní nekaj razuzdanoga ali nesramnoga — pa je vsa poštena i verlo pametna. 6 napëvov poganskih za visoke raje, plese, tudi imam, kateri su v Asiji i v Evropi sloveli uže davno pred Kristusovim rojstvom; tudi imam 12 paganskih kratkih zarikal (*Beschwörungsformeln*) proti raznim boleznim i proti hudoj uri; imam nëktere kratke pripovëdke paganske, kako je Bog svët ustvaril itd.

Prosim ne zamëri, sem se prav zapozabil pisaje Ti.

Morebiti greš ti po lëtë k velikomu lëtnomu sboru matičinomu v Ljublano, morebiti morem jaz tudi priti i tam bi Te po toliko lëtih spet vidil, to bi me verlo veselilo.

Se lëpo priporočim v Tvoju slavjansko ljubav i prosim, ako imaš kako priložnost za moje knjige dobiti kakoga kupca, da jih priporučiš, da jih toliko razprodam, da se vsaj za večjo silo troški meni doplačajo.

S Bogom, dragi brat!

4. januarja 1865.

Ves Tvoj
Matija Majar

XXII.

Bleiweis Muršcu.
(1848—1880).

1.

(20. II. 1848.)

Murščeva slovnica.

Visoko spoštovani gospod Doctor!

Nikar mi za zlo ne vzemite, de Vam tako pozno za lepi dar, ki ste mi ga s svojo slovnico po gosp. Vodušku poslali, spodobno hvalo rëčem. Toliko imam opravił, de dostikrat ve-

like dolžnosti zamudim, in tako je prišlo, de Vam še le danes lepo lepo hvalo za Vašo slovnico pošljem.

Oznanil sim jo koj v Novicah; to je tudi storilo, de 50 iztisov, ki so mi jih Vodušek za prodaj poslali, je bilo kmalo poprodanih, in de bi se je gotovo še kaj prodalo, ko bi, postavim, Kremžar v Ljubljani zalogo te hvale vredne knjižice prevzel.

Vaša slovnica meni prav dopade in bo svojimu namenu lepo vstréгла. V Novicah bomo enkrat še kaj več od nje govorili, kér sim gosp. Jerana, po Novicah znaniga pevca —n, prosil, de bi ob kratkim kritiko čez njo spisal, ker je Jeran visoko učen in terden gramatkar, kakoršniga skoraj na Krajnskem ni. Jez se v take reči nočem vtikati, kér gramatiko pretresovati se le globoko učenim gramatikarjem spodobi, in le taka kritika potem kaj veljá.

Še enkrat ponovim lepo hvalo za poslani dar ter Vas prosim, de bi tudi Vi na Novice z lepimi in koristnimi sestavki, kakoršnih ste mi včasí že poslali, ne pozabili.

Z velikim spoštovanjem

V Ljubljani 20/2 848.

Vaš
udani sluga
Dr. Bleiweis

2.

(26. XII. 1850.)

Priporočilo za prispevke Novicam.

Dragi prijatelj!

Veselo novo leto! S tem vošilam potërka Vaš prijatelj na Vaše duri, ki je serčno vesel, da Vas po osebi pozna, kteriga je že zdavnej po delih častil.

Vzemite v spomín noviga leta priloženo pratiko, ki scer nobene vrednosti nima kakor to, da je slovenska, in da je bila ena pervih zvezdic na nebu zbujoče se Slovenije. Ostaníte mi tudi prihodnjič, kakor dosihmal, ljubi prijatelj in razveselíte večkrat Novice s svojimi lepimi sestavki.

De si zraven truda, ki ga imate, ne delate še stroškov, prosim, da svoje liste brez mark veržíte v tružico; radi bomo plačali poštnino s tistim majhnim poverškam.

Srečno in z Bogam!

Vaš
iskreni prijatelj
Dr. Bleiweis

V Ljublj. 26. dec. 1850.

3.

(15. XII. 1853.)

Murščev spis „Štajerska penina Kleinošekova“ (Novice 10. decembra 1853.) — „Živinozdravstvo“. — Dirnböckova knjigarna v Gradcu. Slovensko knjigarstvo.

Predragi prijatelj!

Po predolzem omolku ste me serčno razveselili s dopisom poslednjim in s poslanimi izverstnimi spisi o penini, ki so prav, kakor Nемеc pravi „ein Wort zur Zeit“. Lepo se Vam zahvaljujem, da ste to reč, ki je važna vsim slovenskim deželam, tako krepko in tako ljubo po domače pretresli.

Za spominek v novo leto Vam pošljem „Koledarček“, — naj Vam ta mala stvarica pové, kako močno Vas spoštujem in ljubim.

Pošljem Vam tudi dosihmal izišle pole živinozdravstva, ki jih po našem zapisniku še niste prejeli. Kar pa račun o tem zadeva, on takole stoji v naših bukvah:

Poslali sta nam 2 fl;

ara (za poslednjih 10 pol)	znese —	40 xr
prejeli ste 20 pol po 4 xr	—	1 f 20 x
		skupaj 2 fl

Danes prejmete 15 pol po 4 xr,

nam pride tedaj zate na dobro 1 fl,

ker polovične in četere pole s podobami se bojo na zadnje porajtale.

Pisali ste zadnjič o slovanskih knjigarnah Gradških, kar pride prvo pot v Novice. O ravno ti zadevi Vas prašam za svét. Jez sem po naročilu Dirnböckove knigarne ji poslal lani 30 iztisov „Koledarja“ na prodaj. Mesca sušca bi bila imela porajtati to reč, — ali Dirnbök ni nič zinil in jez ga tudi nisem hotel terjati. Pretekli mesec mu pišem: ako hoče spet koledarja za leto 1854 dobiti ter ga prosim, da porajtava lanski znesek. Dirnbök ne da nobenega odgovora!

Po ravno tem gospodu, ki Vam prinese ta list, tudi Dirnböku pišem, naj mi pošlje vsaj to nazaj, kar ni prodal, ali pa dnarje, — in ga enmalo pokregam, da me je s tem, da mi nobenega odgovora za letošnji „Koled.“ ni dal, toliko zapeljal, da čakaje na odpis njegov nisem nobenemu drugemu bukvarju v Gradcu ponudil „Koledarja“ za leto 1854. Vidil bom, kaj mi bo odgovoril. Zdi se mi, da to ni „solide Buchhandlung“, in da ni ravno mikavno ž njo kaj opraviti imeti. Prosim tedaj:

da mi nasvetjete: kam bi bilo bolje se obrniti, ker vem, da saj nekteri „Koledarji“ bi se tudi v Gradcu prodali, ako se scer prodajo po družih mestih slov. Štajarja.

Žalostna je z našim slovstvom tudi v ti zadevi. Kupcov nimamo kakor Nemci na tavžente, in še pri tem malem, kar se slovenskih knjig proda, je treba knigarjem po 20 in celo 25 od 100 dajati. Kdor misli, da kdo slovenskih pisateljev dobiček ima pri izdajanju knjig, se bo močno goljufal ako iz tega namena bo začel pisariti. Žertovati je vedno treba domovini svoji, kar se še rado stori, ako je le ta žrtva kalivno seme za veseli prihodnji sad potomstva našega.

V berilo za 3. gimnaz. red sem vzel iz Vašega bogočastja krasni „opis hiše božje“, ki je gotovo mladini ves prikladen.

Serčne Vas pozdravlja tudi lepo prosim, da bi se z veliko vrednimi Svojimi spisi od časa do časa spomniti blagovolili na „Novice“! Zdravstvujte, dragi prijatel! in ostanite tudi v novem letu prijazni

Svojemu

iskrenemu prijatlu

V Ljubljani 15/XII 853.

Dr. Bleiweisu

4.

(1. IX. 1880.)

Čestitka za petdesetletnico mašnikovanja.

Velečastiti gospod Profesor!

Ne morem si kaj, da ne bi tudi jaz še posebno za svojo osobo Vam k veseli dogodbi, da Vam je mili Bog dal krepkemu na duhu in telesu doživeti petdesetletnico duhovnega stanú, čestital iz dna svojega srca. Vsaj ste Vi jeden prvih mojih prijateljev bili, ko sem pred 37 leti stopil z „Novicami“ na beli dan! Tudi Vam gre čast in hvala, da ste bili med tistimi oratarji, ki smo na polji slovenskega slovstva ledíno orali! Zato Vas domovina prišteva po pravici svojim naj ljubšim sinovom. Jaz pa danes ž njo vred kličem: Bog poživi našega veleza-sluznega Dr. Muršeca in ga nam ohrani še mnogo mnogo let!

V Ljubljani 1. septembra 1880.

Dr. Jan Bleiweis

XXIII.

Fran Muršič Muršču.

(1848—1850.)

1.

(*Vseбина ustanavlja čas: spomladi l. 1848.*¹⁾)

„Kaj bodedo cesarja prosili?“ — Na Braneku.

Ohranjen je samo ta-le komad pisma:

A to lepo ponižno molim, da s pervum Prilikom odpišete po pošti, samo ka ljutomerci, kak su mi Dominkuš na znanje dali, liste gor tergneju [nad temi besedami stoji:] more biti zaderžiju, koje sem ja dobio još nijeden né bio vtergjen — naj mi nekaj šaljeju, ako bi moguče bilo, mnogi bise radi podpisali kaj budemo Cefarja prosili, ali ne smo dobili, Terftenjak je vse razdelio, a ja nejsem dobio ništa, ja bi vu dvema dnevoma Gotov bio, ako ni je kesno, šalite podpise, — i buduč sve . . . Dominkuš mladi pisalmije, da naj taki knjemu dojdem, a znate da ludi sada sem upučivao, ně sem mogo doći, a sad neufam; zato molim Vas priporočiteme — ovde doma došo bi u pisarnicu, ali se bojim, da me nebi otroval, kajti mi rekel: Sie lieber Muršičtch lassen Sie daß bey Seite, schauen Sie Leute fagen, sie werden ihnen erschlagen . . vidite — drugoč bojimse da budem mogel onda skupa žnjim dèržati, a to neču biti izdajica našog naroda — rajši me naj pes za plotom jè — a mater mi je spuntal proti meni, kaj me čerti i reče „hodi zbogom, kaj boš doma, gospod su rekli da gorice odajo, či bom te doma terpela — kajti zadužio sem u osem školah 160 forinti srebra, pak gospod kaže da sem vse zapravijo a to sami vidite da je to za osem godin malo, kajti su mi Domo-rodci Zagrebski pomogli skoštum — sudite i priporočte me . . . Adresse: dem . . . Franz Muršič absohwirten Jilsojofen zu Lutzenberg

Gemeinde Mekottniak

Bez. Mallegg.

¹⁾ Za ustanovitev časa služi opomba o pozivu „Kaj bodedo cesarja prosili“, češ, da ga je Trstenjak že razdelil. O tem nam pa poroča Trstenjak v svojem zgoraj natisnjem pismu z dne 13. aprila. S tem je določen terminus ante quem non.

Z imenovanim pozivom dunajskih Slovencev je graška „Slovenija“ podpirala prošnjo, koje načrt je objavila dne 22. aprila. Prišla pa je ustava z dne 25. aprila in v Gradcu so sestavili novo prošnjo; mislim, da je s tem podan približno tudi terminus post quem non. Prim. še „pisme od Slovenskega zbora iz Beča“ v Vogrinovem listu z dne 12. maja 1848!

Pismo bi bilo torej pisano v drugi polovici meseca aprila 1848.

2.

Poštni žig: Luttenberg 17. Jun., Gratz 19. Jun.

Vsebina ustanavlja leto: 1848¹⁾.

Madžaronski profesorji v Zagrebu. — Vojska v Varaždinu. — Ljutomerska duhovščina. Glavni del pisma ni ohranjen; ohranjen je le ovitek in na njega notranji strani je pisano, kar tu objavljam; na čelu stoje podčrtane besede: „ovo sledi k—Listu“.

A ja bio sam tri leta u Poesišu i Philosophii u Zagrebu i mnogo sem terpio po Direktori, i profesori magyaroni, da se mi su drugi Profefsori — Mojses — Quatternik i oftali skupa z Gajum i Vrazom smejali, kak sem sve dobrovolno terpel — vendar došlo je vreme da su Magyaroni pokrepali — i zato znam kak se ravnati imam, a sada sem vu pravo došo — U Varasdinu su već Crnogorci — Serežani — a sad već naša Gospoda s duhovniki ljstvu kažeju: budete vi znali, turki su već Varasdinu — to je da ljudi mene pitaju, jeli istina? — i meni veruju, i bolje već razmeju kaj je ov turk — kak gospoda — i govoriyo muži: naša Gospoda i popi su Cigani, bi nas radi vkaniti. — Naj prosim negovoriju i nekažeju ovoga lista Jacobu Holcu Theologu 2 godine, kajti on je Afsentator in höchsten Građe, taki bi razglasio po pismu našem mešnikom, i još bi me bolje jeli, nego Sović Minorit u 4 godini on je, koj mane pozna, i pošteno zna, drugi su prilizavci i od Vas je spomenek, med Prilizavci bio vu Farofo — i to je zišlo od afsentatorov ... već bomo se dogovorili — ov Holc je mene pod pokojnem Jaklinom, budi mu lahka zemlica, černil, i nigdar nisem poštenja imel kod jega — a Kapelani su bili brati zmenom — Bežan — Bratuša — Terstenjak, a Jaklina pak nigdar nisem za niš molil — a Holc pak nevidi bervna u svojih očih, nego smet u drugom taki spazi — moj „bog: ako sem bogat; šta bi mi hasnilo?, ako sem gizdavec in huncvot — ja samo velim, doklam nebudemo slovenskoga Jezika podigli, nebude med ljudmi Ljubavi Bližnega — zato molim Vas, mnogo krat pital me je Gaj: Jeli si ti rod gos. Muršecu, da imaš njegvu ime?, svaki to misli i pita ... ja neznam — jad pod Bogom ... Pozdravim i dobro Vam želim sve, svem Slavjanom i ruke kušujem Vam skup s-gosp. Cafom — mi već imamo za Beč Dr. Miklošića mnogi — Budite naš ščit i obramba, — a ovu našu Gospodu pak u Nemačke Novine z-imenom i zmenom

¹⁾ To leto je brezdvomno spričo opombe, da so serežani že v Varaždinu in da „mi već imamo za Beč Dr. Miklošića“. V listu omenjeni Jakob Holc je bil junija 1848 res bogoslovec drugega leta, a minorit Sović je dovršil študije 1849 (torej junija 1848 pač še le v tretjem letu?!)

skup proglasite, kaj budu slavjani znali, kojeh buduse čuvali i potlam u „kolo“ primili — a mene priporočite Dr. Dominiku, ja sem mu več pisao, da bi došo knjemu kaj bi se malo vremena vugnul, Vi več to rězmete — Bog Vas živi sve koji za nas radite — z Bogom . . .

Franjo Muršič

Muro—Slav.

3.

Pisarne ljutomerske. — Domorodci ljutomerski.

Mekotnjak $\frac{7}{1}$ 50

Preljubi Gos. Muršec!

Lepo Vas ponizno ruke kušujoč prosim, pišite Vi našemu Poglavaru G. Nagi-u u Lutoměr da naj se čes me zmisli da mi kak naj perle da Službo i to: u Lutoměru, naj neposlušā Lutomerčanov kaj mu oni lažejo . . . ja sem bil kod njega i rekel mi je: ja ču Vam iz serca pomagat . . . i onda mi je rekel: da ste si Vi znjim dobri prijatelji, tak prosim lepo: „priporočiteme scelom Slovenijoj — onda bi ja najenkrat njega imel; i bi vse počeli u slovenskom jeziku pisati . . . Kajti zdaj si je vzel za pisara „Brankoviča“ koj je huncvot bio stiran iz Braneke i lainsko leto naj bolje našo „Zistavo drapal . . . pri totom Brankoviću je bil Prelog Doktor na kvartiru, i zdaj je tudi Nagi pri njem . . . kajti kak se čuje, bodo vsi nemškutarski uradniki (šribari) službo kakti „pomočniki“ dobili — te z-bogom naša Slovenčina u pisarnah . . . a Nagi je dober čovek, ako me priporočite, če Vas posluhnuti . . . ja ga čem u jednom letu naučiti, da bo dobro Slovenski pisal.

Još jenkrat prosim G. Doktor: priporočiteme, i to kaj bi tu že u tork pismo dobil . . . Vi znate da so Lutoměrski nemškutari vsi proti meni skupa nemškutarskem Dekanom Cvetkom . . . Kajti više domorodcov nejmano u Lutoměru kak: Kaplan Dolinar — Hercog syndicus — Magdić Dr. i Huber Ivan, drugi pak so vsi od pervoga do zadnjega Nemškutari.

Priporočiteme lepo Vas prosim Gos. Doktor — ven smo si pod Bogom u Muršičovom Pridavku brati (?) i to kak naj perle, te čete viditi kak čejo naše škole cvesti . . . Ven sem strašno dosti preterpel za narodnosti voljo kak Vam je znano . . . kajti svi Rihtari so mi z-Nedvedom u Braneku proti . . . a Nedved je pervo nedelo Rihtare Nagemu poklonja — a zdaj pa se na prosto lüstvo niš neposlušā . . . i piše se vse nemški,

kajti nevejo slovenski pisati — no zdaj še nemškutare v-službo jemle za šribare.

Boditemi prosim na roko, ino priporočteme . . . i zbogom
ruke kušujoč oztajem zvezt

Domovini
Fr. Muršič
Lutoměrski

XXIV.

Anton Kreft Muršcu.

(1848—1849.)

✓ 1.

(25. IV. 1848.)

Politični pokret v okolici radgonski

Hochwürdiger Hochgelehrter Herr Mursec!

Gestern war die Wahl der Wahlmänner in Bezirk Neuweinsberg, die 1300 Slovenen unserer Pfarre haben dagen protestirt, u. zu Protokoll gegeben — daß sie nicht zum deutschen Bunde gehören wollen, daß sie fordern, daß man auch in Schulen auf ihre Sprache Rücksicht nehme, und in der Kanzlei windische Beamte seien, daß die Geseze und Currenden auch in dieser Sprache ihnen zukommen. — Ich mußte dabei interveniren, suchte die Bauern zu beschwichtigen, ich bekam aber von ihnen kurzweg den Rath zu gehen, ich als Slovane werde wohl keinen Verräther an ihnen machen. — Wer war in diesem Winkel auf das gefaßt. — In den übrigen Herrschaften sind die Wahlen vorüber. Das Volk glaubt es handle sich in ihrem Interesse z. B. wegen Zehent etc. Ablösung. — Lauter deutsche Beamte — es versteht [sich], daß sie in diesem Sinne gewirkt. — Die Strafe wird nicht ausbleiben, wenn das Volk verstehen wird, um was es sich handle. — Heute schon ließen die Wenden den Radkersburger[n] Bürgern sagen, daß sie die deutsche Fahne vom Rathhaus Thurn holen werden. — Die deutschen Bauern murren auch dagegen, es sei, meinen sie, kein Adler darauf. — Die Petition, die vor etwelchen Tagen in der Grazer Zeitung gewesen, hat in unserer Gegend viele Unterschriften. — In Schachenthurn haben die Bauern vor etwelchen Tagen ihre Beschwerden zu Protokoll gegeben, der Beamte (ein Deutscher) mußte es in windischer Sprache schreiben, wie? Deus scit, ego nescio. Die Wiener Zeitung kann ich leider in Radkersburg nicht zu Handen bekommen.

Mit ausgezeichnete Hochachtung

am 25¹)/4 48

A. Kreft Coop.

¹) Moglo bi se citati tudi za: 23, a besede „Die Petition, die vor etwelchen Tagen in der Grazer Zeitung gewesen“ kažejo odločno na 25.; zakaj načrt peticije je bil objavljen v Grazer Zeitung z dne 22. aprila (Apil, 88).

✓2.

(27. V. 1848.)

Radgona. Maribor. — Prispевki za „Slovenijo“. — Nemci z Madžari proti Slovanom. — Praga.

Hochgelehrter Herr Professor!

Ich schreibe Ihnen, obgleich nichts von Bedeutung schon deshalb, weil mir ein längeres Schweigen doch auch nicht recht vor- kommt. — Beim Volke nimmt der Enthusiasmus für seine Nationalität nur zu. — Die Bögen mit den Unterschriften hoffe ich Ihnen in der Bälde zu schicken. — Als am verflossenen Samstage hier die Nachricht eingetroffen, daß der Kaiser Wien verlassen, durfte ich mich nicht auf der Gasse sehen lassen — unsere Politiker sagten mir ins Gesicht, an dem sind die Slaven schuld. — Während ich in Graz gewesen, hat ein hiesiger Bürger ausgepöbelt, in der Absicht die Slovenen einzuschüchtern, man hat mich in Graz gehenkt, der Spaß hätte aber beinahe üble Folgen gehabt, die Bauern rotteten sich schon zusammen, und erklärten laut, wenn ich bis Sonntag nicht komme, dann geht es los — schrecklich ist der Mensch in seinem Wahn! Auf der Rückreise war ich auch in Marburg, wo mir in etwelchen Stunden schon übel geworden — eine Unkenntniß unseres Streben[s] bemerkte ich, daß jedes Wort zur gegenseitigen Verständigung eine vergebliche Mühe wäre. Der Herr Pfarrer Ruedl hat versprochen einen Beitrag Ihnen einzuschicken, ob er sein Versprechen gehalten? Ich werde in der Bälde im Stande sein, wenn nicht viel doch einiges zu schicken. — Unsere größten Gegner sind aber die Beamten Cicero pro domo sua, aber ich glaube vergebens — wollen sie von nun an das Brod des slovenischen Bauers essen, so werden sie auch müssen slovenisch lernen. — Wie werden sich die Wirren in Croatien lösen, Wie rührend ist es nicht, wie die Deutschen und Magyaren ein Liedlein über die Slaven singen — Arnulf et Arpad — freffen möchten sie uns — besonders die Augsb. Allgemeine, wenn diese Slavenfresserin richtig die allgemeine deutsche Stimmung gegen uns Slaven ausdrückt, dann Gott mit uns. — Wer geht nach Prag? Jemand doch um Gottes willen. Zdravo

Vaš zvesti

27. May 848

A. Kreft

3.

(Junija meseca 1848.)

Volitve v lenarškem in ptujskem okraju. — Madžari in Hrvati.

Predragi G. Muršec!

Vi meni pišete, da bi za Ptuj G. Dr. Miklošica pripo- račal, za sv. Lenarta pa G. Dominkuša. — Davorin pa je meni pisal, da naj gledim, da se pri sv. Lenarti Miklošic izvoli —

za Ptuje že on eniga domorodca 'ma. — No tako sim dozdam delal, zdaj je že žmetno inace, drugači se ljudje zmenšajo — če pa Vi inace mislite — hitro pište. — Pri sv. Lenarti pridejo Lotmeržani, Lokavčari, z- Praneke, z- gornje Radgone, Zahenturna, kteri so vsi za Miklošica. —

Ali za Boga, da bi si Vi tuliko zkusili, kako sim si jaz — oh Protivnikov 'mamo! — no izdajcov takodjer, kteri so naj hujši — nega turčina nego poturčina. — Pa takih domorodcov takodjer, kterim je vse jedno, deutschbund ali türkenbund — naj le čepek derži, ali dvajšica na dvajšico pride. — Ni kaj zato, časoma bodo šli rakom žvižgat, kjer ljudstvo tak vročo za slovenščino in svojo narodnost, da je veselo. — Škoda, da je Jakob Kreft pri Gradčkim zboru, njegova beseda zdaj naj več velja. — Kde so dijaki — no bogoslovci, oni bi nam naj več pomagali. — K' volitvi jaz nemrem iti, kaplan sim — — Za slovenjo dobite od mene 5 f. Srebra, pravoč je: kdo bi rad, nemre, kdo bi lahko, neče — Si nebodo Nemci Frankfurti pameti kupili?? — G. Dr. Krajnca zostavek se je moral vsakimu dopadnuti — ali pri nemcih je to glas vpijočiga v' Pušavi. — Meni se zdi vlada bode verne Horvate Magjaronom predala. Hudič je sovražnik ljudski — Magjar pa sovražnik slovenski. Le, naj nas vlada zapusti, kuliko bode slovenskih ljudi na sveti — bodo to sramoto pomnili. Velja pač od Slavjanskiga pokolenja: Sic vos non vobis. — Sklenem pa z illirskim pésnikom:

Malo još poterpi, mili rode,
Bdij i radi — tvoje darži i ljubi —
Doč će i tebi danak bolje sgođe
Samo sebe i nadu neizgubi.

V' Radgoni Juna 848

Vaš zvesti prijatelj

A. Kreft

NB. Več podpisnih listov še nisem dobil. Bratkoviču častniku od Negove povejte, da on na vsako vižo se 20. pri sv. Lenarti znajde. —

~ 4.

(24. II. 1849.)

Volitve v Ptuju. Nemški uradniki. — Kozler. — Učiteljstvo in duhovništvo.

Predragi Gospod!

Vi ste mi žalostne reči pisali. — Verwalterje že ljudstvo k' volitvi na Ptuje pripravljajo. — Ljudstvo meni, da mora za naš zbor v' Kromeriž voliti. — Kuliko je mogoče bodem učinil, ravno sta G. Dr. Vogrin, i Jakob Kreft pri meni bila. — G. Bratkoviču pri Negovi sim takodjer pisal. — Menim, da prav

pogodim, ako Vam pišem, da z' tote volitve nebode ništa. — Bog nam enkrat daj Bezirksgericht, da bi šli enkrat vsi Verwalterje rakom žvižgat, to so Vam sami slavožderi — Meter-nihi. — Med ljudstvom se nezaupnost od dneva do dneva bolj širi — confusio idearum je med njim, da se Bogi smili — no kdo je kriv — nebodem krivo rekel, ravno naši Beamteri, kateri menijo vladi pomagati — no naopak. — Ako se bode moralo za Kromeriž namesto Dominkuša voliti, tako mi Sloveni samo eniga Candidata moramo imeti, drugači se glasi preveč rastrosijo. — Kteriga, to Vi sodite. — Vi pišete, da se bodte v' tej reči naj več ali c'lo na me zanesli. Bože moj, jaz sim tistimu ljudstvo celo nič ni znani, pa zdaj v' posti, kje postne pridge 'mam, prevdarite, kako mučno je to za me. Pišite G. Kainihu, G. Cingeru. — Jaz bodem pri volitvi v' Ptuji za Kromeriž malo pomogel. Vi ste mi pisali, da bi za G. Kozlera na Dunaji ethnographisch Slovence Vogerske popisal — zato takodjer hoče prek zutra Sparavec iz sekovske grajšine k' meni priti, težko da bode kaj, kdo bi se podstopil na Vogersko, vsaka Vam je tam duša Madjaron — naj bode Šwab, Slovenec, ali Madjar. — Radi bi morde znali, kako Slovenja pri nas napreduje — oh! v' grajšinah sam nemškutar. — Učitelj, to Vam je speciale hominum genus. — Mi duhovni — žalibože vekši del ni merzli ni topli — vse nam je prav, naj bode, kako bode. Bože pomози! — Vi pa ostanite zdravi no veseli. — Resen — Graške Zeitung tako blüßblau pišejo — da proficient pa ni Nemcom temoč ravno nam Slovenom.

Z Bogom

A. Kft

$\frac{24}{2}$ 49

XXV.

Hladnik Muršcu.

(26. IV. 1848.)

Skupno delovanje dunajske in graške „Slovenije“. Matija Majar in peticija dunajske „Slovenije“. — Južni del celjskega okrožja. — Palackega govor.

Euer Hochwürden!

Mit wahrem Vergnügen hat der Verein Ihr werthes Schreiben erhalten, und aus demselben die Beruhigung geschöpft, daß er sich in Euer Hochwürden nicht getäuscht, daß es noch Männer gibt, auf die das Volk der Slovenen mit gläubigen Blicken schauen kann. Eben so war es uns erfreulich zu vernehmen, daß sich auch in Graz ein Slovenenverein gebildet hat, die Slovenja erlaubt sich E. H. zu bitten, ihr von dem Wirken des Grazer-Vereines von Zeit zu Zeit Bericht zu erstatten, oder, was noch besser wäre, sie in die Möglich-

keit zu setzen, unmittelbar mit dem Vereine zu correspondiren, damit dann beide vereint handeln können, nam vis unita major. Schwierigkeiten dürften in dieser Beziehung wenige sein, da beide Vereine die nämlichen Zwecke haben werden, und höchstens in Ansehung der Mittel eine Verschiedenheit obwalten könnte. Von der Slovenja wird auch eine Petition im Sinne Mayers nächstens doch alle slovenische Gebiethen vertheilt werden zur Sammlung von Unterschriften. Neben der Petition werden 3000 Exemplare einer für das Landvolk berechneten Begründung der einzelnen Petitionspunkte vertheilt werden. Die Petition ist an seine K. M. gerichtet, und wir werden sie dem versammelten Reichstage vorlegen, da nach der erschienenen Constitution die Provinzial-Gränzen nur doch ein Gesetz aufgehoben werden können. Beim Reichstage haben wir alle Hoffnung unsere Wünsche zu realisiren, da unsere Angelegenheit, als im Interesse aller Slaven gelegen, sich gewiß der Mithülfe aller slavischen Deputirten zu erfreuen haben wird. Wir hoffen nächstens vom Herrn Majer etwas Näheres über seine Petition zu erfahren, damit wir dann wissen können, in wie weit er vielleicht uns vorgearbeitet habe, in wie weit unsere Petition neben der seinigen bestehen könne. Überhaupt wäre es wünschenswerth, daß alle Slovenen, denen das Wohl ihrer Nation am Herzen liegt, und die ihre Kräfte der Förderung der slov. Nationalität widmen, in stetem Einverständnisse handeln. Die Slovenja hofft die Erlaubniß zu haben, bei der nahe bevorstehenden Vertheilung ihrer Petition sammt der beige-schlossenen slovenischen Begründung, Ihre Güte wieder in Anspruch nehmen zu dürfen. Sie werden daher höflichst ersucht anzugeben, wie viele Exemplare Sie bedürfen, dabei diene Ihnen zur Richtschnur, daß die Slovenja solche Exemplare in alle Theile von Steiermark schickt, mit einziger Ausnahme des südlichen Theiles vom Cillier-Kreise, wo sie keine für die Sache eingekommene Patrioten kennt. — Ein Exemplar von Pala[z]cki's Rede hat die Slovenja schon Samstag dem Redacteur der Gräzer-Zeitung zugesandt. Ist sie schon abgedruckt worden? Überhaupt ist es uns sehr leid, daß wir die Gräzer Zeitung hier nicht zu Gesicht bekommen, daher uns auch einige Stellen Ihres werthen Schreibens [unbekannt] nicht verständlich sind. Auch bitten wir Sie, beiliegende Exemplare der Palackischen Rede dem Herrn Grafen v. Auersperg mitzutheilen, der in einem an ein hiesiges Vereinsmitglied gerichteten Briefe klagt, diese Rede nicht erlangen zu können. Vielleicht wird sie ihn eines Bessern belehren. — Es wäre sehr wünschenswerth, daß der in der Gräzer-Zeitung erschienene Aufsatz eigens abgedruckt würde, wollen sie daher die Güte haben, eine Abschrift davon entweder unmittelbar an Hr. Joseph Blaznik Buchdrucker in Laibach zur Drucklegung, oder hieher an die Slovenja zu schicken, daß diese die weitere Beforgung übernehme. Auch bittet die Slovenja um Einsendung einzelner Exemplare von Allem, was vom Gräzer-

Bereine allenfalls schon gedruckt worden ist, oder noch gedruckt werden wird. Pozdravimo use Slovence. Mit Achtung zeichnet sich im Nahmen des Vereines

Wien am 26. April 848.

Gladnig

XXVI.

Lovro Vogrin Muršcu.

(1848—1852.)

✓1.

(12. V. 1848.)

Nemška agitacija za Frankfurt; narodna zavest. — Murščeveva Slovnica. — Ločitev Slovencev od sekovske škofije.

Predragi prijatel!

Tvoja pisma me je z veseljem napunila, ker sem iz nje se presvedočil, kak se gradčki Slavjani za našo lubo domovino ino narodnost trudijo, ino njo proti nam sovražnem živali tak vitežko branijo, za istino bratje, nega žlahtnešega bora, kakor je Vaš, le bote stanovitni. Z druge strani pa me je Tvoj list z žalostjo napunil, ker sem v tistem štel, da nemški emiseri po Slovenskem hodijo, no našo ludstvo mešajo, ino moja žalost je telko vekša bivala, kader sem v kratkem slišal, ki so tiste osebe, katere si meni oglasil, resnično okoli hodile, no Slovence z vsoj siloj k nemški zavezi nagovarjale. Pa glej lubeznivi prijatel, stranom tota okolšina, stranom pa, ki so tudi graišine zvekšima to nameno imele, Slovence z Nemci zediniti, je med ludstvom dvomba nastala, jeli bi ta zaveza, ker njo Nemci tak silno želijo, nebila k njegovi pogibeli. Med tem pa so že od Slovenskega zbora iz Beča prišle pisme, katere so toto pogibel očividno dokaživale ino poslanike v Frankobrod zvoliti odsvetavale. Kedar pa se je to razglasilo, si je lustvo za svojo narodnost tako pozdinalo, ki je vsakega gospoda, kater je nebil domorodec, htelo pregnati, ino neki gospodi, lubeznivi prijatel, so zdaj k Slovencom privergli, kateri so perle proti njim govorili ino delali, zakaj ovači bi nje iz Slovenje pregnali, ino neke graišine, kak Negovska no Dornoska nam župnikom že zdaj v Slovenskem jeziku dopisavajo, druge pa bojo njnhov zgled v kratkem slediti začele. Bog nam le daj mir, ino Našem svetlem cesaru[i] Ferdinandu srečo, tak se naša narodnost vesele budućnosti nadati sme.

Tudi se ti zahvalim, ki si meni zahtevanja gradčkih gradjanov poslal, bar mislim, ki je tisti list od Tebe bil, zakaj pečat no pismo bilo je Tvojo. Zraven pa tudi za to prosim,

da bi prihodnjič svojih listov na me nebi po Ptujski temoč po Lutomerski pošti pošilal, zakaj jas vse pisme krez Lutomersko zadovinam, ino če kaj na Ptuj pride, mora nazaj v Lutomersko iti.

Zakaj pa si mi ne že bar enega eksemplara Tvoje Slovenske slovnice poklonil, jas sem na to zavolo starega prijateljstva, katero me že duge leta z toboj veže, računil.

Vaše Novine nam visokovrednega Krausa za prihodnega Sekovskega vladika obečavajo, ino tudi jas iz serca žilim, da bi toti lubleni gospod na škofovsko stolicu povzidjeni se enkrat svojega žmetnega posla v guberniji rešili. Koga pa drugi za Gradčkega škofa stavijo? Ali se bode naš slovenski del ločil, ino Labudčki škofiji perdružil? Pri nas je med lustvom občinska žela za slovenskega vladika, ino tudi čujem praviti, ki že prošnja okoli gre ino se podpisava, katera se potem presajnem gospodu kardinalu Švarcenbergu predati hoče, da bi oni blagovolno nekega Slovenca nam za vladika postavili! Po moji namenbi pa bi najbole bilo, da bi nas od Nemcov ločili, ino z Labudskim škofistvom zedinili.

Srečno ino zdravo

Tvoj

Pri Mali Nedli 12. maja 848.

istinski prijatelj

Vogrin

2.

(26. XII. 1852.)

Slovenska imena graščin. — Oskrbnik Razlag. — Vogrinov spis za Družbo sv. Mohorja.

Predragi prijatelj!

Tvoj dragi list sem s veseljem sprejel, jas rečem drag list, ker mi je prišel od staroga znanca, posebno ker mi donese dobre vesti od Tvojega počutja. Hvala Bogu, da se je Tvoje zdravje sboljšalo, Bog dal, da še bi dolgo ostal v krepki moči za našo domorodno reč. Jako bi me bilo razveselilo, ako bi me v pretečenih šolskih praznikih bil obiskal, ko mi je župnik Jaklin glas prinesil, ker pa nije moglo biti, naj je Bogu priporočeno.

Zastran imen graiščin, za ktere pitaš, ti hočem drugo krat pisati, ker nje perle pozvediti moram, kar se v kratkem zgoditi hoče, mislim pa, ki lastnih slovenskih imen nimajo, temoč se po vlastelinih pišejo, postavim Neuweinsberg se pri nas zmirom Pistorov grad imenuje, Fahrenbüchl = Lihtnekarova graiščina. Saj bom vidil, na čem je, ino Ti v kratkem odpisal.

Kaj pa se Jožefa Razlaga za gospodara v Ormož tiče, Ti ga upam brez pamišljenja priporočiti, i Te zagotoviti, da je pred mnogimi drugimi za to službo ves sposoben. On je pošten, pravičen i zanešljiv, ali ko se pri nas navadno reče: poredi človek. Upam rečem, da gospoda vlastelina ne bode vkanjal, pa tudi ne bode pustil, da bi se mu na njegovi reči kvar godil. I da tudi gospodarstvo zastopi priča njegovo gospodarjenje v Lokavcu, kdej je šest let v takši službi bil, ter vse na svoji skerbi imel, i gorice no njiva s menšimi stroški boljše delal, ko nje sedaj s vekšimi obdelavajo. Poprek nije na povrat. Tudi na sadorejo se zastopi, spomnim se, ki mi je pri neki priliki sam rekel, da je v Lokavcu v enem letu 150 sadnih dreves zasadil, ostalom pa je od tega tudi njegovo zemljišče v Radoslavcih očitna priča, na katerem mnogo mladih sadnih, od njega odgojenih dreves, stoji. Razlag živi sploh za svoje gospodarstvo, i nima s nikom nič, njega edino razveselenje je kakša ura na lovi, kedar je za tisto čas. Ako vse to premislim ga s ozirom na njegov značaj i njegovo obnašanje poprek, za rečeno gospodarstvo s dobro vestjo smem priporočiti, ter upam, ki bo za gospoda vlastelina dobro.

S božjo pomočjo se bode moje delo v tem letu tiskalo pri društvu sv. Mohora, ako bo je isto sprejelo. V Gradec me beržčas pred prihodnim sprotletjem ne bo. Ako me Bog tačas živi, Te hočem obiskati, da Te pa enkrat vidim. Ostani s Bogom

Tvoj

Pri Malonedli 26. Dec.
1852

izkreni prijatelj
Lovr. Vogrin

XXVII.

Stanko Vraz Muršču.

V „Dělih Stanka Vraza“ V. je objavljenih 27 pisem, ki jih je Vraz pisal Muršču.¹⁾ V Murščevi zapuščini se je ohranil še sledeći list, pisan na nepotiskano stran pozivnice pripravljalnega odbora za slovanski shod v Pragi (poštni žig: Agram 25. Mai 1848, Gratz 26. Maj.).

Dragi prijatelju!

Po Dru. Kočevaru poslao sam Vam jednu staru husarsku čordu s molbom, da mi dadete ondě brže bolje načiniti nove korice (Scheide) i novi ukusni držak (Griff), jerbo u čitavom Zagrebu neima zanatlje, koj bi taj posao umio kako valja. Nadam se, da ste tu stvar već dobili i oskrbili. Kako dodjem

¹⁾ Pregled Vraz-Murščeve korespondence podam zadi sub B.

platit ću Vam, a doći ću ili u petak ili u subotu po železnici iz Poličanah nekako po pódne. Zato Vas i to drugo molim, da bi me izvolili ondě u kolodvoru pričekati, ili ako sami neuzmognete, da bi onamo koga drugega poslali, koj mene lično poznaje, a to radi toga, jer se neću mnogo baviti u Gradcu, nego po svoj (*sigurno*: prilici) već isti dan odputovati dalje, pa zato možebiti nebi se mogo s Vama saštati, jerbo neznadem, gdě Vi sada stojite. Za ostalo pisao Vam je već Dr. Kočevár.

Nadajući se da ćete Vi želju moju izpuniti, priporučam Vam se u dalje prijateljstvo, a time da ste mi zdravo!

U Zagrebu d : 21. Svibnja 1848

St: Vraz

XXVIII.

Ignacij Orožen Muršcu.

(1848.)

✓ 1.¹)

(24. V. 1848.)

Podpora Stanku Vrazu za potovanje v Prago. — „Verein zur Versöhnung zwischen Deutschen und Slaven“ v Celju. — Pogajanja s Hrvati. — „Stiria“.

Euer Hochwürden!

Auf die Aufforderung des Hr. Dr. Kotševár habe ich zur Unterstützung des Herrn Stanko Vraz auf seine Reise nach Prag unter der hiesigen und benachbarten Geistlichkeit eine Collecte veranstaltet und auf diesem Wege eine Summe von 35 fl Wz zusammen gebracht. Diese Summe übersende ich nach Anweisung an Sie; Herr Vraz wird das Geld Morgen am 25. d. abholen. Sollte aber Herr Vraz dasselbe nicht bedürfen, so wollen es Herr Doctor ihrer Slovenia zur freien Verfügung übergeben. Ich hätte wohl eine größere Summe erzielen können, wenn mir mehr als 2 Tage zur Sammlung anberaunt gewesen wären.

Hier hat sich ein Verein zur Versöhnung zwischen Deutschen und Slaven gebildet. Das politische Glaubensbekenntniß dieses Vereines hat Herr Gurnigg im Gräzer Extrablatt vom 21. d. ausgesprochen. Da sich hier die Nachricht verbreitete, daß eine Deputation aus Kroatien hieher kommen soll, so wurde in der 1. Sitzung des Vereines über die Art und Weise des Empfanges der Deputation

1) Deloma že natisnjeno v Glaserjevi „Zgod. slovenskega slovstva“ III. 13.

berathen. Das Resultat der Berathung war: die Deputation freundlichst zu empfangen und für den Fall, daß die Kroaten sich mit uns vereinigen und unter das Wiener Ministerium treten wollen, sie als unsere Brüder zu begrüßen und Ihnen in ihren Bestrebungen mit Rath und That beizustehen.

Wir erwarten heute die Deputation, worüber jedoch Niemand etwas verlässliches weiß. So viel ist gewiß, daß die Bauern aus den Bezirken Raß, Reichenburg, Lichtenwald und einigen an der Gränze gelegenen Bezirken mittelst Deputationen in Dobova mit den Kroaten über Vereinigung beider Theile und über Aufhebung der Zoll-Linie unterhandeln.

Hr. Kobjek Bezirkskomißär von Lichtenwald sagte, daß seine Bauern den Deputirten Marek aus Frankfurth zurück berufen wollen. So viel ich höre, stimmen alle Bauern darin überein, daß wir mit Deutschland nichts zu thun haben, wie sich Koseski leider zu spät ausgesprochen hat.

Könnten Herr Doctor den Verfasser des Artikels in der Stiria: „Was wollen denn die Windischen eigentlich“ — erfahren und ihn uns nennen? Es ist uns viel daran gelegen den Autor zu erfahren, weil wir dießbezüglich Herrn Prof. Brosch in Verdacht haben; der sich hier als ein biederer Deutsche zur Aufgabe gemacht zu haben scheint, den Samen der Zwietracht zu streuen und die Geistlichkeit durch die unverschämtesten Lügen und Verleumdungen zu entwürdigen.

In Erwartung einer baldigen Antwort empfiehlt sich Ihnen in aller Achtung

Ihr

unterthänigster

Gilli, am 24/5.

Jg. Droschen.

2.

(7. VI. 1848.)

Kandidati za državni zbor. — Poziv graške „Slovenije“ in „Celjski zbor“.

Visokospoštovani gozpod!

Včeraj sem prejel celo breme slovensko nemškiga zоставka na naše slovenske brate. Ravno v' pravim času mi je prišlo. Imeli smo tukej v' Celi cerkveni svet alj konferencje včeraj ino iz raznih krajov našiga okroza je bilo duhovnikov tukej, s' katerim sim ta poziv po vse kraje razposlal.

Cverste poročnike potrebujemo res za državni zbor, alj malo je takih v' našimu okrozu.

Nar gorej bi bili :

1). Dr. Kočevar, 2). škof Slomšek :/pa mislim, de bi ne šli/: 3). Dr. Šubic — Urek — Konšek — Anton Wolf :/faj-mešter per s. Petru blizo Rogaca/: dehant Bruner :/učen in moder gospod/: Straha ne poznam/: gospod Janež Lichteneger oskerbnik Blagonske grašine. Dr. Knezu se blodi po glavi; Gurnik je pa, kakor veter žene.

Naše prošnje po našim okrozi nič kaj prav ne podpišujejo, kir se za našo reč nihče skoraj ne potegne kakor duhovniki, katirih je pa tud veliko preboječih. V' Šaboto je bil Dr. Kočevar tukej, ki mi je povedal, de ni pole s' prošnjam h' podpisavanju prejel. Dal sim mu jih 6, pa pravi, da bi jih več potreboval. Morebit morete mu jih neki poslati. V' Celi jih bode malo, ki se bodo podpisavali. Ker je Dr. Kočevar povsodi tukej znan in visokospoštovan, sim mu rekel, naj skusi nekaj gospodov nam perkupiti. Alj ni mu bilo mogoče. Gornik je djal, da 3. prošnja mu ni všeča, drugi pa pravi, da se mu 1. ne dopade. Kočevar mi je djal, da mesto naj v' miru pustim. Pa nekaj se jih že bode podpisalo. Veliko pa govoriti ne smem, ker mestlani pravjo, da vse, kar slovensino zadene, od Voduseka izhaja ino potem njega še bolj čertijo.

Od našiga zbora sim kmalo od začetka mislil, da ni kaj drugiga, kakor nemška sleparija; ino tako se tudi res kaže. Neki nemci hočejo s' tem zboram samo le Slovincam usta in oči vezati ino jih pri nosu tako dolgo voditi, de bodo v' Frankforti nas v' jarm perpregli. Nisim jim upal, zato tud se nisim zboru perpisal. Jezijo se silno Nemci tukej, de Slovence tako spodbadamo. Včera je Dr. Foregger predsednik Celskiga zbora pismo bral, v' katirimu vse Slovence svari, naše prošnje [ne] podpisati. Od perve prošnje je pisal: *Rönigreich Slovenien — daß (pretrgan papir, a gotovo: išt) die Schlange, die im Grafe lauert.* To pismo je hotel natisniti dati ino povsodi razposlati. Pa nekteri so se mu vstavljali ino tako mende ne bo se natisnilo.

Vaši poziv je prav lepo spisan, pa :/ne bote zamirli/: bolj bi ga per nas razumeli in rajši brali, ako bi se bolj krajn-skiga narečja držali. Kdaj bomo zopet kaj brali od vašiga predsednika Dragoni? Vselaj se veselimo kader njegov ime v' novinah vidimo.

Z' Bogom!

Vaši prijatelj

V Celi 7. 6.

Ig. Orožen.

XXIX.

Peter Kozler Muršcu.

(1848.)

1.

(25. V. 1848.)

Slovanski shod v Pragi; narodnost na Primorskem. — Krajepisni podatki iz Koroške in Štajerske. — „Stimmen“. — Politično mišljenje na Dunaju.

Guer Wohlgeborn!

Die Thätigkeit des Vereins Slovenija ist leider durch die Erkrankung des Dr. Miklosič, der seit dem Tage seiner Ankunft an einem Fieber leidet, gehemmt; wir befürchten mit Bedauern, daß seine langsam fortschreitende Genesung ihn vielleicht verhindern könnte zur bestimmten Zeit nach Prag abreisen zu können. Von den hiesigen Slovenen werden 3 oder 4 nach Prag gehen, die wenn Dr. Miklosič bis dort ganz hergestellt sein sollte, unsere Slovenija wohl vertreten werden, wir hoffen jedoch daß auch Steyermark und vielleicht selbst aus Krain sich Patrioten einfinden werden.

Von hiesigen Vereine aus hatten wir den Laibacher und Görzer Vereine dringlichst ersucht, selbst im Falle als einige Mitglieder zum slavischen Volkstage abreisen sollten, zugleich auch slovenische Adressen an den Volkstag zu erlassen, und in selben die 3 zur Berathung bestimmten Punkte (Novice od 17 velk trav. List 20) so wie die allg. slav. Sympathie ausführlich zu besprechen, diese Adressen dann in eigenen Flugblättern abzudrucken und wo möglichst in ganz Slovenien zu verbreiten. Wir glauben, daß der Grazer Verein diese jedenfalls vielversprechende Demonstration billigen, und das Seinige beitragen wird. Sollten diese slov. Adressen nicht auch in deutscher Übersetzung im Drucke erscheinen?

Der Görzer slov. Verein ist nach den uns eingelangten Berichten sehr eifrig, der eifrige prov. Direktor H. Mašgon und die übrigen energischen, allgemein geachtete und anerkannt intelligenten Comiteglieder, wußten dem Vereine ein besseres Ansehen zu verschaffen als der Laibacher Verein. Die Stimmung für die Nationale Bewegung ist im Görzer Gebieth sehr gut, viele Landbeamten und Seelsorger unterstützen eifrigst den Verein, die Wahlen für das deutsche Parlament wurden noch ärger als in Krain und Untersteyermark betrieben, ja das Gubernium Triest erließ eine Praes. Note die Wahlen ohne Commentare und Discusionen weder für Pro noch Contra vorzunehmen. Beträübend ist die Bemerkung unseres Berichterstatters „ich versichere wollte man ein Bündniß mit der Türkei schließen, es geschehe eben so gut, da

die Leute nicht wissen, was da geschieht.“ Übrigens ist dort das Nationalbewußtsein ungemein erwacht, und man kann schon im Voraus für alle slav. Bezirke beruhigt sein. Die Bezirke Tollemine und Haidenschaft haben Einführung der slov. Sprache in Schule und Amt verlangt. Ich hoffe daß die slov. Petition mit eben solchen Eifer wird unterschrieben werden. Der Verein in Laibach erhielt eine sehr patriotische Adresse der Beamten und mehrerer Geistlichen der Umgegend Castelnovo's (Novi grad) somit haben wir auch schon im Herzen Istriens eifrige Beförderer unserer guten und gerechten Wünsche. In Steyermark ist daran nicht zu zweifeln, die Steyer. Slovenen gehen allen andern mit dem besten Beispiele voran. Zivil. H. Majer in Saisnitz hat uns sehr schätzenswerthe Daten über die slav. Bevölkerung und eine Special-karte Kärnthens mit der detaillirtesten Sprachgränze eingesandt, sehr wünschenswerth wäre uns eine ähnliche Karte aus Steyermark, da uns die Sprachgränze im Marburger Kreise von der Mur bis zur kärnthnischen Gränze nicht ganz genau bekannt ist. Der hiesige Verein würde dann in Stand gesetzt eine kleine slov. Landkarte Sloveniens herausgeben zu können, die sehr wünschenswerth erscheint. Die Herausgabe der „Stimmen“ wird ebenfalls durch die Krankheit des Praeses verhindert, in der ersten Nummer wird wahrscheinlich die Entgegnung auf den wackern Vorkämpfer deutscher Interessen des rein slavischen Krains (A. Grün) erscheinen.

Wien ist noch stets betrübt, man ärgert sich über die energischen Protestationen der Provinzen, und wäre nicht Steyermark darunter, so würde man alles den Slaven dieser reaktionärer Parthei! Oesterreichs vormwerfen. Die deutschen Interessen sammt dem d. Parlament sind ganz in Hintergrund getreten, man fürchtet jetzt nur schon zu sehr, daß am Graben nicht bald Gras zu wachsen anfange. Die Studenten werden von den Bürgern und intelligenten Bewohnern Wiens arg bekräftelt, während sie die Arbeiter und den Pöbel ganz für sich haben.

Zdaj Vas pa prov serčno pozdravim v imenu naše „Slovenije“ ostanite zdravi in kmali nam pišite, jaz pak ostanem

Vaš

ponižni

V Beču 25. velk. trav. 1848.¹⁾

Peter Kozler.

P. S. Es erscheint sehr wünschenswerth daß auch in andern Orten Sloveniens, die slov. Adressen auf den slav. Volkstag in Prag anempfohlen würden, und diese entweder direkt nach Prag (an das Comité für die Slavenversammlung in der Bürger Ressource N° 141—2) oder an unsern Verein zur weitem Versendung eingesandt würden. Leider ist die Zeit schon fast zu kurz, doch hoffe ich daß der Grazer Verein es jedenfalls thun wird. **Pr. K.**

¹⁾ Ta del pisma je natisnil že Glaser, Zgod. slov. slovstva III. 102*.

(5. VI. 1848.)

Kandidati za državni zbor. — Slovanski shod v Pragi. — Narodnost osobito v Ljubljani. — Stanje dunajske „Slovenije“.

Euer Wohlgeborn!

Beiliegendes Verzeichniß der Candidaten für den am 26 d. hier abzuhaltenden Reichstag hat der Verein gestern an H. Ambrož in Flödnig zur Drucklegung in slovenischer und deutscher Sprache, so wie zur Veröffentlichung in der Laibacher Zeitung mit dem Ersuchen eingesandt, die Wahllisten in ganz Slovenien, an alle benannte Candidaten, so wie an die einzelnen Wahlbezirke zu versenden. Da diese Verbreitung für Steyermark nicht in erwünschter Schnelle von Seite des H. Ambrož & slov. Verein in Laibach erfolgen könnte, so überlassen wir es dem Ermessen des löbl. Grazer Verein, diese Wahlliste für Steyermark in Graz drucken und sodann verbreiten zu lassen. Die Veröffentlichung dieser Liste konnte von unserm Verein leider nicht früher gemacht werden, da wir von vielen Seiten noch Briefe mit Angabe der Namen der zum Reichstage fähigen Männer zu erwarten haben, nun aber nicht mehr säumen können. Insbesondere scheint uns Kärnthen und das Küstenland noch zu wenig vertreten.

Die Entwerfung von Wahllisten steht jedem zu, und es ist somit auch kein Hinderniß diese verbreiten zu dürfen, ja sie erscheint bei der jetzigen polit. Bildung nur höchst wünschenswerth, damit wir doch Vertreter unseres Stammes bekommen, die unserm Vaterlande und Kaiserthume Ehre machen.

Zugleich ersuchte der Verein auch H. Ambrož, er möge wo möglich, selbst durch die Laibacher Zeitung und Novice bekannt machen, daß die mit Unterschriften versehenen Petitionsbögen längstens bis 18 oder 20 d. M. nach Laibach (für Krain) eingesendet werden, damit sie von dort hieher zur rechten Zeit gebracht werden können. Wir bitten daher auch die Herren die in Steyermark Unterschriften sammeln, dies anzuzeigen, daß sie an den Verein in Graz bis zum 20^m d. einsenden, von wo dann Euer Wohlgeborn die Einsendung besorgen wollen. Wäre nicht auch die Veröffentlichung in der Grazer Zeitung angezeigt?

Nach Prag hat der Verein eine Adresse und H. Sparovic (aus Untersteyermark) gesandt dem sich H. Globočnik & Sušnik angeschlossen. Die Ergebnisse der Versammlung werden gedruckt werden, und möglichst verbreitet. Sollten unserm Vereine derlei Schriften zukommen, so wird er für möglichste Verbreitung Sorge tragen.

Der gute Fortschritt der nationallgesinnten Parthei in Laibach muß jeden Slovenen erfreuen, die Opposition ist schon sehr schwach, meistens wohl nur die Bürokratie & Aristokratie, die wohl in Bälde

vollkommen geschlagen sein wird. Am Lande in Krain und Küstenland ist das Nationalbewußtsein durchaus erwacht, von Steyermark können wir ein gleiches mit Beruhigung erwarten. — Dr. Miklosič hat sich zur vollkommenen Herstellung aufs Land nach Baumgarten nächst Schönbrunn begeben, unser Verein ist nun durch seine Abwesenheit und die Abreise der meisten hier studierenden Slovenen sehr geschwächt.

Ihren fernern gefälligen Zuschriften entgegensehend, bitten wir die Adresse „An den Verein „Slovenija“, Stadt, Bauernmarkt No 546, 2 Stock, 4 Stiege künftig zu machen. Mit den herzlichsten Grüßen an alle Slovenen, zeichnet sich im Namen des Vereins achtungsvoll

Vaš

V Beču 5/VI 848.

Peter Kozler
tajnik.

3.

(22. XI. 1848.)

Kozlerjev slovenski zemljevid.

Guer Wohlgeboren!

Mit innigster Freude vernahm ich von unserm ehrenwerthen Deputirten H. Dominkuš die erfreuliche Nachricht, daß Guer Wohlgeboren meinem schwierigen Unternehmen, der baldigsten Herausgabe einer Landkarte Sloveniens in slovenischer Sprache, hülfsreich beizustehen gesonnen sind, und zu diesem Behufe bereits Materialien sammeln. In der That bedarf ich dieser Mithülfe am meisten im Warburger Kreise, denn aus allen übrigen Theilen nahe predrage domovine besitze ich durch eigenes Sammeln und durch schätzenswerthe Zuschriften verlässlicher Patrioten treffliche Daten, der mir dadurch verursachten Sorgen hoffe ich durch die Nachricht des H. Dominkuš und Ihre anzuhoffenden Mittheilungen vollkommen enthoben zu werden. In dieser angenehmen Erwartung nehme ich mir die Freiheit, Ihnen einen Kupferabdruck der Terrain-Zeichnung des Warburger Kreises einzusenden, mit der Bitte, Guer Wohlgeboren wollen in selbem die slovenischen Ortsnamen beschreiben und die Sprachgränze genau bezeichnen, diese Beilage aber wieder in Originali innerhalb 10 o. 12 Tagen nach Erhalt unter meiner Adresse (post restante) rücksenden.¹⁾ Zur bessern Orientirung habe ich einige slavische Ortsnamen bereits beschrieben, sollte Ihnen das Beschreiben Schwierigkeiten darbiethen, so bitte die Orte mit Nummern, und deren Namen am Rande oder in einer Beilage zu bezeichnen. Da ich zur richtigen Angabe der

¹⁾ Do tod je pismo natisnil že Glaser, Zgod. slov. slovstva III. 102.***.

etnografischen Gränzen den Gottesdienst in den einzelnen Pfarren als sicherste Basis annehme, so erscheinen neben diesen auch hie und da nur zur Ausfüllung auch Filialen und kleinere Ortschaften, doch sind diese und die Bezeichnung derselben nach der Nationalität vorzüglich an der Sprachgränze wichtig, da sie zur genauen Bestimmung der Nationalgränzen wesentlich beitragen. Sollten Ihnen derley Daten an der Sprachgränze so wie am linken Murufer um Radkersburg bekannt sein, so bitte selbe in der Karte zu bezeichnen oder mir zur Benützung mitzutheilen.

Der beiliegende Kupferabdruck der von mir herausgegebenen Karte möge Ihnen zugleich ein Beweis meines ernstlichen Willens, der kostspieligen und schwierigen Unternehmung sein, und indem ich mich jeder Anpreisung enthalte, überlasse ich die Beurtheilung hinsichtlich der Genauigkeit des Gerippes Ihnen und den dortigen Freunden unseres slov. Vaterlandes, und bemerke nur daß diese Terrainzeichnung, von welcher mit Ausnahme des Marburger Kreises, bereits ganz Kärnthen, Styrrien und die quarnerischen Inseln mit slav. Namen beschrieben ist, im halben Maaßstabe nach den trefflichen Karten des hiesigen topografischen Institutes gezeichnet ist, daher sich in Beschreibung der Ortsnamen nur nach diesen verläßlich richten können. Nach der Beilage können Sie die Größe der auf einem Blatte zu erscheinenden Karte bemessen, in welcher außer den erwähnten Parthien auch das croatische (olim ung) Vitorale und die Resianci im Venezianischen erscheinen werden. Die Slovenen in Ungarn mußte ich wegen Mangel verläßlicher Daten auslassen.

Ich hoffe daß mein Unternehmen, dessen Schwierigkeiten gewiß groß sind, allen Slovenen willkommen sein wird, und wünsche daß es sich einer günstigen Beurtheilung und allgemeiner Theilnahme würdig mache, die mich dann zur Herausgabe anderer Karten, und eines kleinern stat. Werckens oder geog. Lexikons veranlassen werden. Die Annoncirung hatte ich aus mancherley Gründen unterlassen, insbesondere da ich über die Beendigung keinen bestimmten Termin versprechen kann, obgleich ich bis Ende d. J. fertig zu werden hoffe. Sollte sich das beiliegende Gerippe, in welchem die Beschreibung der Orte, Zeichnung der Gebirge, die polit. und etnografische Begränzung mit der gewöhnlichen Bezeichnung und Farben fehlt, Ihres Beifalles schon jetzt erfreuen, so überlasse ich es Ihrer Beurtheilung und Ihrem Ermeßsen, ob mein Unternehmen schon gegenwärtig einer öffentlichen Besprechung in unsern slov. Blättern würdig ist. Die slavischen Ortsbenennungen, selbst theilweise im deutschen Kärnthen, so wie die genauen etnografischen Gränzen dürften auch den übrigen Slaven erwünscht kommen.

Indem ich mich schließlich Ihrer bereitwilligen Beihülfe mit der Versicherung meines verbindlichsten Dankes bestens empfehle, bitte ich zugleich mir die von Ihnen in dieses Fach einschlagenden,

bereits gesammelten Daten zur Benützung einzufenden, obgleich mir die bloße Angabe der slov. Ortsnamen und der Sprachgränze im Marburger Kreise (vom Cillier besitze ich bereits gute Materialien) schon für jetzt genügen würde.

In dieser angenehmen Erwartung zeichne mich

Euer Wohlgeboren

ergebenster

Wien am 22 November 1848.

Peter Kozler

XXX.

Šparavec Muršcu

(1848—1849.)

~1.¹⁾

S slovanskega shoda v Pragi.

Prag $\frac{1}{8}$ 48 Nachts 11 Uhr

Euer Hochwürden

Hochverehrter Herr!

Im Auftrage des Vereines Slovenija in Wien, der wegen Erkrankung des Herrn Präses Dr. Miklošič mich u. Hn. Globočnik hieher gesendet hat, übermache ich Euer Hochwürden die Geschäftsordnung u. das Programm des prov. Ausschusses zur geneigten Einsicht u. Erwägung, wie dringend nothwendig es ist, daß ungefähmt berufene Männer aus der Slovenja hieher kommen, zumahl ich u. Globočnik die einzigen Slovenen bei dieser aus 200 Mitgliedern bestehenden Versammlung zugegen sind.

Herr St. Vraz ist zwar geborner Slovene, u. wird als solcher zwar²⁾ unsere Interessen gewiß vertreten, allein seine Kräfte sind unserer Section durch die ihn getroffene Wahl zum Vicepräsidenten des großen Ausschusses entzogen.

Die sehr bedeutenden Arbeiten in der Section der Jugoslaveni treffen demnach für die Interessen der Slovenen ausschließlich den Globočnik u. mich, welche Arbeiten um so ausgedehnter sind, als die Verhandlungen in unserer Section in illirischer Sprache gepflogen werden, u. wir demnach bemüßiget sind, alle Verhandlungen in das slovenische zu übersetzen. Hierzu gesellt sich noch die ausgedehnte Correspondenz, u. die umfangreiche Berichterstattung an die Laibacher slov. polit. Zeitung.

¹⁾ To pismo je natisnjeno že v Glaserjevi „Zgod. slovenskega slovstva“ III. 12., vendar naj ima tudi tukaj svoje mesto že radi natančnosti. Najvažnejši razliki sta števili: 200, 38.

²⁾ Ne morem reči, ali je ta beseda prečrtana ali podčrtana.

Abgesehen von der Ausarbeitung sind aber auch unsere 2 Stimmen in der aus 38 Mitgliedern bestehenden Section, wie einleuchtend, der serbischen u. illirischen Majorität gegenüber vom geringen Belange, u. doch sind nach meiner unmaßgeblichen Meinung die Interessen der Slovenen, wiewohl im Allgemeinen, so doch in speziellen Richtungen nicht mit jenen der Serben u. Illirier im vollkommenen Einklange.

Zum Präsidenten des großen Ausschusses haben wir heute durch Acclamation den Palacky erwählt, Safarik ist Präsident in der českischen Section.

In sichtlicher Eile zeichne ich mich mit vorzüglicher Hochachtung
Euer Hochwürden

gehorsamster Diener
Šparavec

P. S. Heute so auch am 30./5 gelegentlich unserer Ankunft wurden im Saale auf der Sofieninsel Reden in allen slav. Sprachen gehalten. Slavarusen u. slav. Marseillaisen ertönen an allen Ecken, deutsche Fahnen u. Aofarden sind hier nirgends sichtbar.

Der große Ausschuss versammelt sich auf der Sofieninsel, die Sectionen aber verhandeln im Nationalmuseum in der Kolowratstrasse.

Slava Slavjanom!¹⁾

— 2.

Volitev v Ptuju za Frankfurt.

Sekova 17/2 49

Visokovredni Gospod!

Bratkovič meni 15/2 piše:

“Na mojega poglavara je ravno zdaj prišla naredba okrož-
“nega poglavarstva, da naj po zavupanem potu /vertraulichem
“Wege:/ ta na znanje da, ali, ino na kašni način bi se volitev
“v- Ptuji za Frankobrod mogla upeljati.“

Mila Slovenija, kaj se bo še z- teboj godilo?

Jas bom še dnes na Dunaj, pa tudi v- Ljublano, in na druge dolnje kraje pisal; vi Gospod pa tirajte taisto pismo, od kerega smo govorili, na naše poslance v Kromoriž, da naj bar ministerstvo opitaju, ali je na ednakopravnost narodov že pozabijo?

Če bom imel vreme, bom tudi g. Miklošiču, in Dominiku pisal.

G. Dominkuš so mi pisali, da še ne bodo taki sedeš v- Kromoriži zapustili.

Pozdravite vse naše rodoljube, vam se preporočim

Vaš podložen

Šparavec

¹⁾ Muršec pod pismo pripisal: Erhalten 5/6

Dr. Kranjc Muršcu.

(1848.)

1.

(29. VII. 1848)

Slovanska in nemška stranka v državnem zboru (Rieger, Löhner). — Bakljada Jelačiću. — Adresa na cesarja. — Ministrstvo za federativno državo. — Cigaletova „Slovenija“. „Allgemeine Slavische Zeitung.“ — Murščeva slovnica; pesem „Was ist des Slaven Vaterland?“

Ljubi prijatel!

Sie werden mir verzeihen, daß ich mich auf eine fast holländische Art bei Ihnen empfohlen bevor ich Graz verließ. Die Anerkennung meiner Wahl erfuhr ich erst in den letzten Tagen vor meiner Abreise, wo Sie bereits abgereist waren, und seit der Zeit meiner Anwesenheit hier bin ich von Geschäften aller Art so sehr in Anspruch genommen, daß ich erst heute einen Augenblick erhaschen konnte, um Ihnen zu schreiben. Des Materials gibt es so viel, daß ich mich wohl nur auf das Nothwendigste beschränken muß, da Ihnen insbesondere die allgemeine Charakteristik des Reichstages aus den Zeitungsblättern ohnehin zur Genüge bekannt ist. Ich beschränke mich daher auf die Schilderung desjenigen, was als national den Zweck der Slovenija näher berührt.

Daß die slavische Parthey am Reichstage die überwiegende sein wird, hat wohl niemand in Zweifel gezogen; aber überraschend war es für jedermann, daß sie die besten Köpfe in sich vereinigt. Man hörte bis zur Reichstagseröffnung nur von Fischhof und Goldmark sprechen, und jetzt muß man es sehen, wie klein sie den Czechen: Rieger, Trojan, Borroisch, Klaudi, Strobach u. a. gegenüber sind. Ueberhaupt hat kein Land den Reichstag mit so fähigen Köpfen beschenkt als Böhmen, und zwar fast durchgehends Demokraten, was um so auffallender ist, als sämmtliche Wahlen, auch auf dem Lande in Belagerungs- oder einem ihm analogen Zustande vorgenommen wurden, eine bedeutende Lehre für die Staatslenker, daß der Druck in unseren Tagen nicht Servilismus, sondern im Gegentheile eine noch nachdrücklichere Freiheitsbestrebung als Gegendruck erzeugt. Der Führer der deutschen Parthey ist Dr. Löhner von Saaz, der nur darum die auf ihn gefallene Wahl zum Frankfurter Parlamente nicht annahm, um auf dem öste. Reichstage desto mehr für Deutschland wirken zu können. Wenn die deutsche Parthey die Oberhand erhalten sollte, so könnte sie's nur durch Dr. Löhner thun. Er besitzt alle Fähigkeiten zu

einem Partheyführer, Rednergabe und Ueberredungskunst. Sein Plan, womit er vor wenig Tagen die Slavenwelt in Alarm setzte, ist ein verteuftelt kluger, und der einzig mögliche, um zum Zwecke zu gelangen. Er brachte einen Gesetzesvorschlag ein, der dahin geht, der Reichstag wolle vor Allen die Selbstständigkeit Polens und Dalmatiens in der Art, wie Ungarn, aussprechen. Es ist nicht schwer zu sehen, daß dieß ein gut angebrachter Köder für die Polen ist, die hiedurch auf dem bequemsten Wege die Realisierung oder wenigstens Annäherung ihrer so lange angestrebten Wünsche erreichen könnten. Nach Löhners Berechnung würden für diesen Antrag alle Polen und Deutschen, somit eine bedeutende Majorität des Reichstages stimmen, und die slavische Macht am Reichstage würde somit durch das Austreten der Polen und Dalmatiner um so mehr gebrochen werden, als er auf bedeutende Kräfte aus Krain und Mähren bauen zu müssen glaubt. Wir wären verloren, wenn uns nicht ein Umstand, der immer als ein Nebel ausgelegt wurde, zu Statten käme, nämlich, daß die Mehrzahl der galizischen Vertreter dem Bauernstande angehören, die von einer Spolierung Galiziens nichts wissen wollen; an ihnen und dann an der sogenannten schwarzgelben Parthey unter den Deutschen werden Löhners Pläne scheitern, und so dürften die nationalen Fragen wohl vor der Hand bis zur Lösung der wichtigsten politischen in den Hintergrund treten.

Daß Zellatschitsch in Wien ist, ist Ihnen ohnehin bekannt; auch von dem grandiosen Fackelzuge der ihm gestern Abends gebracht wurde, werden sie Kunde haben. Ich habe nur beizufügen, daß dieser Fackelzug theilweise ein officieller war, und wie ich aus guter Quelle weiß, die Beamten des Hof-Kriegsrathes die Weisung erhielten, daran Theil zu nehmen, was auch schon daraus hervorgeht, daß sich das Militär so zahlreich daran betheiligte. Ein Grenadier und ein Croate wurden auf den Schultern getragen, und auch die Wiener-Nationalgarde trug das Ihrige dazu bei, daß Alles in Ordnung ablief. Erst um Mitternacht ließ sich eine übel berathene, wie man glaubt, von Ungarn angestiftete Rote beifommen, eine Demonstration im entgegengesetzten Sinne auszuführen, was jedoch durch die Nationalgarde rechtzeitig verhindert wurde.

Die merkwürdigste Reichstags-sitzung war die heutige. Die Eröffnung geschah durch die Ankündigung des Kriegsministers von einem 2ten glänzenden Siege in Italien; worauf Minister Doblhof der Kammer die betrübende Nachricht mittheilte, S. Maj. habe die Rückkehr nach Wien verweigert, und befügte, das Ministerium habe gleich beim Beginne seiner Amtsfunktion seine Existenz von der Rückkehr des Kaisers abhängig gemacht; der letzte Schritt könne also nur eine energijche Adresse des Reichstages selbst sein, die durch eine aus dem Reichstage zu wählende Deputation nach

Innspruch zu befördern wäre. Der Vorschlag wurde nach einer äußerst bewegten Debatte einstimmig angenommen, und in 1 Stunde versammeln wir uns wieder, um die Fassung der Adresse zu begutachten. Da der Reichstag nicht bittet, sondern nur eine categorische Antwort ein für immer verlangt, also ein Ultimatum erläßt, so sehen Sie, daß wir bei der fast durchgehends demokratischen Stimmung desselben auf einen Punkt gelangt sind, der vielleicht in wenigen Tagen über das Schicksal der Dynastie wo nicht der Monarchie entscheiden wird.

Bemerkenswerth ist noch die jüngst vom Minister Schwarzer gemachte Privatmittheilung; daß das Ministerium dem Systeme eines Föderativstaates huldige, — ferner, daß ein jüngst vom deutschen Reichsministerium eingelangter Befehl ad acta gelegt worden sey.

Jüngst schrieb der Redacteur der Slovenija, Cigale an die hiesigen Slovenen, worin er sich bitter über die Gleichgültigkeit der Krainer gegenüber den slavischen Bestrebungen beklagt, hingegen die steirischen Slovenen sehr lobend erwähnt. Zugleich eruchte er, sich an die Mitglieder der Grazer Slovenija mit der Bitte wenden zu wollen, ihn mit leitenden Artikeln für sein Blatt, /wenn auch deutsch, — denn er würde sie schon ins Slovenische übersetzen/ versehen zu wollen, indem ihn die Krainer ganz im Stiche gelassen haben. Ich erfülle daher hiemit die angenehme Pflicht, Ihnen obige Bitte ans Herz zu legen, indem die Slovenija, die nach Cigale's Erwähnung in Untersteier sehr zahlreiche Abonnenten zählt, gegenwärtig wohl das einzige Organ sein dürfte, wodurch wir auf die Slovenen wirken könnten. Sie haben tüchtige Slavisten zu Freunden, wollen Sie daher dieselben auch nach Möglichkeit zur Mitwirkung zu gewinnen suchen. H. Dragoni wird sich gewiß auch von Zeit zu Zeit zu einem Aufsatze herbeilassen.

Bei dieser Gelegenheit muß ich Sie auch noch auf eine Erscheinung aufmerksam machen, die unsere ganze Aufmerksamkeit verdient. Seit dem Beginne des Reichstages erscheint hier in der Wenedikt'schen Buchhaltung die allgemeine slavische Zeitung, die unter einer vortrefflichen Redaction auch tüchtige Mitarbeiter auch im Schooße der Reichsversammlung selbst zählt, und in geistreichen Artikeln Oesterreichs und insbesondere der Slaven Gegenwart und Zukunft bespricht, und insbesondere von nationalem Standpunkte bemerkenswerthe Beurtheilungen über den Reichstag selbst liefert. Ich empfehle Ihnen diese Zeitung zum Abonnement an, da sie bald das bedeutendste slawenfreundliche Organ in Oestreich werden dürfte.

Im Rahmen der hiesigen Slovenija habe ich Ihnen noch die Bitte vorzulegen, Sie wollten die Güte haben, ihr bei nächster Gelegenheit ein Paar Exemplare Ihrer slovenischen Grammatik,

nebst einer Abschrift des bekannten Krjshner'schen Gedichtes: Was ist des Slaven Vaterland,¹⁾ nebst allfälliger Uebersetzung, wenn dieselbe schon fertig sein sollte, einzusenden. Die Einsendung könnte an mich, Miklojitsch oder Dominkujch, auf jeden Fall an einen Deputirten geschehen, indem bekanntlich die inländische Correspondenz der Deputirten mit Ausnahme der Geldbriefe Portofreiheit genießt, wenn der Adressat als Reichstagsdeputirter bezeichnet und an der Adresse die Worte: „In Reichstagsangelegenheiten“ angebracht sind. Indem ich privatim hiemit zugleich eine Banknote

¹⁾ Iz Kranjčevega rokopisa se da povzeti le oblika „Krjshner“; Kranjc se je pravega imena spominjal le približno; pesem je Rižnerjeva, tista, ki jo je napisal Glaser v „Zgod. slov. slovstva“ III. 227.

Glaser je pesem prejel od gosp. Janžekoviča, duhovnika lavantinske škofije; našel sem jo pa tudi med korespondenco Murščevo, a rokopis ni Murščev, marveč najbrž Rižnerja samega. V tej obliki, kakor jo nahajam v Murščevi ostalini, se pesem nekoliko, če tudi ne bistveno, razločuje od objave Glaserjeve; naj navedem tu vse razlike:

Glaser	Muršec
Der Slaven Vaterland.	Das slavische Examen. Der Slaven — Vaterland.
1.) Slaven Vaterland?	Slaven — Vaterland? (vedno ločilo)
feste Löwen-Söhne	fest die Löwen-Söhne
Leinenblau	Linienblau
Spindel dreh'n;	Spindeln dreh'n,
Cehen Vaterland,	Czerchen Heimatland,
2.) Bis nicht der Himmel „Halt!“ beschließt;	beseda nicht prečrtana, in čez napi- sano: einft.
Das ist der Pohlen Leidens-Land,	Halt! Das ist der Polen Hoffnungs-Land (izprva je bilo tudi: Leidens-, a to je prečrtano in čez napisano: Hoffnungs-)
3.) in Liebe glühen,	izprva von, a prečrtano in čez na- pisano: in
Und Gott vergelt', und nicht das Geld;	Nach „Gott vergelt“, u nicht nach Geld (namesto: Nach „Gott“ je bilo izprva tudi: Und „ . . .“, a je beseda Und prečrtana)
das ist der Russen mächtig Land,	der Russen mächtig's Land,
4.) Moravcen	Moravzen
Durch Tugend groß,	groß:
5.) Slovaken	Slovaten
Heimath	Heimat
Ist wahre Weltphilosophie;	Sind wahre Weltphilosophi,
Karpathen	Karpaten
6.) Kennst du der Slaven Vaterland?	Kennst noch ein Slaven-Vaterland? (izprva tudi: du der)
pro Austria;	Austria,
7.) Kennst du der Slaven Vaterland?	noch ein Slaven-Vaterland?
die Černogorci sind bekannt: . .	Czernogorzi sind bekannt,
Serbier,	Servier,
Tracier,	Trazier,
kreuz und quer;	Kreuz und Quer,

pr 5 fl C. M. zu den Zwecken der Slovenija beischließe, mit der Entschuldigung, daß ich für den Anfang noch nicht so recht in der Lage bin, Bedeutenderes beizutragen, habe ich die Ehre, in der Erwartung einer baldigen Erwiederung mich zu zeichnen

Ihr

ergebenster

Dr. Jos. Krainz

Wien am 29ten July 848

NB. Meine Wohnung ist: Alter Fleischmarkt, N° 686, im 3ten Stock. Zugleich bitte ich Sie um Ihre Adresse, damit ich nächstens den Brief unmittelbar in Ihre Wohnung adressieren kann.

2.

(21. VIII. 1848.)

Taktika Slovencev in Čehov v državnem zboru. — Poslanec Smreker. — Peticija iz štajerskega deželnega zbora. — Muršec misli priti v Beč.

Preljubi prijatelj!

Vi me osramotite z' Vašo marljivostjo, kir ste mi že tri, jes pa Vam še le edno pismo poslal. Pa zaneste mi, da Vam tudi zdaj le nekake verstice pišem, kir imam preveno teliko opravila, de sem še skoro povsodik z' mojimi odgovori dolžen. Vsaki den 5 ur pri veliki seji, 1 uro v' sekciji, 2 ure v' ustavnim odboru: to kaj znese; razun tega se morem vsaki den kake ure iz političkih knig vučiti, ali novice prebirati, ino zadnič skoro toliko časa ne ostane, de bi se kam prehajat šel. Pa kir Vi sami v' petek ali saboto sem pridete, tak bom Vam ustmeno pripovedvati priliko najšel, kar mi zavolj krajšine časa v' toti dobi ni mogoče.

Glaser

Muršec

8.) Kennst du der Slaven Vaterland?	Kennst ein den Slaven treues Land?
In Österreich heuth uns die Hand:	Ja, Deisterreich heit
Das zeigt ja das Neuner-Jahr,	tu je pripisano: 1809
Deutschlands Hallen	Deutschlands-Hallen

9.) Sprach'	Sprach
Pred pesmijo samo je v Murščevi ostalini pripomnjeno: Graž am 19. May 848.	

Anmerkung. Dieses Lied könnte auch unter dem Titel: Das Slawische Examen erscheinen, u so verdeckt vielleicht mehr unwillkürliche Leser finden.

V. R:

Muršec pa je dodal: Taubstummendirektor ter izpisal ime: izner. (sc. Rižner). —

Mnogo gornjih razlik bi si mogli prav tolmačiti pač le, ko bi imeli izvirnik Glaserjev.

V' državnemu zboru se zdaj mi ino Čehi, koljkor je mogoče, varjemo narodniga prepira, da Nemce preveč ne raskajmo, kir bi drugači znabiti ne bilo lahko, občno ustavo vkupspraviti, ino se kres druge reči posvetovati, ktere se občnih zadev dotičejo, kakor postavim: kres zdajni Kudlichovi predlog, kteriga dobro končanje je nam kakor Nemcam potrebno. Kakor hitro bodo pa nar važnejše dela končane, pri kterih je nam nemške pripomoči treba, [mo] bomo jim tudi zavolj narodnih zadev na zobe počutili. Novo ministerstvo, ako ravno gospodu Mikložiču ni prav po volji, mislim, de je ino bode vsim narodnostam enako vgodno. To kaže zadni odgovor bojniga ministra na prašanje enega nemca, zakaj de naša armada več nemških barv ne nosi, ino kterega ste že v' novicah brali. To nam skaže več odgovorov ministra znotrajnih opravil, kteri se vedno kakor protivnik Madjarov, ino prijatelj Hervatov obnaša, ino kteri je tudi včeraj na eno interpelliranje ta odgovor dal, da je bojni minister vsim' dostojnikom nemških regimentov v' madjarski deželi vkažal, regimente zapustiti, či jim njih nagib ne pripusti, se proti Hervatom bojevati. — Smreker je bio včeraj vender skoro od celiga zbora za poslanca potrđen, kir preiskvanje zavolj podkupljenja ni zadosti dokazila prineslo, de bi ga mogli zvreči; pa kakor ga zdaj poznam, mislim, de nam ne bo nikakor škodval; za gospoda Dragoni bi pa, kakor slišim, tam dolj malo upanja bilo, kir so voljiteli v Sevnci na ta permerlej, de bi Smreker zveržen bil, enega grašinskiga oskerbnika na Krajskim zvoliti hteli. — Slovenska prošnja je dobro hranjena, ino mislim, de tudi zastran Nemcov ne bo dosti overikov najšla; le centralisti, kteri čejo cesarstvo v' departemente razdeliti, ino gubernije dolspraviti, so naši nar veči nasprotniki, ino med njimi se znajde k' naši nesreči tudi obilno Slavjanov, med njimi g. Kaučič z' Ljubljane, prav svobodomiseln mož, pa le od same te misli se ne da odpraviti. Tukej Vam tudi „die allgemeine slavišche Zeitung“ pošlem; prosim pa Vas tudi, de kader v Beč pridete, prinese mi letašni tek „Drobtinc“, kir se tukej v' nobednemu bukvarstvu ne najdejo. Tudi Vas prosim, podajte se v' Ferstl' novo bukvarstvo v' Gradci, ino vzemite tam 51^{ti} ino 52^{ti} zvezek Rottekoviga „Staatslexikon“ ino mi ga v' [Duna] Beč prinese; tode ta dva zvezika (ali znabiti jih je že več za me pripravljenih) ni treba plačati, kir bukvarstvo me tako dobro pozna, ino na moj račun zapisuje. — Gospod Kva[s]z je Dominkuž[s]u pisal, de so kmetiški poslanci deželniga zbora v' Gradci eno peticio sam pernesli, v' kterimu proti slovenskemu jeziku na zboru itd. protestirajo, ino de je v' ti tudi Kreftovo podpisanje ponarejeno. Jes sem si toto peticio pustil dati, sem jo celo [per] prebral, ino ne besede od slovenskiga jezika v' njej najdel; tudi Kreftoviga imena nisem nikjer podpisaniga

videl; za tega voljo Vas potolažim, ne bojte se; mi smo razun tega čversti varhi za jezik ino narodnost. — Včera j so tukejšni delavci mali hrup napravili, kir jim je od ministerstva dnevno plačilo bilo za 5 krajcarjov ponižano; več bote v' novicah brali. — Njih poziv za ranjene vojšake našega regimenta Kinski sem v' Gračkih novicah zabstojn iskal; torej tudi ne vem prav, ali bi se za prineske potrudil, ali ne; povedal pa sem to že tudi domorodnim poslancom. — Za 2 slovnici se flovenski gospodje pustijo lepo zahvaliti; pa povejte jim, kaj de koštajo, kir ste zadnokrat to pozabili. — Žal mi je, de je moja hiža tako tesna, ino de ni prostora za drugo posteljo, de bi Vi mogli pri meni stanovati; pa prašal bom denes, či ima znabiti drugi poslanec veči stan, ino či to zvem, bom Vam neprenehama pisal; ovači pa mislim, de bi ne bilo treba, posebno v' kaki oštariji ispico oskerbeti, kir zdaj ni tak veliko število ptujcov [na] v' Beči, ino kir mi Slovenci po celimu mestu raškropeljni prebivamo, ino torej nobena osterija blizo vsih ni. Lepo pustim pozdraviti vse sočlene naše družbe, ino ostanem

Vaš

serčni prijatelj

Dr. Krajnc.

Beč, 21^{tiga} velciga serpana 848

XXXII.

Vošnjak Muršču.

(30. XI. 1848.)¹⁾

„Mali Blaže v prvi šoli“. Razzlogovanje.

Visokovredni Gospod!

Namenjeni smo v naših šolah na švitlo dati nove bukvice za pervence pod napisam: „Mali Blaže v' prvi šoli, kakor uvod v' znane knige: Blaže in Nežica. V' eni reči pak nismo vsi ene misli, namreč: kako de bi se boljši razdelile večzložne besede, ki imajo dve alj več tihnic med glasnicama. Postavim, kako bi bilo bolj rečeno: Divišt-vo alj divi-štvo, krajns-ko alj krajn-sko, san-jač alj sa-njač, mod-ro alj mo-dro, kap-la alj ka-pla i. t. d. Naši milostlivi škof fo često tako pisali: Es scheint mir im Slovenischen ein Vorurtheil, dß es so viele neločlive tihnice gebe, als im Deutschen. Warum sollen wir nicht jag-ne, jek-lo, sreb-ro i. t. d. abtheilen? es würde das Buch=

¹⁾ To pismo je natisnil že Glaser, Zgodovina slov. slovstva, III. 127.*, vendar je n. pr. iztakniti, da pismo govori o „Vorurteil“, ne o „Vorteil“.

stabilen erleichtern, und das Abtheilen am Ende der Zeilen leichter machen. Man schreibt ja doch moder, dober, kotel, u. s. w. Höchstens würde st eine Ausnahme finden.“

Ljubo bi nam bilo zvedeti, kaj za ene misli de ste vi, dragi Gospod! v' ti reči. Ne zamerite, de tudi v' tak majhnih rečeh vaš svet jišemo. Al mi bi radi, de bi novi abecednik tudi v' tem bil po volji vsih zaštopnih slovincov. Bodite torej tako dobri, in pišite mi ene verstice, in razodenite mi vašo misel. Vašimu prijateljstvu se perporočim, ino Vas iz serca pozdravim.

Vaš

V' Celi 30. Listopada 1848.

Dr. Janez Wošnak

pr. Direktor.

Moji gospodi tovarši: Orožen, Mikuš etc Njih prav serčno pozdravijo, ter močno želijo zvedeti, kako de se kaj počutijo, ino kako de se še kaj v' Gradci godi.

XXXIII.

Mukič Muršcu.

(3. I. 1849.)

Nemškutarji pri Sv. Ilju. — Šola.

Častitlivi ino visokovučeni Gospod!

Dragi prijatelj!

Tvoja zavúpnost do mene, z kateroj si me počastil, me čez vse obveselila je, iz serca rad Tvojo voljo spolnim. Bog daj srečo, pa tudi razsvéti naše nevúmne ošábne nemškútarje, ki slovenskiga duha nimajo ino lepo gladko slovenšino čertijo. Ko sim voljo našiga miliga popréjšniga Cesarja oznanil, da naj se slovenski otroki v šólah v maternim jezíki vučíjo, ino jim od lepote, kero sam Mecefonti spozna, slovenskiga jezíka govoril, so skoro vsi v en rog trobili, da ne bodo svojih otrók v šólo pošiljali, če bi se več slovensko kak nemško vučili. Bog njim daj razumnost opustíti svojo nemškúтариjo, kaj se mende počasi vender zgodilo bo. Slovenijo ljubljansko kaj je na svitlo prišla imam, tudi kmetijške ino rokodelske novice, cerkveni časopis, Védež ali časopis za šólno mladost; pa kaj? de starejši ljudje, ki v šóli se nobene slovenske čerkice vučili niso, slovensko brati neznajo, še menj razumejo, nemško pa še slabéši govorijo, tedaj niso slovinci ne nemci. Hotívci! Moji vučenci znajo vsi slovensko brati. Zláti prijatelj! ne dvomi, tudi jes sim iskreni prijatelj slovincov, madjaršina, deslih jo znam, se mi studi, ino želim v vašo častito družbo stopiti. 4ⁱ

den t. M. sim Te namenil obiskati, pa nadležna néduha mi bráni, záto te ponižno prosim, le ene prijáznosti mi ne odreči. Prosil namreč sim za faro sv. Martina pri Vurbergi, ino za me je silno vážno vediti prošnjávce za imenuvavo faro, bodi tedaj telko dober, dojdóče prošnjávce ko naj hitrej zvediti, ino jih brez odloga, če bi mogóče bilo še te Svetke mi kratko na znanje dati, de, če bi vtegnili kateri od mene vážnéši biti, tedaj tu svojiga naména ne doségnil, še ob pravim časi od svoje prošnje odstopiti, ino za Sv. Volfganga pri Viši ino Ternovci, ali pa za sv. Ano prositi zamorem. Ali pa je morde že sklep storjen? Na Tvoje poznano blágo serce se popolnoma zanesem, ino pričakujem od Tebe neodlagama odgovor, ker bi mi nači prepozno ino zamujeno hodilo. 11^{tiga} grudna bivši pri višjem rudéčo nogavíčneti me pital: ali bi tudi jes deléžnik zasramvavniga písma bil, ktero je nekdo is Ptuj na sv. stol /nevredno tak imenuvan:/ poslal? Gotovo je slovenski duhovnik pisal mi je rekel dalje, vender ne v Ptuji. Nedolžnost mojo je lahko na mojem ne prestrašenim obrazi vidil. Njegovo natolcovanje pa zadosti pričuje od krivice meni storjene. Od tega naskorem Tebe obiskaje drugo pot več. Kajkoli bodeš mi pisati blagovoljil ponesem z seboj v zemlo, ino žívi duši ne razodenem čerkice. Mojo ponižno serčno prošnjo drugóč ponovim ino Ti želim vso mogočno dobro.

Tvoj nevreden prijátel

Štipko Mukič.

Pri sv. Ilgi v slovenjih goricah

$\frac{3}{1}$ ($\frac{3}{2}$? 49)

XXXIV.

Miklošič Muršcu.

(1848—1859.¹⁾)

1.

(9. I. 1849.)

Označba zastopnikov štajerskih Slovencev v državnem zboru. — Pokret na polju slovenskega šolstva.

Lieber Freund!

Daß ich Ihnen auf Ihr verehrtes Schreiben vom 5 December 1848 erst jetzt antworte, werden Sie gütigst damit entschuldigen, daß gerade damals die Parteien im Reichstage sich anders constituiren zu wollen schienen, indem mehrere unserer

¹⁾ Gl. opombo na koncu Miklošičevih pisem.

Feinde in unsere Reihen traten. Ich mußte das Ende dieses Klaerungsproceßes abwarten, um Ihnen antworten zu können. Da der Marburger Wahldistrict in diesem Momente im Reichstag nicht vertreten ist, über die politischen Grundsätze des Dominkuš und Kranjc kein Zweifel obwalten dürfte, da ich ferner über meine politischen Grundsätze mir kein Zeugniß aufstellen kann, so handelt es sich um folgende Deputirte der Slovenen in Steiermark: Sturm, Supanc und Smreker. Sturm ist nicht nur unser Gegner in politischen Fragen, er ist der Feind, der erkläerte Feind unseres Volkes. Supanc ist wie alle Bauern, dum und ftarsinnig, und ungeachtet der letzteren Eigenschaft bald von diesen, bald von jenen gegaengelt, am leichtesten von jenen, die ihm Aufhebung aller Lasten versprechen. Smreker ist in jüngster Zeit aus dem Lager der Linken entwichen (?) und sitzt nun im Centrum: er ist daher in politischen Fragen eben nicht unserer Gegner, wird es aber höchst wahrscheinlich in nationalen Fragen werden. Übrigens ist er bekanntlich ein höchst unzuverläßiger politischer Freund. Für den gegenwaertigen Reichstag wird sich wohl kaum eine Aenderung erzielen lassen, da es bekanntlich kein Mittel gibt, einen Deputirten seines Sitzes im Reichstage zu berauben. Schade, indeffen was ist zu thun! —

Wie denken Sie über unser Schulwesen? Ich bin eben jetzt mit einer diesen Gegenstand betreffenden Ausarbeitung für das Ministerium beschaeftigt: ich glaube, ich könnte bei dem gegenwaertigen Ministerio in dieser Hinsicht etwas durchsetzen, und möchte das Eisen schmieden, so lange es warm ist. Darin aber möchte ich mich durch Sie, lieber Freund, und, wo möglich, durch die ganze slovenische Gesellschaft unterstützt sehen. Ich halte diesen Gegenstand für den allerwichtigsten für die Basis alles weiterhin zu Erstrebenden. Wollen Sie nicht einzelne Glieder der slov. Gesellschaft oder vielleicht auch die ganze Gesellschaft auffordern, diesen Gegenstand in Berathung zu ziehen? Es muß [mußte] jedoch unverzüglich geschehen. Sie wissen, wie kurze Zeit das Eisen warm bleibt. Schreiben Sie mir darüber sobald als möglich.

Allen slovenischen Patrioten meinen Freundesgruß. Leben Sie recht wohl und verzeihen Sie die Saumseligkeit

Ihrem

treuen Freunde

Kremsier den 9 Jänner 1849.¹⁾

Dr. Miklošič.

¹⁾ Zadnji del pisma v Glaserjevi Zgod. slov. slovstva III. 163.

2.

(14. XI. 1849.)¹⁾

Minister Thun. — Državni zakonik. — Miklošičev staroslovenski slovar. — Čitanka za gimnazije.

Dragi prijatelj!

Ja sem Vaše milo pismo dobil in Vam lepo zahvaljujem za Vaše zaupanje do mene: jaz bi jako rad za voljo znane reči s Tunom govoril ali Vi ne vete, koliko je težko k njemu priti, koliko ur vsakokrat čakati treba in kako malo praznih ur jaz imam. Razvun tega, če bi tudi Tun meni obljubil, da se reč po naši volji odločila bode, Tun in ministerstvo ne bota mogla tega izgovoriti, če mu prilike do tega ne damo. Za to Vas jako lepo prosim, če Vam je mogoče, svojo misel v prošnji do ministerstva pismeno izjasniti in prošnjo meni poslati. Jaz bi te leže jemu pisal, če ne bi mogel ž njim govoriti. Pišite mi skoro, če namenite tako storiti. Kar se državniga zakonika tiče, jaz sem od prviga dne tega mesca prost od njega: jaz ne sem časa imel vsem svojim dolžnostem zadostiti, in sem ti posel gospodu Cigaletu predal. Jaz mislim v drugih rečeh narodu in znanostem koristen biti.

Jaz sem pred nekterimi tjedni dovršil rečnik staroslovenskiga jezika in Vam pošiljam srbski pisano oznanilo; ne bi li Vi tako dobri bili, pa bi to oznanilo podali katerimu častivcu slovenšine? Kvasu, gospodi v semenišu in drugim ljudem, kateri po Vaši misli bi morebiti knigo kupili. — Jaz namenim spisati knigo za branje za slovenske gimnazije: ja sem to delo počel, ali samimu mi ne bode mogoče ga dokončati tako hitro. Jaz vas za to zlo lepo prosim, ne bi li Vi meni sami pomagali in druge dobre Slovence nagovorili, da se z meno združijo? Izgled naj bode nemška kniga za [znamje] branje (Lesebuch) ki je pred nekterimi mesci v Beču izišla. Pa ne treba, da vse bode izvorno, meni bi tudi dobri prevodi dobrih izvorov po volji bili, kakor se jih nekaj celo v nemški knigi bere. Prej ko ta kniga ne izide, ministerstvo ne hoče postaviti učnikov slovenšine v naših gimnazijah.

Pišite skoro

Svojimu

Beč 14 novembra 1849.²⁾

prijatelju
Miklošiču.

¹⁾ Tega in sledečega pisma ni pisal Miklošič lastnoročno; pisava je pač Ertlnova. Le besedo „znamje“ je Miklošič lastnoročno prečrtal in čez napisal „branje“, tudi podpis je njegov in naslov pisma.

²⁾ Zadnji del tega pisma v. Glaserjevi Zgod. slov. slovstva III. 163—164.

3.

(Januarja 1850.)¹⁾

Staroslovenski slovar. — Slovensko-nemški slovar. — Knjige za ogrske Slovence. — Staroslovenska slovnica.

Dragi prijatelj!

Mislim da ste že dobili istiske mojega rečnika: če ste pri raspošiljanju kaj troška imeli, prosim, pišite mi da Vam nazaj dam. Ne zamerite mi, da sem Vam vse za štajersko namenjene istiske poslal.

Ja sem sklenil izdati slovensko-nemški rečnik: kar sem skoz dolge leta nabral, zdaj s pomočjo svojih dobrih prijateljev v Beču dopolnjevam. Ali če učeni ljudje v slovenskih deželah meni ne pomorejo, delo ne bo moglo doseči tiste popolnosti, katero toliko želim. Zato Vas lepo in lepo prosim, naj se Vam rači meni poslati če kako zbirko slovenskih besed pripravljeno imate: Ertel, kateri mi je od velike pomoči v mojem delu, mi je rekel, da tako zbirko imate. Ja sem dobil dve zbirki: Kopitarjevo, Rudeševno in celo kratko Ravnikarjevo. Poznate li Vi koga, ki bi tako zbirko imel, ali ki bi mogel in hotel meni pomagati? Jaz rad platim, če kdo kaj za me včini. Morebiti bi v semenišču se kdo najšel, gospod Klajžer sami vendar.²⁾

V Gradcu izhajajo knige za naše slovenske brate na Ogerskem: prosim Vas pošljite mi, če kaj takih knjig najdete. Naj raji bi imel Kuzmičevo Evangelje. Če drugiga ni, kupite kako molitveno knjižico: ceno Vam taki pošljem.

Za neštere dni bode dovršena moja staro-slovenska gramatika: jaz Vam jo taki pošljem.

Z bogom. Pišite skoro

Svojemu

Beč —/1 1850.

prijatelju
Miklošiču.

¹⁾ Pisava pač Ertlnoval; „Ravnikarjevo“ je z drugo potezo izpremenjeno v „Ravnikarjevo“.

²⁾ Do tod je pismo natisnil Glaser, Zgod. slov. slovstva, III. 163*.

4.

(Poštni žig: Wien, [številka nečitna] April. — Gratz, 7. April.
Vsebina pisma ustanavlja leto: 1850, podpis „petek“ pa datum: 5. aprila; torej:

(5. IV. 1850.)¹⁾

Miklošičev staroslovenski slovar. — Miklošičeva slovnica.
Janežičev nemško-slovenski slovar. — Bučar. — Berilo.

Dragi prijatelj!

Dolgo vam že ne fem pisal — ne zamerite mi, saj sami veste, koliko poslov na mojih plečih leži.

Mislim, da ste dobili peneze, ki sem jih Vam po g. Kristanu poslal — lepa hvala Vam za dobroto, ki ste mi jo fkazali pri razpošiljanju mojega rečnika.

Od tiste dobe sem še drugi, ali bolje prvi del staroslovenske gramatike izdal. Meni bi jako po volji bilo, če bi nekoliko istiskov v Gradci mogel prodati. Oba dela — Formenlehre in Lautlehre — koštata 1 f srebra.

¹⁾ Dokaz za letnico: 1850.

1). Miklošičev „Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti“ kaže sicer letnico: 1850, a je bil dotiskan že pred koncem l. 1849.

V pozivu na predbrojbo z dne 5. oktobra 1849 (objavljenem v „Sloveniji“ z dne 16. nov.) pravi Miklošič sam: „Knjiga je že gotova, ali se ne bo razdajala do 15. Decembra 1849, i dotod prosim, da mi se imena prenumerantov z dnarji vred pošljejo, da bi se i ona mogla natisnuti“, a „Slovenija“ sama je dne 30. oktobra 1849 poročala: „Te dni je gospod Dohtar Miklošič na svitlo dal svoj besednjak staroslovenski.“

Gl. spodaj prvo pismo Ertlno!

2). V pismu je omenjen le nemško-slovenski del Janežičevega slovarja, ne pa tudi slovensko-nemški del. Tudi to kaže na april l. 1850. „Slovenija“ je dne 19. marca 1850 poročala: „Te dni smo dobili „Janežičev nemško-slovenski slovar“, ki je ravno na svitlo prišel . . . Slovensko-nemški del bo tudi kmalo na svitlo prišel“ (prim. (14.) Dokladni list Novic z dne 3. aprila), vendar je prva polovica slovensko-nemškega dela bila dokončana in se je dobivala po vseh bukvarnah šele sredi aprila 1851 (Novice z dne 16. aprila 1851).

3). „Natis slovenskiga berila za 1. gimnaz. je dognan“, so poročale Novice dne 4. dec. 1850; pohvalo ministra Thuna ljubljanskim snovateljem beril za nižjo gimnazijo so objavile Novice dne 17. aprila 1850, češ, da je došla „te dni“, torej pač baš tiste dni, ko je Miklošič pisal pismo.

„Novooblikarski vihar“ je razsajal v „Sloveniji“ in v „Novicah“ v začetku l. 1850.

4). Miklošičevo delo „Formenlehre der altslovenischen Sprache“ in „Lautlehre der altslov. Sprache“ je oboje izišlo l. 1850. V članku, ki ga je dr. D. objavil v „Sloveniji“ z dne 22. in 26. febr. 1850, „Dr. France Miklošič in staroslovansko jezikoslovje“, čitamo nazadnje: „Ravno zdaj smo od (Miklošiča) slovnico staroslovenskega jezika prejeli in v nekterih tednih dobimo staroslovensko berilo in glasovje (Lautlehre) tega narečja . . .“. Staroslovensko oblikoslovje („slovnica“) je izišlo torej kaka dva meseca prej nego glasoslovje („prvi del staroslovenske gramatike“).

Vašo zbirko besedi sem dobil — in sem Vam za njo jako hvaležen. Pošljite mi vse kar imate in nagovorite tudi druge, kateri bi vtegnoli kaj imeti, ker le tako bode moja knjiga, kakoršne nam za našo vbogo literaturico treba. Prosim, lepo prosim. Nemško-Slovenski del Janežičevega rečnika se mi ne more dopasti — taka zmes dveh jezikov nam ne famo nič ne hasni, ampak tudi škodi. Mislite na Francoze, kateri pravijo: le dictionnaire de la langue c'est le premier livre de chaque nation.

Kar se tiče Bučarja, je to velki križ za me. On si je sam jako škodil, jegovo prošnjo pismo do ministerstva je, pre, tako bedasto narejeno, da so se vsi, ki so ga brali, smejali. Meni ga je jako žal — ali kaj si čem!

Se eno, pa to važno reč imam do vas. Mi si toliko prizadevamo, svoj jezik v škole spraviti — ali mi ministerstvu knjig ne damo, brez katerih to ni mogoče. Jaz sem že Vam davno pisal, da sem sam za slovensko berilo začel zbirati. Ali slišavši, da v Ljublani nekoliko možev se je tega dela lotilo, ja sem svojo zbirko na stran djal. Zdaj pa pá slišim, da gospodje kateri so to delo začeli, se ne morejo pogoditi kar se gramatikalnih form tiče, tako, da se bojim, da bi gospodje na mesto fletno oblečenega fanta nam ne bi dali staro s krpami obloženo babo. Za to sem zdaj drugi krat na to reč začel misliti in vas in vse dobre Slovence lepo prosim, da bi meni v tem poslu pomagati hteli.

Pišite skoro

Vašemu

Beč v petek

Prijatelju

Miklošiču.¹⁾

5.

(6. XII. 1859.)

„*Bildung der Nomina*“. — Miklošič v domovini.

Dragi prijatelj!

Davno, davno, le malo lēt po potopu obečal sem vam, moj stari prijatelj, mojo knjižico: „*Bildung der Nomina*“. Vem, da bote mislili, da sem svoj obet pozabil: aus den Augen, aus dem Sinn; ali ni taka, famo nifem mogel prej vam obečane knjižice dobiti: zdaj ko jo imam, bote jo tudi vi imeli. Poflal jo bom po knjižarju: dobili bote po ti ifti priliki nekaj knjig za Koširja.

¹⁾ Podpis ni razločen; od zadnjega zloga je razločno le še „si“, zadnji znak ni prepoznaten. — Zadnji del tega pisma v Glaserjevi Zgod. slov. slovstva III, 164*.

Komad lista je tu odtrgan; ohranjeno je sledeče: Sami . . .
Gde fte letos . . . ali kakor mi „tam do . . . (sigurno:
doli v) Lotmerku gučimo“ v Cmreki.¹⁾ Jas sem samo sedem-
najft dni v štajerskih, koroških in kranjskih bregeh romal —
po zgubljenem zdravju!

Najse Vam tako dobro godi, kakor jaz vam voščim —
te bote zadovoljni.

Z Bogom!

Vaš

$\frac{6}{12}$ 59²⁾

ftari prijatelj
Miklošič.

XXXV.

Mikuš Muršcu.

✓ (23. I. 1849.)

Kresijski komisar v Celju. — Gurnik.

Prečastiti gospod prijatelj!

Kak dolgo bomo še zladki jarm Nemcov nosili? Zupet
nam pošlejo perviga kresijskiga komisarja, kateri ima skazalo,
de govori slovenski jezik, kateri pa vonder ne zna „pa“ reči.
Listneder iz Marbursa bi imel nek priti, kteriga pregovor je: Die
Windijchen haben alle Raßen gefreßen. Takih dedov ima Cele
dovolj že. Pervi komisar bo morebit tudi nekdej ogleda šol
postal, ino mi bi terpeli nemškiga ogleda čes slovenske šole!? —
Slovenia surge! — Gurnik je lepi sostavek iz Slovenie lista 6.
pod napisam Lublana — na Weld'na v Dunaj tudi v nemškim
jeziku poslal, in ga prosil, naj zveste Slovence izdajavcam
(Nemcam) primerijo, ino jim dajo, kar izdajavci že imajo od
nekdej. Jes ino vsi moji tovarši Te lepo pozdravimo in polu-
bimo. Spomni se še kaj na Čelane ino posebno na

Tvojga

odkritoserčniga prijatla

V Celi 23. prosenca 849

Franca Mikuša
Kaplana

¹⁾ Iz zveze se vidi, da je to mesto tako nekako izpopolniti: Gde
ste letos na počitnicah bili? Menda v Murecku ali kakor mi „tam doli v
Lotmerku gučimo“ v Cmreki.

²⁾ Ko je Miklošič l. 1889. postal tajni svetnik, mu je čestital tudi
Muršec in prejel od njega odgovor: Srčna hvala Vam, mojemu najstaršemu
prijatelju za tako lepo čestitanje.“ (V Murščevem rokopisnem životopisu, ki
ga je sestavila njegova nečakinja Gerta Gomilšakova).

XXXVI.

Einspieler Muršcu.

(1849—1851)

✓ 1.

(19. II. 1849.)

Delitev Koroške v slovenski in nemški del. — Štajerska. Bojazljivost v Celovcu. — Matija (Cigale). Hladnik.

Ljubeznivi prijatelj
Slavni domorodec!

Ne zameri mi, da Ti na prva dva listica nisim odgovora poslal. Čakal sim zmiram na gosp. Gurnika, pa ga ni blo, in mislim, da ga tud ne bo; povej toraj, kaj se ma s tistim listam zgoditi?

Sedaj pa važno reč na Tvojo važno naročbo. Z' žalostnim sercam smo tiste verstice v Sloveniji brali, da naša mila Slovenija se ne bo vstrojila; in Tvoj dober svét, da bi imeli spodobno pismo na naše poslance odposlati, je moje rodoljublo serce prav ganil; hvala in slava Tebi, in vsim pravim Slovencam; alj ja Ti očitno povem, tisto pro memoria se mi ne upamo napravati. Že na zostavek v' Sloveniji, kterega smo tudi po posebnim natisu med Slovence razposlali, namreč: „da se Koroška naj na 2 kroga, slovenskega in nemškega razdeli“, je po Celovcu in Koroškej tak hrup in krič postal, da so vsi uradniki odstopili od slov. družtva, in mislil sim, da me bojo odpodili kakor ljub: Matijeta. Kaj bi še le počeli po tem? Našo družtvo toraj v nevarnost razida pripravimo, — brez da gotovo in resnično vemo, da bode Sloveniji pomagano.

Potle, kakor donašne slav. Centralbl... povedo, ima Koroška pri Kranju ostati; naj le nesramni in nesiti Nemci beráčijo, da se tega vbranijo; mi Slovenci stojimo na strani državnega zbora, in bomo brez dvombe premagali. — Alj za vas je drugači; vi bote mende pri Nemcah ostali: alj jes terdno zavupam, da bojo vaši slovenski poslanci v' državnim zboru to reč sprožili, in podperti od drugih za etnografično razdeljenje Austrije se borečih poslancov pobedo obderžali. Bog daj srečo! Slovenija je nam potrebna; namesto koroških Nemcov hočemo Vas v bratski zaves!

Vi se prav možko in junaško pekate s nemškimi novicami v Gradcu, in vse terdi, da imate vi prav! Ja tista neslana sanjarija od tiste Tevtonije je prav neumna roba, alj vender skrite želje pokazuje, da bi imeli Nemci tud za naprej gospodi, in Slavjani hlapci ostati: pa to je po Matijetovim: „Smuk črez verh!“ —

Tudi mi mislimo naše Celov: novine poprijeti, alj le zavolj reakcije, zavolj ostudnega černenja državnega zbora. Nesil sim k vredniku neki zostavek, da tudi naj se Korošci povabijo k napravljenju tako zvane „Vertrauensadrefje“ — alj ni hotel jo primiti; pri nas račja stranka strašno gospoduje, in na slov: družtvo sterma gleda tako, da vsi bojeci odpadejo: Kukavice!

Ljubljansko središno družtvo tudi nam ne pošlje odgovora; kaj je le v Ljublani? mislim tudi tam raki žvižgajo ministrjalne pesmi: „nazaj, nazaj“; pa zavupam, da bodejo v' kratkem umoknili.

Naš predsednik Dr. Hladnik bo nas zapustil; škoda celimu družtvu! le samo to nas tolaži, da bode tudi kot vrednik Ljublj: nemških novin za Slovenijo se trudil in scer s' večim posledkom; alj kaj bo s nami? ni jedniga prav izkreniga Slovenca, in če ja predsedništvo dobim, tak še ti uradniki, ki jih imamo, odbežijo; bomo vidili kaj bo, škoda, da ni Matijeta; to bi bil mož!

Z' Bogam!

Tvoj prijatelj
Svečan

Celovec $\frac{1}{2}$ 49.

2.

(11. II. 1851.)

Murščevo „Bogočastje“. — *Gofine.* — *„Südslavarca“.* — *Zakoniki.*

Preljubi moj prijatelj!

Tvoj listič je me prav razveselil, ker že od šolskih praznikov sem na kaki odgovor čakam. Ko si še u Murecku bil, sem ti pisal, da bi bilo za naše knjižoterstvo, za naše slovstvo, za našo sveto in pravično reč, in tudi za te mnogo koristnejše, ako bi ti bil svojo lépo spisano in za Slovence živo potrebno knjigo u navadni pot knjižoterstva spravil. Ojstro in preobširno sem ti bil pisal, morebiti, da sem te razžalil, — alj bratec moj! verjemi mi, le iskrena ljubezen do tebe in do naše stvari me je gnala. M. Majar, Navratil, Cafov, Razlag, vse naše zvezdice so hvala Bogu! te spasonosni pot nastopile; bodejo več robe izprodajali, in slovenščini bolj koristili. Za to te lépo prosim, ako misliš sopet kej natiskati dati /:da bi se le skoraj zgodilo!:/, ceno svojega delca tako napravi, da bodeš u stanu, navadne 25 odstotke dovoliti. Saj morebiti tudi že sam občutiš, kako polževo in žalostno je naše knjigoterstvo. Knjigovesci se s razpošilanjem knjig ne pečajo, in za 10% tudi nemorejo, ako nočejo škode terpeti; knjižice, ljudem tako koristne, pa u kotu ležijo in plesnovajo, dokler se kaka dušica za nektero ne oglasi. Za tega del tudi nobenega knjigovesca nisem naprosil, temoč

tvoje „Bogočastje“ Leonu pustil, ki je tudi knjigokupec, in kamor tudi več ljudi pride knjige kupovat. Baral sem ga, koliko je kaj bogočastja razprodal; on mi je odgovoril, da tega še sedaj povedati na tanjko ne more, pa je pristavil, to pa že vem, da velike sile ne bode, ker za 10% nisem u stanu knjige razpošiljati in priporočevati. Bodem ti pisal še te mesec. —

Ti misliš, da jas kej na tihem spisujem; povem, da sem že vse pripravil in nakupil, slavnega Gofine posloveniti, pa — kakor čutiš! je Südslavarca spet oživila, in to podpirati se ne da odložiti: periculum in mora. Na Koroškem je Praus skoraj vse naročnike zgubil: pa se že sopet za Südslavarco piplejo, bode, bode! Le tudi vi iz Gradca pridno dopisujte, s Kranjci tako ni nič početi, oni bi nam radi vse pokazili, da bi le mogli. Podajajte Cermanu, našega Rudmaža pa le tudi hvalite, on gotovo zasluži: bodeš že čital u „Bčeli“. — Viribus unitis mora biti naše geslo; kar mi sprožimo, to tudi vi trobite, in tako vice versa. Sedaj se vam na Štajerskem naj hujše godi; pa vendar ste vi u resnici naj boljše na njem, ker imate nar o d že izbujen in že na nogah; to pričajo pečati. Pri nas pa tega še ni čutiti; pa tudi pri nas se bode slovenski duh oživil in ojačil: že ustaja!

Ti bi rad vedel, kako je s' našim deželnim zakonikom? Janežič ga ureduje, in je dobil za vsako nemško-slovensko polo 3 raj: 30 kr. srebra; ravno tako so se prerajtovali oglasi u novinah. Alj sedaj od novega leta ni mogoče, tako prerajtati, ker se postave iz deržavnega zakonika u deželni ponatiskajo. Zato se je tudi na ministerstvo dalo, da celoletno plačo za prestavljavca odloči. 300 rajn: je veliko premalo: za to bi tudi ti ne [bil] imel prestavljati; naj plačajo po 5—600 rajn. ni preveč. Kako pa kej prestavljaš? Še nisem vidil vašega zakonika; vëm, da ti bolj po slovensko prestavljaš, kot u Ljublani in tudi u — Beču. Jaz se imam za znanega Slovenca, pa vendar moram naravnost obstati, [ne] da tih zakonikov ne zastopim, ako nemški text ne berem. Vse tako terdo, tako zamotano, tako abstraktno, vse tako po nemško, da bodemo, če po volji tih gospodov pojde, dobili nemški stil u slovenskej obleki. Prosim te, da si kak zvezek [-ik] našega zakonika od leta 851 dobiš; beri, to je po slovensko; prosti kmet lahko zastopi. Tistih abstraktnih besed, tistih dolgih [so]stavkov ni; tudi tehniških besed se ogibamo, — jih bodemo najprej u šole, in potem še le u postave dobili. Bojim se, da bi prestavljenje deržav: zakonika našim sovražnikom priložnost ne dalo, nam vse podreti in nam škodovati.

Zdravstvuj!

S Bogom!

3.

(13. III. 1851.)

„Bogočastje“. — Slovenski prevodi zakonikov. — Matija Majar. — Einspieler prosi v Beljak.

Predragi moj prijatelj!
Ljubi slovenski brat!

Dolgo sem Te nal čakati na svoj odpis, in vendar Ti še tako pregodno pišem, da Ti nisem u stanu vse pisati, kar bi Ti rad od meni zvedil.

Zraven leži rajtenga od Leona; se bodeš prestrašil, videjoč, da je Leon le tako malo Tvojega bogočastja predal. Imaš pri Leonu dobiti 8 rajn: 11 kr: povej, kaj ima Leon š njimi storiti. Žalostno je, ljubi brat! tako slabo kupčovanje, pa bode že boljši. Bodemo u Bčeli pri pravej priložnosti „Bogočastje“ priporočevali za šolska darila posebno na koncu leta, — bodemo Rudmaža prosili, da bogočastje na svojem potovanju dehantam in fajmoštram priporoči; alj bi Tvoje Bogočastje ne bilo prav za slovenske latinske šole? potegni se za to. —

Zastran plačila g. Janežica za prestavljenje zakonika Ti dones še ne morem kaj gotovega pisati; to je res in gotovo, da je poglavar ministerstva [pr] nasvetoval, Janežicu 450 fl za leto plačevati. Res ni preveč; dela je strašno, u Ljublani ima 600 rajn; za 300 rajn: ne prestavlaj, za božjo voljo bodeš sebe in drugim vse pokazil.

9. marca je bil za nas u Celovcu vesel den: je bil naš Matija Majar pri nas; on Tebe in druge vlastence u Gradcu prav serčno pozdravi. Postavili so ga za provizorja u fari Klančah na nemškej strani, 3 ure od Celovca, sedaj bode večkrat u Celovec prišel, — alj sedaj sem pa jaz iz Celovca kompetiral; prosil sem, da bi me za kateheta in vodja nemških šol u Belaku /:Villach:/ postaviti blagovolili. Kompetentov je nas 9, med njimi jeden fajmošter, ki že več kot 20 let pastiruje, in jeden dohtar bogoslovja, ki je 4 [5] leta pred meno; ne vēm, kaj bode; rad bi imel tisto mesto, pa Nemci in nemški korarji bodo mene gotovo črnili in podkopovali; upam na škofa in — Rudmaša; pa upanje je slabo. Lepa priložnost, Rudmaža prav poznati, — alj je res to, kakor se kaže. W nekterih dneih bode prišlo na den. —

Kej drugega ne vem pisati, kakor to, da Te lepo prosim, za Bčelo kej poslati! Zdravstvuj! s Bogom!

Celovec 1³ 51

And Einspieler

Kakor hitro zastran plačila kej zvem, bodem pisal po Tvojej volji.

XXXVII.

Fran Muršec dr. Josipu Muršču.

(27. II. 1849.)

Frana Muršca prevedeni spis za mladino. — Volitve v Frankfurt.

Visokovredni gospod!

Predragi moj prijatel!

Njihov list od 25. t. m. mi je neizrečeno veliko veselje in radost vzrokuval. Hvala Bogu, da je moje slabo izdelanje v Njihove roke priti pustil! zdaj sem vesel in se v Gospodu serčno radujem, ker sem zagotovljen, da bodo taisto vseh pregrešk, katerih je velika množica, očistili in tako vravnali, da bo taisto dušni korist naši ljubi mladosti, ktera mi je močno na sercu ležocha, v pridočim prinašalo! Našli bodo sosebnosti, in mnogo pogrešk gledaje na slovnico, našli bodo tudi pomankljivosti ne majhne v zlaganju besed in v pravopisu, pa ravno zato Njih prav serčno prosim, naj se ali potrudijo, da bo vse lepo vredjeno, in ako toliko sosebniga v mojem slabem izdelanju bodo zapazili, naj, prosim ponižno, ne pozabijo, da sem 6. let med našimi horvaškimi brati živel, in ravno to je zrok, da sem se morde preveč taistim pisaje nabližal zapustivši voditbo naših krajnskih bratov.

Rad bi bil tako pisal, da bi v korist bilo naši, krajnski in koroški mladosti, pa oh! pred Njimi in vsem svetom bi hotel odkritoserčno spoznati, da sem se dalje od dosegnenja mojega v duhu narisana konca odvernil, ko sem misliti zamogel; pa hvala čudnovitimu vižanju božjimu! to me zdaj ne plaši, ker so me odpertoserčno zagotovili, da se bodo Oni — iskreni slovinc, — moj nar dragši prijatel dostojali za me močno napenjati, da bo kniga, ktero sem poslovenil, meni v veselje in radost, ljubi mladosti pa v dušno korist in srečo po Njihovem pripomaganju na svitlo dana! Naj ali poprimejo neprilichen posel in naj, Njih serčno prosim, natis in rokopis popravljajo, dokler bo se cela kniga na svitlo dala, in naj znajo, da bo Njim vse dni mojega življenja mojo razveseljeno serce hvalo vedlo in dalo!

Kaj se dotiče volitve v Frankobrod, bom si perzadeval po volji „Slovenije“ po moji moči z ljudmi in gospodmi, s kterimi bom kaj opraviti imel, se vročo pogovarjati, da se kaj taciga ne zgodi, kaj bi nam škodovati zamoglo.

Serčno Njih pozdravljam, še enkrat za vso Njihovo pripomaganje ponižno prosim in sebe v pridčo v Njihovo ljubezen, in prijateljstvo priporočaje ostanem

Njihov

V Borli $\frac{2}{2}$ 49.

hvale dolžen
in zvesti prijatelj
Fr. Muršec.

XXXVIII.

Cigale Muršču.

(1849—1850.)

✓ 1.

(23. VII. 1849.)

Narodnost v Ljubljani. — Dr. Ulepič, dr. Miklošič.

Častiti gospod!

Na Vaše pismo družiga odgovoriti ne vem, kakor de z Ljubljančani ni nič. Od tukej ni mogoče deputacije skupej spraviti, razun nekterih rodoljubov, kateri veljave nimajo. Večina je oterpnjena, pohlevna, t. j. od birokracije in duhovšine (nota bene krajske duhovšine, ktera se bistveno od drugih loči) s takim duham navdana, ki jih za hlev pripravne stori. Ako bi Ljubljančani ministrovali, bi sedanji naši gg. ministri, ki z narodovo voljo tako vganjajo, na narskrajniši levici sedeli. To je zadosti rečeno, pa vendar res; ali se bodo že kesali, kader bo prepozno. Od Krajncov [se] ni torej v ti reči prav nič pričakovati; edini Dr. Ulepič, ki je zunej pri ministrih, bi lahko kaj pomagal; ali njegov Bog je le trebuh, on še zapopadka nima ne le od domovine in narodnosti, temuč tudi ne od Waterlanda. Kar pa od g. Miklošiča pišete, je res, de bi lahko kaj pomagal, ali tudi on nema prave ljubezni do domovine, je prečastilakomen in boječ. G. Ambrož je meni povedal, de Miklošič tistih toliko podpisov na slovensko prošnjo še ustavnimu odboru (Verfassungsausschuß) v Kromerizu naprej položil ni, kar bi bil vender kot domorodec storiti mogel in moral. Dobro bi bilo, de mu v ti reči pišete. Kar je v 53. listu Slovenije v nagovoru: Slovenci! pisano, je od mene in sicer na pismo g. Živca iz Dunaja, ki je leto od ministerskih svetavcov iz Goriškiga in Istrijskiga (Gorjup in Vlah) zvedel. Neke dni pozneje je pisal tudi Dr. Dolenc v enakim smislu, ter je tudi povedal od Apelacije v Celovcu, kako de bo razdeljena. — Pri zgori popisanih lastnostih Ljubljančanov zlasti pa tiskarske porote (Jury) si morete misliti, kakšno de je zdaj življenje vrednika. Pozdravite g. predsednika, in druge družbenike in ostanite z Bogom

v Ljublj. $\frac{2}{7}$ 49

Cigale

2.¹⁾

Državni zakonik. — Komisija za juridično terminologijo. Rak prezident v Celju. — Chorinski. Šlojsnik.

V Beču $\frac{29}{12}$ 49

Spoštovani gospod!

Morebiti, de ste že slišali, de je ministerstvo meni izročilo prestavljanje postav za slovenski državni zakonik, in sicer že od II. dela naprej jez delam, če prav nisim stanovitne službe dobil, ampak le proviſorijſch. To delo je važno, ali tudi težavno, nikoli se nisim za posebnega slovenskega pisavca imel, za torej bi Vas lepo prosil, ako zakonik dobivate, kar ne dvomim, de bi mi svoje opombe in tudi nasvete poprav od časa do časa poročiti blagovolite; prav hvaležen Vam bom, in sveta Vašega ne bom zanemaril. Kar me posebno k ti prošnji sili, je to, de mi je med vsemi predstavami vkazov za odvezo zemljiſh, ktere sim iz provincij dobil, Vaš prevod narbolj dopadel. Upam, de mi ne boste v tem odrekli.

Komisija za terminologijo se je, kakor ste brali, razšla; ali delo ni dokončano, saj za natis še ni pripravljeno, in mi bi imeli po mislih darovitega ministerstva za-stonj zdaj delati, in prepisavati i. t. d.

Ko bi kakšne diete dobivali, bi jez hotel Bŕſtenabzŕige na dobrem papirju slovenskim imenitnejim pisavcom v pregled pošiljati; tako pa bo težko kaj. —

De ne boste preveč veseli, de je Rak, ki sicer slovensko in ilirsko dobro zna, v Celji president postal, Vam pišem, de je on tisti gospod, od ktereja je ne davno Slovenija povedala, de naš jezik novokrajnſhino imenuje in od ſogenannte Gleichberechtigung govori. Tode on obrača plajſh po vetru in se okoljnostim primerja. Od našega Chorinskiga zvem, de le besedice slavjanskega ne zna, de je pa skoz in skoz pošten in liberalen moſh, kakorſnega Krajnci potrebujejo, in de, če prav se je nad to volitvijo sam zavzel, je vender sklenil poklicu se vdati in tudi slovenſhine se poprijeti. Šlojsnik zna dobro slovensko, star naročnik Novic, in je sam na naš „Redaktionsbureau“ opombe poslal, zastran slabo poslovenjenega občinskega reda. Sicer pa pozdravite znance in izvolite odpisati. Z Bogom.

Cel

Vaſh

Cigale

Adresse: abzugeben im Redaktionsbureau des Reichsgeſchſattes.

¹⁾ Prvi del tega pisma je natisnil že Glaser, Zgod. slov. slovstva III. 89*.

3.

(Leta 1850 in sicer nekako 7. febr.)¹⁾

Državni — deželni zakonik. — Majerjeva „Pravila“ itd.

Častiti gospod!

Ker menim, da mora biti v tej reči neka zmota, Vas preden zakonike pošljem, še poprašam in za odgovor prosim, ali res namestnija hoče, da bi se zakoni iz drž. zakonika per extensum v deželni zakonik stavljali; jaz dvomim, saj po postavi to ni. V deželni zakonik gre samo naznanilo zapopada držav. zakonika, in pa deželne (na deželnem zboru storjene) postave in vkazi deželnih oblasti. Samo deželna ustava Štajerske dežele bo vtegnila v Vaš list priti, ali to te Vam poslati ne morem, ker naša Staatsdruckerei toliko dela ima, da se slovenskih reči kar²⁾ ne poprime. Ako Vas bodo silili, ustavo posloveniti, se upirajte in pustite raj na naš bureau pisati, da se ti gospodje zdramijo in da bodo tudi Slovencam postave dohajale. Da lanskih listov 9. in 10. niste vdobili, se mi čudno zdi, letos pa jih tako več ni kakor 4. 10. in 13. in dans ali jutri bode [1] 5. na svitlo prišel. Če pa le vendar jih želite, Vam bom že pošiljal, vendar mislim, da bi to lahko tam opravili pri namestnii, storite eine Einlage in prosite, da bi se poskerbelo, da sem Vam po redu iz Dunaja pošilja. —

Zahvalim za Vaše opombe, nehterih [e] sim se že prejel; prosim še zanaprej. Tudi to Vas prosim, držite se v zakoniku Svoje gramatike, ne pišite tako, kakor zadnji sostavek v Slo-

¹⁾ Cigale se v pismu ozira na Murščev „zadnji sostavek v Sloveniji,“ ki govori med drugim o končnicah -iven, -aven. Ta Murščev članek pa se nahaja v „Sloveniji“ z dne 11. januarja 1850.

Datum nam pomagajo ustanoviti številke državnega zakonika, ki jih imenuje Cigale v pismu: Četrta številka je bila „izdana in razposlana“ 8. jan. 1850, deseta številka 18. januarja 1850, trinajsta dne 29. jan. 1850; — 15. številka je bila izdana in razposlana v edino-nemškem izdanju 7. febr. 1850, a „v pričujočem dvojnem izdanju“ dne 26. apr. 1851. Cigale je pri številki „15“ prečrtal enojko, čita naj se torej „5“; peta številka zakonika pa je bila izdana in razposlana v edinonemškem izdanju 9. jan. 1850, a „v pričujočem dvojnem“ 15. maja 1850.

Na 5. (nemško) številko ni misliti, ker je omenjeni Murščev članek pozneje izšel, na dvojezično pa pač tudi ne, ker je 15. maj predaleč od 11. jan., ko je „Slovenija“ objavila Murščev dopis. Najlaže bi zato bilo misliti na izdanje z dne 7. febr., torej vendar le 15. številko zakonika (a ta je bila nemška!) in bi morali misliti, da se je Cigale v naglici motil.

Muršec je v „Sloveniji“ z dne 12. febr. 1850 priobčil zopet en članek; ker imenuje Cigale Murščev članek z dne 11. jan. „zadnjega,“ je jasno, da je pismo pisal pred 12. febr. 1850. V dobi od 11. jan. do 12. febr. za peto številko zakonika ni mesta, pač pa za 15.

Torej je Cigaletovo pismo pisano nekako 7. febr. 1850.

²⁾ Muršec pripisal: najnč nēti.

venii od Vas /namreč v [listu] tistem dopisu iz Gradca [zastran], kjer med drugim tudi zastran končnice i ven, aven prašate. Ondi je bilo pisano: moraju, in morajo, žene in ženu, in take nedoslednosti, kar gotovo slovensko ni. Majarjove Pravila se morajo častiti [čitati] kakor delo iskrenega, skozi in skozi poštenega rodoljuba, to je res, ali tajiti se ne da, da se mu nekoliko meša; n. p. kje je mogoče pred [poštenim] pametnim človekom po pravilih, ktere on postavi, izgovarjati in braniti gen. plur. ženah, mužah,? kakor tudi že nekdo v Slov. Čbeli slepari. Kam pridemo s to čobodro! — Neki Serb Kurelac, ki, kar prozo zadene, je prvi za Vukom, že piše gen. plur: žen. Vuk sam piše le: žeena, ker se h ne izgovarja. Zakaj naši reveži to jemljejo, kar Serbskemu jeziku največo nečast dela in kar po mojih mislih se ima ravno tisti osodi pripisati, po kateri so vbogi Bulgarci celo svojo deklinacio zgubili. Ljubi prijatelj! Ali ste že kje brali, da bi bilo ljudstvo po konvencii prerajtan jezik prejelo, kakor Majer hoče?

Drugi hočejo, da bi se po serbsko pisalo. Dobro! Ali kateri Slovenec ima čelo in si upa reči: jaz znam srbsko. Po mojih mislih ga ni nobenega; zakaj Stanko Vraz ne zna več slovenskega, je torej več Srb; in od Srbov je tudi znana reč, da jih komaj petorica (še te je težko dobiti) prav po srbsko zna. To so moje misli. Prosim za odgovor. S Bogom

Cigale

XXXIX.

Korošak Muršcu

(31. VII. 1849.)

Gorice pri Framu. — Korošakova slovenščina.

Preljubi, dragi moj Jožek!

Ne zameri mi, ki Ti na Tvojo posledno pismico, kero fem s' ferčnim veseljom prijel, tak dolgo ne odgovorim. Jas bi Ti moga gorice v' Radiseli g. Denika popisati, no glej to je težka reč, vse tak prevdariti, kaj bi vredno bilo, no ki bi fe tvoj snanec nebi preftrašil, no od kapa pobegnil. Jas fem gorico š čednim pametnim možom pregledal, no najšel, ki je za res lepa gorica, le pravega, škerbnega vlašnika bi mogla imeti, ki bi njo v' pravem časi opravlal, obdelal, tak bi bila kaj vredna. Naj prvič ima, kaj je ne pozabiti dva dobra pota, po kerih fe ta vse lahko, ja celo v' kučiji prepela, gorice neležijo previfoko, pa tudi ne prenifoko, polek fo 3 hrami, vfi več ali menje za popravlati, eden kak fe meni vidi celo za novo poftaviti, da niše nič nepopravlja, no v dveh niše ne prebiva, tak more po čafi vse konec vleti, drugi hram za veincerla še vala kak je, no je s ciglom pokrit. Pri 3. hrami, ker je tudi gospočki hram, je v' femli lepa vifoka klet, na kleti ena velka gošpoška hiša, kuhinja, kamra ali hraniulca, fadi hiša za Vejncera, no preša, vse v' frednem uftani, to je ne preveč fapušeno, pa deno ne v' dobrem ftani, kaj še fe da z' malimi potroškami popraviti, toti hram je z' flamoj

pokrit, preša je tudi, kak mi je veincerl povedal za popravlati, hrami fo prasni, nebene pritikline je tam vidit. Gorica meri fdaj, kak je meni rečeno bilo, 14 plugov famega tersa, ino 3—4 plugov je njiv, košenine z' fadnim drevjom. To je resnica, da fdaj gorica več tersja ima, kak je prej imela, pa kelko ravno, to ne morem povedati, lepi kos ali falat se vidi novo zasa-jenega tersa, fe lahko na razno pozna, kaiti je fdaj najlepši no močnejši les. Tudi je gorica na svunešno videnje še ne preveč fapušena, tersja no famega mladega je fadofta; za en oral je famo letos pogrobanega, kak fem vidil, pa to je, kak čujem, da tersovje pri grobanji premalo vživeža dobi, no na tako vižo dolgo obftati no prav roditi nemore, femla je dobra pešnata, fuha, ters rad nosi, či le to svojo dobi, no fe v' pravem časi opravi; dofdaj je tota lepa gorica nikdar ne bila v' pravem časi okopana no opravljena, še fdaj za drugo kop koplejo, no bodo kopali do jeseni. Resen je, da je gorica to no tam fapušena, pa to je tudi resen, ki je to no tam lepi no fam mladi ters, kaj pri tak velki gorici no pri takem vlastniki ne more drugači biti; tota gorica nič bol ne pogreši, kak praviga, fkerbniga no v' fačetki z' penezi oskerbleniga vlastnika, ona fe bo v' svojem časi perta njemi hvaležna fkazala s tem, ki bo njemi najboljše vino, kero v' našem kraji perrase, pernesla, ki bo lahko v' dober denar ga spravil. Pod goricoj fo njive, košenina z' fadnim drevjom; telko kerme perrase ki se 3 krave no či je letina tudi 4 redijo, lepi kraj za fadje, le fkoda, ki niše fadnega drevja ne fadi, no že vfajenega niše prav ne trebi, kaj bi to bil za lepi fadni vert! — Še todi morem pove-dati, ki fe vfa tota reč vkuper derži, gorica lepo leži perta poldnevi no ve-černemi Sonci. Sdaj se bara, kaj bi tota reč vredna bila? Na to Ti jas to odgovorim, kaj je meni čedni no fkerbni mož no kmet, ker je pred nekimi letmi in kos ali falat totih goric imel, no g. Deniki prodal za travnik, od-govoril: Da bi jas fdaj mlad bil, je on rekel, jas bi fe ne bi bal totih goric za 14000 fl srebra kupiti, tak jas is teh befed fklenem, ki bi fe tote gorice za imenovano ceno dobro kupile, no pošteno vredne bile, no jas mislim gorica bi, kaka je fdaj za 16000 zadofa bila plačana, no to je po mojem računi naj višiša cena; jas tak računim: v' toti gorici, či bi prav vredi no obdelana bila, bi moglo, kak pri nas gorice rodijo, v' enem leti 60 no še več Startinov vina prirafti, Startinjak fe proda za 60 fl — dale fam računi. Da fdaj prvo leto tak ne more biti, to tako veš. Gospod Rajner, ker v' Graci nekdi prebiva, je imel pred g. Denikom tote gorice, od njega bi fe tudi morebiti kaj zvedlo, či je že ne umerl. Pa najbolj bi bilo, da bi ti fam ali s tvojim fnancom na en den na želesnici k' meni prijašal, no mi bi na tihem no fkrivnem vse lepo pregledali, no fe kres neko pomenili, kaj fdaj nemorem popisati, no mi tudi v' glavo ne padne, od mene je k' gorici samo pol vure, kaiti dobro je, či kupec tisto reč, kero želi kupiti, fam prej vidi; vfaka hiša ima svojo fončno ino fenčno stran, enem fe dopadne, drugemi ne. Dale, či misli tvoj fnanec tote gorice kupiti, naj ne pozabi poftaviti: kere gorice, do kere meje no kaj vse, kaiti tote gorice fe dajo tudi raster-gati no na kose ali falate prodati, kere je g. Denike poznej bil kupil, no to zna zrok biti, ki je g. Denike tak razločno ceno poftavil — on še tudi ima druge reči grunte etc na odaji, pa vse previfoko ceni, kaj je ne vredno. — Sdaj nič več nevem, kaj fem vedil, fem ti povedal, či pa bi še od ene ali druge reči bol na tenkem kaj rad vedil, le piši mi, jas ti čem s' vefeljom či le morem, razjasniti.

Mojo flovenšino no moje pregreške dobrovolno prenesi. Sačetek more biti, vaditi se moremo v' fтарыti, kaj fmo neki v' mladofci zamudili, tvojo flovnico prebiram, kak pervenc, pa v' moji fтары herbanji nič neče oftati. Kak se kaj občutiš? fi fdrav? boš šal letos v' toplice? pri nas še je vse pri ftareu no tiho, le pridi kak najhitre, tudi prej kak v' jesen, ti ja veš,

ki Te radi imamo, no fe vefelimo Tebe viditi. G. Caf Te lepo pozdravi, on z' mirom piše no kroži, le tudi ti piši no kroži za nas Slovence, kaiti maš glavo no ferce na pravem kraji. Z' Bogom, perhrani mi v' Tvojem dobrem ferci nek kotek, kaiti jas fem, kaj fem bil ino bom do fmerti

Tvoj veren no fveifti prijatel

Frajheimu 31/7 849

M. Korošak

XL.

Ertl Muršcu

(1849—1880.)

1.

Miklošičev staroslovenski in novoslovenski slovar.

Beč, $\frac{2}{12}$ 1849.

Častiti gospod!

Dnes sim tri staroslovenske rečnike, gdere so mi g. Dr. Miklošič dali, na pošto dal. Jaz zato pod takvim povitjom (kiri se pravi: Kreutzband) pošlem [al], da samo četerti del košta. Dr. Miklošič začnejo novoslovenski rečnik pisati, ino zato potrebujejo slovensko-nemški rečnik od Murka. Imajo že dva, pa bi še radi ednega imeli za svoje pomagavce; zato vas prosijo, da bi jim takši rečnik na dva meseca posodili (v' Beču se neda nigdi dobiti). Ci niše v' kratkim v Beč ne pride, kiri bi ga z seboj vzel, te mi ga pošlite zkos pošto pod: Kreutzband, jas bom ga že Doktoru uročil, zakaj da dostikrat ž njimi govorim, da jim tudi pomagam toti rečnik pisati. Pred večrešnim je cesar svojo zimsko staniše v' Beču vzel, pa niše ga ni perčakal, niše mu ni „živio“ zakrikal. Gospod Herga, magister chirurgiae se Njim priporoči. Pozdrav od tukejšnih Slovincov na vse v' Gradci prebivajoče Slavjane. Hvala Njim, da so me gosp. Miklošiču priporočili, taj so meni že dosti dobriga storili.

Priporočim se — z Bogom — Živio.

Ivan Ertelj

Josefstadt, lange Gasse Nr. 34 nb. Erde Thür 18.

2.

Čestitka za zlato mašo in spomin na prejete dobrote.

Graz am 27 Juli 1880

Euer Wohlgeboren!

Hochgeehrter Herr Professor!

Dem Vernehmen nach feiern Euer Hochwürden in nächster Zeit Ihr 50 jähriges Priesterjubiläum.

Erlauben Sie mir Ihnen aus diesem Anlasse meine tiefgefühlten aufrichtigen Glückwünsche darzubringen. Mit großer Beruhigung und Genugthuung können Sie auf das verfloßene halbe Jahrhundert zurückblicken! Wie vielen, vielen Jünglingen und jungen Männern haben Sie durch Rath und That, durch Ihre einflußreichen Empfehlungen und durch Ihre wahre väterliche Freundschaft den Grundstein zu ihrer künftigen Existenz, zu ihrem künftigen Glücke gelegt!

Ich bin nur Einer von diesen Vielen, der als Jüngling das Glück hatte, unter Ihre segenspendenden Fittiche zu gelangen und der jetzt, selbst schon ein Großvater mit grauen Haaren, noch immer mit größter Dankbarkeit im Herzen an alle die vielen Wohlthaten denkt, die Sie ihm in seiner Jugend erwiesen haben.

Was wäre aus mir armen, eltern- und subsistenzlosen Studenten geworden, wenn Sie sich nicht meiner angenommen und mir durch ihre erfolgreichen Empfehlungen die Existenz während meiner Studien verschafft hätten?

Meinen Kindern habe ich dies oft erzählt und ich werde es auch meinen Enkeln erzählen, wenn mir Gott lange genug das Leben schenkt, daß Prof. Mursec mein größter Wohlthäter war —.

Es bleibt mir nur noch der Wunsch übrig in die glückliche Lage zu kommen, als gebeugter Greis nach meinem goldenen Arztes-Jubiläum Ihnen zur diamantenen Primiz abermals meine und meiner Nachkommen Glückwünsche und Dankagungen wiederholen zu können.

Leben Sie glücklich und genießen Sie froh die Ernte Ihrer moralischen Ausfaat, daß ist der sehnlichste Wunsch

Ihres ewig dankbaren

Dr. Johann Ertl

XLI.

Ciringar Muršcu

(20. I. 1850.)

Ravnopravnost na pošti. — Slovensko društvo v Gradcu.

Dragi gospodine prijatelju!

Tuka Vam pošlem priložen nēmečki sostavek s toj prošnjoj, da ga slov. društvo u Gradcu popili, pobrusi, pristavi, popravi kar je pomanjklivega, potem pa ga izročite vikšemu poštah upravitelstvu u Gradcu. Slovensko društvo naj podpira nas; potem dajte ga (ovaj sostavek) u Gracarcu, ali ako ga ona ne vzeme, v „Union“ ali „Südflavische Zeitung“ s tem naročitim pristavkom: Gracarica, ki bi morala zastupati oba naroda u Štajerskoj, nije hotla ovoga sostavka uzeti. Kao sem rekel, najpred se ima ova pritožba vikšemu poštah upravitelstvu izročiti (slobodno pod mojem imenom), potem še le u Novine poslati, s tem početkom: Am x Januar 1850 wurde der k. k. D. P. M. M. B. in Graz eine Beschwerde folgenden Inhaltes zur Entscheidung vorgelegt (ali kako se vam priličneje i bolje zdi). Iz tega sostavka lahko vidite, kakšne ljudi imamo u Sloveniji, ino kako se ravnopravnost spoštuje! Sdaj nam je ali narodno živeti ali celo umreti, ako se ne poskusimo za prirodjene narodne pravice.

Priložen je 1 fl. za potroške ino za slov. društvo s tem pristavkom ino prošnjoj, poterpite, dokler vina kaj prodam;

jer dosad nisem jošte ništa mogel u peneze spraviti. Kao sem Vas prosil, učin'te mi tu dobrotu, jer ovemu poštaru ne smemo prizanesti. U Sloveniu budem uže ja sam poslal!

S Bogom!

Bog vam daj zdravje!

20. Januara 850.

U Jarenini.

Jernej Ciringar
kapelan.¹⁾

XLII.

Seb. Brunner Muršcu.

(18. II. 1850.)²⁾

Hochwürdigster Herr Doctor!

Ihr werthes Schreiben empfangen. Ich finde Ihre Entgegnung ganz gerecht und werde dieselbe dem Inhalte nach gerne aufnehmen, habe aber nur Eine Bitte bezugs der Form. Ersuche demnach, den Artikel wo möglich kürzer zu fassen, dann aber auch mehr lang froir gegenüber dem Landpfarrer, bitte denselben gar nicht zu erwähnen, sonder nur die Widerlegung des Inhaltes meines Schreibens zu berücksichtigen. Ist die Sache kälter ohne alle oratorische Beigabe besprochen, so macht sie auch mehr Eindruck. Mögen Sie daher meine Bitte nicht ungütig aufnehmen, und mir nächstens den Artikel in der angezeigten Form einsenden; es wird ein Vergnügen sein Ihnen dienen zu können

Guer Hochwürden achtungsvoll

ergebenstem
Brunner

18/2

XLIII.

Anton Lah Muršcu.

1.

(19. IV. 1850.)

Lahovi prevodi sekvencij. — Lahove „Duhovne pesme za šolsko mladost“; tisek not.

Moj dragi, častivredni Gospod!

S' tem Vam pošlem vse 7 „Antif. O“ ino še ovih „4 se-
quenc“ na slovensko prestavljenih, pa nevém, kak sem Vam

¹⁾ Na drugi strani lista zgoraj v levem kotu je ta podatek: N. 41. V. P.
²⁾ L. 1850. je brezdomno:

„Wiener Kirchenzeitung,“ ki jo je urejeval dr. Sebastian Brunner, je v svoji 11. številki (dne 24. januarja) l. 1850. objavila članek o razmerju Slovencev do sekovske škofije s podpisom „Ein Landpfarrer.“ Repliko na ta članek je prinesla ista „Wiener Kirchenzeitung“ v št. 30. (z dne 9. marca) 1850 in sicer s podpisom „Ein slovenischer Priester“; ta „slovenski duhovnik“ je bil Muršec in na oni njegov članek v „Wiener Kirchenzeitung“ z dne 9. marca se naša to Brunnerjevo pismo. (Gl. spodaj 31. pismo Murščevo Vrazu!)

vstregel. Zakaj tako delo bi se še moralo po časi skozi in skozi spiliti, in kar se spervega ne vda, zadnič popraviti. Dokler pa teh reči že skoro potrebujete, nje pošlem, kakor so mi najprej na misel prišle. Is velikonočne sequeencie si nisem zmogel vùn pomagati; prvič sem jo v-jambe, zadnič v-trohee zložil, pa menda eno tak malo, kak ovo velja — samo, da v-troheah bolj gladko teče. Vzemte zato, kero hočete, ali imate kar bolšega. Največ dela je dala sequeencia, kera se bere na telovo. Pod šte. sem neke „variante“ postavil, n. pr. „quantum isti, tantum ille“ ino „mors est malis, vita bonis etc.“ kjer znate vzeti, kar se Vam dopade. Volkmerovo „stabat Mater“ sem nekaj predelal, pa nevem, ali sem popravil, ali pogubil, — sami presodite.

Zdaj pa lubi, dragi Gospod, tudi jas imam do Vas velko, velko prošnjo. Glejte, pošlem Vam viže za 5 duhovnih pesem v-note postavlene, kere bi rad dal v' kamen zarisati /:lithografirati:/ ino potem k-bukvicam zvezati, kere bodo kake 3 pole obsegle ino skoro pri Lajrari na prodaj prišle pod imenom: „Duhovne pesme za šolsko mladost“. Perva pola je že natisjena v-dvanajsterki /:Duodez:/, v-keri podobi bi tudi te viže napravlene biti mogle, dabi se bukvicam prilegle. Jas bi najprej rad zvedil ceno, 1^{vič} kelko bo stroškov, če bi se viže v-male, lične note postavile v-dvanajsterki; 2^{ič} kelko stroškov, ako se v-navadne, velike note ino na navadno polo /:gewöhnlichen Notenformat:/ postavijo? Bukvice same bodo menda kakih 5 kr. sr. veljale, kar je za šolarje cena zadosti velika. Ino če si vsi slovenski školniki /:kerih bi le 200 štel./ tote viže v' naši škofiji za kake 5 ali 6 kr omislijo, tak bom težko svoje peneze nazaj réšil, ako stroški več, kak 15 ali 16 gold. znesejo.

Še en drugi Gospod, z' imenom Johann Diem, /:Schützenhofgasse in seinem Hause N^{ro} 516:/ je prae v-Gradci, ker note risa ino natiska, pa toti je znabiti še dražej. Ko bi jas v-Ljubljani koga znanega imel, tam bi lehkič iz Blaznikove kamnotiskarnice za pravo ceno te reči znal dobiti, ker tudi v-svoji bukvotiskarnici note ima.

Prosim Vas prav lepo, dabi mi zvedli, kak dragi bi eden ali drugi natis imenovanih viž bil, ali dabi mi v-ti reči kar umnega svetvali.

Više 300 natisov je škoda napraviti, ker še telko jih težko se bo predalo. Se vé da se šolarjom le samo pesmenske bukvice brez viž predavati morajo. —

Bog daj Vašim knigam srečo, dabi v-prid keršanstva služile. —

Moje bolezni se nemorem znebiti — samo da bi že topléšo ino stanóvitnéšo vreme bilo!

Gdar bote za me od natisa viž kaj zvedli, prosim da mi pišete. Ino tako celo mojo prošnjo ponovim ino se Vam sporočim

Vaš

zvesti prijatelj

A Lah

farm.

19/4 850

Muršec je s svinčnikom pripisal: 3(?) Blatten = 300 Exemplar = 5 f.

2.

(27. IV. 1850.)

Tisek not in „Duhovnih pesem“. — Murščevo „Bogočastje.“

Visokovredni,

Predragi moj Gospod!

Tudi jas se prav lepo zahvalim za Vaše stopinje, kere ste zavoljo mene storili, ino prosim prav lepo, da bi še mi dalje v' ti reči hteli pomagati.

Jas mislim, da bo gospodom školnikom bolje perročno, ako se jim te viže v- navadnih, t. j. v- vekših notah /:seki-ricah:/ ino polah podajo, brez, dabi jim treba bilo v- dva-najsterko posebno na tenko gledati, ali jih celo prepisovati. — Zato prosim, dabi hteli Gosp. Dimu naročiti, naj le v- navadnih, vekših polah svojo delo prav lepo napravi, ino pri [Velik] Božični pesmi naj od kraja na levi strani zapiše: „Pa-storale“; Kissman pa naj le 300 komadov natisne — ino kadar bo vse to delo dokončano, kar bi pač skoro rad vidil, kër se že zadna pola /:3tja:/ moje pesmarice ravno zdaj natiska — bom stroške zvesto poravnal. Posebno dobro pa je to, da mi cinate ploše v- last ostanejo.

K- Vaši knjigi, ki telko vagate, Vam posebno srečo vošim, da bi se Vam trud ino stroški povernuli.

Bog daj, da bi me resen mlado sonce ozdravilo, ino da bi skoro moj farof, kerega že več 20 let stavijo, bil postavljen. Tje bi še pa resen znal kako pesem zapeti, ino sicer z- vekšo zadovoljnostjo, kak dozdej.

Mojo prošnjo še ponovim — tudi Vam lubo zdravje vošim, ino se Vaši prijaznosti sporočim

Vaš

zvesti prijatelj

A. Lah.

L— 27/4 850.

Predragi G —!

Še neke prošnje imam. Moj Gospod pomagavec /:A. J.:/ se mislijo za Slivnico poskusiti, in bi radi tudi lastno županijo imeli. Vi s' tistimi Gospodi večkrat vkup pridete, ki imajo v- ti reči pri Konsistorii tudi kako

besedo govoriti ali svetovati, postavim z- Gosp. Ridl — Robič i. t. d. — prosim, znabiti bi se dalo narediti, dabi zgor imenuvanega Gosp. J. saj v- Terno spravili. Jas tih besed ne pišem zato, ki bi se ga rad znebil, zakaj on mi v-mojem bolenji dosta vunpomaga ino vse rad stori — ino či ga vtegnem zgubiti, bom ga zlo pogrešal — temoč jas prosim, ki mislim, da si zasluži ino ker čas njegovega konkurza ravno h' koncu teče. Prosim, či morete ino hočete kaj pomagati. Lh.

Muršec je s svinčnikom pod pismo pripisal: I dnes $\frac{22}{100}$ 50 mi reče Kisman, da za stokratni pretis edne ploše računi 30 kr, tedaj za 3 ploše 1 fl 30 kr., kar bi za 300 prišlo 4 fl 30 kr.

I kniga papirja stoji 50 kr. sr.; ona ima 25 pol, 150 pol je treba za 300 stisov s $\frac{1}{2}$ polom, kar bi zneslo 6 knjig = 5 fl, tedaj oboje 4 f 30

5

 9 f 30 kr
 (vrivnine pak 5 f sr)

3.

(19. V. 1850.)

„Duhovne pesme“.

Častivredni, prelubi Gospod!

Prav lepo se zahvalim za Vaš trud ino prosim, naj da bi to delo še dalje hteli oskrbeti. Jas sem z' narisanjom teh popevov celo zadovoljen, samo naj še te zaznamljane pomote zvesto popravi. Prosim tudi, dabi mi, kadar bo vse gotovo z- Marburskim Pregom /:selom, poslom:/ hteli poslati, pa tudi račun, da bom vedel plačati.

Tretja ino zadna pola mojih duhovn. pesem je že zostavljena in popravljena, samo natisjena še ni, ker je Gosp. Jožicu papira zmenkalo; tak se tudi moja knjižica dokončanja brani.

Srečno! Vaš iskreni prij.

L— $\frac{19}{5}$ 850

Anton Lah
žup

Jas mislim, da gosp. Dim mojga predpisa več ne potrebuje — zato samo natis zad pošlem L

XLIV.

Razlag Muršču.

(31. V. 1850.)

Francelj v Pragi. — Mickiewicz.

Gospodine!

Evo vam šaljem 10 for srebra, da jednom svoju dolžnost izpolnim, premda pozno pak itak točno i gotovo. Budi vam serdečna hvala na vašoj dobroti; drago će mi biti, da sem

kader vam u naknadu tolike ljubavi s čim služiti, izvolite dakle samo kazati, kad bi se šta takvoga sbilo. — Ovih dni mi je Francel iz zlatnoga Praga pisal: Vsakdanje potrebe još kako tako pomiri, alj za obleko bi mu trebalo 20 fr srebra „kao ribi vode“; ove novce bi on o velikih praznikih vernul, kadar nakani svoj vinograd u Poljčanih prodati. On kao vatren i pošten domorodec mi se u serce smili, kojemu bi rad pomogel, da mi je možno više od 2 for. pogrěšati, koja sem mu poslal. Ne bi li ja u njegovom imenu směl kod vas, blagi domorodec! poterhati? Ako vi blagovoliste otu milu prosbu uslišati, i kad bi se slučilo, da od bėsnečega u Pragi kratelja i Francelna nemila sudbina stigne prie nego bi on ovaj svoj dolg izbrisati mogel, vam ja hoću polovicu vernuti, da se vam, koj toliko na domorodne naprave trošite, nenametje toliki porez. Prosim u ime Boga i majke Slave. — Njegov nadpis je: Jernej Francel, djak (abzugesen im Budče) —

I nadalje vas moram nadlegovati. Perva 2 dēla Mickievića sem već prečital, prosim dakle, izvolite konec izročiti Feichtingeru, da mi ga šalje; kad si někoje stvari prepisem vam hoću vse skupa natrag poslati za dva ali tri tjedne. Tudi za Novice godine 1848. i 1849. bi vas prosil za već časa, ako jih sami ne potrebujete, u posljednjem slučaju hoću bogoslovce poprositi. —

Ja se ovdě velni dobro nahadjam; učim druge, učim sebe, čitam, pisarim i tako mi vrěme berzo mine, da se skoro proplašim, kad u pratiku povirim.

Još jednom vam se prelěpo zahvaljujem priporučivši se vašoj blagonaklonosti i nadalje. Pozdravljam vas iskreno, da ste nam zdrav i vesel, nam [na] u radost a matki Slavi u korist.

Ja sem sa počitanjem Vaš

U Vajcu 31. maja 1850. hvaležen rodjak **Radoslav Razlag.**

XLV.

Großkopf Muršcu.

1.

(29. VIII. 1851.)¹⁾

Muršec komisar pri maturah po Hrvatskem.

Prelubi priatelj!

Slišati, ka Te je ministertvo uka k' tak imenitnemu opraviu poklicalo, me je jako rasveselilo. Pa lubi brat! po tem, kaj jas od horvačkih učiteljov in učencov vem, Ti je moglo

¹⁾ Letnico ustanavlja vsebina: za komisarja pri maturah po Hrvatskem je bil imenovan dne 16. junija 1851.

vse, kaj si videl, in čul ogavno, netečno in nepovžitno naprej priti. Tam še se malo kaj da ličiti no hoblati, ampak vse se more od kraja le tesati; resnično, tam je tisti hlev augiaša, gde duge leta njih — veliko stoji, pa kteriga kmalo strebiti, tudi moč herkuleša preseže; dabi pa ministerstvo Tebe za stanovitnega nadzornika odločilo, pri tvoji goreči lubeznosti do slavjanskega roda, pri tvoji prijaznosti y priludnosti, no pri tvoji nevtrudlivi železni voli, dabi Gospod Bog Ti precej veliko zdravih let šenko, bi Ti zamogel vendar veliko popraviti, ultra posse autem nemo tenetur.

Pa ravno ko pišem, me tvoj drugi list dosegne, k'ter me rasžalosti, pak vendar ob enem tudi potalaži rekoč:

Ka bo ptiček spet zletel,
In koroški zrak dospel,
S- vodoj blagoj si očesa vmil,
In s- menoj priateljsko vince pil.
Zrak pa brate! v- žakle plati,
In ga Tebi v Grac poslati,
Pet krav, bi se prej s'en groš dobilo,
Kak v- navadne žakle to vlovilo.
Da Te zrak ozdravi tam,
Zato pridi v- Brezje Sam.

Moja gospodinja in mati Tebe, mi vsi pa tvojo priludno sestro Gerčko prav lepo pozdravimo. . .

Bog Te prav čversto ozdravi, to želeje no prosí

Tvoj zvesti priatel

v- Brezji ^{2.9}/₈

Grofskopf
farmešter.

2.¹)

(23. XI. 1851.)

Muršec komisar na Hrvatskem. — Slovenščina na pošti.

Prelubi moj priatel!

Dugo sem jas odlagal s- odgovorom na tvojo zadno res priazno, pa vendar žalostnega glasa puno pismo. Skos sem

¹) V Senju si je Muršec s kopanjem v morju nakopal težko bolezen, protin . . . Kljubu hudim bolečinam „je žvižgal in narekoval šaljiva pisma za svoje prijatelje. Župniku Groskopfju je dal pisati:

„Bratec pomiluj, bratec pomiluj!

Svojga brata revnega, na posteljo razpetega.

Že pet dni in še tri, me vse prav zlo boli;

Pravijo, da je protin; vzemi ga sam črn hudin!“

Ruedlnu: „Bulletin Nro. 1.

Aus unserer Haus- und Hoflager, Nordost der Residenz:

Unsere Unterthanen haben sich empört;

wollen uns nicht mehr tragen itd.“

(V Murščevem rokopisnem životopisu, ki ga je sestavila njegova nečakinja Gerta Gomilšakova). — Novembra je Muršec že toliko okrevljal, da se je mogel preseliti k Ruedlnu.

Ti jas htel povedati, kako me je silno veselilo, ka Te je ministerstvo uka k- tak imenitnemu delu poklicalo. Pa lubi brat! Kelko jas horvačko poznam, mi je neprestance po skerbi b'lo, ka gde nebi, pri tvoji terdni voli, gorečnosti za slovenski rod, no pri toji obilni znanosti, prevelika težavnost dela tvojo slabešo telovno moč presilila, kér za tisto horvačko Augeašovo štaló strebíti je resnično potrebna ena krepka vesolna tak dobro dušna, kak telovna moč. Pa kaj sem si neradoma mislil, se je zgodilo:

Ministra Tuna naročeno delo,
Je Tebe pri zdravji živo prijelo.
Če se Ti vidi, ka bí Ti škodilo spet,
Netreba Ti tak'ga dela v- roke več vzet.
Ostani v- Štajarski no Koroški deželi,
Ja Te mo zadosi jesti no piti tu meli.
Kaj hasni zlato, srebro no velika čest,
Če se zgubi zdravje, no pride zemlici v- pest.
Zato priateľ! modro ravnaj
Ka Ti pride to lubo zdravje nazaj
Te pa s'ga pridi terdit v- moj krepki koroški kraj.

Moja gospodinja no mati vsi zdravi, tudi tebi to lubo poprejšno zdravje želejemo, tvojo sestro Gerčko pa prav lepo pozdravimo . . .

Tvoje lube pisme skoro prej celo Krainsko deželo obletijo, kak do mene pridejo, kér tam je v- nekem koti tudi en svet Ošvald.

Naša luba slovenšina poštné gospode moti,
Ka si mermrajo, ko stara mačka v- koti;
Da dobijo v- roke pisme naše,
Se deržijo kisló, ko mače poleg vrele kaše,
No rečejo: Vrag zna kam bi njo poslal,
Ka bi slovenca misel res dognal.
Pa — poidi po železni cesti,
Da še se ma en nemc za jez'ti,
Potem pa pridi spet nazaj
Ka te pošlem v- pravi kraj,
Odlazi! v- št ožvald pri Marenbergi,
Ka prideš v- prave roke Grosskopi.

Ta luba Drava je tudi pri nas rassajala, veliko pripravlénega naloženega lesa odnesla, tudi precej gruntičkov vzela, nekaj pa sporastergala, nekaj pa kamenja, pečovja, proda no nerodovitega peska gor nanesla. Pa naj bo vse Bogu k- česti, pomalem si bomo s- božjoj pomočjoj spopravili, kaj de se popraviti dalo.

Bog daj dab' Te mojo pismico že prav zdravega našlo, to močno želejé

Tvoj

V- Brezji
23^t Listopada 851.

zvesti priateľ
Matia Grosskopi
farrašter.

XLVI.

Stojan Muršcu.

(19. IV. 1852.)

Krajepisna imena braslovške dekanije. — Gmotne prilike braslovškega dekana.

Prečastiti Gospod Doktor!
Predragi Prijatelj!

Pač boš že nevoljin, de odgovora od mene tak čas čakaš. Odpusti: kar se mi je tukje toljko oprakov nadervilo, tudi rad dolžnosti opušam, ki jih prijatelj do prijatelja ima. Zastran Tvojiga vprašanja sim se čudil, de popisa naših krajev še v Tvoje roke nazaj ni. Jaz v tih krajeh tako rekoč doma, ker sim razen 2 $\frac{1}{4}$ leta zmeraj v tej tehantij, kar sim se v Ternovcu od Tebe poslovil, vem za vsak kotič, in bi ga malo de ne z zavezanimi očmi našel, [torej] sim imena pri tej priči poslovenil, kakor sim Tvoj razpis v roke dobil, in kar drugi dan celo stvar v Gorni Grad g. Brunerju poslal. Brunner je, kakor znano, zgled lepe rednosti, torej se čudim, kako de je ta reč v njegovih rokah zaostala. Zbolel je bil kake tedne pozneje nevarno, in torej je lahko, de [je] na celo stvar pozabil, drugače si zaostaje ne morem misliti.

Kakor hitro sim letošno Tvoje pismo prebral — bilo Tvojiga goda — sim kar natvegama Brunerju „knjigu bielu“ pisal, in ga zaostaliga dela opomnil. Lahko de Ti je celo stvar že zdavnej poslal bil. Bi bilo pa vunder kaj navskriž prišlo, samo besedico mi piši, in spisati Ti hočem vse lastne imena krajev moje tehantije. Narboljše bi bilo, ko bi se zgodilo, kar je lani enkrat „Bčela“ omenila, de bi se krajopisi po tehantijah zložili. Razun imenov bi se dobilo tudi lice kraja. Ne vžalilo bi se mi, za svoj okraj tak spis načertati, ker se mi kaj takiga občokoristno zdi.

Tak — vbožčik! — Te je tudi Gospod obiskal! Pomilujem Te, to me taži, de vem, de si križu kos in ši ga v duševni prid obrniti veš. De bi mi križev mankalo, se tudi jaz ne morem pritožiti. Vera mi pravi, de so križi žlahtni zakladi za brezkončno večnost, duh bi bil še voljin, ali — meso je slabo. Večkrat se mi dozdeva, de so moji križi — križi brez Boga. Kar sim namreč tukje, se mi malokdaj godi, kakor bi človek rad. Perve dve leti sim se prav globoko v dolge zakopal, de bi zamogel kmetijstvo po redi oskerbovati. Komaj sim si oddehnal nadjaje se: Zdaj počneš dolgove odpravljati; kar našene osoda strahovito burjo 1848. leta, ki me je še vse globokeje v dolgove potlačila, kakor me je najdla; in ta zlob le raste in se dan na dan huje naraša; zakaj moreš vediti, de ga še nisim dobil vinarja za vse svoje pravice, ki mi jih je 48letna burja odnesla. Moja fara ni bila rektificirana, in zato ne dobim tudi nobene pobote. Ako bi še bilo kaj tistih vradnikov, ki se jim je reklo: *überzähliges, unbezahlbares*, bi se jaz z posledno lastnostjo po svakim načinu moral imenovati, z pervo ne, ker imam oprakov zdaj ko poprej — verh glave, le zdaj še veliko več. Poverh vsega tega me še vjima tepe, kakor gormane sploh, in še toče mi je bilo pred lanskim v no-grade, lani na polje nagnalo; letos si je nesreča v moje hleve zašla: v nedeljo Lactare so mi vse svinje proč prišle — 6 glav. Sit nomen Domini —!

Kadar se vigred v celí svoji lepoti — vsa topla in prijetna prikaže — skusi skusi na ene dni Nemcam slovo dati, pa odrini do tod; boš vidil, v kakim raji de prebivam. Naj Te ne vstraši poprejšni popis, ako le nisim poverh še bolehab, se za vse sitnobe ne zmenim: neobčutljiviga so me te burje naredile za vsaki zleg. Poverh se ajdovski zrek pri meni ni spolnil: „Tempora si fuerint nubila, solus eris“; vsi prijatli so mi zvesti ostali, in ti me verh vode deržijo, de ne vtone. Ne verlo, pa po idiliško Ti bomo po-

stregli: le pridi. Sestra bo vsa vesela, ko bo eniga mojih prijatlov spoznala, ki ji je še neznan, ko vé, de so moji prijatli sami jaki korenjaki.

Ko je sv. Jožefa še enkrat, 3tjo nedeljo po veliki noči, priložim malhno vezilice; kar pa vošim, je čez čudo veliko — vse vse, kar je dobra. Med tem, ko skončavam listič, mi je previdnost pota poslala, kakor nalaš. Prav Ti bo spoznati noviga novinca Lazaristov, ki se ravno na potu v Pariz znajde — g. Premož po imenu. Rad bi človek rekel z sv. Avguštinam: Ti si osvojujejo nebeško kraljestvo, mi pa le mirno tečimo!

Zdaj moram pa že nehati pisati, pa ne ves zvest biti njemu, ki ga v duhu poljubim,

Svojimu, preljubimu Prijatlu

Prijatel, sluga, spoštovavec

Brašlovče

19. aprila 1852.

Mihael Stojan

XLVII.

Sladović Muršcu.

(1852—1853.)

1.

(21. VII. 1852.)

Senj; hrvatske gimnazije sploh.

Častiti Gospód!

Lubi rojak ino perjatel!

Mene ino vse Vaše tukajne poštvavce močno veseli Vaše prav slovenski nakinčeno pismo. Povsód gledamo milino odprtega srca, toplino domolubneg čutenja ino praveg poznavca napredojóce vkopne domačije. Vere! nejste se premenili. Vas srce boli, kjer se naše duhovitne reči v takšnoj needinosti nahajajo. Ah, če bi Vas per našem oralu i mislili imeli! Bog Vas na mnoge časti in dolge čase obvari!!

Potém ker sim Vaše pismice prebral, sim menil narbol storiti, ako Vam slovenskom besedom oznanik povrnem, imajoč na pameti Cicerovo na Attika (pism. 23.): „In quo si quid erit quod homini Attico (Vam pa: Styro) minus graecum (v. p. slovenicum) eruditumque videatur, non dicam me, quo facilius (ea) probares . . . idcirco barbara quaedam et σολοιζα dispersisse . . . erit eiusmodi me imprudente et invito.“

Prvič nezamore narisati vesele našeg mnogozaslužneg, stareg biškopa, koj sim njemu Vaše oznanilo bral, ino resnico povem, solzami sta mu očesa potočila: poglej našeg Muršeca, so mu besede bile. Kader sim pak beroč do tih beséd prišal, kje svojo žalovitno bolezen spominate, ino pót v toplice, na tó so djali: „piši gosponu od moje strane, de ga želim videti, naj dojde k meni u Senj, ja budem za njega vse pripravil, pa

se bude kupal v morskoj kupelji i vozil krajem i veselil, i tak vsake vakance naj dojde k meni, i javi mu da ja to jako želim i de ga imam rad.“ Tudi se mi vsi upamo, vas tukaj pozdraviti, narmenje drugo leto, če toisto brani, saj se Vi temu odrekli nebodete, kar dobro véte, koker morski zrak vašoj nravi godi; temuč ste nekaj i perjatlom dolžni, kateri Vas s polnim srcem čakamo. Rés, pravite, rés ino rés, mi Vas strežemo a vi pridete. Nejste še nikar ogledali naše permorske otoke a ni krasote plitviških jezér, ktera imenitne zaloge vsake natorske baže pomalajo. Temu tudi lepa pergoda bode romantišno liko pohoditi, če bi Vas tukaj (menim de nebode) dolg čas nalamal. Gospód prefekt, moj bratič Francek i drugi kolege povolno Vam vesele trdijo. Vam se na Mureku pri Radgoni lubi, zakaj pa ne v Senju per slovenskem morju, kje so tudi Vaši milenki, kje se Cicerova domačija prek naše sinje vode a pod lepim modrim oblakom razprestira.

Ah, vi gosposke slačice, friške smokve z našeg okoliša, gruške z laškega kraja, dinje sladkorne i ti drugi žlahtni kinč južne Pomone, povabte nam Muršeca! — Neque te inexorabilem Rhadamanthum putem!

Perjatú! Vaša per našoj učilni delavnost védno se pozna. Kolko menši čas prebivanja, tolko vekša zaslužba. Men-de let plati: prišal, vidil, dobil! Razlika sgorneg ino spodneg gymnas'ija v plačilu je sto rajnskih, tar 700 i 600 fl, očiten razložik (za 100 fl menše) naproti svetovnim učenikom unih šól, kjer nemamo žene, ktera po temu številu ampak v šolskoj roki 100 fl vela. Vsi smó bolj zadovoljni, zavolo čega Vami, žlahtni gospód, zahvalimo, jenu Vas tisočkrat spomenemo, zosebno častiti biškop. Kera pak doba vašo vošnjo popolnoma zreši, to sam Bog vé. Povrstenje našeg zavoda povlači se na vsak pergod. Učeniki nemajo še nōbeneg povelneg pisma. Senj, boljpak Vinkovce postanovitijo, oba zavoda težko obstaneta; povančam, de za perkkladnom sredinom barajo. Čas nam to lóči. Petrinja je banova milenca. Kdo bode pak korist senjskeg gimnaza narmenje za jadarsko permorje tajiti! Mi se vsi za vsako zgodo našeg Stareg držimo. Resen de še nemamo naških knjig za učilnu, tamuč tu reč per nas koker i v Zagrebu marlivo obdjanjajo. Morebiti de to nebode k sodnemu dnu trobilo. Saj je g. Šulek nalogo dobil, npravne povesti dogotoviti, letako se v Senju za zdelanje matematike peča, Močnikovu v Golóbovu prevodu imamo.

Velike zahvalnosti za poslane meše vkóp 36 fl 18 kr., ktere sam 19. tekočeg mes. primil. V dober čas ste mene pomogli, kar začetkom Augusta za volo Concursa na Dunaj pojdem. Znajoč Vaše znaneštvo s g. Miklošičem, lepo Vas

prosim, de bi mene poprej ko tam pridem, g. Miklošiču enim pismom preporočili.

Gospod Biškop nesu od Vas nobenega pisma dobili i nerazumijo kakšni „obris risne mise“ menite.

Bodite uvereni de Vas vsi lubimo i tukaj želno čakamo. Čas gredoči naše perjatelne veze enega leta k pridru naše domovine inu k slasti našeg žitka obtrdi.

Od Boga Vam zdravle, od mene pozdravle.

Vaš

zahvalni

Senj na 21. Julija 1852.

Mane Sladovič.

2.

(28. III. 1853.)

Zima in pust v Senju; draginja v Senju. — Prilike na gimnaziji.

Prečastiti Gospodine!

Ljubi Prijatelju!!

Rado Vam odpisujem, kad sam se od težkog bolovanja pridigal. Najprvo hvala što mi poslaste sv. mis, primih popu-noma, kako u Vašem listu kažete. Pozdravlje izručiti nisam mogal do sade, nu kad pošetam iz dvora, bit - čete služeni. Hvala bogu! kad sam stanje obsade mojeg' dvora dokinul, te se smiem voljnje kretati po božjem zraku. Mislim po Vašem zdravlju, koje tek onomadne vratiste, da nećete biti ove moč-varne zime ni Vi puno hodali po vaně, bar je ta zgoda lietos u našem primorju, gdě je malo koga bólja minula, samo našemu starini Mirku nenahudi, valjda što se tvrdo dvorih drži, te malo izlazi, izim kadkad na izvoz prama sv. Jeleni [rečkoj strani]. Morate znati da smo i ugodnih danah minulog sečnja imali, koi su mnogog šetalca na primorski čelopek izvabili; pače gděkad bi rečka cesta vrvila gospodom svetrojeg stališa i gospodjami, kano da bi u vnećieh Corso gledali, da kako en miniature.

Kratki lietošnji mesopust dal je ipak našem gradiću dosta zabave. Sabrali bi se pri moru kod mosta na luci gledajući krabonosice u lěpih i po izbor nošnjah, talianskih načinih, turskih opravah, sad kojeg sužnja ili odsudjenika, sad odělo phantastičko, ili kojeg odrapina, sad satyričku osobu itd. šarenoga dosta; nu valjalo se je, osobito lietos, dobro čuvati, da kome ta krivena čeljad oči ne izbije, jere bi nosile krabonosice po 2—3 π cukrenih mendulić te bi bacale cielom šakom u gledače.

Bacanje ovimi mendulicami (od veličine graška) obično je u nas i na pirieh, svakako za oko pogibelno. Da Vam je pako bilo poviriti, kad su slamenog mesopusta [zadni dan u oči pepelnice srēde] u kolieh vozali, uzanj žižke uljane gorili, i za njim naricali, njegove dobrote izbrajali, pa opet zloće i što je komu zla pričinio, pominjali, gdje bez satire neprolazi, zaista bi se bili za trbuh držali. Dosetljivost našeg naroda uz voljnu censuru pokladnu postupi iza mesopusta na sami vrhunac. Vredno bi bilo gdjeokuju takovu ex tempore ubilježiti. Istina, krabonosice dolikuju vlaškomu rodu ali se kod nas već odkad pametara neima udomačiše. A i po Vaših stranah imadu neki slični tragovi bar na tri mesopustna dana.

Budući i Vi kućno gospodarstvo vodite kako i ja, bit će vam mislim drago da Vam kažem kako ovdě živemo, te ćete moći prispodobiti cēne gradačke s našimi: mi se tužimo na skupoću jere je odprīe sve slākše bilo: mundmehl 1 $\bar{u}$ 5 $\frac{1}{5}$ *xr* CM., Semmelmehl 1 $\bar{u}$ 4 *xr*; griza 1 $\bar{u}$ 7 *xr*; mekinjah 1 vagan (Wt β) 2 fl 40 *xr*; soli 1 mēra (M β) 11 *xr*; oriža 1 $\bar{u}$ 8 *xr*; kave 1 $\bar{u}$ 18 *xr*; cukra 1 $\bar{u}$ 13 *xr*; govedine 1 $\bar{u}$ 8 $\frac{1}{2}$ *xr*; ribe 1 $\bar{u}$ 8 *xr*; vina 1 mēra (Ma β) 12 *xr*; piva 1 mēra 10 *xr*; tele-tine 1 $\bar{u}$ 12 *xr*; bravine neimamo do jurjeve; frontinjaka ili cipra mēra 1 po 1 fl; masla 1 $\bar{u}$ 32 *xr*; masti 1 $\bar{u}$ 22 *xr*; mlēka 1 mēra 8 *xr*; svēcah lojenih po 6 u funt 18 *xr*; ulja 1 mēra finog 1 fl 8 *xr*; smokáv 1 $\bar{u}$ 6—12 *xr*; mandul olupljenih 1 $\bar{u}$ 30 *xr*; šljivah suhih 1 $\bar{u}$ 8 *xr*. itd. Znam da je mnoga od ovih kod vas u priličniu cēnu, akoli nije a ono je gore po Vas nego po nas.

Kad su se počele kod Karlovca vojske kùpiti, onda su cēne nešto digle se bile, osobito kad su ovuda konje kupovali sa samari za vojsku, bili smo se svi velikoj draginji nadali. Nu hvala bogu, iz vojske neć valjda ništa biti, jere su se turci prepali, te su rep podase povukli. Mi smo se dēlom ovomu vojnomu kretanju radovali, da budemo jedanput mirni na krajini od turakah, ufajući se da će turčin unapredak popraviti stanje u Bosni, udariti ceste, dići trgovinu, s kojom bi mi osobito dobili, zametnuti školu i slične popravke uvesti, koje bi i mi susēdi oćutili bili. Ali od lienog tureta nigda ništa! Od kako turci amo nesmiju ili boje se, od onda je govedsko meso poskupilo, u nas je prie 1 $\bar{u}$ po 4—6 *xr* bio, to nas oćutno tare, jere brez mesa nema puta, a koj veliko obitel ima hraniti, kano ja, taj znade našto drobi. Kad prolēće nastane vidēt ćemo bolje, hoćeli se zaratiti ili neće, ja bi volio da bi se na miru brez krvi i mrtve glave obavilo; vojska je nevolja, a najgore okolici gdje se dva jaka biju.

Već je prvi tečaj školske godine minuo a mi još nemamo supplenta za mathesis i hiftor. natur., za kojeg biasmo raz-

pisali concurs, javio se samo neki præmonstratensis monachus bivši supplem u českoj, pak ga dan na dan očekamo. Hoćeli moći su 300 fl živěti, to je veliko pitanje? Mislimo da je čoeak drugćie izobražen i da nećemo š njim izgubiti. Accurti, bivši supplem u nas od risanja, slikanja, prirodopisa i računstva otišao je u rěku na tamošnji. privatni pomorsko-trgovački zavod su 500 fl, svojim stanom i dvorbom a s malo posla, tako da mu po 2 ure nauka na dan pripadaju. Budući ovaj zavod praktičan i položaju grada doličan, imade dosta djakâ, s toga čujemo da će ministarstvo viši gymnasij na rěki ukinuti. Svakako nebi dva gymnasija ovako blizu mogla obstati, a ovako je za nas bolje, kad u reki mali gymnasij bude. A i odporni duh rečanski, naklonjeni talianštini, nije prikladan za odgojenje mladeži, kako je Vam poznatie. K tomu su u rěki dvě stranke, talianska drži za onaj privatni zavod, gđe je sve talianski, a narodna za gymnasij, gđe se ponešto i materština goji. Ovo čepanje pućanstva u glavnom interessu nemože probitačno dělovati na tamošnje škole, koje su i brez toga od nekad slabe bile i jedva dovoljnih učiteljah imale.

Što se knjig školskih tiče, u tom poslu nismo ni za palac naprvo, držimo u rukuh auctore němačke pak prepodajemo sad naški a sad němački, uprav po duhu mnogojezićnog slovēnstva; knjigu napisati, to je u nas velika muka, a osobito od rata mađjarskoga, sve je stronulo i zalěnilo se, uprav něko mrtvilo vlada kako nigdě. Malo tko u nas čita, ako se je zapopio, on više negleda u knjige, dok nedodje ona godina, kad mu se valja za župni natečaj pripravljati, ako i breviar čita, to je osobita revnost. Pak tko će tu auctora sastaviti, koji zahtěvanju sadašnje nauke i dětovodstva odgovara. Světovnjaci pako po gotovu žive u nemar za škole i nauku. Dosta zlo, kad možemo izbrojiti na prste sve one koji šta rade, i to smo u brzo gotovi. Prilika je daklem sva da će nēm. jezik naukom ukupnom zavladatai. — S toga mene malo veseli u nas, ja sam nakan na koi štajerski gymnasij preći, ako bi kako mogao za latinski jezik, iz kojega sam za šest claśah gymnazijskih potvrdjen, a to bi se Vam vredni prijatelju priporučio, koi bi to meni kroz kojeg directora lahko naklonili. Ufam se, da bi odgovorio svojim dužnostim. Neznam koliko imadu tamo profesori od dolnjeg a koliko od gornjeg gymnasija? Mislim da bi mogao živiti. Nu ja nebi hteo za supplemta ići.¹⁾

Za sada pozdravljam Vas mnogo i želim Vam zdravlje, ako budete što mogli mi glede moje prošnje (za štajer) javiti, bi ću Vam mnogo zahvalan. Ovih danah (24—28) febr. imamo

¹⁾ Tu je (pać) Gomilšak pripisal: Ni se mu posrećilo. Poznej je bil župnik.

dělom sněg a dělom dažď, uvěk jugo i nepovoljno, oblačno. Ako budem mogao, kad prolěće nastane što poslati Vam od primorja, neće faliti.¹⁾

Vaš

U Senju dne 28./2 853.²⁾

zahvalni štovatelj
Emanuel Sladović

XLVIII.

Ivan Trnski Muršcu.

(1854—1895.)

1.

Pesem

„Gerti Muršcevoj
u zabiti gorskoj
pri murskem zavoju“³⁾,

To pesem je objavil že Glaser v Zgod. slov. slovstva III. 37. Pod pesmijo je v rokopisu:*

U Gradcu na 21. Rujna 854 žaleči, što gospodina brata i Vas nenadje
Vaš štovatelj

Ivan Trnski.

2.

Napisi za križev pot.

U Zagrebu na 6. Prosinca 1886.

Visokoučeni gospodine i dragi prijatelju!

Evo Vam ročnega prievodu napisa za pojedine postaje Isusove muke. Sam sam obavio taj posao i rado se odazvah Vašoj želji; stari smo prijatelji a i Vi bi meni izpunili namah svaku želju.

Naše literarne okolnosti niesu najpovoljnije, prodaja naših knjiga vrlo slabo napreduje.

Ni zdravje mi nije najpovoljnije . . .

Ujak mi i teta pišu, da se po okolnostih i svojoj starosti prilično dobro nalaze. Kada ih prvi put posjetite, molim vas, izručite im moj srdačni pozdrav.

I Vašoj vrlo štovanoj sestri⁴⁾ slovenskoj domoljubki moj ponizni naklon.

Štuje Vas svesrdno

Vaš

stari znanac
i prijatelj
Ivan Trnski

¹⁾ Tu je (pač) Gomilšak pripisal: Ni nič poslal.

²⁾ V tem listu rabi Sladović običuo kompendij **И** = nj.

³⁾ Pravzaprav Gerta Gomilšakova, Muršcu po materi nečakinja in dolgoletna gospodinja. Prišla je k Muršcu čisto mlada in še živi v Gradcu, odlična po izobrazbi in mišljenju.

⁴⁾ „Murski zavoj“ je brezdomno Mureck (Mur-eck), kjer je Muršec od l. 1848. počenši bival na počitnicah.

⁵⁾ Gerta Gomilšakova popravila: sestrični.

3.¹⁾

(1895.)

Cvjet na grob

slovenskoga poštenjaka profesora Josipa Muršeca,

Ilirskoga drug iz doba,
Štovalac Ti vazda očit,
Povrh Tvoga dodjoh groba
Bratsku viernost zasvjedočit.

I sam radeć na rad Ti si
Bež zavisti nuko druge,
Tko je krilat nek se visi
Luč nam iza noći duge!

Medju prviem skoči prvi,
U našem se nadje kolu,
Živ i sviestan brat po krvi,
Brž nam dade srca polu!

Steta nam je, žalost velja,
Luč da taka zapala je
Sa vidika prijatelja,
Mjesto da nam priekviek sjaje!

Svedj si bio dobra duša,
Budeć rod svoj čil kremenjak,
Gdje se vatrom zlato kuša,
Bog i duša, sav poštenjak!

A ja tužan, drug ti jadan
Sa Slovenci plačem, žalim,
Cvjet Ti sadim na grob hladan,
Uzorom Te mladjim hvalim!

Ivan Trnski

IL.

Kišpatić Muršcu,

(187?)

Prošnja za Vrazova pisma.

Velecienjeni gospodine!

Matica hrvatska radi na tom, kako će još ove godine izdati zadnji svezak Vrazovih djela. U njem želila bi ona uz Vrazov život objasniti i literarni pokret njegove dobe. Da će tome najviše pomoći njegovi listovi, o tom nejma dvojbe. Razabirući po njegovoj ostavštini vidismo, da i u Vas štovani gospodine, ima njegovih listova, s toga Vas najuljudnije molimo, da nam jih što prije izvolite priposlati, a mi ćemo Vam ih, ako želite, kašnje povratiti.

U ime odbora:

Mijo Kišpatić

tajnik prof. zagr. realke

¹⁾ Ta elegija je bila natisnjena v „Slovanskem svetu“ 1. 1895, a „prepis od svoje ruke i za svoju uspomenu“ je Trnski poslao Murščevi nečakinji Gerti Gomilšakovi.

L.

Božidar Raić Muršču.¹⁾

Vrazova slavnost.

Pri sv. Barbari v Halozah
dne 19. avgusta 1880.

Prečastni gospod!

Dne 8. septembra t. l. kanimo v društvu z brati Hrvati velikanski proslaviti 70letnico milega nam prerano umrlega St. Vraza; Slovenec navadno počina vsako delo z Bogom, tako je tudi pri tej svečanosti odbor odločil, da bode navedenega dne slovesnost pričela se s sv. mešoj pri Jeruzalemu, v ondešnji kapeli. Prečastni gospod! Vi ste bili iskreni prijatelj Stankov, služili ste pri Sv. Miklavši kakor duhovni pastir dobrega spomina, preprijazno Vas torej drzne se prositi svečanostni odbor, da bi Vaša blagost račila za Stanka ob 11ih sv. daritvo opraviti, kar bode toliko odličnejšega pomena, ker bodete onokrat uže zlatomešnik, k čemur Vam omenjeni odbor najdostojnejše častita.

V presladki nadi, da milostivo uslišite in spolnite našo ponižno prošnjo, ostajam

Vaše prečastnosti

najiskrenejši štovatelj

Božidar Raić

LI.

Dr. Ivan Geršak Muršču.

(30. VIII. 1880.)²⁾

Vrazova slavnost.

Velečastiti gospod!

Jako razveselila nas je vest g. Božidara Raića, da bodete kot kolega Stanko Vrazov na den njegove sedemdesetletnice v Jeruzalemu mu blagovolili zapeti svečano mešo. Prepričani smo, ka bode navzočnost Vaša, velečastiti gospod, svečanost storila še sijajniro.

Blagovolite, slavni gospod, od podpisanega odbora k 5. bodočega mesca sprejeti naj srčnejša voščila.

Z najodličnejim spoštovanjem priporoča se

Vam

udani

Za odbor St. Vrazove svečanosti:

V Ormoži 30/8 80.

Dr. I. Geršak

¹⁾ Glej Glaserjevo Zgod. slov. slovstva III. 145.

²⁾ Le podpis je lastnoročen, Geršakov.

LII.

Jos. Lendovšek Muršcu.

Slovniske opazke. — „Slovenski pravopis“.

Beljak, 17. III. 89.

Velečestiti gospod profesor!

Slavni in prezaslužni starosta slovenski!

Prav srčno se Vam zahvaljujem, da ste mi blagovolili poslati želene knjige; vrnem Vam jih kakor hitro končam svojo „slovensko slovnico“; nemško pisano „Slovenische Elementarbuch“ sem že predložil visokemu ministerstvu, da jo potrdi, in pričakujem vsak dan odgovora. — Zahvaljujem se Vam pa tudi za jako zanimive opazke gledé nekterih oblik in glede pravopisa. „Ti“ ali „te“ mesto „ta“ govori se tudi na Koroškem, a težko bode dandanes pridobiti tej obliki zopet veljavo, ker so se vsi pisatelji poprijeli oblike „ta“; omenil pa bodem na vsak način tudi obliko „ti“ ali „te“. Kar se tiče roditelja „dveh“ in „dvuh“, mislim, da je prvejša oblika narejena po množinski obliki „treh“, druga pa odgovarja „dvoju“ stsl. „dveju“ in je pristna dvojina. Nevem pa, imamo li pravico, obliko „dveh“ rabiti za ženski, „dvuh“ pa za moški spol. Ista težava je tudi pri mestniku: „obéma“ „obuma“. — Tudi oblikama „dvuh“, „dvuma“, „obuh“, „obuma“ bo težko zopet pridobiti v pismenem jeziku veljavo.¹⁾ — Mogoče pa se mi vidi, da rešimo „pri bratoma“, „pri nama“ itd. mesto množinske oblike, ki se navadno rabi. — Tudi jaz sem mnenja, naj se v sestavljenih oblikah prvotno deblo kolikor mogoče ohrani, da se torej piše: tež-ko, bridko i. t. d. — A prilikovanje ali asimilacijo pozna slovenščina ravno tako kakor grščina, latinščina i. t. d. — Piše se scriptum, ne scrib-tum; γε-γραπ-ται in βε-βλαπ-ται in ne γε-γραφ-ται ali βε-βλαβ-ται. — Tako tudi v slovenščini: spremem-ba, ne spre-men-ba, obram-ba, ne obran-ba; asimilacija je provzročila, da pišemo: z dobrim, z lepim, a s tenkim, s hudim, s košatim in ž njo, ž njegovim. — A mejo, do ktere naj se ima prilikovanje izvesti, je težko določiti; kako se naj piše: „zmatram“ ali „smatram“? „pojasnujem“, „pojasnjujem“ ali „pojašnjujem“? vse tri [oblike] pisave se dandanes rabijo. Kakor pri asimilaciji, tako je tudi pri mehčanju posebno „l“ in „n“ velika zmešnjava; jeden piše „ljubeznjiv“, drugi „ljubezniv“, jeden „prihodnost“, drugi „prihodnjost“, tretji celo „prihodnjest“. Posebno težavo provzročuje ta nedoslednost v pisavi nam učiteljem; zategadelj sem se obrnil do gosp. prof. Kreka, naj on povzdigne svojo

¹⁾ Muršec je pripisal to-le opazko: dvuh bratu sem slišal od svoje mlade neuke sestre.

merodajno besedo in naj sestavi „slovenski pravopis“, kojega naj ministerstvo poterdi in ukaže, da se vsi učitelji po ljudskih in srednjih šolah strogo ravnaajo po njem; le tako bo mogoče priti do toli potrebne jedinosti glede pravopisa. —

Dovolite, da Vam ob priliki slavnega Vašega godu izrazim najpri-srčnejša, najbolja in najiskrenejša voščila. Ljubi Bog Vam ohrani krepost na duhu in telesu še mnogo, mnogo let, daj Vam dočakati, da se bodo uzori, ki so Vas vodili vse Vaše plodovito in zaslužno življenje, uresničili, in da še bodele videli domovino, koji ste posvetili vse Svoje moči, srečno in slavno!

Proseč, da mi blagovolite ohraniti še zanaprej Svojo naklonjenost, klanjam se Vam

z najodličnejšim velespoštovanjem in bivam

Vaš hvaležno Vam udani

Jos. Lendovšek

LIII.

Lovro Herg Muršču.¹⁾

(17. III. 1889.)

Čestitka za god; podpisan je tudi Fr. Kosar.

. Po lepi in stari slovenski navadi Vam želim za vezilo k slavnemu godu „ljubo zdravje, dolgo življenje v milosti božji!“ . . . v blagor svete cerkve in mile domovine . . .

LIV.

Josip Sinko Muršču.

(24. V. 1893.)

Nova šola pri Sv. Bolfanku v Slov. goricah.²⁾

Veleučeni in prečastiti gospod
doktor in dobrotnik!

. Ravno dnes opoldne v sredo kvaterno smo končali šolskega odbora sejo, ktere so se vdeležili gg. šols. nadzornik. c. kr. inženir in zdravnik kot strokovnjak pri stavbi šolskega poslopja — se ve, naš odbor kakor tudi vsi trije obč. predstojniki. Po preiskovanju zidine sedajne dognano je, da se na to še nadstropje pozidati ne more, tedaj je sklenjeno: do temelja se vse podere, a na stari temelj novo poslopje sezida. Podstrešje je že itak vso piravo, kakor je tudi strop doslužil. Ozdol bode stanovanje za g. nadučitelja, podučitelja in primerno za mežnarja s posebnim vhodom; ozgor pa dve šolski sobi. Vsi so bili za to brez ugovora, kar se je gospodom zlo dopadlo. Inženir je stroške približno na 5000 fl prevdaril — se ve natančno bode še le po zgotovljenem načrtu v jesen naznanil.

¹⁾ Prim. sub B Muršec Hergu!

²⁾ Prim. sub B Murščeve liste, pisane Sinku.

Pred č. g. Sinkom je bil župnik pri Sv. Bolfanku v Slov. goricah Slanič; z njim si je bil Muršec pobratim, kakor mi svedoči pismo, ki ga je dne 30. maja 1891 (par mesecev pred svojo smrtjo) pisal Slanič Muršču.

Tako je tedaj začetek papirni novi šoli postavljen, ktereга ste le Vi preblagi dobrotnik prouzročili, a djansko bode odbor brez velikih težav opiraje se na tisočaka našega prečastitega rojaka lahko šolo postavil. Ktera župnija ima takega rojaka, naj ga pokaže!

Slava Vam! Kot župnik bom tudi jaz hvaležen, saj pridobim eno sobo — mežnarsko — za pisarno in obednico župnijsko; tako mislim imeti. Ako pa Vi, praktični strokovnjak, ljubeznivi gospod veste, da bi se dala na kaj boljega ona soba porabiti, gotovo ne bote pozabili meni naročiti — zgodilo se bo — le prosim.

Moje gospodarsko poslopje je res le slaba figura — ako bode kaj dobra letina k leti, bi se znalo napraviti; kar težko se mi zdi velika bremena kmetom nalagati ob enem — pa menda bo šlo; da bo Religionsfond za to, je gotovo, ker se bi tudi slepi inženir lahko prepričal da je vse piravo, ko bi lahko padel v štalo skoz strop. — — — — —

Da je Vaša dobrotljiva roka in blago srce tukaj v pomoč, bode mi to in mojim faranom trdna podlaga in podpora. Kdo in kako se zamore primerno zahvaliti!

K temu pa tukaj prilagam prepis določila g. Slaniča glede svote 670 fl = 1020 fl. Bilo je 1020 fl — sedaj 670 od avgusta 1881 tedaj bode že čez 1000 fl zopet, s katerim denarjem bi imeli prav za prav Vi kot darovnik „jus“ razpolagati — in tako če 400 fl bi le za večno luč ohranili, itak še ostane Vaših darovanih 600 fl za poslopje. Omenim še, da so P. T. g. Slanič tudi posebej 300 fl za večno luč sporočili. Po nasvetu č. g. Zmazeka sem nakanil s temi denarji nekaj oskrbeti neki plot tik Kaisersbergerjevega posestva okol cerkve — dalje porabiti za slikanje cerkve, kar pa se bode že vse zgodilo z drugimi doneski. Za slikanje imam že čez 200 fl.

Kar še Ločiške šolarje zadevlje, vejo že naše želje, toda nič se ne glasijo za našo šolo, razumljivo je to, ker so veliko morali plačati za svojo farno šolo; iz Trnovskega vrha pa hočejo tukaj biti všolani in stroške prevzeti, za to smo nje že v šolo vzeli — saj njih ni več kakor 12. — — —

Najsrčneje se Vam priporočujem želeči naj Vas ljubi Bog oblagruje zarad obilnih darov z nebeškimi biseri — a jaz in drugi ostanemo le dolžniki

hvaležni

Jož. Sinko

Sv. Bolfank v Sl. gor. 24/5 1893.

župnik.

LV.

Luka Jeran Muršcu.

(1893—1895.)

1.

Murščev rokopis „Modroversko krmilo zdrave omike“ in „Zgodnja Danica“.

L. Geh. M. J.!

V Ljubljani 26/10 93

Prečastiti, Visokoučeni
gospod Doktor!

Da vse predolgo ne mudim spolniti Vašo blago željo in voljo, Vam z največo hvaležnostjo vračam in s tem pošiljam „Modroversko krmilo zdrave omike“, ta dragi in veliki zaklad zdravih naukov, iz ktereга je „Danica“ pretekla leta prav veliko

posnela in prinesla za ljube Slovence, nekaj pa je še pripravljenega v prepisu, če tudi rokopis v celoti tukaj pošljem. Zanašati se smemo, da so mnogi čitali in tudi v korist si občernili zdrave verske nauke in jih marsikteri še bodo, ker so v „Danici“ kot zakladu shranjeni, če tudi, žali, zaradi okoliščin preveč raztreseni, — list namreč mora mnogotere tvarine donášati, da je času primeren in različnim bralcem ustreza, kar se more.

Tedaj, prečastiti in preljubljeni gospod zlatomašnik: Bog Vam tisučkrat plačaj in povračaj to posebno dobroto, da ste te bogate spise blagovolili v korist Slovencev posoditi in za nauk darovati! Seme se je sejalo in tudi želo se je, pa se še bode, dokler bodo iztisi „Zg. Danice“ po bukvarnah in privatnih hišah se nahajali.

Z naj večim spoštovanjem tedaj se smem podpisati, Prečastitljivi gospod zlatomašnik

Vam prav serčno hvaležni
sluga in prijatelj

Luka Jeran

kan. in urednik

Zgod. Danice.

P. S. Tudi še prav gorko zahvalo za druge dopise, pesmi, darove in za predragi pozdrav po zlatomašniku g. župniku A. Missi-u!

2.

Murščevi mili darovi; prispevki za Danico. — Stara leta.

L. geh., M., J.

V Ljubljani 10/10 95

Prečastiti gospod
zlatomašnik, profesor in prijatelj!

Ne vém, če se je gos. župnik Vodiški Simon Žužek sam zahvalil ali še ne za tako velikodušni dar v prid najhuje razdjane cerkve, in toliko bolj ker po neki zmoti (ali stavčevi pozablivosti?) dar ni še v Danici št. 41; torej Vam v naglici naznanjam, da sem dar (50 gl.) g. župniku poslal (kar mi pa tudi še ni poterdil), namreč poslal 5. t. m. — Tako sem razdelil tudi dva poprešnja lepa darova Vaša, ko sem darove, prišle v naš list, oddajal v najbolj potrebne kraje, posebej za cerkve, da molčim o družih tako dobroserčnih darovih, ki so večkrat dohajali iz „Dominikanergasse Nr. 8“. Bog plačaj tisuč in tisučkrat vse Bog plačaj! Močno pri srcu mi je mila „Dominikanergasse“ in preljubi — drugi, ki tam prebivajo, če tudi so mi osebno neznani. Posebno drag mi je ta spomin, odkar ste bili za Danico poslali lepe Vaše spise in ko ste mi bili po

blagem pokojnem župniku Antonu Missiji poslali predragi svoj pozdrav. V preljubljenem tem spominu sem tudi nekemu štajarsk. dijaku, ki sem mislil, da ima Vaše drago ime, naklonil majheni porcijonček pri dijaški mizi Meni so štajarski dijaki prav dragi, ker so tako mehkega in priljudnega značaja bolj, kakor smo mi Kranjci.

Zatožiti moram sebe, da me tudi že starost tlači in nisem več tako spréten za delo in pisanje, kakor pred kaj leti; torej prosim tudi, ne zamérite prečastiti gospod Doktor, ako ne bodeste mogli moje pisave brati; vender pri vsem tem moram velike kosove noči v delo obračati, ker mi veliko dela skupaj speje. Upam, da Vi, preljubi gospod profesor, ste pa še zmeraj jaki in dobro klubujete številu lét, ki jih že štejete. Zdaj pa Vas prav živo in iskreno pozdravljam ter naj se smem imenovati

Vaš ves hvaležni
spoštovatelj in prijatelj

Luka Jeran
kanonik

B.

Pisma, ki jih je pisal Muršec.

I.

Muršec Stanku Vrazu.

(1832—1850.)

1.

(25. XII. 1832.)¹⁾

Dojem cirilski pisanega pisma. — Murko.

На ден ројства J. K.

Драги пријатао!

Как со темнари десетино мерили, сва с господином Јгуманом там обедвала. По обеди ми ваш свако заћењео правити, ки сте писали, но некто такшо писмо послали некому, нај бержеј, прејо, мени, кери би бес штел „Вес (!) би нјо штел? то ме на стра постави. — Они нјо дајо донести. К' срећи нје нечем штети; каси знам, да сем демо (!) не бес. Па норц, сем си мислил, паџ сем. Ино то би скоро верјел, да со се ми појдох домо Јгуман так смејали, ки би нјих леко кот-

¹⁾ To pismo je odgovor na Vrazov list, ki je v „Dělih“ V. natisnjen na str. 132—133. V tem listu vpraša Vraz o Murku: „Ali bude stalen?“ In evo Muršev odgovor!

njake vidil, Kajti vi ste ošame, (!) z' kerimi bi nje brati znal preveč skrilil; ali jas sem ravno tak nepriilno pismo gorvtergnil, ki sem nji ne perle zagledal, kak za osem dni, kda je sem tak vse razmil.

Privjatel! kda bote Jgumani po cirilskem pisali, vñinte njim tudi tak. Oni tudi ne do mogli 'zдобреми, (!) kaj je v' pismi, ino te do sp več zadeli, no uje glavo terli — te bom se jas njim rekal.

Vas moj lubi! pa ošem pomilovati. „Добро, се тожите з' федром, се радо проверже на зло.“ Истина! taki na sveti je red, pa kdo mu kaj zapovedati more? nišče, ki ne modra glava, kera nišče, kak Orač veli: *non se rebus, sed res sibi subijcere*, to je po slovenskem: kera se navñi, kda vas po konje zgubi, ki tudi per пешца vesela живi.

Jeli boде Мурко стален? me pitate. воде (!), boде boде; tak неко krat sem velil, ki je za popa rojen, da je мировnega, polevnega serca no velko ne mара za lepo oko vkanlive diviце. Влогер (!) njemi! Здај му niš ne krati ÷asten kornej slovencom ostati. Pa kak so ga škof dено teli gorvzeti, da je z' kloštra odstopil? Jeli pridno prestavla? Kak' je z' ÷asopisom? Kere knige je ima zbor? v postni bom vas naj beržeј obodil no moj подаvek доположил.

Vi pa mi teñas le pa radi pišite po staroslovenskem. Da bi mi teant nebi taki o. писма назај vzeli, bi je vendar rasvun toti vaši азбуки tudi kaj znal, pak na здај imete potrpljenje, посебно, da здај imamo ÷uda poslov. Moј dragi! oskerbite mi teñas Јапелново с. писмо, ki ga dobim, kda doidem, imo (!) kaj bi drugega za me било. Ројnega вина sem dobil kres pet.

Na označenem mestu Vrazovih „Děla“ je Vrazovo pismo datovano: „30. Oktovra 1833“. Ta letnica je očividno pomota; moralo bi pač biti 1832. Dokaz: 1). Murko se je „zapopil“ 1832;

2). v istem pismu pozdravlja Vraz iz Gradca Muršca tudi v imenu Matjašiča, Matjašič pa je 1832/33 dovršil 4. leto bogoslovja in ga torej jeseni 1833 ni bilo več v Gradcu;

3). Dne 4. jan. 1834 piše Vraz Muršcu, da mu je zadnje četrtletje pisal troje listov, a ni prejel odgovora, in sicer prvega „po g. Kocmuti“, t. j., 3. nov. 1833 (natisnjeno „Děla“ V. 129—130), drugo po pošti dne 5. dec. 1833 („Děla“ V. 134—135) s slovenskim naslovom, a tretje po nekem kmetu s polja. Muršec tega zadnjega ni prejel. Za pismo, ki je natisnjeno Děla V. 132—133, v tem četrtletju (od okt. 1833 do novega leta 1834) ni prostora.

4). Župnik Miklošič, o katerem govori naš list, je umrl že 8./3. 1833.

5). Le do 27. dec. 1833 je kaplanoval Muršec pri Sv. Miklavžu in je absolutno neverjetno, da bi bil dva dni prej pisal tako pismo.

Ako je stvar taka, potem je Vrazovo pismo, natisnjeno v „Dělih“ V. 132—133, najstarejše do sedaj znano Vrazovo pismo in je pisano 30. okt. 1832. Drugo je pismo z dne 29. VI. 1833 (ib. 130—131), tretje pismo Cafu z dne 1. IX. 1833 (Zbornik Mat. Slov. 1900, 205; prim tudi tam str. 177.), četrto pismo z dne 3. nov.

Ako je stvar taka, je tudi določeno leto 3. Klajžarjevega pisma, ki kakor naše govori o Murkovem „časopisu“: 1832.

Новине вам друге неznam, kak ki so 'z me na Niklojavo vasha mati mило zveдавали, kaj bi zaбeли, keј no kaj bi bili? Kaj sem znal povedati? dobro. Ormuški Jгuman (kaniјо) prideјо v' Цркoвeц, Mиклошиќа же смeрт па дави. Kдо зна, јeли нјi здај не прeмaгa?

Moј Jгuman дајо вас ино Mиклошиќа јас па ше туди Matјaшиќa, Мурка no другe мени paдe cлoвeнцe лeпo пoздpaвити.

Boг (!) вaм' дај дoбpo, пиштe нa cкoрeн пa вaшeм

Vaм звeстeм пpијaт.

Joz. Муршeц.

2.

(9. VI. 1833.)¹⁾

Selska idila.

Dragi prijatel!

Dnes mi per Jerusalemi telovo obslushavamo. Vremen je strashno sparno, ino moje robazhe so jako debele. To me mozno zheneri ino mi volo nashene do takih lehkih robazh, kak ste vi ob vusmi eno doma imeli. Lepo vas sato prosim, dajte mi 3 take seshiti ino mi hitro pishte, kaj do valale, ki vam hitro penese poshlem.

Meni so se vzheraj na pervo zhele rojile, pa si v' shuplo na strashno visoko bukvo sele. V' smerti ino pogubeli smo nje spravlali, pa deno srezhno; sato se veselte s' menoj, kajti dobil sem pa, kaj sem mislil, ki je sgubleno. Grosdje jako lepo ino she od Verbanovega zvete. Vино bo pravi elfer. Veselte se na dom, pili ga bomo.

Pishte mi kaj novine. Jas vam drugega nikaj ne snam, kak ki sem 3 dni v' toplizah bil ino ki me je lepa puza od turske meje imenuvala: „Dusha moja.“

Telko na hitrem per Jerusalemi na 9./6 33.

Vash

svesti prijatel

Odpisek bo mi svedozhtvo,
ki ste toti list dobli.
Sdravje vsem Slovenzom.

I. Mrshz.

Naslov pisma slovenski:

Gospodi Jakopi Frasi
fisike vuzhenezi prebivajozhi
na Mariahilf-plazi v' Dohtor
Stigerovem hrami № 105 v' Grazi.

¹⁾ Vrazov odgovor na to pismo je z dne 29. VI. 1833 (Děla V. 130).

3.

(13. VII. 1833.)¹⁾

*Slovenski naslovi na pismih. — Letina. — Muršec do-
ločen za Kamco. — Napad na Babiča, „sodeca v Pavlovskem
vrhi.“*

Dragi prijatelj!

Mojo veselje, ki sva sazhela pisme s' slovenskimi nadpiski se poshilati, je tak veliko, ki vam je ne dopovedati! Venda med vsemi sva prva, ali deno med prvimi taki. Blashen spozhetek! —

'S pervenze si bodo pozhmestri glave terli; si kotrige svoje pameti napinjali, pa tak spoznali, ki tisti, ker engelske, fran-zoshke, lashke diazhke shteti vejo, na slovenskem tudi morejo snati slovenske.

Sami smo si mi Slovenzi krivi, ki si ne vujpamo, najnz doma ne, v' domazhem jesiki pisati, ino ga tak ozhivestno povikshati, da deno predersni ptujzi v' vse kote s' svojimi si-lijo! Zhi sami nezremo, non fit iniuria. To me naj bol shmeti, to naj shmezhe sashmerim.²⁾ — Pa odsdaj, mislim, de zelo she nazhi, ali deno kam bole. Bar bi bilo!

Moj jeguman she so sdravi. Vas dajo posdraviti. Sploh skoro doma zhizhajo, no se veselijo, kak kvokla, kda she na-kani valiti, na to, kaj de letoshja blashena letina pivnizi, 'no guti, 'no moshji persorila.

Ali pa s' meno, moj lubi! fo namenli nashi grazhki рудечо-ногачи drugazhi sigrati. 26. Ivajnlzhzaka so me hteli v' гамзу пер марпруги prestaviti, k' hipi kak da bi turska sila bila.

Pa ta me ne mika. Tudi jegumani po voli ne hodi. Taki so nekshega besa nasajpisali, ino snozhi je dojshe odpisek: — — zu belaffen — — —. Pa se mi je zelo 'snevidlo. Kajti rajshi po totih veselih hribih ōzhem Bahi krosho puniti, se Si-leni smejati, kak tam Fauni kosle 'no kose po pleshah, rezhinah³⁾ no golih pezhinah guniti. Tu mi neskajjena sladka slovenshina shedno napaja serze; tam so she dervari, dervarijo s roko no s' jesikom. —

Pa s' rokami tuj tudi dobro dervarijo. — Babizha, sodeza v' Pavloskem verhi venda poznate. K njemi so nedavno prishli po nozhi skos okno lotertolovaji, ga s' sablami sbadali no se-kali, ki je omamlen ta opal ino sanemil kak mertev. Zherstvo mlado sheno pa, kera je branila so tak sesekali, ki she so jo

¹⁾ Odgovor na Vrazov list z dne 29. VI., 1833.

²⁾ „Žmetiti“ = težiti (cfr. žmeten!); v rokopisu je „žmeteri“, to je valjda kontaminacija iz „žmeti“ in „čmeri“. „Zažmeriti“ je od „žmeriti“ = mežati, torej: die Augen zudrücken, verzeihen!

³⁾ (= redčinah t. j. jasah.)

ovi den pokopali. — Penes je tam ne bilo, ali gradski slusheb-
niki najdejo per kmetizhkih telko lubesni, kak sgisdana sraka
med srakami. — Vash svak so dobli one gorize, ko
snate. Sdaj so kerzhmar, ino tak srezhen, ki v' nedelo od
vezherka imajo vezh ludi kak kaplan per navuki. To vam
vujpam sam posvedozhiti. — Groskop she imajo novi takshi
klobuk, jas mojega dam ponoviti. Bog Vam ali lepo plati sa vasho
dobro ponudbo. Sahvalim Vam tudi sa robazho. Vse se mi
dopadne, samo to ne, ki ste ne pisali, kaj do vse tri koshtale,
ki bi vam penese poslal. Tezhas vam samo 5 f v' srebri po-
shlem no vas prosim: perloshte kaj de vezh.

Zhi she je IV. del krajnske zhebelizhe dobiti, perneste
da mi ga, ino posvete per Verblazhi, jeli so knige, po kere
sem pisal no she Fershtelni sam narozhil, dobiti? Vse slovenze,
ki so mi posdravljenje poslali, mi pa lepo posdravte. Murki pa
she povete; zhi meni babamosh biti, te naj vam mojo sbirko
da, ke se ne bom dolgo sabstoj veselil.

Od Klajshara vam ne vem trohize. Naj bershej vtize po-
slusha pa ne rajske, temozh gorizhke. —

Zhi mi kupza, ki ima debeli pojas pershenete, te bova
shla v' sahod, na kraje slovenske. Bog vam daj dobro. Vam
svesti ostane na veke

Vash

prijatelj

J. Murshez.

Per s. Mikloshi na 13.

Jakopovzhaka 833.

4.

(6. „prosinca“ = januarja 1834.)¹⁾

Vrazove knjige.

Častit prijatelj!

Vsako vašo pismo, razvun tistega, kere ste nekem po-
lanci dali, sem dobil ino bi vam tudi taki odgovoril, ali ne
sem znal nadpisa napraviti, da ga nečete podpisati, ino tak
sem te mogel dozdej čakati, da je perle ne niše znanih gor
ta šel, ki bi vam pismo naročil. Vaših knig sem vam ne mogel
'zebrati, da sem betežen bil, potem pa mi je selenje telko
poslov napravlo, ki sem ne znal, kam bi se djal. Vse horvačko,

¹⁾ Odgovor na Vrazovo pismo z dne 4. jan. 1834, „Děla“ V, 135—137,
zajedno tudi odgovor na pismi z dne 3. nov. in 5. dec. 1833 (Gl. zgoraj
opombo k datumu 1. Murščevega lista!). —

Nerazumljiva mi je pri tem Murščeva trditev: „Ne sem znal nadpisa
napraviti, da ga nečete podpisati“, ko pa je Vraz v pismu z dne 5. dec. 1833
in z dne 4. jan. 1834. natančno navedel svoj naslov.

razvun gervanciaša, rususko no staroslovensko gramatiko vašega Livia no Paterkula sem soboj vzel. Pa bol, kak vse to zdaj polsko potrebujem, da so polaki tu v' mesti. Moj ponujen ino sprošen nasleditel je Bohanec. On bo pobral, kaj sem jas ne najti vedil.

Vi mi pišete, ki lubezen rada človeka oslepi, me zato opomenite pasko imeti no sam se za peldo postavite.

Či je to tak, te tudi jas m. l. morem vas prositi: imete pasko, ki ne bote čisto oslepnili, kajti škoda bi bila ino jako žal bi bilo za vas

Vašem

prijatelji

J. Muršeci

kaplani.

Če de mi Murko pisal ino mojo knjižico nazaj poslal, mu hočem čuda reči ino lepoto pisati slovenskih.

5.

(20. XII. 1835.)

Prevod Schmidovih spisov. — Kačič. — Muršec določen za Ljutomer.

Dragi perjatelj!

Vi ste v' jesen sami na mojem jasnem lizi vidli, ki me je vasho savujpanje do moje slovenšine možno veselilo — zhi sem vam ravno samo na pol obljubil posloveniti, kaj ste mi odlozhili, sem dino v' svojem serzi terdno sklenil po moji slabi mozhi v' vašem lepem spozhetji vash pomozhnik biti. Resniza je, ne sem se menil podmekniti. Ali sila kola tere. Sdaj she ozhitno vidim, da morem figamosh biti. Saj bi se totega lesenega krisheza, kerega ste po pismi g. Stuheza meni namenli, ravno ne bi bal, pa na meni she telko drugih krishov leshi, ki sa totega vezh prostora ne.

Vi vete, davno she sem se vam toshil, ki so tu gosti posli, she skoro gosteshi obiskavzi, ker neko slato vuro vkrad-nejo; kres to vse pa she sem letos postni predgar. Sato vas prosim — ne samerte mi — ne sanashajte se na me — jas nebom vtegnil. Pa telko she si pa naprejšemem: zhi bi venda v' toti stiski she dino vtegnil meni odlozhen krishez posloveniti, bi vam ga poslal, kak hitrej bi ga sgotovil — na 'svolo. Zhi je per krishih ravno nobena svola ne slo pridna, je dino srezh-neshi, ker leshishjega dobi.

Nevem, jeli mi bote vi ali g. Murko prvi del Kazhizha poslali? Smenta se. Murko mi je tudi drugi del Slomsheka

odnesil. Zhi she je ga ne sapravit, naj ga perloshi. Penese hitro poshlem kak vem komi ino kelko.

Slishite novino, ki do vam vuha zvilile: mene so menli v' Lotmerg sa kaplana postavti; pa moj g. Dehant so ne pervolili.

Lepo se vam sa vasho pismo sahvalim, se vam sa drugo ino sa stalno prijasnost priporozhim na veke

Vam

veren prijatelj
J. Murshez.

V Upti 20/12. 35.

6.

(12. III. 1837.)¹⁾

Plohelnova štipendija. — Krempljeva pesem na čast nadvojvodi Ivanu.

Dragi perjatelj!

Za Plohlnov štipendium je istino telko proscov, ino, kaj še več vala, tudi za nje neka tak lepa prosica, ki nji človek komaj kaj odreče.

Jas sem vašo pismico mojem g. dehanti naprejbral, kelko se je dalo ino dopustlo. Oni so vašo slovenšino močno hvallili ino zadnič rekli: „Ja venda bode Magdič tudi za štipendium prosil.“ Z tega že spoznate, ki koga drugega na peri majo — meni se zdi, ki križoskega Dominkuša — pa za tega volo se Magdič ne sme strašiti; naj le kompetira ino se zviža; venda je bliže v Plohlnovem pokolenji; venda bol sermačkih staršov i. t. d. ino či ravno štipendiuma bi nebi dobil — vsako leto se tu v' Upti, či ne blodim, ob novem leti — med Plohelnov rod — med naj bol sermačke neki penezi razdélavajo — naj se potel vseli tam zglesi — blizi 50 - 60 f bode vsako leto dobil. Telko je Dominkuš letos prijel. Ino či so naš dehant ne za istino komi oblube dali, se zna zgoditi, ki štipendium v' njegov žep padne.

Vi ste ali v' Graci ino se terdno vučite! Prav je tak, pa ki de se vam v' vašo od temnih pravic naj beržej precej megleno glavo eno malo 'ziskrilo, vam pošlem pesmo, z kerof so Ptujčari princa Johana 5. sušca per obedi gor v gradi pozdravli.

¹⁾ Odgovor na Vrazovo pismo z dne 4. III. 1837 (Děla V. 152—153). Tudi Vrazovo pismo (ib. str. 154—155) je pisano, predno je Vraz prejel ta-le Murščev list; pa tudi Muršec še dne 12. marca ni imel onega Vrazovega lista. Očividno sta se torej Murščev list z dne 12. marca in oni Vrazov list na pošti srečala; oni Vrazov list bi torej bil pisan okoli 12. marca 1837.

Pozdravljenje

Njih cesarsko visokost princa Johana.

1.

Bog njim dolgo daj živeti,
Njih cesarska visokost!
Dugo njih med nami 'meti,
Je prav serčna nam sladkost;
Veseli nas proste ludi
Da en tak visok gospod
Je per nas no se potrudi
/:Nam podignit zemle rod:/ rep.

Nach der Volks-Melodie: Gott erhalte etc.

2.

Vinska terta, klas erženi
Naj obvenči njih glavo
Toti venec lep zeleni
Naj njim zlata krona bo.
V' toti naturalski kroni
Njih o princ pozdravimo
Ino na zelenem troni
/:Se mi njim nanízimo:/ rep.

3.

Ker oni veselje majo
Z' tem najbolj, kaj zemla da;
Tak njim visko hvalo dajo
Roshe vse no zelenja.
Vsako drevo, vsaka trava
Se čres njih rasveseli
No njim reče: čast no slava
/:Bodi princ Johanesi:/ rep.

4.

Za vso toto perzadenje
Za lubezen njihovo
Njim bog dolgo daj življenje
Z' pravo serčno radostjo.
Daj potem njim v' onem kraji
Se pres konca veselit;
Le v' tem večno lepem raji
/:So oni ja vredni bit:/! rep.

G. Zeiler so v' Kleh per Radgoni prestavljeni.

Pesem so zložili g. Krempel. Peli so od s. Verbana 2 pajba z' 10—11 letmi ino 2 ravno telko stari deklinci, po naši domači šegi oblečeni. Princ so se jako razveselili.

V' Upti $\frac{1}{3}$. 37.

Vam veren prijatl
J. Mršč.

7.

(Po Jurijevem 1. 1837).¹⁾

Cbelica. — Krst pri Savici. — Plohelnova štipendija.

Dragi perjatelj!

Vi čete, ki bi vam kake prevzet'nce pisal: Jeli ne vete, ki sem duhovnik, keremi je naloženo neti samo drugih ponižnosti vučiti, temoč tudi sam ponižno pisati no govoriti? Pri meni ali nega prevzetnic, ino či bi se ravno še kera znajšla, dino ne vtegnem zdaj izkati, da vam na naglo pišem.

Zhbelize no kerste sem vse odal; zato vam perložim 6 f srebra ino vas prosim, pošlite še mi pa 3 ce le zhelize 4 kerste ino en šterti del zhelize.

Davno že bi vam pisal, pa sem na Jurjovo čakal — ki bi več kaplanov k' kupi totih bukviz nagovoril.

Ki ste moje pisemce — odgovora na vašo pervo ne dobli — se močno čudvam, — tam sem vam dosta laži pisal ino tudi od Magdiča.

Za Dominkuša, sina školnika križoskega se Gotweiss močno opira, pa či je pravica z' srečoj zložna, bo naj beržej Magdič stipendiat.

Či te prav dosta gorjih Stajarcov dolsim pošilali, boma se v' Graci vidila.

Z Bogom.

Vaš

svesti perjtl
Jožef Muršec.

Še eno: Matjašič pride 'z Sredisja
v Lémpah, dolta pa Lovrenčki Hojnik.

8.

(13. XII. 1837).²⁾

Hrepenenje po Sv. Miklavžu. — Čbelica. — Krst pri Savici. — Danica.

Lubi prijatelj!

Pismo, kero ste mi pisali z krajov slovenskih meni tak dragih, sim dobil ino z veseljom štel povablenje lubo nepozablivega mojega nekdanjega g. farmeštra. O kak rad bi spuil njihovo ino mojo volo ali služba moja, na ktero sim kakti

¹⁾ Odgovor na Vrazovo pismo, pisano okoli 12. marca 1837 (gl. opombo k datumu prejšnjega lista!), a Muršec še Vrazovega pisma z dne 24. IV. ni imel. Murščev list je torej pisan nekako 25. aprila!

²⁾ Odgovor na Vrazovo pismo z dne 2. dec. 1837 (Děla V. 165—167).

z' lancom pervezan, mi nači zapové. Že inda je žmetno se našem mestnem zidovji odtergati, totokrat pa je bilo celo nemogočno, da je na Mikložovo nebilo doma ne g. Dehanta ne kurmajstra. Da bi jas pa enkrat z dragimi prijateli po mirnem tihe radosti punem s. Mikloži šetal židane, sreberne, zlate volé bi bilo mojo serce! Pa naj bo s' nebrojlivimi drugimi tudi toto nedužno veselje vižari nebeškem aldovano.

Ki sva se v' Graci ne vidla, to je zlodi storil, ker je oča vsih laži. Davno že bi se jas rad pri vas dugov rešil. Zato vam zdaj priloženo pošlem za posledne čbelice no kerste 8 dvajšic, ino za obe danici 18 dvajšic.

Ali kaj me per tem naj bol žmeti, je, ki mi je dozday ne bilo mogočno od danice le neke liste prebrati! Bogi danici v prahi ležite, ino za istino vam povem, ki bode venda perle tretja ino šterta že s' neba stopla, kak bom jas pervo le komaj na pol pregledal. Meni nemre danica svétiti! Le od daleč se sirmak po njenih zlatih trakih oziram!! Zdaj je vse nači kak nekda!! Či še te vtegnoli priporočte me ponižno mojem lubem g. farmeštri. Že davno sim mislil njih obizkati, ali naj menje pisati — pa či pervo ne, zadno bode se ne na dugem spunlo. Pozdravte mi tudi vašega svaka z' sestroj ino otroki. Kda bom enkrat per s. Mikloži, nebom odišel, ki bi nebi k totim dragim stermčarom prišel — ino sí sprošil krožico vina s' tistih novo zasajenih prestermih goric, kde more ruino vince rasti.

V' protletji kanim pa enkrat v' Gradec priti, prepovete že zato zdaj vsim lažlivim gobcom ki vas te pa ne bodo zatajili

Vam

v Ptuji 13./12. 37.

G. Pesérl se vam priporočijo.

vernem prijatli

J. Muršeci.

9.

(2. III. 1838.)¹⁾

Volkmer, prevajan na nemški jezik. — Kollarjeva „Wechselseitigkeit“.

Moj lubi!

Vaša pismica puna fašenka no šal, pa tudi puna zmišlenih hval ino skritih graj ino zbadajočega pomilovanja me je dino jako razveselila. — Hujde muhe vam ne bernijo v' glavi — vse je pri vas židane vole! — Bog vam obvari sploh toto radost — vam obvari zvirališče, z kerega vam tak obilno zvir, ki se v' duge potoke razleva, ki tudi sim k' nam časi kaka sladka kaplica perplava!

¹⁾ Odgovor na Vrazovo pismo z dne 18. II. 1838 (Děla V. 167—170); zato je letnica „1838“ za to Murščevo pismo brezdvomna.

Pa eno — dragi prijatelj! je dino ne resen; vaša graja je ne celo pravična. Nesem jas, kak vi menite čisto nerodno pole — čisto vsušeno drevo, kero nobenega sada neda. Sem rodil toto zimo. Ino kaj sem rodil? Slovenca sem rodil t. j. terdega nemca sem na Slovenca prerodil; g. Matanca — vračitve doctora sem tak v'slovenil — ki pesme Volkmerove pres zablodka zvestobno na nemško prestavla. V' Murkovi gramatiki neje besede, kere bi nebi na pamet znal, ali ne strana ino mesta vedil, na kerem stoji.

Je to ne sad? O toto drevce zdaj lepo cvete — ino či ga vročo leto ne vsehne, zna morebiti sada kaj roditi.

Razvun tega moj lubi pomalem sploh na tihem slovenšino sejam. Vam, kak vete, sem telko bukvi rasodal, ki ste njih več zmogli, ino dino sem njih zdaj vkratkem več raztrosil od g. Slomšeka — ino či de mi sreča le enomalo služla, njih letos več stotin menim raspravti. To bode Bogi ino slovenšini sad perneslo. Gde se slovenšina v' božji besedi v' spripovesti ali lepi molitvi slovinskem serci perbliža, naj hitrej korenino no klico požene — ino se naj hitrej klasi!

Tudi vašega Kolara, verlega moža — (Bog takih daj dosta :) čem v dil po Halozah od farofa do farofa potočiti tijan prek na Velkonedlski breg. — Vi prete, ki je privas vsako kerv zburkal. Takše puntarije tu nebode spočel, to naprej vem. Kajti tu je kerv precaj postana ino serca so zaspana — ino meso je slabo; pa glavo bode dino vsakemi enomalo razvedril ino s' dobrotlivo toplotoj persa segrel.

Zdaj pa še eno: Ne poračajte me preveč vetrom, ki bi me odcod odnesli. Bojim se, ki bi me nebi gde na hujše terdine posadli.

Še izdaj nekaj: Kak pa pride to, ki tisti ptuji Lahi per vsaki perložnosti — per vsakem imenitnem godi neke besede no hvale v' novine dajo ino domači goreči slovinci pa nezmorej čerke? O kak bi to mladost za slovenšino vnelo ino naš jezik častilo!

Nezamerte nam stric, priporočte me lepo visokočastitemi g. profesori Miklošiči ino 'mete radi

Vašega

vernega brata

2./3.

J. Muršeca.

Kolara sem ne dva, kak ste pisali, temoč samo enega dobil od g. Vogrina; pa dojde. Lepo pozdravljenje od g. Peserla.

10.

(20. IV. 1838.)

Rod cesara brat ste peli,
Serce naših plamení!
Lucki pa se zavzeli:
Tih' Slovenec — on ne spí!!

Pesmi žila da vam zvira
Z pers predragih vekoma,
Tak obilna — kak presmira
Zvirališča 'z Pohorja.

Židane da bote vole,
Zjutra, podne no večer;
Nič vam zdravja naj ne kole
Žalost ne, no ne čemer.

Sreča naj vas vsigdar sreča,
Slava zlati vam ime,
Kakti zorje luč izkreča
Prerumeni višine.

20/4. 38.

Ves vaš sluga
J. M.

11.

(30. XII. 1838.)¹⁾

Slavjansko društvo v Gradcu. — Novine. — „Vedež.“ — Vrazove „Narodne pesmi.“ — Cirilski napis v cerkvi ptujski.

Dragi brat!

Da bi vi mogli tako dugo na moj odgovor — kako ja na dohod meni z Zagreba poslanih novih reči čakati, kerih še izdaj ne, bi vam resnično predugo bilo. Zato vam rajši perle odgovorim.

Vam z veseljem oglasim, da sem ne samo jas gračkem sveslavnem zočlenstvu pristopil ampak tudi 5 drugih k pristopi pripravil — z njim vugodnoj pogodboj, da vsi potroški pošilanja na moj račun padajo. 4 česki — 1 polski — 2 serbska — 2 ilirska — 1 slovenski — i 4 nemški časopisi ali novine so nam obečane. Za polovino leta sem vašem namestjaki Terstenjaki peneze že poslal. Či bude družba oblubo istinsko spunjala, imam zavujpanje v drugi leta polovini še njih pa toliko nagovoriti — za leto dni pa dvakrat teliko. Povem vam — da se prinas Slovenšini sploh velkša čast dava. Terdega Nemca sem nedavno na dobrega Slovenca prerodil — ino zdaj imam pa 2 vučenca.

¹⁾ Odgovor na Vrazov list z dne 17. XII. 1838 (Děla V., 178—181).

Novine bom tudi verlo razširjal. Či vse obečane novine zvesto dobivamo, znate, da bode več kak zadovoljno štet. Pa razvun toga, dino hočem narodne ilirske novine še vseli na svoj račun sam deržati, či cena z' pošilanjem vred, kak vaš oglas oznanuje, je ne kres 4 fl. Ako bi dražiše bile — bi mi prevnogo bilo!

Za vedeže vam pošlem — kelko sem dozdam rešil — namre:

15 fl. srebra.

Pa či želite, da de njih moči več predati, bote mogli ceno na polovico postaviti.

Za vaše narodne popevke že zdaj — pred kak njih kdo vidi, podpise zbirati, bi tudi žmetno delo bilo! ali natisjenih ino zvezanih se nebojim čuda rasprav'ti.

V cirkvi naši smo vse pregledali na levi ino desni strani — ali cirilskega ali kakšega drugega napisa je ne najti slovenskoga.

Pozdravim vas — i vse ovdešne iskerne rodolubne brate. Z Bogom

Vam

V Ptuiji 30. Prosinaca
838.

veren prij
Josip Muršec

12.¹⁾

Dav. Trstenjak. — Murko in ilirski pravopis. (Prim. tretji Murkov list, z dne 1. I. 1839!)

24. Veljače 839.

Ljubi brate!

Ob svečenci komaj sem dobil vaše obečane knige i kalendar — eto peneze za nje 7 fl 48 *xr* srebra. Kalendarov bi lahko več predal — zdaj pa bode že prekesno — da že je Ožujak pred pragom. Tudi Juran i Zofia se dajo leži predati, či je ravno dramatička pokušnja leži razumliva — ali polovico je dražišja.

Kaj le Terstenjak dela!? Čuda so njegove pisme obluble — dosta sem njih za lubo Slavšino nagovoril — ino zdaj že je drugi mesec odtekel i ne je časopisov i novin — ne nikšega zgovora. Či je on kaj kriv — či je venda peneze potrošil — ne za peneze mi je žal — tote hočem napreplatitclom že namestiti, pa ki dobra vola pa zgine — ki to dugi trud potere,

¹⁾ Kakor se vidi iz konca tega pisma, je pisano, predno je dobil Muršec kak odgovor na prejšnje pismo.

ki naša mila Slava kvar terpi — ki vera mine — to mi serce teži! O da bi jas le, kak sem namenil, kak smo se tudi tu spominjali za našo okolino sam vse oskerbil! Ali čisto sem vujpanja še ne zgubil.

Nekaj še me izdaj bol žmeti — namre pismo — kero mi je pred nekimi tjedni g. Murko pisal. On je v' stiski. Vi vete, ki mu je naročeno knige, kere za naše šole spisava, v' Bohoričovih asbukih spisavati. Lani, se mi zdi, je mu to po volji bilo — ali letos ne več. On vidi, ki novi česko ilirski pravopis starega premaga ino vsih Sloven. serca zavнима. Iz tega mu 'zhaja sovraštvo. — To on vidi — toga se boji, ino dino se mu neče — ino si venda ne vujpa, ki bi sam v' Beč prošnjo pisal za dovoljenje — v' novih asbukih smeti knige dati štampati. Zato je mene prosil, ki bi jas v' Ilirskih narodnih novinah zaznanil, ki on novi pravopis više lubi no štima kak starega — ki je ne njegova vola, temoč okolnosti prikru sila, ki šolne knige po starem natisjene bodo — ino ki on naprej vse knige, kere bo izdava — kakti s. pismo n. z. v' našem narečji — svojo slovnico i rečnika — ki bude vse v' česko ilirskih asbukah natisniti dal.

Jas pa drugači mislim: Naj beržej majo g. Dr. Gaj kakšega možnega prijatela v' Beči, ker bi na tihem pres Murkovega vedenja to lahko tak ravnal — ki bi se novi pravopis njemu naročil. Odpišite mi na to — ki te g. Gaji lastne Murkove reči spišem, ki leži govorijo. G. Kreml so v' toti oné že g. Kopitari pisali — kaj bode gde za odgovor?

Či v' tem ne bode pomoči — te bom Murka prosil — ki delo preloži (zgovori se lahko najdejo.) Za leta dni nede več telko protivnosti —, te, se nadam, bo staro čisto potlačeno.

Pa imete toto skrivnost na tihem med soboj — ki ne bodem ovaditel prijateljstva. Ob svojem časi — či še bode prijateli treba, pride tak v' vaše "novine.

Do teh dob so ilirske novine k' carovem rodi ne imele letopisov. Eto se podstopim — ako novinarina bolših ne dobi — 2 perložiti. V' Gradec budem tri na zvolo poslal.

Či nju g. Dr. Gaj, kerim se s posebnim poštuvanjem priporočim, dovolijo poprijeti — naj bota pres podpisa.

Jeli ste mojo pismo taki po novem leti, v kerim sem Vam 15 fl srebra za vedeže poslal, dobili?

Bog bodi z vami

Vaš br.

Joz Muršec.

13.

(21. VII. 1839.)¹⁾

Knjige v Krapini „v vozi“. — Murko in pravopis. — Ilirščina med Slovenci.

Lubi prijatao!

Evo — što se je pripetilo! Knige, z kerimi ste me zadni put razveseliti namenili, su postale boge vjetnice. Kmet, keremi su bile berščas v' Krapini naručene, je s praznimi rukami dojšo i glasom, da su mu na harmici odvezete! — Budalo! bi lahko bio platio primerjeno harmico!

A što je vezda včiniti? Jurve je berš dva tjedna danah preteklo, i jošće je ne niednega odpisa — ne poziva po nje poslati i voze osloboditi. Što za besa ste mi poslali? Što harmicari ili stražniki tako dugo kuhajo? Jel hoté točo izkuhat, kera bi me potukla? Aj naj hudja burja njih neka protira!

Za tega volo vas prosim, pište mi, što je v' balici bilo, da mi bude moči mirnim biti i se za knige glasit.

Drugo vas pitam: kakši vas muti 'zrok, buduč da mi ne volite odgovoriti, što sem vam jurve davno od Murka pisao, poradi njemu odlučenog pravopisa? Odviše rad bi mu odpisat, kajti skradno jeste vreme za odgovor — pahčite se dakle.

Ako pri nas ravno ne gori, dino dobro tli. Tudi' starci — kako g. Kosi v' Leskovci se kod nas Iliršini vadijo. G. Krempl pa so neumorni. Dogodovčina z ilirskimi bude čerkami natisjena.

Štajerska je jurve dokončana — samo kipe junakah i. t. d. jošće naš Matjašič risava.

Ov tjeden budem se českega lotil. Ako ne zamluvit vŕeckeho česki budem se dino troško razmit naučio.

Danas budo g. Lipič hrastovski pokopan.

Če mi bude moči, vas hočem v jesen v Zagrebi pohodit.

Z ponižnim poklonom svim vernim Ilirom

vam

veren brat

V Ptui 21. Serpnja 839.

Jos Muršec

¹⁾ Knjige, ki so ostale v Krapini, niso tiste, o katerih govori Vraz v pismu z dne 17. dec. 1838. (Děla V. str. 181), marveč pozneje poslane.

14.

(1839.)¹⁾

„Vedež“. — „Luna“. — *Dav. Trstenjak in Slavjanska čitalnica.*

Dragi gospone!

Eto 20 vedežov; ako njih jošče više želite, njih rad z rok spravim.

Vaše knige sem vse Waicingeri poslal. Tudi en arkuš vaše Lune priklopil — kajti vi ste njih ne 12, kako pišete, poslali, temoč samo 6, kere sem razdelil. Med nama reč: Vaša Luna ma precej ostre zobę — je ne tak mila — ludna — prijazna, kak luna v' naravi. Či se skoz tako neludnost le ne bode preveč zamerila!

Trstenjak je njemi poslane novce potrosil ino mi ne čerke letošnih Časopisov poslal. — Zdaj je čitavnica proč — ino jas sem primoren denare povernoti. Da bi vi kakše dobre že hrovacke ali ilirske molitvene knige imeli, mi slobodno ene na pregled pošlite. Či bi neble drage — bi se venda znale predati.

Kajti krajnskih sem v štertal leta za 400 fl srebra prodal. Preporočte me ovdešnjim gorečim Ilirom venda — dojdem letos v' Zagreb. —

Z Bogom

Vaš verni

Jos. Muršec.

¹⁾ Pismo nima nikakega datuma.

Nad izvornik tega pisma je ureditelj Vrazove korespondence v zagrebški vseučiliški knjižnici pripisal: „Valjda g. 1839. i to prve polovine.“

L. 1839. je brezdvomno in sicer spričo opombe o novcih, ki jih je potrošil Trstenjak (gl. Trstenjakovo pismo Muršcu z dne 16. dec. 1838 in Murščevo Vrazu z dne 24. febr. 1839) in pa spričo opombe o 20 „Vedežih“, ki jih nahajamo tudi v sklepnem računu za leto 1839 v Murščevem pismu Vrazu z dne 24. dec. 1839.

Hočem pa še temu pismu odkazati določnejše mesto v okviru l. 1839.:

1). Terminus ante quem non je pred vsem 24. febr. tega leta; zakaj v pismu s tega dne še Muršec ne ve, kaj je storil Trstenjak z denarjem, a v našem pismu že pozitivno poroča o tem.

2). Terminus post quem non je pač jesen leta 1839.; zakaj Muršec misli še „letos“ priti v Zagreb (prim. njegov list Vrazu z dne 21. julija!), in Trstenjak, ki se je jeseni tega leta preselil v Zagreb, po našem pismu očitno še ni tam.

Po tem takem bi bilo misliti le na dobo od konca maja kam do septembra.

3.) V tem okviru je važna opomba našega pisma o „ostrih zobeh“ „Lune“; to se pa more nanašati le na „Luno“ z dne 15. maja 1839, ki je v opombah k članku „Magyarismus, Ilirismus“ res energično polemizovala s piscem nekega madžarskega članka; ves ostali letnik je čisto „uljuden kakor luna v naravi.“

Po tem takem bi bilo misliti le na dobo od konca maja do septembra, to je, osobito na mesece juni, juli, avgust.

15.

(24. XII. 1839.)¹⁾

Muršec v Gradcu. — Glavni račun za razpečane knjige.

Dragi prijatelj!

Skoro že je 14 dni, ki je mene ne več u Ptuji — kero sem najberžej na vsigdar zapustil. Vem ki se vi totem glasi močno čudvate — tudi, ki vam na pol žal bode — pa za me se že da dostavek najti. Da mi je na mojem novem mesti tu v' Graci ne več moči vaših knjig razpravlati ino predavati, bi rad z' vami račun storil.

Kak znate, sem dobil 2 bali vedežov, vsako po 100.

15 fl srebra sem vam poslal za 45 vedežov potem še 20 vedežov — ino 25 še njih je ostalo. Zadne dobé sem samo 10 vedežov predal a 12 *xr* sr. = 2 fl. Od tote ene bale še ali dobite 2 fl ino 25 vedežov. Druga bala pa še je cela, kak je prišla. Od vaših narodnih pesem sem 3 komade predal = 4 f 30 *xr* njih še ali ostane 27. Za 10 predanih hval nadvojvoda Ioana a 12 *x* = 2 fl. 50 komadov še ostane, ino 2 stari danici.

Penezi, kere še ali mate dobiti, znesejo 8 fl. 30 *xr* srebra.

Vse ove knjige sem jas zapečatané pustil v mojem starem dozdnjem konaki pri g. Matjašiči — mojem nasledniki. Njemi naročte, kaj mislite ž njimi včiniti.

4.) S tem pa smo se zelo približali 21. juliju, ko je Muršec tudi pisal Vrazu (pismo 13.), in nastane vprašanje: Katero pismo je starejše, pričujoče ali pismo z dne 21. julija?

Pričujoče pismo govori o nekih Vrazovih knjigah; tudi pismo z dne 21. julija govori o knjigah, ki jih je Muršcu poslal Vraz, a o teh-le se more reči, da so bile poslane nekako v začetku julija („Jurve je berž dva tjedna danah preteklo“). Ni zelo verjetno, da bi bil Vraz Muršcu v tej kratki dobi poslal dvakrat knjige, recimo koncem maja ali v začetku junija in zopet v začetku julija; marveč so pač knjige, ki jih omenja v obeh pismih, iste.

Ker te knjige po pismu z dne 21. julija dotle še niso dospele, pač pa po našem, je jasno, da je to-le pismo pisano pozneje.

Isti zaključek se nam poda še iz enega premisleka: pismo z dne 21. julija nujno želi odgovora radi Murka, v našem pismu pa Muršec tega ne omenja; zato je misliti, da je v stvari Murkovi že prejel odgovor, ko je pisal pričujoče pismo, in da je to-le pismo pisano po 21. juliju. (Ali mu je radi Murka Vraz odgovoril zajedno s knjigami, ki mu jih je poslal začetkom julija, ali pa šele v posebnem odgovoru na pismo z dne 21. julija, je za moje vprašanje irelevantno).

Po tem takem bi bilo pismo pisano zadnje dni julija ali (začetkom) avgusta.

[Seveda je Vraz Muršcu v času med februarjem in julijem najbrž vsaj enkrat tudi pisal, a to pismo bi bilo dosle neznano.]

¹⁾ Ni videti, da bi med tem listom in prejšnjimi listi leta 1839 bila kaka vrzel.

Vtegnilo bi biti, ki tote peneze mente tu v' Graci na kakšo ono potrositi — či pa ne pište mi na vsakšo vižo — jel njih tu mam komi dati ali vam poslati.

Ali dino moj lubi me ne mete za tote premembe volo za odstopnika. Či ravno ne toto prvo leto pa dino prihodne bom jas pa priden v naši stvari.

Jas stanujem pri g. Konjeniki Ormuškemi v' kneso-herberšteinovem hrami v' ulici Paulusthor vu Graci. Či sem vam ne vsakši reči dozdej pogodil — ne zamerte — bole sem ne zasumil.

Srečno

Vam

veren br

24./12 839.

Jos. Muršec.
Erzieher.

16.

(22. VII. 1841.)¹⁾

Predplata na „Glase iz dubrave žeravinske.“ — Murko.

Lubi prijatelj Stanko!

Vašo pismo, kero mi je ovi den dospelo, me je po stari navadi razveselilo, kakti vsako vaših nekdanjih. — Je sicer istina, da sem nedavno v' novinah vaše pisme čital, ali či ravno vesele, niso diño mi bile tako prijazne. Tudi od predplate na glase iz deržave Žeravinske sim štel ino želel nje imeti, ali gde predplato storiti? Navaš samer [Na vas samega?] pisati k' vam, sem ni znal, jeli bi pogodil. Ino, kak vi zdaj sami velite, vnogo vam kupcov nabrati mi moje zdajne okolnosti po pravici ne dopustijo. Na mojem predašnjem mestu, sem resen imel široko znanstvo, i vnogo bratov, keru so me ali jas njih obhajal — kajti bila je lepa priložnost. To se je premenilo. Neti je časa obiskavati, neti vlegnosti vložne prideče prijatele pres vsakše oni poprijeti. Tudi se zvonček ino predhiša nekim neče. Zato vam dam, kelko premorem, mojo jedino ime. — Ali več, kak venda mislite ino hočete, vam v' imeni g. Grodera naznamnam. Vse poprek zneso 68 r. sr. Na drobno vam bode, gda dojdete, vse razložil. Ali pa menje, kakti dočakati, je prodal Ferštel namre — nič. Kinreich vas je čisto zatajil. On se nespoti, ki bi kaj od vas imel. Šubert še pač vse ima

¹⁾ Odgovor na Vrazov list z dne 12. VII. 1841 (Děla V. 259—261). Od spomladi tega leta je Vraz potoval po „gornji naši strani“; med tem mu Muršec ni mogel pisati. „Nisam več dugo nikakvoga glasa čuo od Vas,“ mu piše Vraz dne 12. julija; ali je Muršec odgovoril na list z dne 19. II. 1841 (Děla V. 210—213)? Najbrž ne; to izvajam iz opombe o Klajžarju v tem listu. Ako je tako, ni vrzeli med Murščevimi listi in si je Vrazovo „dugo“ tolmačiti z dobo od 24. XII. 1839 do 12. VII. 1841. Iz leta 1840. tudi ni nobenega Vrazovega pisma Muršču.

ino g. Košar je duga, ker 7 r. 58 *xr* sr. znese, dozdej ne popravi. Bolše glase vam dam od g. Dam. Njemi sim plačal z' penezi, kere sem v' vašem imeni od g. Klaišara sterjal.

Dino nekaj moj lubi, kaj je ne čisto noro, se mi ravno na pamet naseli. Jas ino neki drugi še — že bi davno radi gorsim od vas neke knige imeli — ali mi nevemo kam penes pošilati, ino či bi ravno to pogodili, dino nevemo kelko? Kak pa bi bilo, da bi vi tamdol za nas odračunili, mi pa tugor za vas položili, kaj naš dug znese!? Zavujpam, ki nebote odrekli. — Zato se bodem taki zjutra dogovoril — ino vam odpisal — na zadnem strani.

Tečas zezvete, ki bode naš Murko venda še toto leto svojo gramatiko, bolše ino širie nasnovano na svetlo dal. Tak tudi nakani z svojim rečnikom. Totege bi resen rad z' g. Capom¹⁾ red na novo zložil — ali zdi se mi, ki bode mu g. C. sam naprej vujšel ino ob svojem rečnik na svetlo dal, keremu že je duge leta gradivo pabiraval. Venda nebode kaj bodi. Toto jesen — ali po jeseni nam namenijo tudi g. Kvas, (ker so se oženili, ino se že otec kličejo,) v' našo čitaonico il. nar. novine spraviti. Museum česki ino Ost ino West že je tak ovdi. Na totem zadnem strani vam ali pišem: premite tudi g. Lovr. Vogrina že Doctora bogoslovstva med naprejplatitele na vašo knigo; zraven vas prosim dajte njega ino mene za ovdešni novi rečnik med naprejbrotitele zapisati; potem nam pošlite 3 jezgre keršanske bogoljubnosti sredne zorte ino meni od vsakše drame, kere so se dozdej na svetlo dale, 1 exemplar.

Zna biti ki vam v' totem posli kres nedugo pa pišem da sem tak hitro se z' večimi ne pogovoriti mogel. Z' veseljom bom vam tu namestil, kaj bote za nas potrošili. Zato prilozite vseli vaš račun.

Ako se pripeti, ki bodem v' Ormuži, gda te vi domovino obizkali, bote že zvedli ino tak dobri me tam obhoditi; ino či sem še v' Graci, bote tudi čuli. Srečno. Imete radi

Vašega

22./7.

Jož. Živkovega.

17.

(28. VII. 1841.)²⁾

Plohelnova štipendija. — Ptujski dekan.

Dragi Stanko!

Eto vam druge pisme i prošnje. Jas se pahčim, ki mi po prvi priliki lahko vse vkup pošlete — naj bolje bode po pošti, da bodo tak vse knige više funta znesle — ino te je

¹⁾ Gotovo „Cafom!“ Moj prepisovavec je pač krivo čital:

²⁾ Na koncu prejšnjega lista omenjeno drugo pismo.

plačilo ne veliko. — Kak sem že naznamnal — vas poprosim tudi g. Macuna Ivana Jurata med naprebrojitele na vaše glase i tudi na novi rečnik dati zapisati, ino mi tudi za njega poslati od novo štampanih dram od vsake 1 komad.

Pozabil sem vam oznaniti, da je k Ferstelni na vas 1 kniga zavečana — iz Zeiringa došla. Tudi zvete da je vaš domorodec Magdič Plohelnov stipendium dobil — proti voli Dekanuša — ino bode zdaj tudi jurat. — Ptujčari dobijo naj beržej na skorem novega dekana — toti odstopijo — hočeš — nečeš. — Gda bodete došli slobodno vaše knigopredavce pokregajte — kajti, tote dni sem nekem diaki, ker sirmašek tudi po slovenskem hlepi vedeža pokazal — ino on se je začudil — da mu še ne glasa čul — neti ga v' nobeni izlogi vidil. Taki ga je šel kupovat. Kaj vas moje pisme košajo prosim mi na moj račun zapisati. Vam i vsem vernim domocom vse dobro. Srečno. Ves

Vaš

v Graci 28. Serpnja 841

Jozip Živkov.

18.¹⁾

Predplata na „Kolo“, — Murko, urednik Slomškove knjige (gotovo „Bl. in Nežice“), — Klajžar.

27./3. 42

Luba duša!

Že davno bi vam na vašo pismo rad odgovoril — ali z' ene strani sem preveno na knige čakal — od kerih ste mi oznanili, da so že na poti po dilišanci, ino kterih še dozday ne; z' druge strani še so mi ne došli odgovori od prijatelov, kerim sim po dalji domovini zbiranje prenumerantov naložil i prijazno naročil — ali kak zavujpam, njih više bode, kak si mislite. Že Gradec sam je jako roden bil — kak bote na zadni strani vidili. Polovico telko bodo Juri Matjašič — Tutek v' Radgoni — i Klajšar njih naj beržej tudi spravili. Pri g. Damiani sem za 2 exempl. Luzičkih pesem kere že so vam tedaj odposlane bile, 3 f platil. Naše domovine zgodba od Winklera za 18 vam eto dojde — ali od Murka še nikaj ne dobiti — ino še taki nebode, kajti on se' komaj z' žučne' trešlike skopal ktera ga neke tjedne gnjavila; ino zdaj malo kaj vtegne, da more prvi tisk onih knjig pregledavati, ktere g. Slomšek tu štampati dajo, i kerih bo izišlo novo komadov. Blizi 2000

¹⁾ Odgovor na Vrazov list z dne 2. III. 1842 (Děla V. 286—289); kakor kaže začetek Vrazovega lista, med pismi ni vrzeli. Novembra 1841 je bil Vraz osebno v Gradcu.

imajo predbrojitelov. Kako ste mi pisali — tak sem vsim prenumerantom povedal ino pisal, da penes ne treba perle položiti, kak kda že bodo knige v' roke prijeli. Žal mi dene, ki vam ne morem broja v' Gracu štampanih knjig slovenskih že zaznamnati — prepozno sem se zglasil — ali da bom vam kres neke dni tak pa pisal — bote vse gotovo zvedili. Kaj vas če veseliti je — ki se v' kaviši pri Harumi ilirske novine javno najdejo — ino čitajo. Neki zedinjeni domoroci — jurati nje kupijo ino tam berejo. Poznate vi novo komedio: Die Mode? Ako bi toto delce dobro predstavljeno bilo — bi za vaš posel jako uspešno bilo — da tak močno zagovarja domačo nošjo — ali opravo. Poresnim vam — lepo je pisano, ino jako vujžge narodno lubav, i njene oprave.

Pošlite mi dino berš obečane knige, predugo ža čakam. Tako vas tudi poprosim vašim poštam delkšo skerb v' spravi novin naročiti; rade zaostajajo. Klajšar vas po strani gleda — ino bi mi skoro zebiranje prenumerantov odrekel — da pre je vam i g. Gaji po Danici od 3 zadnih let pisal — ino nobeden ga ne z' čerkoj — ne z knjigami osrečil! Ako še nje hoče, bom vam v' drugi pismi povedal — zdaj samo telko — da še dino pred koncom Sušca zvete, kaj mi doma spočnemo.

Eto vam predbrojitelov:

1. P. n. Kvas Koloman učitel slovensk jezika na sveučilišči Gračkem
2. " Košar Jakop kaplan pri Marii Trošti pri Graci.
3. " Leih Blaž kaplan c. k. regimente Birét.
4. " Murko Antun odgojitel pri njih Excelenci Konst. Wikenburgi guber. Staj.
5. " Ruedl Franz, kurat deželskih vjetnikov v Graci.
6. " Vogrin Lovrenc bogoslovja doktor — adjunkt semeništa i suplent dogmatike.
7. " Terstenjak Davorin klerik biskup. sekavske i s. bogosl. slušatelj u Gracu.
8. " Ciringer Arni dt — dt —
9. " Stibor Antun dt — dt —
10. " Cvetko Juraj dt — dt —
11. " Bratuša Mirko Josip dt — dt zadne godine
12. " Divjak Josip dt — dt — dt
13. " Pak Mato dt — dt — mešnik
14. " Šoher Antun dt — dt — mešnik
15. " Dolinar Mato dt — dt — zadne godine
16. " Rubin Davorin dt — dt — mešnik
17. " Čuš Janko dt — dt slušatelj bog
18. " Kovaček Alois dt — dt
19. " Verbnjak Josip dt — dt
20. " Rošker Franjo dt — dt
21. " Klemenčič Antun dt — dt
22. " Meglič Franjo dt — dt
23. " Peršoh Valentin dt — dt
24. " Dervanšak Juraj dt — dt
25. " Dvorski Mato dt — dt
26. " Kurnik Ivan dt — dt 3. godine
27. " Misia Antun dt — dt 3. god
28. " Golinar Josip dt — dt 1. god.

29. P. n. Sem jas sam — ako še me poznate

30. „ Oroslov Strah Pravdnik 3. god.

31. „ Robič Matias, bogoslovja doctor, c. k. profesor cirkvene zgodbe i
Decan duh theolog. Facultät.

Suma 31 exemplar. 1)

19.

(Nekako 9. VI. 1842.)²⁾

„Kolo“. — „Blaže in Nežica“. — Dav. Trstenjak. — Gajev
rečnik. — Zagrebška reštauracija.

Dragi gospodine!

Više tjednov že je preteklo, ki ste mi dohod kola ozna-
nili —; preveno ga čakam — ino dino ga včakati nemorem!!
Za samega boga volo kaj vas mudi i moti? Bojim se da mi
bogoslovci ne bodo pred iz šol odšli — ino rastavljeni — kakti
vaše knige dojdejo. Kak bo te moči pri njih prenumerirati?
I pred vam tudi denarov nemrem poslati, kak knjig ni — kajti
tak ste se vi s' meno ino jas z' gospodmi pogodil. Pahčite
se zato — ako so vam penezi i z' novič prenumeranti lubi.
Nači nemože biti. Vašo dužno pismo mi je v' manj bilo po-
šilati. Vi ste si ja sami' skusili, da je nič ne dobiti ž njim.
Dr. Königshofer, ki je po mešniki Kaučiči baštino razpravlal —
me je odposlal k Dr. Wasserfalli, ki je po Domheri razdelenje
imel — ino tudi pervopokojnega brata premoženje' na skerb
dobil. Toti mi reče, da je to vse zgubljena reč. Kajti več pol
dugov, iz kerih bi vi, kak več drugih, imelo peneze dobiti i
vleči, se ne plačalo, da se ne imelo z' česa. Preč je preč.

1) Tu je torej 31 predplatnikov; a konec lista očividno manjka. V
pismu z dne 20. maja (Děla V. 296 — 298) piše Vraz: „Vrlo sam se obra-
dovao kako sam primio od Vas predbrojnik. Petdeset to baš nije veliki
broj . . .“ To število (petdeset) pa se sigurno nanaša tudi na tiste pred-
platnike, ki so jih pridobili Matjašič, Tutek in Klajžar (torej na celi „mari-
borski kotar“); saj jih je Muršec od teh nabirateljev pričakoval „polovico
toliko“, to je kakik (15—16).

Po tem takem smemo misliti, da je Vrazovo pismo z dne 20. maja
odgovor na to-le pismo Murščevo in da Murščevega pisma ne manjka tu
nobenega.

2) Pismo je nedatovano, a „Kolo“, „Blaže in Nežica“ in opomba o
zagrebški reštauraciji ustanavljajo leto: 1842. — Reštauracija se je vršila 31.
maja in 1. junija 1842; s tem je pismu določen terminus antequam non.
Na Vrazov list z dne 9. junija se Muršec še ne ozira (torej ga še ni imel),
pa tudi Vraz še 9. junija ni imel tega Murščevega lista, sicer bi ne bil pisal:
„Ovdě smo imali reštauraciju . . .“; iz tega sledi, da je Muršec pisal to
pismo tudi okoli 9. junija, najbrž nekako 10. (zakaj „istino“ o reštauraciji, o
kateri govori Muršec v pismu, so v Gradcu valjda zvedeli „iz nemških za-
grebskih novin“ dne 8. jun., ki jih omenja Vraz v onem pismu).

Pričujoče pismo je ozir na Vrazov list z dne 20. maja 1842 (Děla V.
296—298), kjer je Vraz Muršču naznanil, da mu „za nekoliko dana“ pošlje
Kolo. Od 20. maja do 9. junija je pa „više tjednov“.

Blaže ino Nežica od g. Slomška je že izišlo — izvorno kaj vredno delo na 300 stranov, v' velkem 8^{vi} za 40 x sr. Jas sam sem 14 exemplarov kupil — Jako se mi dopalo. Prestavleno v' vašo narečje — v' pravo iliršino, bi to pravi zaklad za ovdašne kraje ino dežele bil. Bolje nemre prostih ljudi podvučiti — neti, kaj je više, vučitelom lepšiga uvoda ali vižara v' podvučenje v' roke dati. G. Terstenjak je tudi nekega šenta — mesec Marijin — v' slovenšino prenesil — ino po g. Siroli na svetlo dal. Škoda. Drugih novin nimamo. Či že je g. Gaja rečnik dobiti — ali na njga predbrojiti — dajte me zapisati ali mi knigo taki pošlite zdругimi — denare bom k' mesti poslal.

Vi ste dobro svoje pravice zaščitili, kak je strašen hrum letil. Bilo je z' pervega čuti, da je 60 protivnikov bilo omorjeno, ino ki so g. biškov sam komaj skos okno v'begnoli. Potem smo istino zvedili.

V'čera j so tu soldata obesili, da je svojega kaprola vstrelil; v' kratkem bodo drugega, ki je starše umoril. Z Bogom. Otešite skoro vam

vernega prij.
Jož. Živkovega.

20.

(20. X. 1842.)¹⁾

„Kolo“. — Vukotinović, Kukuljević, Seljan. — Muršec bolan. — Košar, dvorni kaplan; Matjašič, profesor.

Moj lubi prijatelj!

Mudne so bile v' prihodi vaše knige — ali mudnešo, bote rekli, še je vašo plačilo. Po pravici, kajti penezi še se izdaj od vsih stranov pri meni nečejo ziti — ali predugo mi je, še duže dužen biti, zato sam hitro izplatim. Na priloženem listi so — po vaših listih — mi poslane knige z cenoj red naznamnane ino zračunjene. Kaj sem za vas platil — ino kaj še gospod Matjašič na dugi ima, sam odbil. Tak dobite 47 i 54 x srebra, ino dug mi je zbrisan.

Ne zamerte moj lubi — mojo dugo mučanje; kak že ste od p. n. gg. Vukotinoviča, Kukuljeviča ino Seljana i. d. čuli, se mi je letos hujdo kvasilo — bolehal sem od mesca do mesca celo leto ino tudi skoro vso jesen. Komaj sem se z poste le skopal — me je že drugoč nazaj poderlo — ino

¹⁾ Od junija do oktobra 1842 Muršec Vrazu ni pisal; med prejšnjim in tem pismom ni vrzeli. — En dan prej (19. okt.) je pisal Vraz Muršču (Děla V. 314—316.) Pismi sta se srečali.

nanjč zdaj še nimam pravega zavujpanja. Či mi ljubo zdravje ne bode lepše streglo, bom si naj beržej drugači zgospodariti mogel.

Moja bolezen je tudi zrok, da sim gg. Kuk. ino Seljani neti pisati neti predbrojitelov poslati mogel. Edino, kaj mi je mogoče bilo, je, da sem na vse strane mojim prijatelom razpisal. Je kdo predbrojil ali ne, neznam, kajti meni je vračitel vkazal se preseljati z kraja v kraj. Tak sem bil v' Celji — Celovci — Bilaki — doma — v' Ormoži — ino pisme so me ne vedle najti. Neke dni sem zdaj nazaj v' Graci — ino kak je čuti, so se neki sami dolta zglasili.

Naj beržej so vam ovi gospodi naše pogovore spovedali. Mi smo opertoserčno mnogo zgučali od prečk za ilirsko kniževstvo v' naši domovini — od mudnosti v' doblenji — od dragoče, od velikih troškov v' pošilanj, ino od truda i. t. d. Tak sem mogel za kola volo trikrat na harmico — ino sem za obojne knige 3 f srebra troškov platiti imel. Takše reči so jako vnožne. Mi smo že drugi oglas na kolo v' novinah šteli, pa še smo ne kam za pervim vedli. Pa tudi veselejše glase vam imam: g. Košara so za škofskega kaplana postavili — ino g. Matjašiča za Religionsprofesora na Marbruškem gymnasii — zdaj zpervence namre provizoriš, ali on nakani konkurs napraviti, ino kdo bo ga obladal pod škofovim štitom? To je velika sreča za našo mladeš — za našo slovenšino. Kak hitro se bo segrel — bo okoli njega veselo gorelo. Zato dobrovolno poterplivost. — Tak tudi g. Vogrin zdaj v' dogmatiki namestuje — ino naj beržej postane profesor. Či dobro vse ide pride g. Klajšar za Margetenskega farmeštra — kajti g. Domainko so prestavljeni k' s. Floriani na nemško. Ali Ptučari še nimajo pastira. Či pridejo g. prof. Robič — bo vsem vesela Alleluja — tudi za vas! Kak ste tak čuli, je v' Lotmergi jako puno — ali predobro, pre, nebode. Či je ravno toti mesec hvala bogi — verlo lepi, bo dino žmetno kaj bolšega od 838 skuhal. Množina bo dostavila — vesela vam je majka.

Kaj pa bi z' vašim dužnim pismom? Naj beržej si bote ž' njim naj bol segreli, či si tabak prižgete.

Kda bodo drugim našim predbrojitelom knige odposlane, volite, da tudi za me priložiti Seljanov zemloobras i 3 perve knige g. Kukuljeviča, kakti tudi slovník. Vi znate, da gotovi denari hočejo dojt. Ali drugih reči mi ne pošilajte — doklič vas pa ne poprosim.

Prosim vas, priporočte me serčno gg. kateri so mi veliko čast skazali svojim pohodom, pošlite, kak sem vam tak že oznanil — tudi drugo kolo za vse perve prenumerante, (:kajti

na drugo še imam od vsih oblubo — pa tečas ne više:) ino radi bote

Vam

V' Graci $\frac{20}{10}$ 42.

vernem prijatli
Joz. Muršec.

21.

(28. XII. 1842.)¹⁾

Drugo „Kolo“. — Knjižnica slov. bogoslovcev v Gradcu. Citalnica v Ivanišču.

Moj Stanko!

Nevem si kaj misliti, ne si vas raztumačiti. Že 20./10. t. g. sem vam račun položil ino denare poslal za doblene knjige — ino neti čerke odgovora!! Vem, ki mate vse roke pune poslov ino vse kote pune misel, ki ne vete kam bi glavo djali — ali od 48 fl. sr. ne najmenšiga spomina — toga nemrem zdobreti. Docod sem se sploh zanašal, ki mi bote z' drugim kolom vred pisali. Pa kaj bi. Razvun števila knjig ino njihove cene — ne besede! Ja kaj še me več moti, veliko vse inachi kak sem vas poslati prosil. Pa za tega volo bi dino znali odgovoriti! Bojim se zato jako, ki ste penez ne prijeli. Ne mudite mi na to hitro odpisati, ki še bom vtegnil se počte deržati. Više 14 dni nemrem čakati. Čas vteka.

Naši sloveni bogoslovci so knigarncu vtemelili za naše domorodce. Vsaki mesec namenijo 11 fl. sr. spraviti za knjige — razvun tega še prinesce od drugih prosijo.

V' čitaonici Ioanejskoj bodo toto leto tudi narod. ilirske novine imeli kak mi so director Gočer povedali. Velijo, da bi ovači to bila luknja v' njihovih novinah. Ali meni se če zdeti, ki so venda brali knigo: Die Slaven, Russen ino Germanen. Bolje še bi bilo, da bi venda bili kakši dobrotlivi kim na tihem dobili!

Samih zemloobrazov slavskih od Šafařika bi se tu lahko več prodalo — ali ne knjig, da njih redki ali malokdo razmi.

Kak vam je kaj? Mojo zdravje me sploh bol boga — čí se ravno še jetra nekaj protistavijo.

Srečno. Pohlevno mi pozdravte vse domorodce kaj vredneše od

Vašega

J. M.

28./12. 42.

Živkovega.

¹⁾ Slučaj je hotel, da je Vraz Muršču pisal baš 28. dec. 1842. (Děla V. 324—327) — torej sta se pismi zopet srečali! — Primeri opombo k datumu prejšnjega lista!

(29. IV. 1843.)¹⁾

Razpečavanje knjig (Vogrin, Klajžar.) — Cvetko, dekan ptujski. — „Nitra“.

Ljubi dragi Stanko!

Na vam — kaj že ste dolgo želeli — peneze za knjige, kere ste mi zadnokrat poslali. Znesek je, kak na prikloplenomu lastnemu listeku po mojem računi lahko vidite — 39 f 25 x srebra. Davno že bi vašem zahtevanju rad pogodil — ali moji pomočniki so jako mudni. Zato nezamerte. Sem muden pa dino gotov.

Žal mi je, ki vam nesmem ino nemrem totokrat pa po več knjig pisati. Zrok je, da sem moj dozdajni stan zapustil — za novega, kerega do mi odločili, pa še nevem. Zato sem tudi našim domorodcom g. Terstenjaka ino novovtemleno društvo v' našem duhovniši priporočil — rekoč da na dale po njihovi skerbi vse hočejo dobiti, kaj bo njim drago. Či pa g. Vogrin, kakša je dozday naméra, na Ptuje za kurmeštra pride, bo on naj bolšo središče za naš posel. Tudi jas, či me ne bodo kam inda vteknili, ta mislim — kak beneficiat bi zdaj z' mojim pensionom sam nekčas lahko ino rad živel.

Gračare pa v' prihod lahko g. Klajšar podpira — kajti on pride gorsim za spirituala k' milosernicam — ino bo vtegnil.

Naj beržej se bova letos v' jesen v' Zagrebi vidla. Mene že močno dolta mika. Pa popred še bom mogel kam v' ene toplice. Zdaj, da prvi katehet nemških šol jako boleha, so me za njegovega namestnika postavili. Tota prislonjena služba zna do konca šol terpeti.

Ki so g. Cvetko za Ptujskega tehanta postavljeni — že ste vendar tak zvedili. Oni so sami goreči slovenec. Mislim ki njih nova čast nebode ohladila. — temoč zavujpam, ki bodo svojo okolino skorem segreli — ki bo veselejši plamen po tistih krajih švigal. Kak se mi zdi ste njim dragi; glejte, ki še se njim bote bol perkupili.

Več drugih vam prijetnih novin vam zdaj nevem. Kak privas, je tudi prinas vse mirno. Lepo na tihem mlade čelice med išejo — ino si piskerce napunjavajo. Kda de njim sonce prav toplo sijalo, bodo se že rojile.

Zadnič še bi vas slobodno eno malo pokregal — ki mi pošlete, česa še ne razmim — kakti Nitro — ino nevem kam bi z' njoj, knjige Seljanove pa, za ktero sem vas prosil, ste mi

¹⁾ Odziv na Vrazov list z dne 28. dec. 1842 (Děla V., 324—327.) — Kako to, da se Muršec v tem pismu očitno nič ne ozira na Vrazov list z dne 1. aprila 1843. (Děla V. 327)? — Ali bi bilo morda misliti na 1. maj?

ne priložili! Pa naj bo — da že je prepozno. Sem tamdol, bom si sam zbiral.

Priporočte me ponižno ovdešnim domorocom, kateri so me lani dobrovolno obhodili. Srečno. Imete radi

Vam

vernega prijatelja

v' Graci 29. Travnja 843.

J. Muršeca
Živkovega

23.

(4. III. 1844.)¹⁾

Kočevarjev slovar. — Murščeve namere za bodočnost.

Čestiti dragi prijatelj!

Eš ga! sam bléknio, kad sam vaš poziv v' novinah prečitalo. Pravo ste imeli. V' naši razbludi na duge radi pozabimo, ma opominuti — jednako radi i jošče rajši odračunimo.

Zadnokrat ste mi poslali:

6 kom. „ Pregled od Pavletiča	a 40 x = 4 f
12 kom. „ Slava lèpote	a 10 x = 2 f
2 kom. „ Razna dela I. Kukuljeviča	a 45 x = 1 f 30 x
1 kom. „ Cestopis od I. Kollara	= 2 f 30
1 kom. „ Zemljopis od Seljana	= 2 f

Znesek = 12 f.

Nekaj sam razpravio, nešto sám obderžio, med drugimi tudi cestopis, premda ga jošče po pravem ne razmim; ma „slava lèpote“ je za desetico svem prelèpa bila — i tako še izdaj celo dvanajsetero imam. Pa nevredno se mi zdi vam tote drobiši na vas i soseb po pošti nazaj pošilati; jer nadam se da mi će druga prikladnia prilika dojt; zato vam samo 10 f. sr. priklopim. Odgovorte mi barem z' nekimi čerkami, da ste nje prijeli, da si ne budem v' skārbi. Primitite tudi, ako vam je za: slavo lèpote sila — tedaj njih bom taki vam odpravio.

Kako pa vam jeste kaj? Se spotite jošče, k' čemu ste me v' jesen namamili? Ma to je nikaj ne bilo — ali preljubi gospon doktor (skoro bi rekao: Bog ga ubio!) mi hoče nabasati dela tijan ta do i. Hi-hi-hi — to je smešno. Razvun toga mora moja boga glava razvijati pravila, po kterih se je ravnati — i se perva potikati kres stotero dvojeb, ktere se mi povsodi na put prikubacajo. Ma naj bude.

¹⁾ Odziv na pošiljatev in pismo Vrazovo z dne 1. IV. 1843 (Děla V. 327). — Avgusta meseca 1843 je Vraz Muršču pisal iz Rogatca in Celja, vabeč ga tja; osobito ga je vabil v drugem pismu (12. avg.) na sestanek v Celje (oz. Laške toplice): „Imamo (sc. Vraz in Kočevar) Vama toga više kazati“. Na ta sestanek se tudi nanaša naš list.

Želni ste znati, što budem — — z' mirom si jošće niti predem za prihod. Moja namira vam je znana. Samo da nje sudbina jošće neće zazoriti. Treba čakati. Kako pa vi? i vaši? V' jesen se hočeva ipak v Celji viditi. Mojo zdravje — či ravno veliko bolšo, to zahteva. Što pa ste kod Cafa upravili? kao slišim jurve v' red spravlja — ako srečno doverši, bude neumarla dika malog Štajara.

Murko je plebanuš blizo Zalcpurske meje — g. Pavliša pa su med Bečke bedake vteknili.

Ako vam je drago: Naši se preveno bolje glasijo — i svet posluša — i se čudi.

Bog vam daj, što ma naj boljega. Srečno. Do vek

Vaš

veren

4 sušča 844.

J. Muršec.

Vaš odpis naravnajte na moj dozdajni stan.

24.

(22. IV. 1844.)¹⁾

Kočevarjev slovar.

Dragi prijatelj!

Vašo pismo sem komaj dobil — i že se pahčim vam odgovoriti. Znete bojim se, da bi ne bi gde perle v' Zagreb odjadрили; od ondod je teško iz vas kakšo čerkico izežmikati. Mislio sam — da ste jurve poginuli i da bi mi nebi povedali, ki ste pri p. n. g. Kočevari — bi mislio ravno to tudi od njega. Kaj sem njemu na drugi list i prošnjo Štulia odreko ili odgodio — je tako zamuknio, kak da bi se mu bledog Bruta ili Kasia čemer v' serce ugnezdio. „Dobro, ki ste kud njega. Božajte mu troško prijazne lica, da me pa s' barem nekoliko čerkah razveseli. Imava jošće si toliko pogovoriti v' posli, kojega mi je z' vašoj luboj pomočjoj na pleča nametnio. Žali bože, ki ga je toliko pomnožio — ili posedmerostručio! Ma on — i vi znate s' menoj zadovolni biti! a—b—č—č ino d do k le sem jurve iz 4 slovarah t. j. Štulia-Volt.-Štef. i Murka spisao. Ostale bude leži v' red spraviti — de so ne tako obilni. Ali dino dvojim — ki bi mi bilo moči moju zadačo rešiti v' prihodnih 3 mescih — koje hoče moja besposlenost jošće terpeti. Bog mi daj samo enkrat sve v' red spraviti — spisava se potem hitro! Radi g. Kočevar kaj? se moji drugi sudelavci kaj tru-

¹⁾ Odziv na Vrazovo pismo, ki je natisnjeno v Děliah V. 354—355 in datirano: „Pod Četrtkom d. 21. g. 1844“; iz tega Murščevega lista je razvidno, da je Vrazov datum umeti z 21. aprilom 1844.

dijo? Jas nikaj neznam! Ste vi privolili k' pravilam, ktere sva s' g. Koč. ustanovila?! Dogučta si dino do tenkega sve — kaj bi bol probitačno bilo. — Dokle ne spisujemo — se preveno lahko kaj premeni. Ma groza me obhaja — kam hoče naš slovar narasti!

Primetiti moram — i vas prositi da g. K. priobčite, ki se mi Štulov način ne dopadne, i ki ga ne nasledujem — što se poslovic i prireči dotiče. On stavi na priklad: do danas, do dan današni etc. do jutra — — do istine etc. v' red azbučni pod: do in ne pod: dan, jutro etc., kam takšo prireče dino sliši po moji misli. Kdo hoče — poslovice i fraze kod priloga ili predloga izkati namesto pri imeni ili glagoli?

Javite mu tudi — da Štulia more pri g. tehanti Slomšeki dobiti — či še ga nima. Oni ga imajo. Tudi jas, kak sam oblubio, hočem mož beseda biti — ako je taka turska sila. Najleži se drugoga zvezka znebim. Vaše dojdouče knige hočem po mogočnosti razprodavati. Samo to mi hoče razprodajo jako motiti — da ima mnogo predbrojitelov, kajti na me se je nikdo ne zanašal. Odehnite si dobro od vaših halabuk — v' jesen se hočeva v' Celji pa viditi — jas pridem pa v' Dobernske toplice. Hočem si betežno zalego čisto pregnati. S' Bogom — pozdravite mi vašog kućegazda i sve domorodce — i ne pozabite na

Vam

vernoga prijatl

22. Travná 844.

I. Muršec.

25.

(19. I. 1845.)¹⁾

Račun za knjige. — Muršec, član Matice Ilirske. — Slovar.

Dragi čestiti prijatao!

Eto vam dino enkrat računa i nekoliko novacah.

Od 52 komadah kola III. je predanih 23 ko-

madah a 45 x	17 f 15 x
(2 sam poslao v' knigarnici 27 njih jošće ostane.)	
10 kom. iskrice a 15 x	2 f 30
5 kom. Prošastnosti a 40 x	3 f. 20 x
(To so još lajske knige)	23 f. 5 x

Koje ste mi zadnič poslali znesejo po vašem računi 22 f 4 x a po mojem, da nečem Iskrice drugači ko po 15 x prodavati, samo 21 f 44 x.

¹⁾ Odziv na Vrazov list z dne 20/27. nov. 1844. (Děla V. 359—361.)

Od totih vam pošlem 17 f 55
 Potem za dug g. Macuna 9 f
 Za 7 predbrojitelah, za koje je g. Šterman
 ni denarov poslao 3 f 30
 Potem jošće za 3 predbrojitele 1 f 30
 name: za g. Macuna

„ Augustinoviča i } 2 granička pitomca
 „ Bartoloviča }

Zadnič, kako sam vam obetao, za se, da budem sućlan
 vaše matice — i deležnik po nji štampanih knjig . 50 f sr

Ukupno . 150 fCM

Za zadne knjige imate još tedaj dobiti . . 3 f 49 x

Što hoćete, da se z' ostalimi Kolami zgodi — kao tudi
 s „Slavami Lepote“, kojih još imam 10 komadah? Za 10 x so
 tote lepote svakimu predrage.

Kda budete nove knjige poslali, priložite za g. Krampergera
 Osmana — i prijašne dela od Demetra i K. Saksinskoga —
 letošnje sam mu poslao. Tudi si želi — ako mogoće,
 broj 1. in 24. od Danice od 839. za platjo, da mu menkata;
 Ravno tako Antologio.

Da sam ja zvarho mojih posvetnih žel dosegno — ste
 čitali venda — ma vazda je novih skerbi i poslov na duge
 čase. Molim vas tedaj pošiljajte tečas — dokler se troško ne
 skoplem — knjige g. Stermanu ili komu drugomu boguslovcu.
 Kod mene je preveno teška prodaja — da se ne dohaja lahko,
 kao v' seminiše. Glede slovara sam meni odlučē posao predao
 g. prof. Matjašiči.

Z Bogom moj verni domorodac! priporočte me ponižno
 ovdašni gospodi, koju sam imao čast u jesen pohoditi i se
 spoznati. Srećno

Vam

veren brat i prjt

V Gracu 19. Pros 845.

I. Muršec.

Za hiter odpis se vam priporočim.

26.

(14. IV. 1846.)

Predplatniki na Drobničev Rečnik.

Ljuba duša!

Od dne do dne vam čakam na naroćene Dr. rećnike ali
 neće jih biti.

Tukaj vam tedaj spet druge naročnike pošlem pa samo imena, denarji pridejo za knjigami.

prof. Dr. Robić.

„ „ Klemenčić

Klajžar

Lepoša Franjo

Herg Lovre

Kikel Jozef

Dragoni

Rodić

g. Vukasovič

„ Damiš

„ Pak

„ Horvat

„ Lilek

„ Kristan

„ Vrečar

Ali slobodno jih nekoliko več pošlete, tode zdaj je pusto.
Srečno Vaš

$\frac{14}{4}$ 46.

Muršec Živkov.

27.

(3. XI. 1846.)

Razpečavanje knjig. — Delniško društvo za izdavanje ljudstvu namenjenih knjig v Zagrebu.

Dragi prijatelj St!

Po vaši želji sim pozvedel pri Groderu ali ne zvedel kako želite; Sterman še ni trohe poplatil. Ali 16. t. m. dojdem jas v' Murek, gde on zdaj kaplanuje, ino ga hočem na toti dug spomeniti. Tudi jas še imam neke rajniše od njega iz knjig dobiti, kere sim mu na odajo predal — ino že vam naprej denare za nje odrajtal.

Tudi z' Raslakom sim govoril — bogoslovci bodo naj beržej kaj knjig kupili, kere so napomenjene, da imajo više 80 fl v' svoji peneznici. Tako je tudi g. Postiči pri Damiani jako drago bilo imena novih knjig zezvediti, samo kvar, da ste ni cene pripisali!

Jordanove knige se bodo taki odpravlale. Žali ovdešne knjigare da z' vami u Zagrebu nemre boljiga i bol probitačniga bol hitriga posla imeti!

Že Vukotinovič mi je v' jesen vesel glas prinesel, da ste vi tajnik matice postali. Serčno sim se tomu raduval — i bolje še se budem, či si hasek tote časti v' bolši versti podvojstručite.

Unidan je g. Caf pri meni bil. On je svojo učeno tabelarsko slovnico v' 14 Jezikih zveršil ino da tukaj čerke spisavati, po kerih se bodo nove rezale ali zlivale — v' Lipnici — tam bodo knige natisnjene.

Z Bogom. Priporočte me tamošnim p. n. znancom ino ne nehajte ljubiti
Vašiga

3./11. 46.

vern. prjtla
J. Muršeca.

G. Franju Žužel kapelan kod s. Marka u Zagrebu mi je natišnjen list poslal me pozivajuć neke akcie rešiti za izdavanje ino razprostiranje prostomu puku namenjenih knjig. Volite mu u mojem imenu toti ponudbi odreći; moje okolnosti so tomu poslu protivne — ako ravno ne serce.

28.

(8. XII. 1848.)

Razpečavanje knjig. — Ilirščina v Sloveniji.

Predragi prijatelj Stanko!

Molim Vas, dajte si g. boguslovca Vojašeka iz seminišča priti — ali mu prikloplen list noter pošlite. Vi bote od njega 5 fl sr. dobili. Za četiri fl. mi blagovolite „Iskric“ poslati à 12 *xr*, kupno 20 komadov, 1 fl pa obderžite sebi: ga budem odšteo od tukajšnih vaših iz knjig rešenih denarjev. Žalibože! da jošce jaz njih nešto imam, a nešto g. Razlag, kao budete iz njegovoga računa sprevidili. Nadam pak se, da se će v' naši družbi Sloveniji, koja se sada tudi s Ilirščino marljivo peča, skuz leto mnoga kniga prodati. Zdravi i srečni bili i vsi domorodci, koje serdačno pozdravim.

Vaš

v Gradcu 8/12 48.

isk prijtl

J Muršec.

29.

(31. XII. 1849.)¹⁾

Slovensko novinarstvo, uradi; mladina. — Majerjeva „Pravila“. — Palackega pismo in državni zakonik.

Preljubi Stanko!

Na koncu staroga leta Vam po Vaši želji oznamim, da Vam hočem 2. Januara tu vaše peneze na poštu dati. Berž čas dobim do one dobe že već naročnikov za rečnik — ker sem ga pri naši Sloveniji i u semenišču razglasil — kakor druge knjige. Ce matica tičas meni i naši družbi, koja tudi en komad dobi na ime grfa Bakovskiga, knig ne odpošle, jih znate skupa odpraviti.

Naše slov. liste tako podupiramo i naračamo, kolikor komu možemo — i vi vidite, da saj novinarstvo ne zaostaja. Kadar pak so enkrat uradi slovenski še bude vse bolj napredovalo. Sedaj še se z vekšine le mladost za narod poganja —

¹⁾ Odziv na Vrazov list z dne 24. dec. 1849.

vsakdanja potreba bude naj boljša podpora. Zalibog da ni več časa.

Z naših novin vi uvidite, kako se Vam Ilircem približujemo. Naj da Vaše novine tudi nekaj uzajemnosti pokažu — saj u dvabroju. Progovorite da vi enkrat u smislu Majerove knjige: „Pravila za izobraževati ilirsko narečje.“ To bi kaj kaj pomagalo. Prite le eno ali dve stopinji nasproti — mi jih gremo vam 15—20. Barem bi sostavek kod vas naš trud uspešno podupiral — i zapreke odvrčal. Promislite to.

Naša mladež se precaj jako ilirščine uči — i češčine.

Palackovu pismo pride ravno o pravem času. Vem — gotovo — da so nameravali sada j samo — nemški državni zakonik izdajati. To jih bude strašilo. Srečno.

Veselejše novo leto! Vsem vlastencem!

31/12 49.

J. Muršec.

30.

(Nekako sredi marca 1850.)¹⁾

Račun za knjige. — Wiener Kirchenzeitung. — „Knjigotržno društvo“.

Predragi Stanko!

Dolgo ste morali na denarje čakati — alj mi jošče duže na riečnike, kterih sem ne davno 25 iz Beča dobil, tedaj več ko sim naročil, ali niso bili bez troška, nego 1 f 24 *xr* sem moral platiti, i za vaše knjige iz Zagreba 1 f 36 *xr* = 3 fl. Od prvih rečnikov sem prodal jih 16, = 40 fl. 1 odračunil kapl. Strajnsaku, 1 družbi Slovenii, ki se vam lepo zahvali; 3 pa obderžim za nas ude vaše Zagrebaške matice, ker nam knigoteržec Dirnbök ne hoče nobenega dati, rekoč, da mu od matice ni naročeno. Naj vam tedaj matica 3 komade plati. Oni so za mene, za g. Rižnara i za grofa Bankovska.

¹⁾ Ta podatek časa je brezdvomen radi opombe o Murševem članku v „Wiener Kirchenzeitung“; ta članek je izišel v 30. broju, dne 9. marca 1850 (gl. zgoraj str. 104, pismo Seb. Brunnerja!); besede, da se članek nahaja v zadnjih njenih brojih, pričajo, da je za brojem 30. izišlo še nekaj brojev „Cerkvenega lista“, ko je Muršec pisal to pismo; dne 12. marca je izišel broj 31., dne 14. marca pa br. 32, dne 16. marca br. 33.

S tem je jasno dokazano, da je pismo pisano kakih 8 dni po 9. marc u 1. 1850.

S to ustanovitvijo se zлага začetek pisma, ki govori o Drobnicevem Rčniku (1846—1849, gl. začetek prejšnjega pisma!), pa tudi konec, kjer čitamo, da ne bode nikdo hotel pristopiti „knjigotržnemu društvu,“ dokler ne bodo po novinah razglašena imena „imenitnih soudov in podpornikov te stvari — koji so že podpisali.“ Zakaj „Poziv na podpis na dionice za narodnu knjigarnu i tiskarnu u Zagrebu“ s podpi si časasnih odbornikov (Ambroz Vraniczany, Naum Mallin, Pavao Hatz, Dr. Alekso Rakovec, Stanko Vraz) so prinesle „Jugoslavenske Novine“ 9. aprila 1850 (v drugi svoji številki).

Tak še mi ostanejo 4 rečniki na dolgu. Od drugih knjig še mi je ostalo:

2 kom.	Narod. piesnih ilirsk	à 1 f 20 x	= 2 f 40
1 "	Samouk	à — 15 x	
4 "	Basnih Obrad. knjig I	à — 10 x	
1 "	II kolo	à — 60 x	
1 "	III "	à — 50 x	
	t. j.	4 f 45 x	

vsih pa ste poslali za 9 fl 6 x = 4 f 21

I od poprejšnih knjig še je tukaj pri meni:

8 basni I. kn. Obradoviča
 1 bačka vila, zvez II.
 1 zemlopis Seljanov I. kn
 4 IV. kolo
 12 III. kolo
 1 Kolarov cestopis
 1 J. Padovca 3 pësmi za klavier
 (na ktere sim vam že več zaračunil, ko prodal)
 Zdaj Vam tedaj pošlem za rečnike = 40 fl. sr.
 za druge knjige = 4 f 21 x

44 f 21 x
potrošil 3 fl.
41 f 21 x
6 f
47 f 21 x

Za tri ulazne biljege na ples

za Dr. Robič prf. Kvasa i mene . .

6 f

Ali prf. Kvasu ta čast ni bila po volji, i neče je više, tudi pri g. Dr. Robiču mi je težko bilo te denarje tirjati.

Graničar Vukašević me je poprosil, da bi hteli poslati I. del Gundolića (Osmana) i „sokol Hrvaški“ od Stoosa.

Usled priklopljenoga lista še ima g. Stopfer pravico do nekterih zveskov rečnika i me prosi, da bi mu je matica poslala.

Prosim i pooblastim Vaš, da bi Südslavische Zeitung hotela sprejeti iz Wiener Kirchenzeitung oni sostavek, kateri se v zadnjih njenih brojih znajde nad podpisom: Ein slovenischer Priester. Naj se daleko po svetu zve krivica, ktera se nam dela. Wienerkirchenzeitung ima gotovo kdo Vaših duhovnikov ali vrednik cerkvenega lista; potrudite se po njem.

Kako naše stvari stojijo, tako berete in vidite — ne bolje ko vaše. Jaz storim kaj zamorem — ali sila je čres ves naš trud. Srečno. Vsestranim znancem in domorodcem serčani pozdrav.

Resen! kaj pa je z onim mešnikom Vojačekom Dragutinom, za kojega sem Vam 2 pismici poslal i ga za mu

posojenih 5 fl terjal? Naj varda plati. Mene silno žali, ako duhovnik laže — in dolga ne plati.

Srečno

J. Muršec.

G. Postiču sem obljubil biti soud knigoteržnega društva ali dokler po novinah ne razglasite imen imenitnih soudov in podpornikov te stvari — koji so že podpisali, i kojih upliv in čast je poročtvo tega spočetja, Vam nikdo ne bode htel pristopiti. „In peto“ imeti ne velja nič.

31.

(Najbrž maja 1850.¹⁾)

Vraz učitelj Kappelnu. — Kranjc. — Vukotinovičeva hči.

Dragi prijatelj!

Ker ste vi, kak zvemo, učitelj velimogočnega g. Kapel-na, se mahom domorodec i prijatelj Krajnc v priloženem pismu k vam vteče in vas prosi, da bi mu ga priporočili. Za to i jas vas prosim, ker je imenovanik pošten človek, kteri ima, kako mislim, dovolne uradne znanosti. Ma črez to mu dajo odposlana svedočtba pričo i Kapel ga tako osebno pozna.

Vukotinović spravi svojo hčerko k gospojam od serdca Jezusovega, ki naj bolje odgajajo, i za dober kup. Rad sem, da sem ga mogel v ti reči nekaj upotiti.

Še vam dolžne denarje vam pošlem, kadar Vukot svojo hčerko sem pripelja, ker menim da bodo dolžniki do one dobe platili.

Srečno

Vaš

isk prijt
J. Muršec.

32.

(16. 7. 1850.)

Vrazova bolezen. — Murščevo „Bogočastje“. — Kamenorez z romunskim napisom.

Dragi Stanko!

Drugokrat že slišim, da jeste — Bogu bodi potoženo, nekaj mršavi i bolani! Bi se vam ljubo zdravje skoro povra-

¹⁾ Leto in mesec, post quem non, brezdvajbeno določuje opomba o Vukotinovičevi hčeri. Irena Vukotinovičeva je namreč julija leta 1850 prišla v zavod „Gospa srca Jezusovega“ v Gradcu, ki je l. 1846. bil ustanovljen za odgojo deklic iz višjih slojev. Prejel sem iz zavoda samega to-le izvestje: „Irene Vukatinowich, geb. 28. Aug. 1839, weilte von Juli 1850 bis Sept. 1854 hier im Pensionate. Ihr Vater war H. Ludwig von Vukatinowich, damals wie es scheint, in Agram lebend.“

Terminus, ante quem non, je določen s časom prejšnjega lista.

Sploh pa je Kappel prišel še le jan. ali febr. 1850 v Zagreb, kjer je bil ministerijalni svetnik finančnega odseka (Prijazno izvestje g. prof. dr. Šurmina).

tilo! Da si lahko eno stekleničico lekarije kupite, vam hitro odračunim za sledeče knjige sledeče denarje:

Za 4 rečnike à 2 f 30 <i>xr</i>	= 10 fl —
Za 2 Ozmana — pozneje poslanoga	= 4 fl 30 <i>xr</i>
Za 1 del rečnika od g. Štopferja	= 1 f
t. j. 15 fl 30 <i>xr</i>	

od ovoga si odračunim 4 fl za 2 komada
vam poslane Krempelnove dogodovšine; tedaj = 11 fl 30 *xr*

Zraven, ako toliko morete, vas lepo prosim; ima u Zagrebu kojega knjigovezca, kojemu bi se smelo za 10% v prodajo poslati i zaupati na samo tvrdo vero ili pošteno besedo nekoliko knjig?

Spisal sem namreč „Bogočastje sv. katoliške cerkve“, se pri tem ravnal po naših tako zvanih novih oblikah, koje se ilirščini približujejo, in drago bi mi bilo, ako bi se tudi kod vas nektare knjige razprodale. Kniga, lepo natisnjena 12½ pol obsežna, lično zvezana stoji samo 30 ili 33 kr. Za naše vzajemnosti voljo bi mi to drago bilo. Duhovnikom in ljudstvu bode jako ugodna. Ali se vam Zagreb predaleko od naše meje zdi in da bi bolje bilo u Varaždinu ju v prodajo dati vjernemu človeku?

Ako možete, mi volite, ko naj hitreje na to odpisati — da zamorem do šolskih izpitov knjigo, koja je tudi za darila prav prikladna, hitro odposlati.

Še jedno. Ne davno mi prinese en tukajšni slikar jako izversten kamenorez z Romunskim nadpisom i podpisom, da mu pretolmačim. Obljubil sim — ali eden tukajšni graničar, koji govori nekaj Romunski, i na kojega sem se zanašal, mi je samo nadpis predstaviti mogel, kojega na robem stranu pridanega lista po nemškem berete; ali podpisa ni mogel predstaviti. Vendar se mi je za vaše povestnice voljo važen zdel, ročno sim ga s olovkoj prepisal i vam tukaj ravno ti pervopis pošlem. Prestavite ga i prilično mi prevod odpišite — ali ako kateri vešti Romunec v Gradec potuje, neka k meni dojde, da si sam to lepo važno sliko pregleda in prebere. Srečno

16/7. 50.

Dr. J. Muršec.

Pregled Vrazove — Muršćeve korespondence.

Vraz Muršču:

Muršec Vrazu:

30. oktobra 1832 (*omahljivost Vrazovih slovenskih prijateljev*) ➡¹⁾

25. decembra 1832.

*

¹⁾ Smer puščice kaže, od katere strani se je dopisovanje začelo.

29. junija 1833 („*Sloveno-politi*“ v *Gradcu*) ← 9. junija 1833
13. julija 1833
- *
- { 3. „listopada“ (novembra) 1833 („*naše novine*“)
- { 5. decembra 1833 (*naj se mu pošljejo v Gradec knjige*)
[Eno pismo ni dospelo]
- { 4. januarja 1834 (*nabiranje narodnega blaga*) ➡➡
6. „prosinca“ (januarja) 1834
- *
4. januarja 1835 („*narodne novine horvatske*“) ➡➡ ?
- *
3. decembra 1835 (*prevajanje Krištofa Šmida*) ➡➡
20. decembra 1835
- *
- { 4. marca 1837 (*Plohelnova štipendija*)
- { Okoli 12. marca 1837 (*Kranjska Čbelica, Krst pri Savici*)¹⁾ ➡➡ 12. marca 1837
- Na Jurijevo 1837 („*Metuljček*“) ➡➡ Po Jurijevem 1837 ?
- *
2. decembra 1837 (*Slovenske gorice*) ➡➡
13. decembra 1837
18. februarja 1838 (*Ruščina. Dr. Kočvar. Kollár*) ➡➡
2. marca 1838
- *
- (Vrazova pesem „Hvala Nj. c. visokosti nadvojvodi Joanu“.)
20. IV. 1838
- *
- [Muršec prejme 2 bali „Vedežev“]
17. decembra 1838 iz Zagreba (*literarno življenje v Zagrebu*) ➡➡
30. decembra 1838
24. februarja 1839
- (Početkom julija 1838 je Vraz Muršču poslal knjige)
21. julija 1839
- ?
- Zadnje dni julija ali v začetku avgusta 1839
24. decembra 1839
- ¹⁾ Pismo natisnjeno v Vrazovih „*Dělih*“ V. 154—155.

19. februarja 1841 („narodni bal“ v Zagrebu; „ilirski sloga“ na Slovenskem)

?

*

12. julija 1841 („Glasi iz dubrave žeravinske“) ➡

{ 22. julija 1841
28. julija

2. marca 1842 („Kolo“. Murko)

27. marca 1842

20. maja 1842 („Kolo“)

Okoli 9. junija 1842

9. junija 1842 („Kolo“)

20. oktobra 1842

19. oktobra 1842 (inštalacija bana)

28. decembra 1842

28. decembra 1842 (liter. in pol. stvari)

1. aprila 1843 (Pavletič)

29. aprila 1843

*

4. avgusta 1843 (Rogaška slatina.

„Narodni teater“ v Krapini

12. avgusta 1843 (sestaneke s Kočevarjem v Celju) *

4. marca 1844

21. (aprila) 1844 (Vrazovo literarno delo)

22. aprila 1844

*

20.—27. novembra 1844 (o raznih knjigah) ➡

19. januarja 1845

?

*

28. septembra 1845 iz Prage (Gusle i tamburica)

*

?

14. aprila 1846

*

?

3. novembra 1846

*

21. maja 1848

*

?

8. decembra 1848

*

24. decembra 1849 (potreba narodne zavesti in učenja iliščine na Slovenskem) ➡

?

31. decembra 1849
(Nekako sredi marca) 1850
(Najbrž maja) 1850
16. julija 1850.

II.

Muršec Jakobu Horvatu.¹⁾

(20. XII. 1841).

Nemško-slovenske šolske „Povesti.“ — Terno za izpraznjeno stolico krškega škofa. — Grof Attems.

Lieber Freund!

Obgleich ich dich schon eine geraume Zeit nicht sah u. dir noch eine längere Zeit nicht schrieb, so dachte ich doch häufig an Dich u. deine Freundlichkeit. Sie ist es, die ich auch mit diesen Zeilen in gefälligen Anspruch zu nehmen mir erlaube. Und ich weiß, daß ich auf sichern Grund baue.

Ich bedarf nämlich dringend für meinen Eleven u. dessen Fr. Schw. zum slavischen Unterrichte das deutsch-windische Erzählungsbuch, wie es in den Landschulen unserer Gegend im Gebrauche ist od. doch war. Hier ist es nicht zu haben. Vielleicht hat sie H. Terlinz — ich zweifle nicht daran. Und falls nicht so habe die Freundschaft Dir selbes durch irgend einen alten Lehrer zu verschaffen — u. mir thunlichst bald zu übersenden. Meine Adresse ist: Paulusthorgasse No 64. 1 Stock.

Frage zugleich gütigst den H. Roßtanjovež ob er ein ihm kürzlich übermachten Geld erhalten habe? und sage ihm, daß ich sehr — sehr — verdrießlich auf ihn bin. . . Deine Auslage werde ich mit Dank erstatten.

Als eine kleine Recompens theile ich Dir die Neuigkeit mit, daß H. Fürstbischof von Triest — Rauniker der Erste — Mešutar Hofrath der Zweite u. H. Sub. Kraus der dritte im Vorschlage für Gurg sind. Dabei heißt es schon — daß man den Ersten bereits für zu alt erklärt — der Zweite sich gegen die Annahme geäußert u. somit der Letzte der Erste würde.

Allem Anscheine nach wird Graf Attems die obersteierm. Pfarrn Pöls und Wells erhalten, denn man wagt nicht zu competieren.

Wie behagt dir Marburg?

Empfehle mich unterthänigst dem Hochw. H. Kreisdechant — grüße mir den Michelitsch u. vergesse meiner ersten Bitte nicht. Zu jedem möglichen Gegendienst mich entbiethend mit aller Achtung u. Freundschaft

Dein

stari znanec

Jos. Muršerz

20/12 41

Eš vesele svetke ino veselo novo leto!

¹⁾ Pismo se nahaja v Murščevi zapuščini; najbrž ga Muršec iz kakegakoli vzroka ni odposlal; poštnih žigov ni na njem.

III.

Muršec Macunu.

(1846—1861.)

Pregled Murščeve — Macunove korespondence (Gl. A, XXI)

Macun Muršcu:

Muršec Macunu:

?

➔¹⁾

16. januarja 1846 (*natečaj za profesuro na celjski in mariborski gimnaziji*)

6. marca 1846 (*natečaj na mariborsko gimnazijo*)

*

19. decembra 1846 iz Trsta (*natečaj za profesuro na gimnaziji v Trstu*)

➔

2. januarja 1847 (*spisovanje slovnice; „spisatelj rečnika troškom matice izdaniga“ = Drobnič; Koseski.*)

7. marca 1847 (*Koseski*)

*

25. oktobra 1847 (*Murščevo slovnica*)

22. decembra 1847 (*Murščevo slovnica; puntarski pogreb ptujskega poštarja in graškega mestnega uradnika Navršnika; Koseski.*)

17. januarja²⁾ 1848 (*Koseski in Iliri*)

*

Okoli 11. junija 1848 (*volitve v državni zbor; italijansko brodoge pred Trstom*)³⁾

?

Meseca avgusta 1848 (*knjižni jezik; slovanstvo v Trstu*)⁴⁾

¹⁾ Smer puščice kaže, od katere strani se je dopisovanje začelo.

²⁾ = „sečanja!“

³⁾ To je list, ki je v Domu in Svetu 1901 natisnjen od str. 651. do 652. Približni datum se more listu tako-le ustanoviti:

Terminus post quem non so volitve v državni zbor, a te so se vršile 20. junija 1848 (Novice z dne 28. junija). Terminus ante quem non je tista številka Novic, kjer Bleiweis izjavlja, „da više političkog ne primlje više,“ a to je številka z dne 10. maja. Macunov list je torej med 10. majem in 20. junijem.

Opomba, da je bil Koseski razjarjen, „jer fe je ljubljanska „Slovenija“ za flovosnu, literarnu, ni pa za političku utsrojila,“ pomakne list v mesec juni; zakaj pravila ljublj. „Slov. društva“ s to določbo so bila sprejeta dne 6. junija; ipak mora biti do 20. jun. še precej časa, kajti Macun se misli še ponuditi za poslanca v Beč. Na ta način se nam je okvir, v kojega bi mogli postaviti Macunov list, močno skrčil.

Sedaj pa pride opomba o sardinskem parniku, ki se je „za noč od prošastog četrtka do petka pokušal več drugi put“ ukrasti v luko. „Journal

Zadnji teden meseca oktobra 1848

(vseučilišče v Gradcu; Slavjansko društvo v Trstu) ➡¹⁾

2. decembra 1848 (slovstvena krestomatija = „Cvetje jugosl.“; Slavj. društvo v Trstu; slovenščina na tržaški gimnaziji)

?

➡²⁾

7. novembra 1848 (zedinjena Slovenija; ilirščina v šoli)

10. decembra 1848 (slovenske slovnice)

*

28. julija 1849 (naročniki na Macunovo „Cvetje jugoslavj.“)

*

„Triest 30. (?) Oct., Gratz 1. Nov.“

1849 (Macunova krestomatija; slovanski jeziki na gimnazijah; čitanka za nižjo gimnazijo; Slovenska Matica) ➡³⁾

?

des österr. Lloyd“ je poročal dne 8. junija 1848 iz Trsta z dne 7. junija: „... Das gestrige Kanonenduett zwischen unserer Batterie und dem feindlichen Geschwader hat uns einige interessante Trophäen eingetragen,“ a v poročilu iz Trsta z dne 9. junija: „Gestern abends ... hatten sich zwei feindliche Dampfer dem Hafen genähert, allein sie wurden von der Batterie auf St. Andrä gehörig bewillkommt, auch diesmal haben unsere Kanoniere ihr Ziel nicht verfehlt. Wie wir hören, haben sie einem Dampfer den Mast weggeschossen und ihn auch sonst beschädigt ... Der Rest der Nacht verging dann ruhig und heute in aller Frühe erblickte man die feindlichen Schiffe im Angesichte des Leuchthturmes vor Anker ... Der Hafeneingang zwischen dem Leuchththurm und dem neuen Lazareth ward im Laufe des gestrigen Tages durch mit Ketten verbundene und an Bojen befestigte Balken verbarricadirt ...“ (Posnel po Laib. Zeitung). To sta torej napada in sicer prvi z dne 6. junija (to je bil torek), a drugi z dne 8. junija ponoči (to je bila noč od četrтка do petka); na ta drugi napad se nanaša Macunova opomba, toda pisana še ni bila dne 9. junija (v petek), ker slišimo o noči od „prošastog četrтка do petka.“ Nič pa ne ovira misliti na soboto (10. juni) ali nedeljo (11. juni); potem se je začela blokada luke, a te še Macun ne omenja.

¹⁾ To je list, natisnjen v Domu in Svetu 1901 od str. 650.—651. — Brezdvobeno je pisan avgusta 1848. V listu se imenuje 9. broj „Slovenije“, a ta je izšel dne 1. avgusta; na drugi strani pa tudi čez mesec avgust ne smemo iti, zakaj Macun vpraša Muršca, ali ga „početkom budućeg mesca“ najde v Gradcu, in proti koncu pisma, ponavlja vprašanje, ali bode „o početku Rujna“ v Gradcu, češ, okoli drugega septembra misli odpotovati.

Očividno je misliti na prve dni meseca avgusta (3.—8. avgusta?).

²⁾ To je list, natisnjen v Domu in Svetu 1901, str. 654. Odgovoril je Muršec na ta list šele dne 7. novembra, ker se je jedva 4. vrnil s potovanja. Terminum ante quem non določa opomba, da je Koseski predsednik tržaškega Slavj. društva; to je poročala kot novo vest „Slovenija“ dne 24. oktobra.

S to mojo ustanovitvijo se ujema: 1) za šole se že mudi, 2) a ni se še začelo s poukom („bom učil“). Prim. Novice z dne 27. sept. 1848: „Začetek šol v Ljubljani za vse šole sploh bo še le o Vsihsvetih“.

³⁾ Naznanilo Macunove krestomatije je prinesla „Slovenija“ 20. jul. 1849.

⁴⁾ Zgoraj je podan poštni žig lista. — Leto 1849. je brezdvomno. Macunovo „Cvetje“ je izšlo jeseni l. 1850. Prim. „Dokladni list“ Novic z dne 13. febr. in 23. oktobra 1850. Prim. tudi drugo Miklošičevo pismo in pa Murščevo pismo Macunu z dne 16. jul. 1850! V „Domu in Svetu“ 1901 je ta list natisnjen od str. 709.—710.

? ➡➡

16. julija 1850 (*Macunovo „Cvetje“ in Murščevo „Bogočastje“*)

*

20. junija 1851 (*Muršec komisar pri maturah na Hrvaškem*)

?

29. junija 1851 (*o istem predmetu*)

13. oktobra 1851 (*Macun ovajen za „panslavista“*)

*

?

20. februarja 1855 (*Zagreb; graška gimnazija*)

*

?

25. januarja 1861 (*Macun v Ljubljani; Primic; nasvet vseslovenske deputacije na Dunaj*)

IV.

Muršec „Slovenskemu društvu“ v Ljubljani.¹⁾
(1848—1850.)

1.

(25. VIII. 1848.)

Podpora Hrvatom.

Slavno društvo!

Tukaj hitro pošlem za brate Hrvate 40 fl. sr. ino sicer
20 fl iz denarnice Graške Slovenije,
20 fl pa od mene.

25/8 48

Dr. J. Muršec

2.

(13. V. 1849.)

Prevajanje zakonikov.

Slavni gospodje!

Komaj se podstopim Vam pridane popravke ali premene v obziru poslovenjenih postav poslati; znabiti, ki samo takše reči povem, ktere ste vi med sebo pretresaje že zaverгли; ali de vi to želite ino hočete tudi drugih misli zvediti, sem po moji enostrani vednosti modruval — sam samec, si rekoč, de včasí mnogim podleti, kar potem slepo kure najde. Zato mi ne zamerite prederznosti.

Spoznam važnost zrokov, ki vas silijo skoro besedoma poslovenjati, inace bi zlo dobro bilo, dolge nategnjene nemške

¹⁾ Izvirniki v Rudolfinu v Ljubljani.

stavke razdeliti v več krajših — lepo po našem; takrat bi tudi priprosti vse lahko razumel; ali kaj si čemo, ker še se moramo tujšini vklanjati!! Hvala Bogu de je že toliko dal!

Zraven naročim za našo družbo Slovenijo 12 iztisov I. dela poslovenjenih postav — po 3 fl.

Z Bogam

13/5 ¹⁾

Dr. J. Muršec,
tajnik.

3.

(24. III. 1850.)

Prešernov spomenik. — Slovenščina v šoli. — Konec „Slovenije“.

Slavno družtvo!

Za spomenik, ki je preslavnemu Prešernu namenjen, pošlem tukaj v imenu naše družbe Slovenije 10 fl sr. Dar je mali alj serce ne. — Kam bote le rajnemu ti spomenik postavili? ali na njegov grob? ali v belo Ljubljano, slovenščine sredino? Mi bi ga radi celem svetu pokazali. —

Kaj bode s Slovenijo? bode zaspala? Tedaj nam bode beseda do naroda podrezana, in ob nas bo. Le tega ne!

Zmota — bi rekel laž, ki v večernem Gračkem listu N 67. gledé moje prošnje stoji, je — mislite si — iz Bečke ministerske vredniške pisarnice! — Sam Bog nas obvarji.

Srečno

24/3 50

Dr. J. Muršec
tajnik dr. Slov.

Ravno zvem od samega vodja tukajšnih normalnih šol, da mu je ministerstvo na prošnjo za slovenskega učenika, ki bi po novi osnovi tudi pri teh šolah slovenski učil, odgovorilo: „da ni treba se s tem tak nagliti, in da se naj čaka, jeli bode takšega poduka resen treba.“ Zraven mi pové, ker je že tudi za Celje odločeno, da ima poduk v slovenščini le prostovoljen biti. Naj beržeje bode za vsakod tak — pri vas in v Celovci! — Mislim, da ne smemo molčati. Ravnajmo zložno. Jaz se bom še enkrat za našo pravico potegnul — (razložno in ostro) in v Celje pisal, da enako storijo. Pogovorite se Vi z Celovškimi domorođci. To pak more hitro biti, da pride odloka do konca šolnega leta.

Nadam se, da je g. Blaznik mojo prestavo in sostavek iz Dunajskih cerkvenih novin dobil, da še se vsaj to po Sloveniji razglasi. Če nam prestane, še vsaj enkrat g. duhovnike krepko nagovorite, ko zadnokrat Dr Bleiweis, da ne prejimljejo nem-

¹⁾ Letnica dana v pripombi: „prejeto 16. velikiga travna 849.“

ških oznanil od oblastnij in da naj kmetovje oestro vse po slovenskem pisano terjajo. — Še enkrat — če ne bode več Slovenije — ne bomo mogli več k narodu govoriti, in pravice bodo se mu vnemar kratile.¹⁾

4.

(15. XII. 1850.)

Naročba na „Atlas živinskih obrazov“. (Gl. 34. Dokladni list Novic 1850.)

Slavno društvo!

Ker iz ust p. n. g. Dr. Bleiweisa zvem, da so naznanjeni živalski naravni obrisi ne samo izverstno risani, nego tudi barvani — iluminirani, in to tudi izverstno, se na celo delo ali vse zvezke naročim. Blagovolite tedaj tudi me med naročnike zapisati pod naslov Dr. Jož. Muršec, učitelj verozakona u stanovski rečni učilnici u Gradcu, polek Francovih vrat št. 14.

Srečno! Srečno!

15/12 50

Dr. J. Muršec

V.

Muršec Josipu Sinku.²⁾

(1894—1895.)

1.

30. V. 1894.

Nova šola pri Sv. Bolfanku v Slov. gorica.

Prečastiti preljubi
gospod župnik!

Hvala Vam za prijetni dopis. Premili Bog pomagaj, da bi vso stavbo tudi srečno dognali — brez vsake nezgode in nesreče. Pošlem Vam od svoje strani zaželeni spis na trdnem papirju. Druge zadevne stvari poskrbite blagovoljno sami in jih pristavite.

2. junija Vam pošlem tretjih 500 fl, štrtih pa, kedar jih hočete.

Zdrav sem dovolj — — — — —

Z Bogom

Vam

zahvalen prijatelj
Dr. J. Muršec.

30/5 94

¹⁾ Pod pismo je s svinčnikom pripisal (pač) Bleiweis: Wiener Zeitung Nr. 56. Preßburg Kundmachung. Mit Erlaß des k. Minist. des Cult. u. Unterrichts vom 20. Febr. wurde angeordnet, daß gleich mit Beginn des 2. Semesters das kathol. Gymn. und die Akademie in Preßburg als deutsche Lehranstalt behandelt, daß Unterricht an diesen Staatsanstalten durchaus deutsch ertheilt werde. Zugleich ist Sorge zu tragen, daß sowohl Magyar. als slavische Sprache als freie Lehrgegenstände gründlich gelehrt werden. Preßburg 1. März 1850. Minist. Commissär Heinrich Graf Attems.

²⁾ Izročil mi č. g. Josip Sinko, sedaj župnik pri Sv. Lovrencu v Slov. gorica. — Glej sub A.

2.

(22. VI. 1894.)

Šola pri Sv. Bolfanku v Slov. goricah.

Visokovredni
predragi g. župnik!

Veseli me, da se tako urno in pridno šola zida. — — — Pošlem Vam
četrlih pet sto goldinarjev, da se rešim obljube. Bi imel, bi rad prevzel sam
vse stroške — mili Bog daj svoj blagoslov!

Brali ste, da sem se k pogrebu p. n. g. K. odpeljal ob 10¹/₂ in ob
6. tih spet nazaj — — —

Ze vsem spoštovanjem

ves Vam

udani prijatelj

Dr. J. Muršec

22/6 94

3.

(19. VIII. 1894.)

Murščeva ustanova. — Šola. — Stara leta.

Predragi vvr. g. župnik!

Ako ni iz moje rodbine in rojstne župnije sposobnega dečka za mojo
ustanovo, se bo že drugod kak primeren našel, da ga priporočite škofijstvu
ali mu izvoljo prepustite.

. . . . Ker so mi moje starše čutnice bolj rahle, in mi je drdranje na
železnici že zadnjekrat skoraj preveč zdražilo, ne pridem to jesen domov, in se
nadajam, da mi bote ljubi sestri še tudi prihodno zimo prezimili — in tudi
jaz, ako je božja volja, in me drugokrat Bog bolj podviza domo. — Pregovor
pravi sicer, da ostane srce vedno mlado in se ljubezen ne postara in njena
blaga moč, ali telo se stara in volja peša! in ne pusti, kam bi ovači rada.

Zastran šolskega prineska me je „Gospodar“ ali g. učitelj dokaj pro-
slavil in dramil sokrajane — Bog daj uspešno! — — —

Vam udani prijatelj

Dr. J. Muršec

19/8 94

4.

(8. IX. 1894.)

Nova šola. — Muršec častni občan.

Velečestiti
preljubi g. župnik!

Kakor čujem, zadeva Vam šolska stavba dokaj truda in skrbi, da Vas
nemorejo Bolfenčani, in jaz dovolj zahvaliti . . .

Pošlem spet 20 fl za župnijske uboge; 20 fl za dijaka * * *, 35 fl
Trnoški in 35 fl občini Višečkega vrha za njuni denarnici, in v dejansko
zahvalo, ker ste me izvolili častnega občana in prijazno odličili. — — —

Vam ves udani prijatelj

Dr. J. Muršec

V Gradci 8/9 94

5.

(18. XI. 1894.)

Šola. — Starost.

Visokovredni prečastiti g. župnik!

Slava in hvala premilemu Bogu! Dvoje dobro delo ste srečno dognali: preblago tridnevnicu in težavno šolsko stavbo, za oboje čestitam iz vsega srca Vam in Bolfančanom — — —

Zdrav še sem precej, če mi tudi levo oko peša in želodec včasih nerad prebavlja, in ako bo jeseni zima podobna, vtegnem jo s sestro vred še le prestati, ako je Bogu po volji.

Vam prisrčno udani prijatelj

Dr. J. Muršec

18/11 94

6.

(30. XII. 1894.)

Slikanje cerkve.

— — — Prav mira na svetu itak ni; se opravi eno delo, prinese drug dan drugo . . . Radujem se, da se pošta poživilja.

Meni še dosedaj (zima) lepo ugaja . . .

7.

(29. IX. 1895.)

— — — Drugo leto bom že prišel vsega si v cerkvi ogledavat in se z Vami veselit, se vč, če me Bog ovarje . . .

Priložim po nakaznici 20 fl za dijaka * * *, 20 fl pa za župnijske uboge. Ker se bratva bliža, želim, da bi tudi za njo vreme prav ugodno bilo in bi vsi nabrali dosti žlahtne kaplice. —

Žali Bog, prerano umrlemu prof. Lendovšku sem več knjig poscdil — in med njimi tudi 4 zvezke „Glasnika“ iz Bolfenske knjižnice . . .

Vam ves udani prijatelj

Dr. J. Muršec

29/9 95

VI.

Muršec Hergu.¹⁾

1.

(8. VIII. 1894.)

Zahvala in čestitka.

2.

(27. XII. 1894.)

— — — Spisali mi ste k izvrstni kaplici jednako izvrstno narodno pesmico. Za njo pa Vam spišem svojo nerodno zavrstno, katero sem pretekli teden skoval in si dolgočasne mušice preganjal . . . (Sledi nabožna pesem Murščeva.)

¹⁾ Izročil meni milostivi g. prošt Herg v Mariboru.

Kazala.

1.

Razporedba.

A.

Pisma, pisana Muršču.

			Stran
I. Fran Polanec Muršču	(1827),	1 pismo	6
II. Ivan Klajžar	(1830—1843),	16 (1 pesem in 15 pisem)	6— 18
III. Juri Matjašič	(1834—1846),	6 pisem	18— 23
IV. Nepomuk Turban	(1836),	1 pismo	23
V. Anton Murko	(1838—1839),	3 pisma	24— 27
VI. Anton Kremlj	(1838—1844),	3 pisma (in 1 pesem)	28— 31
VII. H. W.)	(1842),	1 pismo	32— 33
VIII. Ljudevit Vukotinovič	(1842),	1 pismo	33— 34
IX. Friderik Rigler	(1843),	2 pismi (1 Muršču)	34— 36*
X. Štefan Kočevar	(1843—1849),	8 pisem	36— 44
XI. Feliks Kramberger	(1844—1888),	3 pisma	44— 47
XII. Slomšek	(1845—1861),	15 pisem	47— 60
XIII. Matija Vodusek	(1847—1849),	8 pisem (7 Muršču)	60— 66
XIV. Anton Stranjšak	(1849))	1 pismo	66— 67

*) Tako je čitati podpis v pismu, ne „H. K.“; pismo je namreč pisala Henrieta (baronica) Werner, starejša, že poročena sestra Murščeve gojenke.

*) Pismo je pisano brez sumnje l. 1849.

Dokaz:

1. Stranjšak poroča, da so že „lani“ razdelili 25 Murščevih slovnice med učence. Murščeve slovnice je izišla ob koncu l. 1847. („Novice“ so jo naznanile dne 17. novembra 1847, celjski opat Vodusek jo je prejel 16. decembra); med učence deliti je torej niso mogli prej nego l. 1848; ker je to za Stranjšaka „lani“, si moramo misliti, da je pisal pismo l. 1849. (Na šolsko leto ni misliti.)
2. To se ujema s podatki o Vidoviču. Stranjšak pravi, da je bil Vidovič „pred 4 leti pri nas z'endrugim dve leti“ učitelj; služboval pa je Vidovič pri Sv. Lovrencu v Slov. Goricah l. 1844. in 1845. (že tudi prej?) — od 1845 do 1849 je baš štiri leta.

Stranjšak je „ravno“ zvedel, da je Vidovič na realki; bil pa je Vidovič v prvem razredu na graški deželni realki v šolskem letu 1848/49 (arhiv tega zavoda!). Ker ga Stranjšak še priporoča za podporo, si moramo misliti, da je potekel še le manjši del šolskega leta.

3. „Pretečeno leto smo slišali, da ste prišli nekterih Slovincov obiskavat“, piše Stranjšak Muršču. V smislu prejšnjih dveh točk bi bilo tu misliti na l. 1848.; in bil je pač v istini Muršec tega leta na Slovenskem Štajerskem. V rokopisnem životopisu, ki ga je sestavila Murščeve nečakinja, čitam: „V jeseni 48 obiskali so g. ujec v Celji prijatla l. Orožena, poznej korarja. Pri njih so najšli 2 ptuja duhovna.

			Stran
XV. Juri Strah	(1846—1848)	2 pismi	67— 69
XVI. Ivan Strah	(1848),	1 pismo	69— 70
XVII. Juri Kajnih	(1847),	1 pismo	70— 71
XVIII. Davorin Trstenjak	(1838—1880),	8 pisem	71— 79
XIX. Oroslov Caf	(1841—1852),	24 pisem	79—111
XX. Macun	(1846—1849),	9 pisem	111
XXI. Matija Majar	(1847—1850),	6 pisem	111—122
XXII. Bleiweis	(1848—1880),	4 pisma	122—125
XXIII. Fran Muršič	(1848—1850),	3 pisma	126—129
XXIV. Anton Kreft	(1848—1849),	4 pisma	129—132
XXV. Dr. Hladnik	(1848),	1 pismo	132—134
XXVI. Lovro Vogrin	(1848—1852),	2 pismi	134—136
XXVII. Stanko Vraz	(1832—1849, oz. 1848),	28 pisem, oz. 1 pismo ¹⁾	136—137
XXVIII. Ignacij Orožen	(1848),	2 pismi	137—139
XXIX. Peter Kozler	(1848),	3 pisma	140—145
XXX. Alojzij Šparavec	(1848—1849),	2 pismi	145—146
XXXI. Dr. Josip Kranjc	(1848),	2 pismi	147—153
XXXII. Ivan Vošnjak	(1848),	1 pismo	153—154
XXXIII. Štefan Mukič	(1849),	1 pismo	154—155
XXXIV. Miklošič	(1849—1859, oz. 1889),	5 (6) pisem	155—161
XXXV. Fran Mikuš	(1849),	1 pismo	161
XXXVI. Andrej Einspieler	(1849—1851),	3 pisma	162—165
XXXVII. Fran Muršec (dr. Josipu Muršču)	(1849),	1 pismo	166—167
XXXVIII. Cigale	(1849—1850),	3 pisma	167—170
XXXIX. M. Korošak	(1849),	1 pismo	170—172
XL. Ivan Ertl	(1849—1880),	2 pismi	172—173
XLI. Jernej Ciringar	(1850),	1 pismo	173—174
XLII. Sebastijan Brunner	(1850),	1 pismo	174
XLIII. Anton Lah	(1850),	3 pisma	174—177
XLIV. Radoslav Razlag	(1850),	1 pismo	177—178
XLV. Matija Grobkopi	(1851),	2 pismi	178—180
XLVI. Mihael Stojan	(1852),	1 pismo	181—182
XLVII. Mane Sladovič	(1852—1853),	2 pismi	182—187
XLVIII. Ivan Trnski	(1854—1895),	1 pismo in 2 pesmi	187—188
IL. Mijo Kišpatič (odb. Mat. Hrv.)	(187?),	1 pismo	188
L. Božidar Raič	(1880),	1 pismo	189
LI. Dr. Ivan Geršak	(1880),	1 pismo	189

Orožen jim hitro velijo: „Objamite se!“ Sele, kdar so bili to storili, so jih en drugam predstavili. Bila sta Andrej Einspieler in Matija Majar; in potem velko veselje.“ Letnica 1848 v tej epizodi ni pomotna; Einspieler si je pač baš vsled onega dogodka začel z Murščem dopisovati, a Matija Majar, ki ga je l. 1847. še vikal, ga l. 1849. tiče. Sploh pa je neverjetno, da bi Muršec, ki je l. 1848. prvič prišel na počitnice k prijatelju Ruedlnu v Cmurek, ne bil pogledal malo dalje v dolnje kraje. Tožba Cafova v začetku njegovega lista z dne 16. oktobra 1849. je za to točko tudi vredna uvaževanja.

Pismo Stranjšakovo bi po letnici sodilo na poznejše mesto. Pismo Ivana Straha spada med dogodke l. 1848.

¹⁾ Ker podajam le eno novo pismo in to iz l. 1848., sem Vraza uvrstil tukaj-le; z ozirom na vsa druga pisma, priobčena že v „Dělih“ V., bi spadal kajpada tja za Klajžarja.

			Stran
LII. Josip Lendovšek	(1889),	1 pismo	190—191
LIII. Lovro Herg	(1889),	1 pismo	191
LIV. Josip Sinko	(1893),	1 pismo	191—192
	(Slanič 1891,	1 pismo)	
LV. Luka Jeran	(1893—1895),	2 pismi	192—194

B.

Pisma, ki jih je pisal Muršec.

			Stran
I. Stanku Vrazu	(1832—1850),	32 pisem	194—231
II. Jakobu Horvatu	(1841),	1 pismo	232
III. Macunu	(1846—1861),	13 pisem	233—235
IV. „Slovenskemu društvu“ v Ljubljani	(1848—1850),	4 pisma	235—237
V. Josipu Sinku	(1894—1895),	7 pisem	237—239
VI. Lovru Hergu	(1894),	2 pismi	239

2.

A.

Pisci pisem, pisanih Muršču, po abecednem redu.

	Stran
1. Bleiweis Janez	122—125
2. Brunner Sebastijan	174
3. Caf Oroslav	79—111
4. Cigale Matija	167—170
5. Ciringar Jernej	173—174
6. Einspieler Andrej	162—165
7. Ertl Ivan	172—173
8. Geršak Ivan, dr.	189
9. Großkopf Matija	178—190
10. Herg Lovro	191
11. Hladnik, dr.	132—134
12. Jeran Luka	192—194
13. Kajnih Juri	70—71
14. Kišpatić Mijo	188
15. Klajžar Ivan	6—18
16. Kočevar Štefan	36—44
17. Korošak M.	170—172
18. Kozler Peter	140—145
19. Kranjc Josip, dr.	147—153
20. Kramberger Feliks	44—47
21. Kreft Anton	129—132
22. Kreml Anton	28—31
23. Lah Anton	174—177
24. Lendovšek Josip	190—191
25. Macun Ivan	111
26. Majar Matija	111—122
27. Matjašič Juri	18—23
28. Miklošič Fran	155—161
29. Mikuš Fran	161
30. Mukič Štefan	154—155
31. Murko Anton	24—27

	Stran
32. Muršec Fran	166—167
33. Muršič Fran	126—129
34. Orožen Ignacij	137—139
35. Polanec Fran	6
36. Raič Božidar	189
37. Razlag Radoslav	177—178
38. Rigler Friderik	34—36*
39. Sinko Josip (in njegov prednik Slanič)	191—192
40. Sladović Mane	182—187
41. Slomšek Anton Martin	47—60
42. Stojan Mihael	181—182
43. Strah Ivan	69—70
44. Strah Juri	67—69
45. Stranjšak Anton	66—67
46. Šparavec Alojzij	145—146
47. Trnski Ivan	177—178
48. Trstenjak Davorin	71—79
49. Turban Nepomuk	23
50. Vodusek Matija	60—66
51. Vogrin Lovro	134—136
52. Vošnjak Ivan	153—154
53. Vraz Stanko	136—137
54. Vukotinović Ljudevit	33—34
55. Werner Henrieta, baronica	32—33

B.

Muršec je pisal:

	Stran
1. „Društvu slovenskemu“ v Ljubljani	235—237
2. Hergu Lovru	239
3. Horvatu Jakobu	232
4. Macunu Ivanu	233—235
5. Sinku Josipu	237—239
6. Vrazu Stanku	194—231

Druga pisma Murščeva so dosle neznana.¹⁾

Kar se tiče medsebojnega dopisovanja, je dosle najbolj jasno razmerje Muršec — Vraz; za tem pride razmerje Muršec — Macun.

3.

Vsa poedina pisma v kronološkem redu.

1827.		Stran
Dne 20. maja:	Fran Polanec Muršču	6
1830.		
29. avgusta:	Klajžar Muršču za novo mašo	6—7

¹⁾ Primeri na pr. kronograme, ki jih je poslal Muršec kot čestitko Matjašiču za njegovo zlato mašo l. 1832. („Slov. Gospodar“ 1882, Cerkvena priloga, 281.) Primeri tudi Murščevi pismi Grobkopfu in Ruedlnu (sub XLV.)!

1832.

Stran

20. aprila ¹⁾	Klajžar Muršcu	7
Zadnje dni julija ali početkom avgusta: ²⁾	Klajžar Muršcu	7— 8

¹⁾ To je pismo, ki je omenjeno v „Zborniku“ 1904 na str. 104. Klajžar svojemu datumu ni dodal letnice, a l. 1832. je brezdvomno. Klajžar opisuje Muršcu Gradec, češ, ko pride spet v Gradec, se bo začudil, „kak prešmuntano so od lani polepšali toto mesto. S-hod našh vitezhi is duhovnišha prek na fhkofovsko zirkvo je podert, mi pa pre noviga dobimo ...“; Klajžar je torej v Gradcu in sicer v bogoslovnici, Muršca pa od „lani“ ni več tam; to se zлага z aprilom l. 1832.; zakaj Muršec je l. 1831. postal kaplan, a Klajžar leta 1832.

²⁾ To pismo nima nikakega datuma, vendar se da iz vsebine datum donekle sigurno ustanoviti in sicer tako-le:

1. Terminus ante quem non je poletje l. 1832.; zakaj Klajžar se je podpisal za kaplana, a kaplansko službo (pri Sv. Jurju v Slov. goricah) je nastopil nekako okoli 1. septembra (v rojstnih knjigah te župe je podpisan prvič dne 5. septembra.)
2. Terminus post quem non je pač konec oktobra istega leta, zakaj takrat je Murko vstopil v bogoslovje, a po našem pismu Murko gotovo še ni bogoslovec.
3. Letu 1832. se prilega slava, ki doni iz pisma Klajžarjevega; zakaj spomladi tega leta je izišla Murkova slovnica s slov.-nemškim delom slovarja in zbudila senzacijo.
4. Letu 1832. se tudi prilega opomba o črkarski pravdi, osobito še vprašanje: „Komi ti srečo vošiš Murki ali gosponi Dajnki?“ Murko je s činjenico svojih del in s predgovorom svoje slovnice stopil na mejdan zoper Dajnka; spričo tega je sekovski konzistorij dne 6. junija pozval nekatere duhovnike, naj zavzamejo stališče med Dajnkom in „novim literatom Murkom“; oni duhovniki so se pač hitro odzvali in so se izrekli zoper Dajnka, a temu je dne 28. avgusta priskočil s posebno vlogo Gottweiß na pomoč.

Bila je torej črkarska pravda julija in avgusta vroča, baš sub iudice in je mogel Klajžar pričakovati, da bodo „prihodnji mesec ali kranjsko ali Dajnkovo azbuko na kaštigo obsodili.“

5. Poročilo o Murkovem „Časopisu“ se tudi zлага z l. 1832.; primeri opombo k l. pismu, ki ga je pisal Muršec Vrazu (zgoraj str. 125), in pa besede Vrazove v pismu Muršcu z dne 3. decembra 1835. o „obečanju, ktereга je (Murko) pred tremi lětmi včinił“ (Děla V. 141, Marković, Izabrane pjesme XC.)
6. Če je torej l. 1832. ustanovljeno, tudi mesec ni zelo dvomen; faza črkarske pravde kaže na juli ali avgust. Klajžar je pismo pisal brezdvomno iz Gradca, a se podpisal za kaplana; to bi si lahko razlagali tako, da je pisal neposredno pred svojim odhodom iz graške bogoslovnice, ko je že vedel za namenjeno mu župo; verjetneje pa je to-le: Klajžar se grozi, da se iz jeze eventualno „povrne celo na Dunaj“; najbrž je torej Klajžar, ostavivši bogoslovnico, predno je nastopil kaplanijo, krenil na Dunaj; vračaje se, se je pomudil v Gradcu in od tod pisal Muršcu ta list.

Ker pa očitno misli Klajžar še pred nastopom službe priti domov k Sv. Lovrencu v Slov. goricah, ni misliti na prav zadnje dni meseca avgusta, ampak na prejšnje tedne.

[Opomba o obešenih vojakihi se bo težko dala izrabit.]

Tako bi torej imeli nekako mesec avgust l. 1832 in sicer njega prvo polovico ali zadnje dni julija.

Grožnjo, da mu „iz Gradca nikoli ne bo več pisal“, je umeti šaljivo — ker ga bo ostavil za vedno!

			Stran
30. oktobra: ¹⁾	Vraz Muršču	Vrazova „Dela“ V.	132—133
25. decembra:	Muršec Vrazu		194—196

1833.

9. junija:	Muršec Vrazu		196
29. junija:	Vraz Muršču	Děla V.	130—131
13. julija:	Muršec Vrazu		197
3. novembra:	Vraz Muršču	Děla V.	129—130
5. decembra:	Vraz Muršču	Děla V.	134—135

[Eno pismo Vrazovo Muršču ni dospelo.]

1834.

4. januarja:	Vraz Muršču	Děla V.	135—137
6. „prosinca“ = januarja:	Muršec Vrazu		198—199
5. aprila:	Matjašič Muršču		18—19

1835.

4. januarja:	Vraz Muršču	Děla V.	137
3. decembra:	Vraz Muršču	Děla V.	139—141
20. decembra:	Muršec Vrazu		199—200

1836.

8. februarja	Turban Muršču		23
--------------	---------------	--	----

1837.

4. marca:	Vraz Muršču	Děla V.	152—153
okoli 12. marca:	Vraz Muršču	Děla V.	154—155
12. marca:	Muršec Vrazu		200—201
Na Jurijevo:	Vraz Muršču	Děla V.	158—161
Po Jurijevem:	Muršec Vrazu		202
2. decembra:	Vraz Muršču	Děla V.	165—167
13. decembra:	Muršec Vrazu		202—203

1838.

18. februarja:	Vraz Muršču	Děla V.	167—170
19. februarja:	Murko Muršču		24
2. marca:	Muršec Vrazu		203—204
17. marca:	Matjašič Muršču		19
20. aprila:	Muršec Vrazu		205
30. maja:	Murko Muršču		24—25
22. junija:	Kreml Muršču		28—29
16. decembra:	Trstenjak Muršču		71—72
17. decembra:	Vraz Muršču	Děla V.	178—181
30. decembra:	Muršec Vrazu		205—206

1839.

1. januarja:	Murko Muršču		25—27
24. februarja:	Muršec Vrazu		206—207
9. marca:	Kreml Muršču		29
21. julija:	Muršec Vrazu		208
Zadnje dni julija ali v začetku avgusta (?):	Muršec Vrazu		209
24. decembra:	Muršec Vrazu		210—211

¹⁾ Gl. opombo k prvemu pismu, ki ga je pisal Muršec Vrazu.

1840.

		Stran
25. marca:	Klajžar Muršcu	10
12. decembra:	Klajžar Muršcu	10— 11

1841.

13. januarja 1841: ¹⁾	Klajžar Muršcu		9
19. februarja:	Vraz Muršcu	Děla V.	210—213
Okoli 1. marca (prva polovica marca) ²⁾	Klajžar Muršcu		11
9. marca:	Caf Muršcu		79— 80
Nekako 17. marca: ³⁾	Klajžar Muršcu		12

¹⁾ Datum se nahaja v pismu; v „Zborniku“ 1904, str. 106 je tiskana letnica 1840; v izvirniku pisma je zadnja številka nejasna, tako da se more čitati za: 0, pa tudi za: 1. Vsebina pisma odločno govori za 1841.

Položaj je tak: Klajžar je v Ptuj, Muršec v Gradcu.

Klajžar je pustil Muršca „dugo“ na odgovor čakati, a sedaj mu poroča o zimi v Ptuj, celo o tem, kar se je zgodilo že „pred adventom“. Očividno Muršca celo tisto zimo ni bilo več v Ptuj. Kakor pa kaže Murščevo pismo Vrazu z dne 24. decembra 1839., je Muršec zapustil Ptuj nekako 14. decembra tega leta; a Klajžar je pač šele začetkom 1840 prišel v Ptuj (Napotnik, Obris etc. 1904, str. 43.) Iz tega sledi, da naše pismo, pisano iz Ptuja, ni iz januarja 1. 1840.

Temu negativnemu dokazu dodam še dva pozitivna:

1. Pismo omenja tudi Murščeve račune s ptujskim dekanom, a ta stvar se je razvila šele pozno jeseni l. 1840., kakor kaže Klajžarjevo pismo z dne 12. decembra tega leta.
2. Naše pismo omenja ptujskega duhovnika Frasa, a ta je bil Klajžarju decembra 1840 „nov, ljub tovariš“.

Te dve zadnji točki kažeta pozitivno, da je pri le-tem pismu misliti na januar l. 1841.

Po tem takem je pismo natisnjeno na nepravem mestu; moralo bi stati za pismom z dne 12. decembra 1840.

²⁾ To je pismo, natisnjeno na str. 108. kot 7. Klajžarjevo pismo.

Pisano je v postu. Leto 1841 se mi ne zdi dvomno in to spričo opombe o Murščevi zadevi s ptujskim dekanom, ki se je začela pod zimo l. 1840. (pismo Klajžarjevo z dne 12. decembra 1840) in se vlekle v l. 1841. (primeri pismo z dne 13. januarja!) Post pa je l. 1841. trajal od 23. februarja (pust) do 11. aprila (Velika noč); s tem je doba za naše pismo omejena.

V postu tega leta je Klajžar Muršcu pisal še dvoje pisem in sicer tisto, ki je kot 8. pismo natisnjeno na str. 109. in pa pismo z dne 20. marca. Med te dve pismi ne gre naše pismo, kakor bo to razvidno iz sledeče opombe; za 20. marec pa tudi ne, kakor kaže omenjanje dekana v našem pismu in v pismu z dne 20. marca. Edino mesto mu je pred pismom, ki je natisnjeno kot pismo 8. in ki je pisano nekako 17. marca (gl. sledečo opombo!)

V tem zadnjem pismu poroča Klajžar Muršcu novost, da je „gospodin Vraz postni predgar“, a da bo se Kocbek moral na Polenšak preseliti; v našem (7.) pismu pa imenuje Kocbeka postnega pridigarja; iz tega pač sledi, da je naše pismo pred 8. pismom.

Isti rezultat dobimo, ako pomislimo, da v našem pismu Klajžar še nič ne omenja denarja, dolžnega Vrazu.

³⁾ Pismo, natisnjeno na str. 109. kot 8. pismo.

Letnica 1841 ni dvomna; to svedoči terjatev Vrazova. V pismu z dne 19. februarja 1841. je Vraz Muršca poprosil, naj spravi v red Klajžarjev dolg; o tem je Muršec pisal Klajžarju — pismo dosle ni znano — in evo Klajžarjev odgovor! Denar je poslal Klajžar s pismom z dne 20. marca 1841.

			Stran
20. marca:	Klajžar Muršcu		13
8. junija:	Klajžar Muršcu		14
12. julija:	Vraz Muršcu	Děla V.	259—261
22. julija:	Muršec Vrazu		211—212
28. julija:	Muršec Vrazu		212—213
20. decembra:	Muršec Horvatu		232

1842.

2. marca:	Vraz Muršcu	Děla V.	286—289
12. marca:	Henrieta baronica Wernerjeva Muršcu		32— 33
14. marca:	Klajžar Muršcu		14
21. marca:	Klajžar Muršcu		15
23. marca:	Klajžar Muršcu		16
27. marca:	Muršec Vrazu		213—215
12. aprila:	Klajžar Muršcu		16
6. maja:	Klajžar Muršcu		17
16. maja:	Matjašič Muršcu		19— 20
20. maja:	Vraz Muršcu	Děla V.	296—298
Nekako 9. junija:	Muršec Vrazu		215—216
9. junija:	Vraz Muršcu	Děla V.	309—310
19. oktobra:	Vraz Muršcu	Děla V.	314—315
20. oktobra:	Muršec Vrazu		216—218
31. oktobra:	Vukotinovič Muršcu		33— 34
28. decembra:	Vraz Muršcu	Děla V.	324—327
28. decembra:	Muršec Vrazu		218

1843.

10. januarja:	Klajžar Muršcu		17— 18
1. aprila: (?)	Vraz Muršcu	Děla V.	327
29. aprila:	Muršec Vrazu		219—220
7. junija:	Rigler ne vem komu		35— 36
4. avgusta:	Vraz Muršcu	Děla V.	334—335
12. avgusta:	Vraz Muršcu	Děla V.	335—336
13. avgusta:	Rigler Muršcu		34— 35
15. novembra:	Caf Muršcu		80— 82
16. novembra:	Kočevar Muršcu		36— 37
26. novembra:	Kočevar Muršcu		37— 38
5. decembra:	Caf Muršcu		82— 83
31. decembra:	Kočevar Muršcu		38— 39

1844.

5. januarja:	Caf Muršcu		83
18. januarja:	Matjašič Muršcu		20— 21

Naše pismo in pismo z dne 20. marca sta si sledili neposredno, zakaj 1. v našem pismu obeta Klajžar, da pošlje denar „po nekih dneh“, a to se je zgodilo dne 20. marca;

2. v našem pismu izvešča Klajžar o Kremplovih Dogodivščinah, a v pismu z dne 20. marca pravi, da mu je o tem pisal „že slednjofart“.

Naše pismo spada v isti teden kakor pismo z dne 20. marca; zakaj v njem čitamo: „Kocbek bo prihodnji teden se mogel na Polenšak preseliti;“ a isto čitamo i v pismu z dne 20. marca.

Naše pismo je torej pisano nekoliko dni pred 20. marcem in istega tedna, v katerem je bil ta-le dan. Bil pa je 20. marec v petek (teden od 15.—22. marca), in pričujoče pismo je pisano morebiti v torek, 17. marca.

		Stran
9. februarja:	Kočevar Muršču	39— 41
4. marca:	Muršec Vrazu	220—221
20. marca:	Kremlj Muršču	30
21. aprila:	Vraz Muršču	Děla V. 354— 355
22. aprila:	Muršec Vrazu	221—222
25. aprila:	Čaf Muršču	84
25. maja:	Kočevar Muršču	42
20.—27. novembra:	Vraz Muršču	Děla V. 359—361
21. decembra:	Feliks Kramberger Muršču	44— 46
Ob koncu leta ali v začetku leta 1845:)	Matjašič Muršču	22— 23

1845.

19. januarja:	Muršec Vrazu	222—223
19. maja:	Kramberger Muršču	46— 47
28. septembra:	Vraz Muršču	Děla V. 376—378
30. decembra:	Slomšek Muršču	47— 48

1846.

10. januarja:	Slomšek Muršču	48
16. januarja:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901 646—647
22. januarja:	Slomšek Muršču	49
10. februarja:	Slomšek Muršču	49— 51

) To je pismo, ki je natisnjeno kot 6. Matjašičevo, a moralo bi biti uvrščeno na petem mestu, to je pred pismom (z dne 16. aprila 1846), ki je natisnjeno kot peto.

Pričujoče pismo spada namreč med dobo 20. nov. 1844. in 19. jan. 1845. Evo dokaza:

1. V pismu navedena Demetrova „Dramat. pokušenja“, Kukuljevičeva „Različita děla“ knj. III., Bogovičeve „Ljubice“, Čivičeve „Basne“ so izišle 1. 1844.

„Basne“ je poleg drugih knjig poslal Vraz Muršču za razpečanje dne 20. novembra 1844 (Děla V. 359) ter mu naročil, naj mu novce za te knjige pošlje z novci, ki jih je dobil za III. knjigo „Kola“; in baš za „Basne“ in za „Kolo“ pošilja tu Matjašič Muršču novce. S tem je ustanovljen terminus ante quem non.

Terminus post quem non določa pismo Murščevo Vrazu z dne 19. januarja 1845; tega dne pošilja Muršec Vrazu denar za razne knjige, med temi tudi za III. knjigo „Kola“.

2. Matjašič poroča v tem pismu, da si je od Muršča pridržal tudi devet zvezkov njegovih „spisov“; vidi se, da so to izdelki nekaterih črk za slovar; ostale so Muršču le še črke *e, f, g, h* in za izdelovanje le-teh bo Matjašiču treba čitati vse, kar je izdelal Muršec. (O nesrečni tiskovni pomoti gl. „Popravke!“)

To se zлага z izjavo Murščevo v pismu Vrazu z dne 19. januarja 1845: „Glede slovara sam meni odlučen pisao predao g. prof. Matjašiči“. (Kočevarjevo pismo z dne 16. nov. 1843 prča, da so Muršču bile odkazane črke *a, b, c, d, e, f, g, h*; Muršec je bil torej izdelal *a, b, c, d*.)

Konec pisma se nanaša na Murščevo kompetenco za profesorja verouka na deželni realki v Gradcu; prim. Murščevo pismo Vrazu z dne 19. januarja 1845: „Da sam ja zvarho mojih posvetnih žel dosegno — ste čitali venda —“

			Stran
6. marca:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901	647
8. marca:	Slomšek Muršcu		51— 52
14. aprila:	Muršec Vrazu		223—224
16. aprila:	Matjašič Muršcu		21— 22
3. novembra:	Muršec Vrazu		224—225
30. novembra:	Čaf Muršcu		85
19. decembra:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	647—648
26. decembra:	Juri Strah Muršcu		67— 68

1847.

2. januarja:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901	647
8. januarja:	Čaf Muršcu		86— 87
22. januarja:	Slomšek Muršcu		52— 54
23. januarja:	Kajnih Muršcu		70— 71
31. januarja:	Slomšek Muršcu		53— 54
19. februarja:	Vodušek ne vem komu		60 ₁
24. februarja:	Slomšek Muršcu		54— 55
7. marca:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	648
5. aprila:	Čaf Muršcu		87— 88
24. junija:	Slomšek Muršcu		55
20. julija:	Slomšek Muršcu		56
6. avgusta:	Slomšek Muršcu		56— 57
28. septembra:	Vodušek Muršcu		60 61
25. oktobra:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	648—649
9. novembra:	Matija Majar Muršcu		111—112
20. decembra:	Vodušek Muršcu		61— 62
22. decembra:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901	649

1848.

17. januarja:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	649—650
28. januarja:	Čaf Muršcu		88— 89
20. februarja:	Bleiweis Muršcu		122—123
2. marca:	Čaf Muršcu		89— 91
4. marca:	Vodušek Muršcu		62
17. marca:	Kočevar Muršcu		42
29. marca:	Vodušek Muršcu		62— 63
13. aprila:	Trstenjak Muršcu		72— 73
V drugi polovici aprila:	Muršič Murščič		126
21. aprila:	Čaf Muršcu		91— 92
25. aprila:	Kreft Muršcu		129
26. aprila:	Hladnik Muršcu		132—134
5. maja:	Čaf Muršcu		92— 93
12. maja:	Čaf Muršcu		93— 94
12. maja:	Vogrin Muršcu		134—135
20. maja:	Trstenjak Muršcu		73— 74
21. maja:	Vraz Muršcu		136—137
24. maja:	Orožen Muršcu		137—138
25. maja:	Čaf Muršcu		94— 95
25. maja:	Kozler Muršcu		140—141
27. maja:	Čaf Muršcu		95— 97
27. maja:	Kreft Muršcu		130
1. junija:	Šparavec Muršcu		145—146
5. junija:	Kozler Muršcu		142—143
7. junija:	Orožen Muršcu		138—139
V prvi polovici junija:	Kreft Muršcu		130—131

			Stran
Okoli 11. junija:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	651—652
17. junija:	Trstenjak Muršcu		74—75
✓ 17. junija:	Muršič Muršcu		127—128
20. junija:	Ivan Strah Muršcu		69—70
20. junija:	Juri Strah Muršcu		68—69
29. junija:	Kočevar Muršcu		43
✓ 1. julija:	Caf Muršcu		97—98
✓ 29. julija:	Dr. Kranjc Muršcu		147—151
Avgusta meseca:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	650—651
17. avgusta:	Caf Muršcu		98—100
✓ 21. avgusta:	Dr. Kranjc Muršcu		151—153
25. avgusta:	Muršec „Slov. društvu“ v Ljubljani		235
Proti koncu oktobra:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	654
7. novembra:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901	652
22. novembra:	Kozler Muršcu		143—145
30. novembra:	Vošnjak Muršcu		153—154
2. decembra:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	652—654
8. decembra:	Muršec Vrazu		225
10. decembra:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901	654—655
✓ 25. decembra:	Caf Muršcu		100—101

1849.

V prvi polovici leta:	Stranjšak Muršcu		66—67
3. januarja:	Mukič Muršcu		154—155
8. januarja:	Kočevar Muršcu		44
✓ 9. januarja:	Miklošič Muršcu		155—156
✓ 13. januarja:	Caf Muršcu		102—103
✓ 23. januarja:	Mikuš Muršcu		161
17. februarja:	Šparavec Muršcu		146
✓ 18. februarja:	Trstenjak Muršcu		75—76
✓ 19. februarja:	Einspieler Muršcu		162—163
19. februarja:	Vodušek Muršcu		63—64
✓ 24. februarja:	Kreft Muršcu		131—132
27. februarja:	Fran Muršec (dr. Josipu) Muršcu		166—167
✓ 28. februarja:	Trstenjak Muršcu		76—77
13. marca:	Vodušek Muršcu		64—65
✓ 16. marca:	Trstenjak Muršcu		78—79
✓ 18. marca:	Caf Muršcu		103—104
12. maja:	Caf Muršcu		104—105
13. maja:	Muršec „Slov. društvu“ v Ljubljani		235—236
20. maja:	Vodušek Muršcu		65—66
✓ 23. julija:	Cigale Muršcu		167
28. julija:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901	655
31. julija:	Korošak Muršcu		170—172
16. oktobra:	Caf Muršcu		105—106
30. (?) oktobra:	Macun Muršcu	Dom in Svet 1901	709—710
14. novembra:	Miklošič Muršcu		157
2. decembra:	Ertl Muršcu		172
✓ 7. decembra:	Matija Majar Muršcu		113—114
24. decembra:	Vraz Muršcu	Děla V.	417—421
29. decembra:	Cigale Muršcu		168
31. decembra:	Muršec Vrazu		225—226

1850.

		Stran
Januarja :	Miklošič Muršcu	158
7. januarja :	Muršič Muršcu	128—129
20. januarja :	Ciringar Muršcu	173—174
Nekako 7. februarja :	Cigale Muršcu	169—170
18. februarja :	Seb. Brunner Muršcu	174
Nekako sredi marca :	Muršec Vrazu	226—228
24. marca :	Muršec „Slov. društvu“ v Ljubljani	236—237
2. aprila :	Matija Majar Muršcu	114—116
5. aprila :	Miklošič Muršcu	159—160
19. aprila :	Anton Lah Muršcu	174—176
27. aprila :	Anton Lah Muršcu	176
Nekako maja meseca :	Muršec Vrazu	228
19. maja :	Anton Lah Muršcu	177
31. maja :	Razlag Muršcu	177—178
2. junija :	Matija Majar Muršcu	117—119
16. julija :	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901 710
16. julija :	Muršec Vrazu	228—229
28. novembra :	Slomšek Muršcu	57
15. decembra :	Muršec „Slov. društvu“ v Ljubljani	237
26. decembra :	Bleiweis Muršcu	123

1851.

8. marca :	Slomšek Muršcu	58
11. februarja :	Einspieler Muršcu	163—164
13. marca :	Einspieler Muršcu	165
20. junija :	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901 710—711
29. junija :	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901 711
29. avgusta :	Großkopf Muršcu	178—179
13. oktobra :	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901 711
23. novembra: ¹⁾	Großkopf Muršcu	179—180
1. decembra :	Caf Muršcu	106—110
5. decembra :	Matija Majar Muršcu	119—120

1852.

19. aprila :	Stojan Muršcu ²⁾	181—182
12. maja :	Caf Muršcu	110—111
21. julija :	Sladović Muršcu	182—184
26. decembra :	Vogrin Muršcu	135—136

1853.

28. februarja :	Sladović Muršcu	184—187
15. decembra :	Bleiweis Muršcu	124—125

1854.

21. septembra :	Trnski Muršcu	187
-----------------	---------------	-----

1855.

20. februarja :	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901 711—712
-----------------	---------------	--------------------------

¹⁾ Med avgustom in novembrom tega leta je Muršec pisal Großkopfu in Ruedlnu.

1858.		Stran
Na Jurijevo:	Slomšek Muršcu	58— 59
1859.		
6. decembra:	Miklošič Muršcu	160—161
1861.		
25. januarja:	Muršec Macunu	Dom in Svet 1901 712
14. aprila:	Slomšek Muršcu	59— 60
1865.		
4. januarja:	Matija Majar Muršcu	120—122
187 (?)		
	Kišpatic (odb. „Mat. Hrv.“)	188
1880.		
27. julija:	Ertl Muršcu	172—173
19. avgusta:	Božidar Raič Muršcu	189
30. avgusta:	dr. Ivan Geršak Muršcu	189
1. septembra:	Bleiweis Muršcu	125
1. septembra:	Trstenjak Muršcu	79
1886.		
6. decembra:	Trnski Muršcu	187
1888.		
4. avgusta:	Feliks Kramberger Muršcu	47 ₁
1889.		
17. marca:	Herg Muršcu	191
17. marca:	Lendovšek Muršcu	190—191
?	Miklošič Muršcu	161 ₂
1891.		
30. maja;	Slanič Muršcu	191 ₂
1893.		
24. maja:	Josip Sinko Muršcu	191—192
26. oktobra:	Luka Jeran Muršcu	192—193
1894.		
30. maja:	Muršec Josipu Sinku	237
22. junija:	Muršec Josipu Sinku	238
8. avgusta:	Muršec Hergu	239
19. avgusta:	Muršec Josipu Sinku	238
8. septembra:	Muršec Josipu Sinku	238
18. novembra:	Muršec Josipu Sinku	239
27. decembra:	Muršec Hergu	239
30. decembra:	Muršec Josipu Sinku	239

1895.

29. septembra:
10. oktobra:

Muršec Josipu Sinku
Luka Jeran Muršču

Stran
239
193—194

Trnskega

„Cviet na grob

slovenskoga poštenjaka profesora Josipa Muršeca“
(† 25. oktobra 1895.)

188

Epilog.

1827—1895.

Najstarejše tu priobčeno pismo je pismo iz l. 1827., ki je Muršču naznanilo smrt njegovega očeta . . .

Na koncu pa Trnski siplje cvetje na grob Muršca samega . . .

Od smrti očetove do smrti njega samega . . . doba skoro sedemdesetih let.

Najstarejše pismo govori Muršču o njegovem domu, v najmlajšem mu Luka Jeran pošilja hvalo in zahvalo iz središča slovenske domovine, iz bele Ljubijane . . .

Dom in domovina.

Kot mlad svečenik se je oklenil dijaka Stanka Vraza ter sledil njegovim stopnjam.

To je njegova najožja in najjačja in najidealnejša zveza: Vraz je gibal, Muršec mu je verno služil; Vraz je vodil, Muršec je sledil.

Slovanska vnema Stankova je v njem zbudila tisto vatro, ki znači Murščevo delo l. 1848.

V najlepši svoji dobi zre Muršec ne le v Ljubljano, marveč osobito tudi v Zagreb.

Ljubljana in Zagreb.

4.

Kazalo stvari in imen.¹⁾

Abecednik (gl. „Bukvar“): — 117; „Mali Blaže v prvi šoli“ 153 do 154.
Accurti, profesor: — 116.

Adelsberger Josip: 12. (Trgovec v Ptuj, † 8. IV. 1841, 64 let star.)

Adresa (gl. „Peticija“.)

Aichmayerjeva Pavlina, Ptujčanka: 11.

Ajdovščina: — 141.

Akademija: — dunajska 90, 93; požunska 237₁.

Aleksejev: — 81.

Allgem. Slav. Ztg. (gl. „Časopisi“.)

¹⁾ Številke sledečega kazala pomenijo stranice; črtica je ločila podatke v „Zb. za l. 1904.“ od podatkov v „Zb. za l. 1905.“, a je v ponatisku brezpomembna. Kar je pri vsakem članku v oklepih dodano, so moja pojasnila.

- Allioli: slovenski prevod 48.
 Ambrož Mih.: 69; — 76, 142, 167. (*Smledniški komisar, gl. Apihovo delo „Slovenci in leto 1848“, str. 104, 148, 178, 191, 192, 201 itd.*)
 Ana Sv., na Krembergu: — 155.
 Angleški naslovi pisem: — 197.
 Ankenstein, gl. Borel.
 Antologija dubrovačka: 45; — 223.
 Anton Sv. v Slov. goricah: — 95.
 Apelacija v Celovcu: — 167.
 Aristokracija: — 78, 96, 142.
 Attems, grof: — 232.
 Attems Henrik, grof: — 237.
 Auersperg Anton, grof: — 93, 133, „wackerer Vorkämpfer deutscher Interessen des rein slav. Krains“ 141.
 Augustinović, gojenec graški iz Granice: — 223.
 Avstrija: cesar 43; 62, 63; — avstr. nemški časopis 71; cesar 73, 126, 130, 134; 78; „črnorumenjaki“ 78; 95; vsa Avstrija nemška 100; 103; 114; „Wien betrübt“ 141; 142; cesar v Innsbrucku 148 do 149; Avstrija federativna 149, 162, Avstrije bodočnost 149; departementi 152; cesar v Beču 172; cesarska rodbina 207. Gl. „Dunaj“, „Peticija“, „Zbor“.
 Babič, „sodec“: — 197/198.
 Babukić: — 107.
 Bakovski, grof: — 225; Bankovski 226.
 (Bankovski? „Zbornik“ 1900, 206.)
 Ban (gl. Haller, Jelačić) bansko vijeće: — 113.
 Barbara Sv. v Halozah, gl. Božidar Raič.
 Bartolović, „pitomac iz Granice“ v Gradcu: — 223.
 Beč, gl. Dunaj.
 Beljak: — 165; gl. Lendovšek.
 Berilo, gl. Čitanka.
 Bežan: — 127. (Matija Bežan, rojen v Ljutomeru 1807.)
 „Bilštajn“, grad: — 78 (recte: Pilštanj.)
 Birokracija (gl. Uradi): — 77, 79, 95, 96; v Ljubljani 142, 167.
 Bistrica Slov.: — 76.
 Blagovna, grad: 44; — 99, 139.
 Blaznik, tiskar: — 113, 133, 175, 236.
 Bleiweis Janez, dr.: — 97, 106, 122 do 125, 233, 236, 237, 237.
 Bogoslovci: — celovski 116; graški 131, 157, 158 („gospoda v semenišču“), 214, 218, 219, 223, 224, 225; zagrebško semenišče 225.
 Bogović: 22.
 Bohanec: — 199. (Josip B., rojen 1800 pri Sv. Križu poleg Ljutomera.)
 Bohorič Adam: bohoričica 10, 28; — 112, 116, 207. Gl. „Črke“.
 Bolfank Sv. v Slov. goricah: 5; — 155, 191 do 192, 237 do 239.
 Bolgari: — 170.
 Bopp: — 81.
 Borel, grad: 35; — 78. Od tod mu je pisal Fran Muršec.
 Boroš, češki poslanec: — 147.
 Botanika, gl. „Slovar“.
 „Branković“: — 128.
 Braslovče: — 181 do 182.
 Bratković, oskrbnik: — 131, 146.
 Bratuša Mirko Josip: — 214. (Gl. Glaserjevo Zgod. slov. slovstva II. 131.)
 Braček, grad: — 126, 128.
 Brezje (Brezno): Devica Marija v Brezju; odtod je Muršču pisal Grobkopf.
 Brežice: — 78.
 Brlić: — 107.

Broljih, komisar na Dvoru: 69.

Brunner, dekan v Gornjem gradu: — 139, 181.

Brunner Sebastian, urednik lista „Wiener Kirchenzeitung“: — 174, 226.
(V tej stvari gl. „Wiener Kirchenztg.“ 1850 in sicer v št. 11. z dne 24. jan. dopis „Seckauer Diöcese“ s podpisom „Ein Landpfarrer“; v 30. šte. v. dne 9. marca je Murščev odgovor s podpisom „Ein slovenischer Priester“; na Murščev članek se ozira dopis „iz Moravske“ v številki 38. z dne 28. marca; v 49. šte. v. dne 23. aprila je zopet dopis „Seckauer Diöcese“ s podpisom „A. S., Pfarrer“, gotovo isti „Landpfarrer“. Murščev članek je v prevodu prinesla „Slovenija“; gl. njegovo pismo „Slov. društvu v Ljubljani“ z dne 24. marca 1850.)

Büchinger Josip, dr., ravnatelj bogoslovja v Gradcu: — 85, 108.

Bučar: — 160. (Viktor B. ? Gl. „Novice“ 1851, 134, „Slovenija“ 1850 z dne 2. marca.)

Budeč: — 178. (Gl. „Osvěta“ 1905.)

Bukvar (gl. Abecednik): — 114, 115.

Burian: češka slovnica 45.

Čaf: 21, 38; — v Prago 73; 79 do 111; 120, 127, 163, 172, 212, 221, 224.

Carigrad: — 99.

Carniolia, list: — 71 do 72.

Celibat: — 96.

Celje: 34; sestanek v Celju 36; celjski kotar 39, 42; celjski knjigotržec 42; 52; 57; politično mišljenje 62; Slovenci celjskega okrožja 64, 65 (gl. „Lavantinska škofija“); — 73; 78; dijaki 91; 94; 97; slov. Novine 99, 100, 101; 118, 119; celjsko okrožje 133; 138; 139; 145, 161; 168; 220, 221, 222, 231, 233, slov. v šolah celjskih 236. Iz Celja so Muršču pisali Vodušek, Orožen, Vošnjak, Mikuš.

Celovec: 43; — 111, 112, 120, 162, 163, 165, 167, slov. v šolah 236. Iz Celovca pisala Einspieler in Matija Majar.

Centralizem: — 77, 79, 152.

Cenzura: Krempljeve „Dogod.“ 30; 42; 57; — 86; 112; „tiskarska porota“ (Jury) 167.

Cerkev, gl. tudi „Duhovščina“, „Bogoslovci“, „Danica“ (Zgodnja): — 76, 79, božja služba merilo etnografskih mej 144, „Cerkveni časopis“ 154, zagrebški 227 (Prim. „Brunner Sebastian“), pri Sv. Bolfanku v Slov. goricah. 239.

Cerman: — 164.

Chorinski: — 168.

Cigale Matija, gl. tudi „Slovenija“ (list) in „Zakonik“: — 97, 149, 157, „Matija“ 162, 163, 167 do 170.

Ciril (in Metod): bratovščina 58; — cirilica 113, 115, 116, 118, 194 do 195, Marjeva vseslovanska slovnica v cirilici 119, literaren list v latinici in cirilici 119, knjiga „Ciril in Metod“ 120, cirilski napis v Ptuj 206.

Ciringar Jernej: — 132, 173 do 174, 214. (Rojen v Hočah 1818, posvečen 1845, leta 1855. je bil vojaški svečenik v Krajovi. Prim. Orožnovo „Das Bisthum und die Diöcese Lavant.“ I. 425 in pa Razlagovo „Zoro“ 1852, 129 do 130, nadalje „Slovenijo“ 1850 z dne 12. februarja.)

Clemens: — romanski slovar 81.

Cmurek: 14; — 77, 161, 163, 183, 187, 224.

Conradi: — slovar 82, 83.

Cvetko Fr., dekan: — 128, 219. (O njem gl. mariborski „Časopis za zgod. in narodopisje“ II. str. 8 sl.)

Cvetko Juraj, bogoslovec: — 214. (Rojen 1816 v Ptuj, posvečen 1842.)

Časopisi (gl. „Danica“, „Grazer Zeitung“ (sub „Gradec“), Ilirske Narodne Novine“ (sub „Ilirija“, „Kolo“, „Novice“, „Slovenija“): list za ljudstvo 45, — „Der Adler“, „Ost und West“, „Karniolia“, „Wiener Zeitschrift“ 71; „Časopis českého Museum“, „Květy“, „Hronka“, časopis pro katoličké duhovnictvy“, „Rozmaitości Lwowskie“, „Serbska narodna novina“, „Narodni list“ 72, (cfr. str. 205, 209), „Styria“ 73, 97; „Slav. Centralblätter“ 75; svoboda časopisja 91; Celjske „Novine“ 97, 99, 100, 101; „Slav. Centralblätter“ 97, 98, 106, 162; „Allg. Slav. Zeitung“ 100, 149, 152; „Südslav. Ztg.“ 106, 116 = „Südslavcarca“ 164, 173, 227; „Bčela Slovenska“ 111, 118, 164, 165, 170, 171; slovenske 114; 116; Havličkove „Narodní Noviny“ 116; „Slavenski jug“ 116; „Wanderer“ 116, politični 117; „Jugoslavenske Novine“ 117; potreba literarnega lista 119, „naučen, slovstven list“ 121; „Augsburger Allgemeine“ 130; Styria 138; „Stimmen“ 141; „Lai-bacher Ztg.“ 142, 163, 233, 234; „Casopis Cerkveni“ 154; „Vedež“ 154; „Celov. novine“ = Klagenfurter Ztg. 163; življenje urednika 167; „Union“ 173; „Wiener Kirchenzeitung“ 174, 226, 227, 236; časopis Murkov 195, 195; „Kranjska Čbelica“ 198, 202, 203, 230; „Luna“ 209, 209; Čas. Čes. Mus. 212; Ost u. West 212; „Nitra“ 219; slovensko novinstvo 225; vzajemnost v hrv. novinstvu 226; „Jugoslavenske Novine“ 226; „Bačka Vila“ 227; zagrebški Cerkveni list 127, „Metuljček“ 230. (Dom in Svet“ v uvodu in pri Macunovih pismih), „Journal desösterr. Lloyd“ 233, „Slov. Gospodar“ 238, 243, „Glasnik“ 199. O Murkovem nameravanem časopisu gl. 3. Klajžarjev, 1. Murščev list Vrazu z opombo in str. 244.

Čeh: — 72 (najbrž Č. Fran, r. v Vurbergu 1802, l. 1838. kaplan na Ptujski Gori.)
Čehi (gl. tudi „Moravska“): češki črkopis 27, 28 (gl. „Gaj“, „Ilirija“), češki jezik in književnost 45; — češki časopisi 72, 205; 76, 79, prevodi iz češkega 88, 89, 92 („rokopisa v nevarnosti“), 97, 101, 111, 112, 116, češki poslanci 147, Slovencev in Čehov taktika v drž. zboru 152, češčina 208, 218, 226.

Čitalnica (gl. Društva): — joanejska 218.

Čitanka: — ilirska 113, slovenska 115, 116, 125, 157, 159, 160, „deutsch-wind. Erz.“ 232, Macunovo „Cvetje“ 234 do 235, čitanka za nižjo gimn. 234.

Čivić: „Basne“ 22, 46.

Cop: 7.

Črke: črkarska pravda 8, ilirski časopis 27, 28, črkovanje 66; — ilirski 86, 117. Cafove nove črke 85, 87, 224, latinske in cirilske 113, 115, črkovanje 153/154. Gl. „Bohorič“, „Ciril“, „Danjko“, „Gaj“, „Ilirija“, „Metelko“.

Cuš Janko, bogoslovec: — 214. (Rojen v Ptuj 1818, posvečen 1843.)

D. (?) dr.: — 159.

Dalmacija: 28; — 99, samostalna 148.

Damiš: — 224. (Gotovo Simon D., ki je bil 1845 kurat-beneficijat v obč. bolnici v Gradcu, pozneje župnik v Halbenrainu. Rojen pri Sv. Le-nartu v Slov. goricah.)

Danica ilirska; 15, 45; — 72, 119, 203, 214, 223.

Danica Zgodnja: — 192, 193.

Daniel (?): 14.

Danjko: 8, 12, 27, 28; — proti zedinjenju štajerskih Slovencev v lavant. škofiji 72, danjčica 116, 244.

Demeter: 22 („Dram. pokušenja“), 45, 46; — 223.

Demokratizem, svobodnjaštvo i. t. d. (gl. „Aristokracija“, „Hierarhija“, „Ljudstvo“): 59, 66 (kmetje brez „neke slovenske stranke in tudi mašnikov“); — 73 („dunajski republikanci“), 79 (souverenité du peu-

- ple“), 79 (demokr. v frankfurtskem zboru), 141 (preprosti sloji dunajski), 147 (Čehi demokrati), 153 (delavci dunajski.)
- Denicke: — 170, 171. (Brata Karl in Herman Denicke iz Braunschweiga sta bila že okoli 1830 lastnika graščine Račje — Kranichsfeld pri Mariboru.)
- Deputacija: — 73, 94 („Dunajski Slovenci“), iz Hervatske 137 do 138; 148 do 149; iz Ljubljane nemogoča 167; 235. Gl. „Poslanci“.
- Dervanšak Juraj, bogoslovec: — 214.
- Deutscher Juri: — „iguman“ 194, 195, 86, 197; „nekdanji farmešter“ 202. (Rojen 1788 v Ljutomeru, posvečen 1812, dolga leta župnik pri Sv. Miklavžu.)
- Diem, tiskar v Gradcu: — 175, 176.
- Dijaštvo: — 91, 131, celovško 118, dunajsko 141, dijaštvo in slovenske knjige 213.
- Dinastija (gl. „Avstrija“): — dinasti 79.
- Dirnböck, knjigarna v Gradcu: — 88, 97, 98, 101, 124, 226.
- Divjak Josip, bogoslovec: — 214. (Rojen 1814 pri Sv. Ani na Krembergu.)
- Dobova: — pogajališče Slovencev in Hrvatov o združitvi 138.
- Dobrna: 36; — 222.
- Dobrovský: — 109.
- Dolenc (Matija), dr.: — 167. (Glaser, Zgod. IV, 375, Apih, Slovenci in leto 1848., 119.)
- Dolinar Mato: — 128, 214. (Rojen 1813 v Ptuj.)
- Domanjko: „Domaingo“ 9; — 217. (D. Josip, več let kaplan pri Sv. Marjeti poleg Ptuja, od 1830—1841 župnik istotam, 1842 že dekan pri Sv. Florijanu na Lažnici. Torej ne Eduard Domanjko, korar-avguštinec v Vorau, ki je bil nemški pisatelj, pač pa prim. „Zbornik Mat. Slov.“ 1900, 175.)
- Domanjko, brat prejšnjega: „expeditor lavant. kanclije“ 9.
- Dominikanergasse Nr. 8: — 193. (V tej graški ulici je Muršec stanoval.)
- Dominku (Andrej), oskrbnik sekovske graščine: — 75, 76, 94, 128, 130, 132, 143, 146, 150, 152, 156.
- Dominkuš (Ferdinand), prejšnjega sin: — 126. (Gl. Glaserjevo „Zgod. slov. slovstva“ III. 398.)
- Dominkuš, „sin šolnika križevskega“ (pri Ljutomeru): — 200, 202.
- Dorizio: 192 —. (D. Fran, izza l. 1841 kaplan v Marija Trostu pri Gradcu, je s tovaršem Jakobom Košarjem prevajal Hounoldove propovedi; prim. „Zbornik“ 1900, 223.)
- Dornova: — 76.
- Dragoni-Křenovský: — 76; 78; 96; 98, 100, 101, 102, 103, 104, 139, 149; 152; 224. (Gl. Apihovo op. cit., 103 in „Večernice“ 1898, 47/48.)
- Drama (gl. „Demeter“, „Gledališče“): — 206, 212, 213, „nova komedija Die Mode“ 214, narodni teater v Krapini 231.
- Drava: 9; — 180.
- Drobnič: 36; — njegov rečnik 223 — 227, 229, 233.
- „Drobtinice“ (gl. „Šlomšek“): 60 do 65; — 86, 152.
- Društva (gl. „Slovenija“, „Slovenci“ („Slovensko društvo“), „Lipa Slovan-ska“): — „Društvo slavjansko v Gradcu 71, 205, 206, 209; „slov. zbori“ 75; slov. društvo v Mariboru 100; društva slovanska 101, 102; 110; sv. Mohorja 121; „Verein zur Versöhnung zwischen Deutschen und Slaven“ 137, „zbor“ 139; slov. društvo v Gorici 140; čitalnica v Gradcu 212, „knjižnica graških bogoslovcev“ 218; 219; za izda-janje ljudskih knjig v Zagrebu 225, 228; Vrazovi slov. prijatelji, „slovenopoliti“ v Gradcu 229, 230.
- Dubrovnik: 45; — 223 („Antologija“.)
- Duh Sv. (nad Mariborom): 70/71.
- Duhovništvo (gl. „Bogoslovci“, „Hierarhija“, „Cerkev“): 28 („Pettauer Discordia“), 66, 70; — na Dunaju toženi 73; 76; dekani 77, 109, „go-

spodje v Ptuj" 80, „dober mešnik, priden Slovence“ 89, duhovnikom „roke zvezane“ 92; 95; odkriti prijatelji ljudstva 96; 97; lavantinski 99; shod duhovnikov 105, slov. duhovniki in semenišče v Gradcu 109, duhovniki in šola 120; 127; večji del ne mrzli ne topli 132, duhovniki za Stanka Vraza 137, obrekovani 138, edini za slov. prošnje 139, na Goriškem 140, slov. duhovnik pisal na „sveti stol“ 155, nemški korarji v Celovcu 165, duhovščina kranjska 167, duhovniki, študije, brevir 186, Muršca žali, ako duhovnik laže 228, Murščevo „Bogočastje“ in duhovniki 229, duh. in oblastva 236/237.

Dunaj (gl. Avstrija): 8; 43; cerkveni zbor na Dunaju 65, Sl(omšek) in W(ery) se peljeta tja 66; državni zbor 69; — 72; 73, 74; 78; 93; 94, 141; 146. Z Dunaja so pisali Hladnik, Kozler, dr. Kranjc, Miklošič, Cigale, Ertl, Seb. Brunner.

Dvor, graščina: 69.

Dvorski Mato, bogoslovec: — 214.

Einspieler Andrej („Svečan“): — 120, 162 do 165, 240₂/241.

Emisarji: — 96, 134.

Ertl Ivan, dr.: — 157, 158, 159, 172 do 173.

Etimologija: — slovarji 81, slovanska 101.

Etnografija (gl. „Kozler“): gostovanje murskopoljskih Slovencev 14; — etnografično razdeljena Avstrija 162, noša narodna 214, nabiranje narodnega blaga 230.

Fasching: 24.

Federativni sistem: — 149, 162.

Feichtinger: — 178. (Gotovo Fran F., ki je na pr. v šolskem letu 1854/55 na celjski gimnaziji učil slovenščino, a je jeseni 1855 odšel na Dunaj, „um den Vorlesungen des philologischen Seminars beizuwohnen“. Leta 1849. je bil v Gradcu „pravdoslovec“. Prim. „Dom in Svet“ 1901, 655.)

Feichtinger, župnik: 59.

Ferlinc, knjigar v Mariboru: 61, — 80, 232.

Ferstl, knjigarna v Gradcu: — 88, 152, 198, 211, 213.

Feßler, njegova dela: 34.

Fialka Moric, profesor češkega jezika: 45.

Filaferro: 35, — (sin tistega Ferdinand Filaferra, ki je bil okoli 1845 okrajni komisar na ptujskem gradu?)

Fischhof: — 147.

Florian Sv. na Laßnici: 9.

Foregger Matija, dr.: — 99, 100, 139 (advokat v Celju, prim. I. C. H[of-richterjeve] „Lebensbilder aus der Vergangenheit“, 17 do 21.)

Formacher, poštar v Slov. Bistrici: — 76.

Fram: od tod pisala Caf in Korošak.

Francelj Jernej: — 178. (Rojen v Poličanah 1823 (?); gl. Razlagovo „Zoro“ 1852, 131—132, nadalje Trdinove „Bahove huzarje in Ilire“ str. 161. Že leta 1845 je bil kot „naravoslovec“ (= fizičar, osmošolec) naročnik „Novic“, a l. 1871. soutemeljitelj „Hrv. ped. knjiž. zbora“.)

Francozi: — 92, 197.

Frankfurt: — volitve za Fr. 75 do 76, 77, 79, 92; 93; 94, 99, 131, 134, 138, 139, „das deutsche Parlament“ 140, 141, 146, 147, 166.

Franzke (?): 9.

Fras: 9, 11, 12 („Vras“); — 246₁. (Fram Fras, ki je bil okoli 1840 kaplan v Ptuj. Tisti Fras, ki ga imenuje Caf v svojem 15. pismu l. 1848, kot kaplana pri Sv. Antonu v Slov. goricih, ni ista oseba, marveč drug duhovnik, ki je živel istodobno, namreč Valentin Fras.)

Frasinja, Ptujčanka: 15.

Freyer H.: — 84.

Fridau vitez pl.: — 211, njegov sin in njegova hči se učita slovenščine 232 (gl. „Ormož“.)

Frieß, vitez pl.: 12, 13 (pač Ignacij pl. Frieß, ki je bil v štiridesetih letih kaplan in katehet v Gradcu.)

Füger: 24.

Gaisch: 24.

Gaj: gajica (5); 15, „ilirski pravopis“ 27; 29; — 74; „novi pravopis“ 112; 127; 207; 214; 216 (gl. „Ilirija“.)

Galicija (gl. Poljaki): — 148.

Gašpar: 11.

Gebhardi: 45.

Geršak Ivan, dr.: — 189.

Gimnazija: — v Senju 183, 185, v Vinkovcih 183, v Petrinji (?) 183, na Reki 186, štajerske 186, mariborska 217, 233, celjska, tržaška 233, slovanski jeziki na gimnazijah 234, mature na Hrvatskem 235, gimn. graška 235, v Požunu 237₁.

Glaser Fran, oskrbnik: — 76.

Glaser Karel, dr.: — 71; 92₁; 99; 111; 112; 117; 141; 143; 145; 150; 153; 156; 157; 160; 168; 188, 189₁.

Glaser Marko: 24, 54; — 74, 107. (Glaser, Zgodovina slov. slovstva II. 190; Zmazek, „Fara Sv. Petra pri Mariboru“, Maribor 1879.)

Gledališče (gl. „Drama“): — 116 („igrališče“), 231.

Globočnik: — 142, 145.

Goffine: — 89, 90, 164.

Goldberg: — 102.

Goldmark, poslanec: — 147.

Golar Josip, bogoslovec: — 214. (Rojen pri Sv. Križu poleg Ljutomera 1819, posvečen 1845.)

Golob: — 179.

Gomilšak Gerta: — 161, „sestra Gerčka“ 179, 180; 187, 188.

Gomilšak Jakob: 5; — 111; 186₁, 187₁.

Gorica: — 118, 140/141, 167.

Gorje na Koroškem: odtod je pisal Matija Majar.

Gorjup, poslanec: — 167.

Gospa Sveta: 62.

Gotscher (Josip D.), ravnatelj Joaneja: — 218.

Gottweiß Ivan, dr.: 29; — 202, 244₁ (Podatke o njem gl. v mariborskem „Časopisu za zgodovino in narodopisje“. II. 11.)

Graberca pl., Ptujčanka: 10.

Gradec: 8, 9, 10, 12, 15, 18; „panslavisti“ v Gradcu 29; krasna okolica 33; Grazer Zeitung 42, 63, 64; deželni zbor v Gradcu 43; — „Društvo slavjansko“ 71 do 72; 74; Grazer Ztg. 76, 77, 78, 79, 91; 92, 94, 96, 98, 100, 102, 129, 132, 133, 137, 142; 153, „Nemške novine“ 162; 173, cfr. 236, slov. domorodnost 91; 94; 96; „Novine“ 97; pravice v Gradcu 100; graški domorodci 112; 118; knjigarne graške 124; 130; graški Slovani 134; zahteve Gračarjev 134; 137; v Gradcu knjige za ogerske Slovence 158; graški „rdeče-nogači“ 197; razpečevanje ilirskih knjig v Gradcu 210, 211; 213, 219 (gl. Ilirija), 223, v Gradcu tiskane slovenske knjige 213; graški bogoslovci 214, kavarna 214, mestni uradnik Navršnik 233, vseučilišče 234, gimn. 235. Gl. „Bogoslovci“, „Društva“ (osobito „Slovenija“.)

Granica: — 229. Gl. „Augustinovič“, „Bartolovič“, „Vukašević“.

Graščine: 44, 68; ormoška 69; Dvor 69; — Pilštanj 78, Rajhenburg 76; 78; kmetje preganjajo „gospodo“ 92; o volitvah 92; 95; desetina

- 96 in 99; 103; Branek 126, 131; „gospoda“ 127; Neuweinberg“, Schachenturn 129, 139; Lokavec 131, 136, Gorenja Radgona 131, Negova 131, 134; 132; graščine za zvezo z Nemci 134; Dornava 134; Neuweinsberg—Pistorov grad, Fahrenbüchl—Lihtnekarova graščina 135; Ormož 136, Sevnica 138, Blagovna 139; Račje 170 do 171; kmetje in grajski uslužbenci 198; Hrastovec 208. Gl. „Komisarji“, „Oskrbniki“, „Uradi“, „Borel“, „Ptuj“, „Lokavec“.
- Grimm, slovnica: — 106.
- Grki: — grški klasiki 122; grški jezik 190.
- Groder: — 211, 224.
- Großkopf Matija: — 178 do 180, 198. (Rojen v Ljutomeru 1799, dolga leta kaplan v Ljutomeru, gotovo že 1828 in še 1834, iz 1842 župnik pri Devici Mariji v Brezju.)
- Gruber, nadzornik: — 109. (Gotovo Fran Sal. Gruber; o njem gl. mariborski „Časopis za zgod. in narodopisje“ II. 13. op.)
- Grün Anast., gl. Auersperg.
- Gundulić („Osman“): 45, 46; — 223, 227, 229.
- Gurnik Vinko: — 99, 100, 137, 139, 161, 162. (O njem gl. Apihovo delo „Slovenci in l. 1848.“)
- (Gutman Andr.), gl. „Vedež“.
- Gutsmann: — 84.
- Habdelić: 22, 38.
- Haller, ban hrvatski: 34.
- Haloze: — 73, 204.
- Hanka: — 109.
- „Harum“, kavarna v Gradcu: — 214.
- Hatz Pavao: — 226.
- Haugwitz, grof: 68.
- Haulik, škof zagrebški: 34; — 108, 109.
- Hausambacher, grad: — 78.
- Havliček, izdajatelj „Iskre“: 45.
- Havliček, češki političar in novinar: — 116.
- Hegel: 24.
- Heilmann Norbert, profesor-benediktinec: 54.
- Herg Lovro: — 191, 224, 239.
- Herga, mag. chir.: — 172.
- Herzog, syndicus v Ljutomeru: — 128.
- Hierarhija: — 78.
- Hirscher: 22, 33 („Hir.“)
- Hladnik: — 132 do 134. (Glaser, Zgod. III. 11.)
- Hladnik, Dr.: — 163. (Glaser, Zgod. III. 14.)
- Hoče: — 103.
- Hojnik: — 202. (Fran, posvečen pač 1835.)
- Holec Jakob: — 127.
- Holzerin: 9. (Ana Holzer, steklarjeva žena v Ptuj, † 24. septembra 1841. Klajžar je „glazarco“ pisal z danjškim znakom za „Ž“.)
- Horacij: — 195.
- Horvat Jakob: 54; — 232. (Rojen 1811 pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah, 1839 še Danjkov kaplan pri Veliki Nedelji, pozneje prednik lazaristov v Celju. Glej Napotnikov „Obris etc.“, str. 45—47. Okoli 1846 je bil kaplan pri Sv. Petru poleg Maribora. Horvat, imenovan v 26. pismu Murščevem do Vraza, je pač isti.)
- Hrastovec, grad: 17; — 208. (Gl. Lipič.)
- Hrvati (gl. Ilirija): slovensko-hrvatska zajednica (5); srbohrvaščina (5); kajkavsko-hrvatski stih 8; 15; 18; hrvatska narečja 37; Hrvati pod Beč 43; 70; — strah pred Hrvati 73; 78, 99, 102; 104, 107; hrvatskih

učilišč dijaki 109; edinstvo s Hrvati in Srbi 113; „trojedna kraljevina“ 118; metež v Hrvatski 130; „verni Hrvati predani Madžaronom“ 131; deputacija iz Hrvatske 137 do 138; Hrvati pod Beč 138; Hrvatsko Primorje 144; minister, prijatelj Hrvatov 152; med hrvatskimi brati 166; Muršec, komisar pri maturah na Hrvaškem 178 do 180, 235; Hrvat Sladović piše slovenski 182; prilike v Hrvatski (Primorju) 183 sl.; Vrazove hrvatske knjige 198; hrvatski molitveniki 209; hrvatska povestnica 229; podpore Hrvatom 235. (Gl. tudi „Matica“, „Zagreb“, „Senj“ . . .)

Huber Ivan, domoljub v Ljutomeru: — 128.

Ilešič (Ivan), častnik: 18. (Rojen v Ptuj, je od l. 1823. počenši študiral nižjo gimnazijo v Mariboru. Prim. „Ljublj. Zvon“ 1898.)

Ilirija: Ilirske Novine 11, 15; knjige ilirske 19 do 20, 22, 44 do 46; ilirščina 21; ilirski pravopis 27 (gl. Gaj!), 28, 29; ilirska stranka 34; „Ilirske Narodne Novine“ 73; učenje ilirščine 46; — „Ilirske Narodne Novine“ 72 (cfr. 205), 206, 207, 212, 214, 218, 230, („naše novine“); „Zagrebske novine“ 73; „ilirsko poglavarstvo“ 75; ilirski pravopis 86; 91; 101; 107; 207; ilirščina v Zagrebu 107; ilirski (mladinski) spisi 112; „kako izobraževati ilirsko narečje“ 112, 113; ilirščina v Majerjevi slov. slovnici in spisu 113; ilirska čitanka 113; bližanje ilirščini 114, 115; ilirščina v slov. čitankah 115; „književno narečje“ 118; ilirski stih 131; ilirščina poslovni jezik jugoslov. sekcije na slovanskem shodu v Pragi 145; 168; knjige ilirske 206, 208, 208, 210, 210, 211 do 220, 222 do 225, 226 do 227, 228, 229; ilirščine se uče 208; ilirski pravopis 207, 208; ilirski molitveniki 209; „Magyarismus, Ilirismus“ 209; Vrazove „Narodne pesmi ilirske“ 210; „Blaže in Nežica“ v ilirščini 216; ovire ilirske književnosti v Sloveniji 217; „Ilirska Matica“ 223 (gl. „Matica“); v graški „Sloveniji“ 225; približevanje Ilircem 226, 229, „ilirska sloga“, potreba ilirščine na Slovenskem 231, Koseski in Iliri 233, ilirščina v šoli 234. (Gl. tudi „Hrvati“, „Srbi“, „Slovenci“.)

Ilj Sv v. Slov. gorica, gl. „Mukič“.

Inteligencija (gl. „Duhovništvo“, „Uradi“, „Profesorji“, „Dijaštvo“: — 76, 77, „izobraženje naše“ 91, posvetna 93, „tuje izobraženje“ 102, matičarji „na izbor Slovenci“ 121, intel. Dunajčani 141, politična naobrazba 142, posvetna brez brige za šolo 186.

„Iskrice“ (Tommasejeve, 1844): — 222, 225. Gl. „Havliček“!

Istra: — 141, 167.

Italija: — 78; 148; „Ciceronova domačija“ 183; duh na Reki naklonjen italijanščini 186; italijanski naslovi pisem 197, italijansko brodovje pred Trstom 233.

Ivan, nadvojvoda: 43; — 99, 200/201, 210.

Izpiti: župniški 10, 24 do 25, za gimnaz. inštruktorja 35, — za profesuro 183, 186, 217, 233; šolski 229; mature 226 (gl. Grobkopf.)

J. A.: — 176. (Pač Jarc Anton, rojen 1809 pri Sv. Duhu ob Lučah.)

Jaklin Anton: — 135. (Rojen v Središču 1796, župnik pri Mali Nedelji, nazadnje pri Sv. Lovrencu v Slov. gorica na mesto Kremlja, ki je prišel k Mali Nedelji (gl. str. 28.)

Jaklin Mihovil: — 127. (Znani dekan Ljutomerski in voditelj mlademu Stanku Vrazu; gl. posvetilo „Gusel i tambure“)

Jambrešič: 36.

Janežič Anton: — 115, 118, 159, 160, 164, 165.

Japelj: — 195.

Jarenina, gl. „Ciringar“.

Jarnik Urban: 7, 8; — 122.
 Jauk (Matija): — 106. (Dekan v Lipnici.)
 Javornik Placid: — 112.
 Jelačič, ban: 43; — 99, 103, njegova vojska v Varaždinu 127, na Dunaju 148.
 Jeran Luka: — 123, 192 do 194.
 Jeretin, knjigar v Celju: 63, 65.
 Jeruzalem (na Štajerskem): — 189, 196.
 Joaneum: — 218.
 Jodl: 49, 51.
 Jordan („Jahrbücher“): — 224.
 Jugoslovani: „jugoslavjanska“ narečja 40 (gl. „Slovar“); — 107; „Jugoslav. Novine“ 117, 226₁ (gl. „Slavenski jug“, „Südsl. Z.“ sub „Časopisi“); zedinjeni 48, Macunovo „Cvetje jugosl.“ 164, 165 (gl. „Ilirija“, „Hrvati“, „Slovenci“, „Srbi“).
 Jungmann: 38, 41.
 Juri Sv. na Ščavnici: — 95.
 Jurkovič: 14. (Pač J. Anton, svečenik v graški bolnici.)
 Jurman: 15.

Kačič: — 199.
 Kaiser, bukovez v Gradcu: — 90. (Gl. „Časopis za zgodovino in narod.“ II. str. 85.)
 Kajnih Juri: 20, 61, 70/17; — 1372, 2. (Rojen pri Sv. Juriju ob Ščavnici, je bil n. pr. 1829 kaplan pri znanem „slavistu“ Cvetku v Lembahu, pozneje več let v Ormožu; sredi decembra 1848 je prišel na župo Sv. Bolfanka v Slov. goricah, kjer je umrl 1854. Tam je zapisal v župno kroniko: „V Ormožu so mene Madjari obdali, med strahom in trepetom stoječi, ranjene spovedajoči, dobim odlog se simo preseliti, tam sem vojskoval z nadlogo, ovde z zimom in siromaštvom.“)
 Kamca: — 197.
 Kanclar Pavel: 11, 15, 17. (Ptujski minorit. Glej Vrazova „Děla“ V. 134, 135.)
 Kappel (Vinko Ludovik pl.): — 228. (Do l. 1850 c. kr. gubernijalni in prvi kameralni svetnik v Gradcu. Sin tistega Friderika K., ki je omenjen v Wurzbachu X. 451?)
 Kattin (Maria): 12. (Ptujčanka, † 1./3. 1841, stara 83 let.)
 Karlovec: — 185.
 Kavčič (Andrej): — 215. (Gl. o njem Zapletal, „Die Domkapitel etc.“, mariborski „Časopis za zgod. in nar.“ I. 130 do 131, II. 22., I. C. H(of)richter: „Lebensbilder aus der Verg.“ 5 do 8, „Steierm. Zeitschr. N. F.“ 1842, 102. Umrl 30. jun. 1826, „slovenski škof“ v Gradcu.)
 Kavčič (Martin): — 215. (Brat prejšnjega, „prvopokojni“: 8. jan. 1826.)
 Kavčič (Matija dr.), poslanec: — 152. (Gl. na pr. Apihovo delo „Slovenci in l. 1848., 144, 150 itd.)
 Kienreich, tiskarna v Gradcu: 47, 48, 49; — 88, 211.
 Kikel Josip: — 224. (Kikel Franc, rojen v Ormožu 1828, posvečen l. 1853?)
 Kisman (tiskar?): 63; — 176, 177.
 Kišpatič Mijo: — 188.
 Klajžar Ivan: 6 do 18; 30; — 107, 108, 158, 195₃, 198, 211₁, 212, 213, 214, 215₁, 217, 219, 224. 244_{1, 2}, 246_{1, 2}. (V Ptuj za kaplana je prišel 1840. Njegovo pismo Cafu v „Zborniku“ 1900, 245. Natančneje o tem predniku celjskih lazaristov Napotnik v „Obrisu“, 42 do 45. Prim. tudi Glaserjevo „Zgod.“ II. 131.)
 Klaudi, poslanec: — 147.
 Klemenčič Anton (l. 1842, bogoslovec): — 214. (Gotovo poznejši dr. Anton Klemenčič, r. 1819 pri Kapeli, pozneje dekan v Ljutomeru. L. 1850. je supliral moralko na graški univerzi. — Klemenčič, ki ga imenuje

Muršec v svojem pismu Vrazu 14. aprila 1846, je gotovo isti; zakaj izza 1845 je bil kaplan v Maria Fernitz pri Gradcu. Med predplatniki Krempljevih „Dogodivšin“.)

Kloc: 17.

Klöch: 35.

Kmetje: list za ljudstvo 45, od Ptuja in Radgone 66; zaostalost marenberške okolice 70; 73, 76, 77, 78; knjige za ljudstvo 70; gl. Goffine!; preganjajo gospodo 92; pri volitvah 92; narodna zavest 96; na shodu 98 do 99; kmetje poslanci 99, 102; kmet Rottmann 103; ljudstvo mlačno 103; knjiga za ljudstvo 110 do 111; 117; kmetijsko berivo 121; v radgonski okolici 129, 130, 131, 132, 134, 135; kmetje iz okrajev Brežice, Rajhenburg, Sevnica itd. 138; narodnost na kmetih na Kranjskem in Primorskem 143; gališki poslanci kmetje 148; kmetiški (nemški) poslanci 152; slovenski ne znajo čitati, nemški ne govoriti (v Št. Ilju) 154; kmet Supanc poslanec 156; narod na Štajerskem probujen 164; kmetija župe braslovške 181; kmetje in grajski služabniki 198; Blaže in Nežica 116; društvo za poljudne knjige v Zagrebu 225; knjiga ugodna kmetom 229; nabiranje narodnega blaga 230; kmetje naj tirjajo vse po slovensko 237.

Knez dr.: — 139.

Knifsof (?): 13.

Knjigotrštvo: — 90; 124 do 125, 163, 213; 224; „knjigotržno društvo“ v Zagrebu 226, 228; 229. Gl. knjigarne in tiskarne: Diem, Ferlinc, Ferstl, Jeretin, Kaiser, Kienreich, Kisman? Kremžar, Leon, Leykam, Leyrer, Mayer, Pirker, Sirola?, Spritzey, Weizinger, Wolfhardt.

Knjižnica: — graških bogoslovcev 218. Gl. „Joaneum“.

Knobel: njegova pesem od „nove krame“ 7.

Knuplež: — 100 (Pač Martin K., rojen 1821 pri Sv. Juriju v Slov. goricah, kaplan 1846? — Knuplež, ki mu je pisal Vraz očitno v Maribor 1835, Dēla V. 138 do 139, je Juri K., „Styrus e S. Margar.“, ki je začel študirati gimn. v Mariboru že 1821.)

Kocbek (Juri): 11, 12, 13; — 246, (* pri Sv. Trojici v Slov. goricah 1805, pozneje dekan v Marenbergu in pri Sv. Juriju ob Ščavnici).

Kocmut: — 195, (Najbrž Josip K., r. 1803, od Sv. Bolfanka v Slov. goricah, dovršil gimnazijo v Mariboru 1824, posvečen 1830. Vrazova „Dēla“ V., 129, 134, 136).

Kočevar Štefan: 20, 21, 36 do 44 (slovar „jugoslovanski“) — 94; 98, 99, 112, „slovar jugoslov.“; jugosl. slovar 220, 220₁, 222, 230, 231. (Gl. Glaserjevo zgod. III. 142.)

Koch, trgovina v Gradcu: 22.

Koledar: — 120, „Koledarček“ 124, 125, hrvatski 206.

„Kolo“ Vrazovo: 15, 16; 17; 18 (nekaterim abonentom neumljivo); 20 („Kolo“ od ljubavi do objimanja ino celovanja); 22; 34; 44, 45, 213 do 215, 217, 222, 223, 227, 231.

Kollár Jan: 28; „der Prediger in Pest“ 29; — pisal Cafu 83; „Wechselseitigkeit“ 204; „Cestopis“ 220, 227; 230,

Komenský: Orbis pictus 84.

Komisarji (oskrbniki): — v Brežicah 78, 105, 131, 132, neki oskrbnik iz Kranjske 152, v Hausambacheru 78. Glej: Ambrož, Bratkovič, Brolih, Glaser, Kozjek, Lichtenegger, Lipič, Listneder, Nagi, Pristan, Razlag, Strah Juri, Sparavec, Wokaun (prim. še Wenedikter dr.).

Königshofer Alojzij dr.: — 215 (advokat v Gradcu).

Konjice: — 76.

Konšek, prof. v Celju: — 139 (Glaser, Zgod. III. 18, 24; Apih „Slov. in l. 1848“. 146).

Koper: — njegov članek 79.

- Kopitar: 7, 8, protivnik ilirskega pravopisa 29; — 158, ilirski pravopis 157.
- Korošak: župnik pri Sv. Urbanu 10.
- Korošak Matjaš: 19; — 80; „moj farm.“ 82, „pleban“ 83; 85, 87, 88, 110; 170 do 172; (* 1805 pri Sv. Juriju ob Ščavnici, posvečen 1831 kot tovariš Kostanjevcu, Kocbeku Juriju in Muršču.)
- Koroška: — 89; 90; za bližanje ilirščini 115, 117, 118, 120, 141, 142, 144; nje razdelitev v slovenski in nemški del 162, 163, 164, 166, 180, 190.
- Kosar Fr.: — 191. (Med utemeljitelji „Matice Slovenske“. — Glaser, Zgod. III. 135.)
- Koseski: — 138, 233.
- Kosi Blaž, župnik: 16, 208 (* 1773 v Središču, posvečen 1801, † v Leskovcu 1850. — Glej Vrazove „Gusle i tanburo“ 135, Slekovec, „Kapela žalostne Matere božje v Središču“, str 122, mariborski „Časopis za zgod. in narodopis“ II. 13.).
- Kostanjevec Josip: 7, 19, 25, 34; — 106, 110, 232 (* pri Sv. Marjeti poleg Ptuja l. 1803, posvečen 1831 kot sošolec Murščev, potem kaplan pri Blažu Kosiju v Leskovcu, pozneje mestni župnik mariborski. — Gl. Orožnovo „Das Bistum und die Diözese Lavant I. 24).
- Košar Jakob: 47, 48, 49, 51; — 82, pozdrav Kollárjev 83; 84, 89; 212; 214; 217. (Rojen pri Sv. Juriju na Ščavnici, Vrazov in Miklošičev součenec v Gradcu. — Gl. Glaser, Zgod. II. 185, „Zbornik Mat. Slov.“ 1900, 254.)
- Košir: — 160.
- Kovaček Alojzij, bogoslovec: — 214.
- Kozjek (Valentin), komisar v Sevnici že l. 1846.: — 138.
- Kozler Peter: — zemljevid 100, 102, 140 do 145.
- Kramberger Feliks: 44 do 47; — 223 („Osamljen labod na nemški zemlji v Borovi“, Macun, Knjiž. 88, 131, 132. Rojen 1813 pri Sv. Bolfanku poleg Ptuja).
- Kramer (Josip): 16. (Profesor bogoslovja, pozneje stolni prošt v Gradcu, rojen 1780.)
- Kranjc (Ivan): — 100 (v „C. N.“ z dne 20. dec.), 228 (L. 1845 in 1846 „Amtschreiber“ v Gradcu, 1847 in 1848 „Casseofficial“ pri c. kr. kameralnem in plačilnem uradu v Gradcu, oče vrlega rodoljuba g. generalmajorja Viktorja Kranjca v Gradcu. L. 1848 so v graški „Sloveniji“ izvolili podpredsednikom tega „izredno vnetega rodoljuba“, Večernice 1898, 48. Nazadnje je bil kontrolor c. kr. plačilnega urada v Celovcu.)
- Kranjc Josip dr.: — 73, 76, 98, 110, 131, 147 do 153, 156. (Glaser, Zgod. III. 150.)
- Kranjska: kranjski knjižni jezik — 76; 86; 89; 90; 91; 93; 95; 97; 102, 115, 123; v Prago 140, volitve v Frankfurt 140; nemštvo na Kranjskem 141, 142, 148; Kranjska in slovanske težnje 149, 149, 164; 166; „novokranjšina“ 168, 170, kranjski dijaki 194; „Kranjska čbelica“ gl. „Časopisi“; kranjski molitveniki 209.
- Krapina: 18; — 208, 231.
- Kraus, gubernialni svetnik v Gradcu: 47, 52, 53, 70; — 135, 232.
- Krčmarji: — ponemčeni 95, 103.
- Kreft Anton: — 177, 94, 129 do 132. (Rojen pri Sv. Juriju na Ščavnici, v bogoslovju tovariš Tutkov, izza 1839 kaplan v Radgoni, pozneje župnik pri Mali Nedelji.
- Kreft Jakob, poslanec: — 76, 79, 131, 152. (Posestnik pri Sv. Juriju na Ščavnici. — Gl. Apihovo „Slovenci in l. 1848“, 167 sl.)
- Krek Gregor dr.: — 190/191.
- Krempelj (Krempel Anton): Dogodivšine 12, 13, 49; želi „Starožitnosti“ Safarikove 18; 28 do 31; — 72; 201; 207; 208; 229.
- Kremžar, knjigar v Ljubljani: 61₁; — 123.

- Křenovský, gl. „Dragoni“.
 Kristan: — 224.
 Kromeríž: — 79 itd., (Gl. „Zbor“ državni).
 Krška škofija: — 232.
 Kudlich: — 152.
 Kukuljevič Sakcinski Ivan: 22, 45, 46; — „Juran i Zofija“ 206; 216, 217; tri knjige Kukuljevića 217, 220, 223.
 Kurnik (Ivan): — 74. (Rojen pri Sv. Lenartu v Slov. goricah 1790, župnik pri Sv. Marjeti na Pesnici.)
 Kurnik Ivan: — 214. (Rojen pri Sv. Lenartu v Slov. goricah 1818.)
 Kurelac Franjo: — 99, 170. (Gl. „Gradjo za povjest knjiž. hrv.“ IV.)
 Kurz, Etymologicum: — 81.
 Küzmič: — 158.
 Kvarnerski otoki: — 144.
 Kvas, prof. slov. jezika na vseučilišču v Gradcu: 18, 39; — 81, 82, 88, 152, 157, 212, 214, 227.
 Kvaternik, profesor: — 127.
-
- Lah Anton: — 174 do 177 (Glaser, Zgod. II. 181, 253. V bogoslovju tovariš Čepeju in Marku Glaserju, izza 1828 kaplan pri Sv. Petru poleg Radgone, torej Danjkov sosed).
 Lampel: 56.
 Laški trg: 57; — 220.
 Latinski: — klasiki 122, izpit za lat. jezik 186, 190; „diački“ 197; Livij, Paterkul 199.
 Lavantinska škofija: „ekspeditor lav. kanclije“ 9, škof 49, 51, 65; — 87, 99, 135.
 Lazaristi: — 107, 182 (Gl. „Horvat Jakob“, „Klajžar“, „Premož“).
 Leich (Blaž): 45; — 88, 214 (Rojen pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. 1813).
 Lembah: — 202. Gl. Matjašič Juri.
 Lenart Sv. v Slov. gor.: — 75, 130, 131.
 Lendovšek Josip: — 190/191, 239.
 Leon, knjigar v Celovcu: 63, 64; — 164, 165.
 Lepopisje: — predpisi 113, 114, 115.
 Leskovec v Halozah: — 208.
 Lerhar (Lercher), knjigotržec: — 113.
 Lešnik (Ivan): 11. (Rojen pri Sv. Urbanu 1810?)
 Letski: — slovar 81, jezik 90.
 Leuenfels (?): 12.
 Leykam, tiskarna: 49, 52, 53.
 Leyrer, knjigotržec: — 175.
 Lichtenegger: — „Lihtnekarova graščina“ 135 (Franc Lichtenegger, ki je l. 1845. bil lastnik Polic poleg Radgone?)
 Lichtenegger: 35. (Očividno graški dijak; sin prejšnjega?)
 Lichtenegger Ivan: — 139. (L. 1845 še okrajni komisar v Preboldu, izza 1846 na Blagovni-Reifenstein, pozneje v Slovenjem Gradcu; gl. C. I. H[ofrichterjeve] „Arabesken“, str. 7).
 Liguorijanci: — 102.
 Lika: — 183.
 Lilek: — 86, 224.
 Linde: — 81, 82, 93, 94.
 Linné: 38, 40.
 „Lipa“: „Slovanska“ 64; — 78, slovenske lipice 114.
 Lipič (Anton): — 208. (Že l. 1828. kot okrajni komisar na Hrastovcu imenovan med pospeševatelji šolstva).
 Lipsko: — 224. („Lipnica“).
 Listneder, komisar: — 161.

- Litovski: — slovar 81, jezik 90.
 Ljubljana: „Slovensko društvo“ v Ljubljani 44; knjigar Kremžar 61.; „Ljubljanske nemške novine“ 69; — za vseučilišče 74; 86; 88; „neskrbna“ 105; čitalnica 106; „Slov. društvo“ 113, 115, 118, 140 do 141; napredek narodne stranke 142; 146; 163; reakcionarno otrpla 167, 235, „slov. sredina“ 236. Gl. Bleiweis, Cigale, Jeran.
 Ljudstvo, gl. „Kmetje“, „Demokratizem“.
 Ljutomer: — 80, „spodnji kraji“ 94, 95, 126, 128, 131; pošta 135, 161, 200, 217. Gl. Muršič.
 Löhner dr., nemški poslanec: — 147/148.
 Loka pri Zidanem mostu: 68/69.
 Lokavec, graščina: — 136.
 Lovrenc Sv. v Slov. goricah: 28, 66; — 202 (?).
 Lubec Josip: 23.
 Lužica: luž. srbska Matica 90, 98, pesmi 113.
-
- Macun** Ivan: 5, 17, 61.; — 107, 111, 118, 213, 223, 233 do 235.
Madžari: 43; — 100; 104; madžaroni 127; Nemci in Madžari 130; „Madžar sovražnik slovenski“ 131; madžaroni 132; 152; madžarščina 154; vojna z Madžari 186; „Magyarismus, Ilirismus 209., jezik 237.
Magdić dr.: — v Ormožu 74, 97, v Ljutomeru 128.
Magdić: — 200, 202, 213. (Isti kakor prejšnji?)
Mahač: — 72.
Majar Matija: — 111—122, njegova peticija 133, 141, 163, 165, 170, 226, 240./241.
Majerič Maksimilijan: 184 — (Okoli 1844 kaplan pri Sv. Trojici v Halozah, predplatnik na Kremljeve „Dogodivšine“)
Malin Naum: — 108, 226.
Mandić: njegov črkopis 29.
Marek, poslanec: — 138.
Marenberg: 69/70; — 180. Gl. „Ožbalt Sv.“
Maribor: 19; most in tunel pri Mariboru 22; mariborsko okrožje 57; knjigar Ferline 61., Slovenci mariborskega okrožja 64. (gl. „Sekovska škofija“), 65; — Petrovska, Barbarska, Vurberška, Rupertska župa pri Mariboru, Haloze, Borel, Ormož 72, 73, kresija 75, „Goričko“ 74, 78; dijaki 91; „spodnji kraji“ (= ob Ščavnici) 94, 95; časnik 97; slov. društvo 100; poslanec mariborski 102; 103; 118; 230; 141; 143 do 145; mariborski okraj brez poslanca 156; 177; 215.; gimnazija 217. Gl. „Matjašič Juri“, „Rigler“, „Herg“, „Horvat Jakob“.
„Marič“: 48. (To je pomota; čitati se mora „Murko“).
Marjeta Sv. na Pesnici: — 103.
Marjeta Sv. poleg Ptuja: 18; — 217.
Marquet: — 76.
Martin Sv. v Sulmski dolini: 6.
Martin Sv. pri Vurbergu: — 155.
Mašgon, ravnatelj v Gorici: — 140.
„Matanc“ (recte: Mathans) dr. med.: — 214. (Dr. Josip Mathans, tudi 1848 še zdravnik v Ptuj).
Matica: — Luž. srbska 90, 98; „Mat. Slov.“ 120 do 122, 234, „Hrvatska“ („Ilirska“), 108, 188, 223, 224, 225, 226, 227.
Matjašič Anton: 9, 11, 18, 25; — 208, 210. (Dovršil bogoslovje 1829 kot tovariš Kajnihov, potem več let kaplan v Radgoni, začelkoma tu tovariš Danjkov, 1839 še kaplan v Ptuj, a l. 1840 že župnik pri Sv. Urbanu poleg Ptuja.)
Matjašič Juri: 18 do 23, 39, 61.; — 72, 100, 112, 120, 195., 196, 202, 213, 215., 216, 217, 223, 243., 248. (Gl. Glaserjevo Zgod. II. 131, III. 286.)
Mayer (Majer), knjigovez v Gradcu: — 113, 114.

- Mayer, stolni kapelan v Celovcu: 61.
 Mažuranič: rečnik 21, 38, 39, 41.
 Medved: 11, 16 (Martin M., ki je umrl kot župnik pri Sv. Tomažu poleg Velike Nedelje 1855?)
 Meglič Franjo: — 214 (Rojen pri Sv. Marku na Ptujskem polju 1817).
 Meglič Jos., dekan ptujski: 9, 10, 13, prim. tudi 15 in 16, 20 24, 25;
 — „dehant“ 203, 213, 246. (Gl. Slekovčev „Škofija in nadduhov-
 nija v Ptui“ 172 do 174).
 Mekotnjak, kraj pri Ljutomeru. Gl. Muršič.
 Mešutar, dvorni svetnik, za stolico krškega škofa: — 232.
 Metelko: — 116.
 Metternich: — 114, 132.
 „Metuljček“, nameravani leposlovni list: — 230.
 Mezzofanti: — 154.
 Mickiewicz: — 178.
 Mičiče na Koroškem, gl. Matija Majar.
 Mielcke, litovski slovar: — 81.
 Michelak: — 85, 87.
 Mihelič: — 232 (Fran M., rojen v Vurbergu 1802, posvečen 1833, okoli
 1840 kaplan v Mariboru).
 Milonik, župan v Gorjah: — 120. (Prim. Apihovo op. cit. 165.)
 Miklavž Sv.: 18 do 19; — 189, 195.
 Miklošič Fr. dr.: — v Prago 73, njegova deputacija 73, 74, 75, 78, 94.
 („dun. Slovenci“); 108 do 109, 127, 130, 140, 143, 145, 146, 150,
 152, 155 do 161, „častilakomen in boječ“ 167, 172, 183, 196, 204.
 Miklošič (Martin), župnik središki, stric prejšnjega: — 195*, 196.
 Mikuš Franj: — 154, 161 (Rojen v Gornjem gradu 1821).
 Ministerstvo, gl. „Politika“, „Šola“, „Zbor“.
 Missia Anton, župnik: — 193, 194, 214 (Brat pokojnega kardinala r. 1818).
 Misterije poganske: — 122.
 Mladinski spisi: — 88/89, Robidov 112. Chimanijevi 112, „molitne knjižice,
 pripovedke izmišljene, fabule“ 121, „Vedež“ za mladino 154, 166,
 175 do 177, 199, „Blaže in Nežica“ 113/114, 116, Obradovičeve
 „Basne“ 227, 230, „Deutsch-wind. Erzählungsbuch“ 232.
 Močnik: — 183.
 Möglich, umetnik: 56, 63.
 Mohor, družba sv. M.: — 121, 136.
 Mojzes (Moyses), profesor: — 127.
 Moravsko: — 93, Dragoni iz M. 96, 148.
 Moslavina, gl. Vukotinović.
 Mukič Štefan: — 154 do 155 (Rojen 1805 v „Oberzemmingu“ na Ogrskem,
 posvečen 1829, torej kot tovariš Kajnihov. V tretjem letu bogo-
 slovoja je v alfabetskem redu svečnikov sekovskih zabeležen kot
 „Mikič“, med „Michl“ in „Mikos“, torej pri Mi . . ., ne pri Mu . . .
 gotovo zato, ker se mu je po narečju ime glasilo Mikič. —
 L. 1826/27 ga še ni bilo v graškem bogoslovju. — L. 1831 je bil
 kaplan Kremplov pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah, 1839/1840 kaplan
 pri jezikoslovcu Pennu pri Sv. Vidu poleg Ptujja, okoli 1854 lokalni
 kurat pri Sv. Lenartu pri Veliki Nedelji).
 Munda (Vid): 15, 16 (L. 1831/32 dovršil zajedno s Klajžarjem bogoslovje).
 Murko Anton: urednik slov. časopisa 7, 8; njegov slovar 21, 36; 24
 do 27; dekan v Stadtlnu 48 (sub. „Marič“); — slovar 80;
 86; 172; 194, 195; 195*, 198, 199, 204; Murko in šolske knjige
 207, 208, 210, 212; 213; 214; 221; 231, 244. (Razlagova „Zora“
 1852, 140, 149 izpopolnjuje poročilo o Murkovem potovanju, ki ga
 čitamo v „Let. Mat. Slov.“ 1880, 249/250).
 Muršec Franj: — 166 do 167. (Pač duhovnik, ki je bil rojen 1810 v Ptujju,
 pozneje, n. pr. 1855 beneficijant v Gradcu?)

Muršec Josip dr. (Glaser, Zgod. II. 132 do 134. V Večernicah 1898 mu je napisal J(akob) G(omilšak) Vrbanov obširen poljuden životopis. Pričujoča korespondenca bo omogočila popolno sliko Murščevega delovanja in njegove dobe.)

Muršič Fran: — 126 do 129 (Njegov nekdanji součenec v branslavski občini pri Ljutomeru pravi, da je bil rojen Muršič l. 1827 v Branoslavcih. Muršič službe na Braneku ni dobil. Oni součenec navaja tudi vzroke: Muršič je l. 1848 bil pri nacionalni gardi ter nosil trobojnico. Mati Muršičeva je predala posestvo drugemu sinu in potem živela v Mekotnjaku pri Goricah in tam se je tudi vzdrževal Fran Muršič. Gl. moje brošurico „Das nationale Leben der Windisch-Bücheln im Jahre 1848/49,“ 30.).

Nagi, komisar: — 77, 128 (Pač Avgust N., ki je bil l. 1845 okrajni komisar na Stadtbergu [Stattenberg?], l. 1848 pa v Studenicih).

Narečja (gl. „Hrvati“, „Slovinci“, „Srbi“ itd.): narečje Slov. goric 57; — ljutomersko 80, razna slovenska 90, 93, neizkaljena slovenščina „drvarjev“ 197, knjižni jezik 233.

Navratil: — 163.

Navršnik: — 233.

Nedelja Mala, gl. Krempelj, Vogrin.

Nedelja Velika: 68; — 76, 204.

Nedved (Anton): 14; — 128. (Z l. 1844 kot „najemavec braneške graščine“ predplatnik na Krempljeve „Dogod.“. Tudi njegov oče je bil Anton, brat pa najbrž „Carl Nedved von Mureck“, ki je l. 1830 študiral preparandijo v Gradcu. Gl. moje brošuro „Das nationale Leben itd“ 10 sl.)

Negova: — 77. Gl. „Bratkovič“.

Nemci: 43; nemški prestol 43; nemškutarstvo 44; nemška zaveza 62, 69; prepotenca Nemčije 64; Nemec (Rauscher) sekovski škof 64; 66; ponemčena marenberška okolica 69 do 70; nemška šola na Slovenskem 71; — nemški časopisi 71, 205; nemškutarski Celjani 73; Nemci v Mariboru in Ptuju 73; nemška indo- in insolentia 73; „bratovščina“ z Nemci 73; nemštvo v Gradcu 74, 75; „švabomani“ 77; ponemčenjaki 77; germanoman 79; „nemški sužnji“ 88; prevodi iz nemščine 89; „nemške verige“ 91; uradniki, meščani 92; pri volitvah 92; „slov. zatajniki“ 93; „žarjavi Nemci“ 93; nemško-slov. slovnica 93, „vse z nemščino prekvašeno“ 94; bojazen Nemcev 95; uradniki 95; odganjani 95; nemški graščaki 95, 96; nemški aristo- in birokrati 96; nemška zaveza 96, 99; ponemčenje 99, 100; Nemec T. 100 do 101; „v nemščini tičimo“ 102; nemčurstvo se krepí 103, 105, 109; prevodi iz nemščine 112; Avstrija nemška 114; nemški dobi 114; Nemci in slovanstvo 116; „Slavenožrut“ Milonik 120; nemškutarski uradniki 128; nemška zaveza 129; Nemci in Madžari 130; slov. izdajice 131; „Deutschland“ 131; oskrbniki „slavožderi“ 132; „Švabi“ na Ogrskem 132; agitacija za nemško zavezo 134; od Nemčije proč 138; v Celju 139; nemški interesi na Kranjskem 141; nemška stranka v drž. zboru 147, 152; nemško državno ministerstvo 149; nemškutarji v Št. Ilju v Slov. goricah 154; jarem nemški 161; Nemci izdajalci 161; Nemci gospodje 162; nemški korarji v Celovcu 165; nemško predavanje v hrvatskih šolah 186; Nemec se uči slovenski 204, 205; knjiga „Die Slaven, Russen u. Germanen“ 218; nemški državni zakonik 226; nemški dopisi oblastev 236 237.

„**Novice**“ (Kmetijske): 21, 45, 69; — 75, 86; osumnjičene 96, 97, 117, 120, 121, 123, 124, 125, 140, 142, 154, 159, 168, 178, 234, 237.

Novi grad. (Castelnuovo) v Istri: — 141.

- Obnadović: — 227.
 Ogersko: — 78, ogerski Slovenci 100, 158, 132, 148.
 Ornik Jakob: 17. (Rojen pri Sv. Benediktu v Slov. goricah 1808, posvečen 1838, minorit [l. 1855] pri Sv. Vidu poleg Ptuja.)
 Ormož: — 76, 78, 196, 112. Gl. „Kajnih“, „Geršak“, „Fridau“.
 Orožen Ignacij: 36, 60, 63; — 137 do 139, 154, 240.
 Oskrbniki, gl. „Komisarji“.
 Ostrowski, grof: — 81, 82, 84.
 Otokar (Přemisl II.): 29. (Gl. „Zbornik Mat. Slov.“ 1900, 176, 191. V ostalini Jakoba Košarja se je v Vrazovem prepisu ohranila prvotna oblika te pesmi; v tej obliki je drugi del pesmi povsem drugačen; za-
 branila ga je sigurno cenzura.)
 Ožbalt Sv. pri Marenbergu: — 180.
 Ožbalt Sv. na Kranjskem: — 180.
 Ožegović Mirko, škof: — 182, 183, 184.
-
- Padovac J.: — pesmi za klavir 227.
 Pak Mato, dr.: — 214. (Rojen 1816. pri Sv. Jakobu v Slov. gor., okoli 1845
 semeniški prefekt v Gradcu, pozneje katehet na gimnaziji in
 kanonik. Gl. Orožen, Das Bistum etc. I. str. XXIII.)
 Palacký: — 133, 146, 226.
 Pariz: — 116.
 Pavletić: — Pregled 220, 231.
 Pavliš (?): — 221. (Marko P., okoli 1842 deficijent pri Sv. Bolfanku na
 Kogu?)
 Penn (Vid): 13. (Gl. mariborski „Časopis za zgod. in narodopis“. II. 10.)
 Peršoh Valentin: — 214. (Rojen v Cirkovcah 1817.)
 Peserl (Fran): 12; — 72, 203, 204. (Bogoslovje dovršil 1833 kot tovariš
 Juriju Matjašiču, od 1837 do 1841 kaplan v Ptujju, potem benefi-
 cijat v sirotišnici v Gradcu. O njem in njegovi „Slovenki veseli“
 gl. Pajekovega „Volkmera“ str. 17; dalje gl. „Zbornik Mat. Slov.“
 1900, 233.)
 Peticija: — 75, 78; „želje slov. nar.“ 91, 94, 95; na ptujskem polju 95, 96,
 99, 102, 126, 129, 130, 133, 135, 138, 161; na slovanski shod v
 Pragi 140, 141, 142; iz Istrije 141, 142, 146; adresa na cesarja
 148/149, na drž. zbor 152, (nemških) kmetiških poslancev v Gradcu
 152; poziv za polk Kinski 153, 162, 163, 167; na poštno upravo
 173; v Beč za ilirski pravopis 207 (gl. „Krempelj“); „Poziv na
 podpis na dionice za nar. knjig. i tiskarnu“ 226, 228.
 Pfundner: — 77.
 Pichler Josip: — 232 (Kreidechant). (Gl. Orožna, Das Bisthum etc. I. 24.)
 Pikel Mihael: 62; — 112. (Gl. Levstika III. 282/3, Orožna, op. cit. I. XVIII.)
 Pilštanj, grad: — 78.
 Pirker, knjigovez v Wolfsbergu: 48.
 Pirš: 36. (cf. „Zbornik“ 1900, 210.)
 Pisarne, gl. „Uradi“.
 Pismo sveto: Murko ga sloveni 27; Alliolijevo več sotrudnikov 48; —
 romunsko in bolgarsko 81, 112; Japljevo 195; Murkovo 207.
 Planina (Štaj.): — 99.
 Platzerhof, graščina: 68.
 Plitviška jezera: — 183.
 Plohel: — štipendija 200, 213, 230. (Gl. Meško-Simonič, dr. Gregor Plohel
 itd., v Beči 1888.)
 Počić (= Pucić) Orsat, grof: „Antologija slavjanska“ 45; — 223.
 Podčetrtek, gl. Kočevar.
 Podhorn, tovarnar v Radečah: 69.
 „Poganski“ napevi itd.: — 122.

Pohlin Marko: — 84.

Polanec Fran: 6. — (Rojen na Bišu št. 17. pri Sv. Bolfanku v Slov. goricah 21. maja 1805 — ali 4. marca 1803? — Fran Polanec je postal c. kr. geometer, služboval med Čehi, Poljaki in na Ogrskem, tudi v Ljubljani in Celovcu; umrl je ta geometer Polanec v Gradcu okoli 1865. — Brat Franu Polancu, rojenemu l. 1805, je bil Martin Polanec, omenjen kot Murščev sorodnik v „Večernicah“ 1898, str. 6., porojen 27. okt. 1799; njuna mati je bila Kranjčevka, Murščeva tudi. Kako da je Fran Polanec pisal Muršču od Sv. Martina v Sulmski dolini? Bil je takrat tam kaplan-provizor Jakob Šalamun, pozneje župnik pri Sv. Andreju v Sausalu, ta pa je bil tudi iz Biša doma, r. 1794, 16. jul.)

Polenšak: 12, 13, 14.

Poličane: — 78, 79, 137, 178.

Politika: 33, 34, 43, 44, 59, 62 do 66, 68 do 70; — 72 do 79, 91 do 111, 114 do 120, 126 do 157, 161 do 168, 173/174, 216, 225, 233 do 237. („Avstrija“, „Graščine“, „Komisarji“, „Poslanci“, „Zbor“.)

Poljaki: — poljski časopisi 71 do 72, 205; samostalna Poljska 148.

Poljskava gornja: — 90.

Pöls: — 232.

Porko?: 16.

Poslanci: Ambrož, Boroš, Dominkuš, Gorjup, Gottweiß, Gurnik, Foregger, Fischhof, Kavčič, Kranjc, Klaudi, Kreft, Löhrner, Raisp, Rieger, Smrekar, Strobach, Supanc, Šparavec, Šturm, Trojan, Trummer, Ulepič, Vlah, Waser. — Gl. „Frankfurt“, „Zbor“.

Postič: — 224, 228. (Pač sin Frana P., ki je še v tridesetih letih bil kirurg pri Sv. Ani na Krembergu ter pospeševal šolo; o njem bom pisal v razpravi „Češko-slov. (jugoslov.) vzajemnost v minulih dobah“.)

Pošta: — ptujska, ljutomerska 135; pritožba proti pošti 173, 180; poštnarji in slov. naslovi pisem 197, 212; pošta in časniki 214.

Potočnik Blaž: — 115.

Povoden Simon: 9.

Poziv, gl. „Peticija“.

Požun: — 237.

Praga: „Lipa Slov.“ 64; — slov. shod 72, 73, 74, 78, 94, 95, 97; „Lipa Slov.“ 102, 130, 136/137, 140/141, 142, 178.

Pratika: — 123.

Praus, urednik: — 164.

Pravopis (gl. „Črke“): — „Slov. Pravopis“ 191.

Prelog, dr.: — 128.

Premož, lazarist: — 182.

Premru, nadzornik na Hrv.: — 107.

Prešeren: — „Krst pri Savici“ 202, 203; 230.

Prevodi (gl. „Čehi“, „Ilirija“, „Nemci“): — 157, 166; sekvencij 174.

Priger L.: 11.

Primic: — 235.

Primorsko (gl. „Gorica“, „Istra“, „Trst“): — 95, 142; hrv. 144, 183, 194.

Pristan, oskrbnik ormoški: 69.

Profesorji: — 92, zagrebški 107, madžaronski 127. Gl.: Fialka, Heilman, Kvaternik, Lendovšek, Matjašič Juri, Macun, Moyses, Prosch, Puff, Rigler, Robič, Robač? Rogač, Speckmoser itd.

Proletarijat, gl. „Demokratizem“.

Prosch: — 138.

„Prošastnost“: — 222.

Ptuj: Zima v Ptuj 9; 14; 15; 16; 19, cfr. Meglič; „Pettauer discordia“ 28; okrajno šolsko nadzorstvo 29; literarna namera ptujskih

duhovnikov 45; slika in zgodovina 55, 56; knjigar Špricaj in knjigovez Wolfhardt v Ptuj 61; kmetje ptujski 66; — 73; 74; 76; 77, 78, 100; Ptujsko polje 95; 105; 130; 131, 132; pošta 135, 137; pismo iz Ptuja na „sv. stol“ 155; 205, 206; 210; 213; brez dekana 217, 219; puntarski pogreb ptujskega poštarja 233; 246. Gl. „Klajžar“, Muršec Vrazu, „Trstenjak“.

Puff, dr.: — 97.

Pugšič: 14, 15. (Simon P., ki je bil na pr. predplatnik na Kremljeve „Dogod.“?)

Purgleitner, lekarnar v Gradcu: — 102.

Računice: — 86, 87, 114.

Radeče: 69.

Radgona: knjigar Weizinger 61, kmetje radgonski 66; — 72, 94, volitve 129, narodnost 130, 144. Gl. Kreft Anton.

Radisel(o?) pri Framu: — 170/171.

Raffler: 24.

Raič Bož.: — 189.

Raisp: — 75 (Apih, Slov. in l. 1848, 167.).

Rak, predsednik okrožja celjskega: — 168.

Rak (bolezen): 17/18.

Rakovec Alekso dr.: — 226.

Rakovec (Dragotin): — 107.

„Rančari“, prebivavci na bregu reke Drave pri Ptuj 9.

Rauscher, škof sekovski, gl. „Sekovska škofija“.

Ravnikar (nazadnje škof tržaški): — njega zbirka besed 158, 158., 232.

Razlag Josip, oskrbnik: — 136.

Razlag Radoslav: — 109, 110, 111, 163, 177/78, 224, 225.

Razzlogovanje: — 153.

Rebenburg pl.: 35.

Reifenstein, grad, gl. „Blagovna“.

Reiner (Rajner): — 171.

Reitz: 59.

Reka: — 186.

Republika, gl. „Demokratizem“.

Reš, župnik: — 106 (Pač Josip Reš, posvečen 1832).

Rezijanci: — 144.

„Ridl“ (Riedl) Ivan dr.: 14; — 177 (Rojen v Cmureku 1808, vseučiliški profesor pastoralne teologije v Gradcu, pozneje kanonik).

Rieger, poslanec: — 147.

Rigler Friderik: 34 do 36. (*1798 v Neubergu na Štajerskem, od 1823 profesor, od 1845 do 1851 ravnatelj mariborske gimnazije, od 1851 do 1863 dež. šolski nadzornik v Gradcu. L. 1848/49 je pospeševal uvedbo slovenščine na marib. gimnaziji. Let. Mat. Slov. 1880, 226. — Nekrolog v nekem izvestju graške gimnazije; gl. tudi „Dom in Svet“ 1901, 715. Rigler je navodno Muršca ministru Thunu priporočil, da ga je pozval na Dunaj k sebi ter mu poveril nadzorništvo na Hrvatskem. Žena Riglerjeva je bila iz rodbine Seiller, a v tej je Muršec prijateljski občeval, ker je bil en Seiller Murščev stanovski tovariš.)

Rižnar: — 81, 82, 88, 92; 150., 226.

„Robač“ (?Robič, Rogač?): 11.

Robič Matija dr., profesor: 55, 58, 71; — 92, 93, 110, 177, 215, 224, 227 (Gl. Razlagovo „Zoro“ 1852, 148).

Robida: — 112.

Rodič: — 224. (Neki Rodič Anton je bil okoli 1847 bogoslovec v Zagrebu.)

- Rogač, „profesor“ v Ptuj: 9 (Andreas R., „gewesener Privatlehrer“, umrl 5. jun. 1853.)
 Rogatec: — 220, 231.
 Romani: — slovar 81, 82.
 Romuni: — biblija 81, nadpis 229.
 Rošker Franjo: — 214.
 Rottek: — Staatslexikon 152.
 Rottmann, krčmar pri Sv. Marjeti na Pesnici: — 103 (Apih, Slov. in l. 1848, 167).
 Rozman Josip: 58.
 Rubin Davorin, bogoslovec: — 214. (Rojen v Središču 1817).
 Rudež: — njegova zbirka besed 158.
 Rudmaš Simon: — 164, 165. (Gl. Glaserjevo „Zgod.“ III. 154).
 Ruedl Fran: — 130, 179, 214, 240, 241. (Rojen pri Spodnji Kungeti, v bogoslovju 1 leto za Muršcem, pozneje župnik v Cmureku.)
 Runeč: cerkev na Runču 67 do 68 (Gl. „Novice“ 1847, 79).
 Rusi: — 73, 92, 95, 96, ruščina vseslovanski jezik 116, 118, ruska slovnica 199, „Die Slaven, Russen und Germanen“ 218, ruščina 230.

- „S.“ Josip: 19.
 Sabor, gl. „Zbor“.
 „Samouk“: — 227.
 Sanskrt: — 81, 90.
 Schäfer, Etymol.: — 81.
 Schell („Šell“): 10 (Gotovo dr. phil. Fran Schell, rojen pri Sv. Ilju v Slov. goricah 1815, bogoslovje dovršil 1840).
 Scheucher, postne propovedi: 32.
 Schissogg: 24.
 Schloisnigg, gl. Šlojsnik.
 Schlör dr.: — 108.
 Schmid Krištof: — 89, 90, 199, 230.
 Schocher, gl. Šoher.
 Schraffel, gl. Šrafel.
 Schreiner, političar: — 94.
 Schubert: — 211.
 Schwarzenberg, minister: — 78.
 Schwarzenberg, nadškof salcburški: 64, 65; — 74, 135.
 Sekovska škofija: 48, 55; Slovenci sekovske škofije 64, 65; „Vaš knezoškof“ 65; — 72, 74; sekovski konsistorij 109; 132; 135. Gl. „Šparavec“ in „Dominkuš A.“
 Sekvencije: — 174/175.
 Selak, Cafov „tetič“: — 84.
 Seljan: — 216, 217, „zemljoobraz“ 217, 219, 220, 227.
 Senior dr.: — 86.
 Senj: — 179, 182, 184 („Sladović“).
 Sevnica: — 138, 152.
 Simonič Dragotin Jos.: 10. (Prim. Meško-Simonič, Dr. Gregor Jožef Plohel, str. 110. sl. ?)
 Sinko Josip: — 191/192, 237 do 239.
 Sirola: — 110, 216.
 Sladović Mane: — 182 do 187 (Prim. „Sladojevič“ v „Zborniku Mat. Slov.“ 1900, 208. V pismih do Vraza imenuje Dav. Trstenjak Sladovića že l. 1839 — očitno je bil takrat v Gradcu. — Ko je prišel Muršec v Senj nadzorovat gimnazijo, so mu svečeniki tožili, da nimajo štipendij. Muršec je nato župnike v Gradcu pregovoril, da so Hrvatoma odstopili stare ustanovne maše, ter jih poslal večkrat Sladoviću, ki je pozneje bil župnik, a tudi v škofovo pisarno; a kancelar Babić ga je nekoč prav skregal, da so nekatere maše tako

slabo plačane in da jih težko odda, zato Muršec ni več pošiljal. [izvestje Gerte Gomilšakove].

Slanič: — 191², 192.

„Slava lepote“: — 220, 223.

Slavische Centralblätter, gl. Časopisi.

Slivnica: — 90, 110, 176.

Slomšek: 7; „Drobtinice“: 21 42, 47 do 60; 61, 63, 65, 66; — „škof Anton“ 74; 86 107; 110; 115; poslanec 139; „Blaže in Nežica“ 153; o razlogovanju 153; 199/200; 204; 213/214; 215; 216; 222.

Slovaki: — Nitra 219.

Slovani (gl. poedine slovanske narode): „Sloga slovanska“ 28; „pan-slavisti“ graški 29; 43; „Lipa slovanska“ 64; — „Društvo slavjansko“ v Gradcu 71 do 72; 205, 206, 209; Slovanski shod v Pragi, gl. Praga! — slavjanstvo v Gradcu 74, 80; Cafova vseslovanska slovnica 85, 88, 90; glasoslovje slovansko 90; „Slava“ 92; slov. shod v Pragi 94, 99; vseslovanščina 101; „Lipa slovanska“ 102; slov. kri 103; vseslovanska slovnica 108; nesloga slovanska 109; „pan-slavisti“ 109; povesti o slovanskem svetu 112; slovanstvo v Avstriji 114; cirilica „panslavistisch“ 115; slovan. slog 115, 119; ruščina vseslovanski jezik 116; gl. „Slavenski jug“ sub. „Časopisi“; literatura drugih Slovanov 121; zgodovina slovenska 121, 130; „slavj. pokolenje“ 131; slovanski poslanci 133; slovanski shod v Pragi 136 do 137 140, 141, 145 do 146; slovanske simpatije 140; Slovani, „reaktionäre Partei“ 141; slovanska stranka v drž. zboru v večini 147; Slovanov bodočnost 149; „Was ist des Slaven Vaterland?“ 149 do 150; Slovani centralisti 152; Slovani „hlapci“ 162; „majka Slava“ 178, 207; knjiga „Die Slaven, Russen u. Germanen“ 218; slovanstvo v Trstu 233; „Slavj. društvo v Trstu“ 234; slovanski jeziki na gimnazijah 234; Macun „panslavist“ 235; slovanski jezik v Požunu 237.

Slovar (Kočevarjev „jugoslovanski“): 20 do 23; 36 do 44; — Majer bi ga sestavil 116; Cafov 80, 81; (in še litovski, letski, romanski, bolgarski, staroslovenski, poljski Lindejev), Konradijev nemško-romanski 82; vseslovenski slovar 90; Janežičev nemško-slovenski 115, 160; zemljepisni 144; Miklošičev staroslovenski 157, 158, 159, 159¹, 172; slov.-nemški 158, 172; Murkov 80, 207, 212; Cafov slovar, 212; Mažuraničev „novi“ 212, 213; „Gajev“ 216; „slovník“ 217; Kočevarjev jugoslovanski („delo tijan do i“) 220, 221, 223; Drobničev 223, 224, 225, 226, 227, 229, 233. (O botanični terminologiji, ki jo omenja Caf v 1. svojem pismu, poroča Muršec v svoji avtobiografiji: „Napral sem [pri Sv. Miklavžu] nad jezer še one dobe nenatisnenih slovenskih besed in prislovic, ktere sem slovničarjem v Ljubljano, na Dunaj itd. razposlal. Tudi imena vsih tamošnih zelišč sem zvedel [prečrtane so tu besede: k vsaki njeno v škatlico pridjal — pa vse so se mi v prah zdrobile . . .] pa žali-bog ni znal za njihova latinska, tudi ni znal zeli praviloma sušiti — in ti trud je bil brez sadu, kterega bi se tam dalo dokaj nabrati večši glavi.“)

Slovenici: slovensko-hrvatska zajednica 5; časopis slovenski 7; slovenščina 10; murskopoljski 14; slovenska iskrenost 15; slovenski duhovniki 16; slovenske šolske knjige (Murko) in jezik v njih 26; slovenska narečja 36; slovensko uradovanje 44; potreba slov. književnosti za ljudstvo 45; narečje Slovenskih goric 57; vežbe v slovenščini v Celovcu in Gradcu 58; Slovenija v okviru Avstrije 62; Slovenci graške škofije 64, 65; slovenski kmetje blizu Ptuja in Radgone 66; slovenščina se uči 67; slovenstvo v marenberški okolici 70; — slovenska priloga „Karnioliji“ 72, (cfr. 205 „čas. slovenski“); peticija „Kaj bodemo Slovenci cesarja prosili?“ 72; slovenski

duhovniki 73; slovenska peticija 73; slov. deputacija z Dunaja 73; slov. jezik v pisarnah 73; „Goričko“ (= Slov. gorice) 74; inteligencija slov. 76, 77; slov. domovina 79, 80; slovenščina 79, 80; slov. Flora 84; „dobre glavice“ 89; vseslovenski knjižni jezik 90; Slovani žele knjig 90; „spodnji kraji“ marib. okrožja 94, 95; v Gradcu 96; štajerski 96, 100; vseslovenščina 101; slov. tiskovine 104; staroslovenska liturgija 108; „Slov. društvo“ v Ljubljani 113, 117; zedinjeni s Hrvati in Srbi 113; staroslovenščina 116; slovenščina v uradih in šolah 117; zgodovina slov. zemlje 118; slovenščina v Gradcu, Mariboru, Celju 119; slov. na Koroškem 120; pesem in napev slovenski iz „poganskih časov“ 122; Slovenci ogerski 132; slovenska imena graščin 135; Slovenci s Hrvati 138; slov. jezik v šoli in urade 141; štajerski Slovenci 141; Slovenci in slov. meje na Koroškem 141; Slovenci na slovanskem shodu v Pragi 145 do 146; Slovencev in Čehov taktika v drž. zboru 152; protest proti slovenskemu jeziku 152; Slovenci, raztreseni po Dunaju 153; slovenščina v šoli 154; ogerski Slovenci 158; slovenske latinske šole 165; „novokranjšina“ 168; slovenščina framskega župnika Korošaka 171; dunajski in graški Slovenci 172; slovenščina in pošta 173, 180; „staroslovensko“ pismo 195; slovenski naslovi na pismih 196, 197; slovenščina v Ptuj 204, 205; slovenski napis v Ptuj 206; slovenščina na mariborski gimnaziji 217; slovensko novinstvo 225; Slov. gorice 230, 232; na tržaški gimnaziji 234; vseslovenska deput. na Dunaj 235; slov. na normalni šoli v Gradcu 236.

„Slovenija“: — dunajska 93; 99; vzajemnost z graško 132 do 133; 134; 140; 141; 142; 143; 145; 149;

„Slovenija“: graška 5; — 93; 94; 96; 97; 98; nje pravila 100; 101; 105; 110; „slov. društvo“ 118; 126; prispevki za njo 130; 131; vzajemnost z Dunajsko 132 do 133; 137; 140, 141, 142; 149; prispevek za njo 150 do 151; pristop 154; 166; 173; se bavi z ilirščino 225, Drobničev rečnik 225, 226, 235, 236.

„Slovenija“, ljubljanski list: 64; 75; 76; 77, 79, 97, 105; 115, 116, 117, 145, 149, 154, 159, 162, 167, 168, 169/170, 234., 236, 237.

„Slovensko društvo“ ljubljansko: 143, 144, 145, 233., 235 do 237.

„Slovensko društvo“ goriško 140. „Slovensko društvo“ celovško: — 162; 163.

„Slovenija“ (zedinjena): — 73; 75; 99; 100; 117, 118, 139, 140, zemljevid „Slovenije“ 141, 143 do 145 (gl. Kozler); 146; 161, 162, 164.

Slovnica; Murkova 8, 27; šolska 39; Murščeva 60 do 62; Stranjškovi slovnikiški spiski 66, Murščeva 67; — sanskrtka 81; Gutschmannova 84; Pohlinova 84; Cafova vseslovanska 85, 88; Murščeva 88, 90; vseslovenska 90; nemško-slovenska 93, 98, 101, 105 do 106; Cafova obširna slovenska in vseslovanska 108; Murščeva 112, 122, 135; 233; Majarjeva 113, 114, „Pravila etc.“ Majerjeva 112 do 114, 115, 170, 226; Janežičeva „Grammatik“ 115; Muršec spisoval drugo slovnico? 118; slov. slovnica lat. jezika 118; Majarjeva vseslovanska 119; „uzajemna“ (Majerjeva) 120; „gramatikarji“ 123; Murščeva slovnica 149, 153, 169, 171; razzlogovanje 153; Miklošičeva staroslovenska 158, 159, 159; Miklošičeva „Bildung der Nomina“ 160; napake v slovnici, slogu 166; Lendovškova 190; ruska, staroslovenska 199; Murkova 204, 207, 212; Cafova „tabelarska“ 224; slovenske slovnice 234; slovenski slog 235, 236.

Smreker, Alojzij dr., poslanec: — 152, 156. (Apih, op. cit. 150 itd.)

Sonekar: 11.

Sorčič (Fran): — 63. (Glej Orožnovo op. cit. I. str. XVIII.)

Sovič: — 127. (Rojen 1821 pri Svetinjah).

Speckmoser (Ulrik), prof.; benediktinec v Mariboru: 34; — 83.

Spisje: — Majarjev „Spisovnik“ 113, 114, 115, 118.

Spritzey, gl. Spricaj.

Srbi: gl. Hrvati; srbska narečja 37; — srbski časopisi 72, 78; 205; edinstvo s Hrvati in Srbi 113; vojvodina srbska 118; srbska in ilirska večina v jugoslov. sekciji na slovanskem shodu v Pragi 146; srbsko označilo Miklošičevega staroslov. slovarja 157; „Srb“ Kurelac 170; „srbski“ jezik 170

Središče: 18 — 202.

Stadion: — 78, 79.

Stender: — 81.

Stepišnik (Jakob) dr.: 62. (Poznejši lav. škof).

Stibor Anton: — 214. (Pozneje cistercijanec v Reinu?)

„Stiria“ list: — 73, 97.

Stojan Mihael: — 181/182 (Rojen 1804 v Teharjih. Prim. „Jezičnik“ XXIV. 37/38, „Drobtinice“ 1865/66).

Stoos Pavao: — „Sokol hrvatski“ 227.

Stopfer: — 227, 229.

Strah Ivan, župnik v Marenbergu: 69/70. (Rojen pri Sv. Andražu v Slov. goricah, svečenik izza 1841).

Strah Juri: 67 do 69; — 139; 215. Spomladi 1842 je bil pravnik tretjega leta, torej je v jus vstopil l. 1839, a izvestno je tudi filozofijo študiral v Gradcu, zakaj Dav. Trstenjak ga že februarja 1839 imenuje v nekem dopisu Stanku Vrazu. „Strah Strašinski Juraj v Gradci“ je bil 1844 predplatnik na Krempljeve „Dogod“, l. 1846 „Strah kostnik pri Velki Nedli“ predplatnik „Novic“, a l. 1847 že kot „komisar v Loki na Štajarskim“. — Bil je zelo strog mož; železniški delavci, ki jih je nadzoroval, so ga radi njegove strogosti črtili in so se zarotili, da ga ubijejo. V neki noči so že mislili, da ga imajo, a oni, ki so se ga lotili, ni bil Strah, marveč učitelj iz Boštanj, ki je bil Strahu podoben; bilo je to na poti med Loko in Potočinom (Zoretom); ubogi učitelj je potem tri tedne pri Potočinu bolan ležal. — Dolgo je trajala obravnava z nekim ponarejalcem denarja, a ta se ni hotel vdati; nato pa ga je Strah stresel za rame in zahrul: „Jaz sem Tvoj krvavi sud, povej resnico!“ In zločinec je priznal. — Bil je velik, lep mož, okroglastega lica, z velikimi črnimi, kodrastimi lasmi, ki so bili kakor „pečna metla“... bil je menda Hrvat ali Srb, na pol „Turk“ pravi 86 let stari Ločan Jurkovič, ki ga je še poznal. V istini je bil ožji rojak Muršcevc, a sigurno pristaš ilirske ideje in prijatelj Hrvatov. „Er war ein nobler Herr, kein Knecht“ — energično je ustrahoval drhal, ki je na Zidanem mostu hotela napasti Ločane.)

Stranjšak Anton: 15, 16, 18 (odpove predplato na „Kolo“); 66 do 67; — 72; 226, 240. (* 1810 pri Mali Nedelji, posvečen 1838, nato dolga leta do 1860 kaplan pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah; † v Veržuju 1881. Njegovemu rodoljubju je posvetil Vraz pesem, ki je natisnjena v Kresu 1883, 42 do 43. Njegovi bivši učenci pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah pripovedujejo, da jih je tudi učil cirilico čitati in pisati).

Straža narodna: — 148.

Strobach, poslanec: — 147.

St(u)h(e)tz: 68. (Gotovo je to Juri Stuhlec rojen 1811 pri Sv. Juriju ob Ščavnici, predplatnik na Krempljeve „Dogod“.)

Stulli: 22, 36, 37, 38, 39, 42; — 221, 222.

Šafařík: „zemljovid“ 18; „ein Protestant in Prag“ 29; — 146; „zemljooобрази“ Šafaříkovi 218.

Sell, gl. Schell.

Šerf Anton: 16, 18 (Glaser, Zgod. II. 181).

Škofje (gl. Haulik, Rauscher, Schwarzenberg, Slomšek, Ožegović, Wiery): — 109, škof celovski 165.

Šlojsnik (Ivan, baron): — 168 (okoli 1846 deželnovladni svetnik v Ljubljani).

Šoher Anton: — 214.

Šola: slovenske šolske knjige za Štajersko, Kranjsko 26 do 27; šolska slovnica 39; Slomškova revizija šolskih knjig 57; nemška šola na Slovenskem 71; — „šolske konference“ 76; računici 86, 87; črkopis v šoli 86; 100; slovenske šole 102; šolski nadzornik 107; slov. jezik iz šol 109; nadzornik Gruber 109; učne knjige 109 (gl. „računica“, „čitanka“, „bukvar“, „spisje“, „slovnica“); 128; slovenščino v šoli 129, 141, 154; „Mali Blaže v prvi šoli“ 153; Vedež za šolsko mladost 154; šolska mladina v St. Ilju v Slov. goricah 154; Miklošič o našem šolstvu 156; slovenščina po gimnazijah 157, 160; nemški nadzornik slov. šol 161; šolska darila 165; slovenske latinske šole 165; vodstvo nemških šol v Beljaku 165; petje in šolniki 166; šolske knjige za hrvatske gimnazije 183, 186; pomorsko-trgovski zavod na Reki 186; nemarnost inteligence za šolstvo 186; „Pravopis po šolah“ 191; nova šola pri Sv. Bolfanku 191 do 192; šolske knjige v bohoričici 207; „Blaže in Nežica“ 213/214; 216; „Gospe Srca Jezus.“ 228, 228, knjiga „Bogočastje“ 229, šolski izpiti 229, „deutsch-wind. Erzählungsbuch“ 232, Macunovo „Cvetje“ 234, slovenščina na normalni šoli v Gradcu 236, v Požunu 237, šola pri Sv. Bolfanku v Slov. goricah. Gl. „Abecednik“, „Bukvar“, „Čitanka“, Učitelj“.

Šparavec Alojzij (Vekoslav): — 132, 142, 145/146. (L. 1838. je bil Vek. Šparavec filozof v Gradcu v 1. letu, gl. „Zbornik Mat. Slov.“ 1900, 208. L. 1845 je že med predplatniki „Novic“ kot grajšak v Studencu [= Studenicah]. Pospeševal je šolstvo [Weiß. Gesch. der österr. Volksschule II. 834]. Pozneje okrajni glavar v Čakovcu? Njegov oče je utegnil biti tisti Alojzij „Šparovitz“, ki je bil okoli 1834 kameralni oskrbnik in okrajni komisar v Maria Zelli. Naš Vekoslav je bil tudi med onimi, ki so za Vraza nabirali narodne pesmi, Glaser, Zgod. II. 185).

Šrafel: 17/18.

Štajerska: Mali Štajer 5; štajerska narečja 5; 15; Štajerci sotrudniki pri slovarju 36; — 86; Štajerec spisal prvo slov. slovnico 90; 98; dijaštvo 91; 94; 96; dež. zbor 99; 100; 114; v Prago 140; v Frankfurt 140; 141; 142; 143; Štajerska in slovanske težnje 164; 173; 180; štajerski dijaki 194; 208.

Šterman (Blaž): 46 do 223, 224. (Rojen l. 1822 pri Sv. Miklavžu poleg Ormoža).

Štipendija, gl. „Plohel“, „Ustanova“.

Šturm, poslanec: — 98, 99, 156. (Gl. Apihovo op. cit., 156.)

Šubert, gl. Schubert.

Šubic (Jos.) dr. v Celju: — 94. (Glaser, Zgod. III. 65; zagrebška „Luna“ 1838, št. 38.; moja brošurica „Das nationale Leben der Windischbüheln etc.“ str. 30*).

Šulek (Bogoslav); — 183.

„T.“: — 101.

Temnar, vrh pri Sv. Miklavžu poleg Ormoža: — 194.

Terminologija: — slovniška 112, komisija za terminologijo 168.

Thun Leo, grof, minister: — 107, 118, (156), 157, 159, 180.

Tolmin: — 141.

Tomaseo Nikola, gl. „Iskrice“.

Trnski Ivan: — 187/188 („Pred leti se je v Gradcu slikal križni pot za neko cerkev na Hrvaškem. Muršec je poprosil Trnskega za hrvatske napise“).

Trobojnica: — 91, nemška v Radgoni 129, 146.

Trojan, poslanec: — 147.

Trst: — 99, 114, 115, 117, 118; tržaški gubernij 140, škof Ravnikar 232.

Trstenjak Davorin: — 71 do 79; 83, 84, 89; 92; 94; 97, „Dravski Davorin“ 101; 118, 120, 126, 127, 205, 206, 209, 209₁, 214, 216, 219.

Trubar; 8.

Trumer dr.: 43. (Apih, Slov. in leto 1848, 167₁.)

Turban, frančiškan varaždinski: 23.

Turki: turske besede 40; — „Turk“ 127, „poturčin“ 131, „Türkenbund“ 131, 140/141, „puca od turske meje“ 196.

Tutek (Juri): 16, 215 (Rojen 1815 pri Sv. Križu poleg Ljutomera, dovršil bogoslovje 1840, pozneje dekan pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. Gl. Levstika, III. 282/283).

Twist Oliver: v češkem prevodu 45.

Učiteljstvo: „školnik“ malonedeljski 30; učitelj Vidovič 66 do 67; — učiteljska skupščina 77, učitelji „zoperniki vseh obnov ino grajanci domorodcev“ 100; shod učiteljev v Ptuju 105, v Slivnici 105; učiteljsko mesto v Gorjah 120; učitelji „speciale hominum genus“ 132; petje in šolniki 176, 132; učitelj pri Sv. Bolfanku (g. I. Reich) 238. Gl. „Šola“ in „Rozman“.

Uлага: sodruidnik pri slovarju 36. (Gl. Levstika, III. 282/283).

Ulepič dr.: — 167. (Gl. Apiha Slovenci in l. 1848, 151 itd.)

Uradi: nemški 44; — slovenski 73; „švabomanski pisarji“ 77; slovenščina v uradih 77; uradniki 78; Nemci 92; 95; slovenski 102; bivši uradniki 105; „Briefsteller“ za uradnike 116; pisarna na Bruneu 126; slovenski 128, 129; največji nasprotniki Slovencev 130; 132; slov. uradovanje nekaterih graščin 134; uradniki na Goriškem 140, slovenščina v urade 141; uradniki dvornega vojnega sveta pri Jelačičevi bakljadi 148; uradnik ki ne zna slovenski 161; uradniki iz celovškega Slov. društva 162, 163; Rak, predsednik celjskega okrožja 168; Chorinski 168, poštni 173; uradniki „überzählige“ 181; uradi slovenski 225; dopisi oblastnj 236. Gl. „Graščine“, „Komisarji“, „Oskrbniki“.

Urban Sv.: 10 do 201.

Ustava: — 78, 96; 103, 126, 133; ustavni odbor 151; 152; 167, štaterske dežele 169.

Ustanova: — 238; gl. „Plohel“.

Vakanović: — 107.

Varaždin: 9, 23; — 107, 127, 229.

„Vedež“, gl. „Mladinski spisi“.

„Vedež“ (Gutmanov): — 206, 207, 209, 209₁, 210, 213.

Vera: — 96, pravoslavna 108; „Freiheit der Kirche“ 118; Einspieler, uč. verozak. 120; verouk v šoli 120. Gl. „Cerkev“.

Verblach: — 198. (Pač Simon V., rojen v Jarenini 1808, dovršil bogoslovje 1833).

Verbnjak Josip: — 214. (Pač tisti, ki je bil rojen pri Sv. Juriju na Ščavnici 1820, bogoslovje dovršil 1846; prim. „Zbornik Mat. Slov.“ 1900, str. 246₂.)

Vidovič Josip, učitelj: 66/67; — 240₂. (Rojen 1826 pri Sv. Vidu poleg Ptuja, umrl v Gradcu kot ljudskošolski ravnatelj 1897; je sviral na vsa godala, na orgle umetniški; „was er auf der einfachen Schwegel“

pfeife, die er schon als Knabe daheim auf der Weide fleißig handhabte, hervorbrachte, erregte Bewunderung bedeutender Musiker“.
— Učil je tudi slovenščino na realki in 1853/55 na I. graški gimnaziji).

„Vila Bačka“: — 227.

Vinkovci: — 183.

Vinogradi: — pri Framu 170/171, Ijutomerski 217.

Vlah, poslanec: — 167.

Vodušek Matija, opat celjski: 55, 57, 60 do 66; — 73, 86, 122, 123, 139. (Glaser, Zgod. II. 197 itd.)

Vogrin Lovro, dr.: 10; — 72, 95, 96, 126, 131, 134 do 136, 204, 212, 214, 217, 219. (Glaser, Zgod. I. 24 itd.; „Slov. Narod“ 1870, 1. jan. sl., „Zbornik Mat. Slov.“ 1900, str. 178 itd. — Rojen 1809 pri Sv. Trojici v Slov. goricah, bogoslovje dovršil 1835.)

Vojaček Dragotin: — 225, 227/228. (L. 1847/48 v tretjem letu bogoslovja v Zagrebu.)

Vojska: — novačenje, vojaška diktatura 78, birokracija in vojašto 79, vojaštvo pri Jelačičevi bakladi 148, vojni minister 148, 152, s Hrvati 152, ranjeni vojaki polka Kinski 153.

Volitve: gl. „Frankfurt“, „Zbor“.

Volkmer: — 84, 204.

Voltiggi: 22, 36, 37, 38, 39; — 221.

Vondruška: 12. (Brezdvojbena cerkvenik mestne župe v Ptuj; zakaj 30. avg. je umrla v tem mestu Ana Vandruška, vdova mestnega cerkvenika, stara 74 let.)

Vorau, gl. Kramberger.

Vošnjak Ivan, dr.: — 153/154. (Gl. Orožna, Das Bistum I, str. XXII. do XXIII.)

Vraniczany Ambrož: — 226.

Vraz Stanko: njegova ideja 5, 12 („Stanjko“); 15; 18; „Glasi iz dubr. žer.“ 20, 21; Kremlnov učenec 28; za nov slovar 36, 38, 39, 44, 45, 46; — 72; 107, 112, 122, 136 do 137; podpredsednik na slov. shodu v Pragi 145; „več Srb“ 170; 174; izdajanje njegovih del 188; Vrazova slavnost 189; 194 do 231; „Lahi“ — Frasi 204, cfr. Dela V. 158, začetek pisma; Vrazove „Nar. pesmi“ 210, 227; njegova „Hvala nadvojvode Ivana“ 210, 230; „Glasi iz dubrave žer.“ 211, 212, 213, 214, 231; razpečavanje ilirskih knjig, gl. sub. „Ilirija“, Gradec; Vrazovo dolžno pismo za Kavčiči 215, 217; tajnik „Mat. Ilirske“ 224; 226; bolan 228; nameravani „Metuljček“ 230; literarno delo 231; „Gusle i tamb.“ 231, 241, 246.

Vrečar: — 224.

Vseučilišče: — 74, 234.

Vuk Štefanović: (slovar) 22, 36, 40; — 119; 170; 221.

Vukasović: — 224.

Vukašević, graničar: — 227.

Vukotinović Ljudevit: 33, 34; — 216, 224, njegova hči 228, 228.

Waicingner, gl. „Weizinger“.

Waser dr., kandidat za Frankfurt: — 77.

Wasserfall dr.: (Josip pl. Rheinhausenski): — 215. (Advokat v Gradcu, občinski svetnik).

Weber: 25.

Weichselstein, gl. „Dvor“.

Weiksel: 16. (Ivan W., rojen v Hočah 1810?)

Weinhandl Ignacij: 48; — 86, 88, 90. (Rojen 1807 pri Sv. Ani na Krambergu, bogoslovje dovršil 1837, pozneje ravnatelj knezoškofijske pisarne v Gradcu. Gl. Zapletal, Die Domkapitel usw. „Zbornik Mat. Slov.“ 1900, str. 257.)

- Weiz, gl. Razlag.
 Weizinger, knjigarna v Radgoni: 61; — 209.
 Welden: — 161.
 Wels: — 232.
 Wenedikt, knjigarna na Dunajn: — 149.
 Wenedikter Anton dr.: — 84 (Okoli 1845 „dr. in vlastnik graščine na Štajarskim“ predplatnik „Novic“).
 Werner, Henrijeta baronica: 32; — njena sestra in brat se učita slovensko 232, 240. (Muršec je graščaku ormoškemu (vitezu pl. Fridau) odgajal mlajša dva otroka, sina Frana in hčer Valerijo. Ena starejših sester Henrijeta se je poročila z baronom Wernerjem, druga pa z baronom Zchokom. „V.“ v Henrijetinem pismu je torej „Valerija“, „Z.“ pa po vsej priliki „Zchok“. „Ber.“ ali „B.“ je pa pač Valerijina odgojiteljica Bernhardina, neka „mrzla Angličanka“, katero je Henrijeta najela za odgojo svoje sestre.)
 Winter: — 81.
 Wickenburg, grof: 26/27; — 214.
 Wiederhofer: 34.
 Wiesenauer: 14.
 Wiery (Valentin): 65, 66. (Rojen v Šmarju v Lavant. dolini 1813, je l. 1858 postal škof krški. Orožen, Das Bisthum etc. I. str. XXI.)
 Windischgrätz, general: — 79.
 Winkler, zgodovinar: — 213.
 Wokaun: 34 do 35. (Fran W., pred 1846 oskrbnik v Sevnici? Vokaun, pek v Celju, „Novice“ 1848, str. 61?)
 Wolf: sotrudnik pri Slovarju 36; župnik pri Sv. Petru poleg Rogatca 139.
 Wolfhardt, knjigovez v Ptuj 61.
-
- Žadar, mesto: 42.
 Zagorje (Štaj.): — 99.
 Zagreb: 39, 43; — 99, 107 do 108; zagrebški vladika 109; 126; 127; 136, 209, 209., restavracija 215., 216; 219; knjigotrštvo 224, 226., 228; 229; lit. življenje 230; „narodni bal v Zagrebu“ 231, 233. — Gl. „Kišpatić“, „Trnski“, „Vraz“.
 Zakonik: — državni 157, 164; koroški, štajerski, kranjski 164; 165; 168; 169; nemški 226, 235.
 Zavrč: okrajno šolsko nadzorstvo 29.
 Zbor: deželni v Gradcu 43; hrvatski sabor 43; kandidati za državni zbor 69, volitve za državni zbor 69 do 70; — dve zbornici 73; kandidati za državni zbor 74, 75, 76; drž. zbor v Kromerizu 75, 76; dež. in državni 78; frankfurtski, kromejški 79; društva 95; zborovanje 98 do 99; dunajski 99; štaj. deželni 99; velika shodiša 103, deželni in državni 114, zborovanje Mat. Slov. 122; državni (bečki) 127; graški dež. 131; kromejški 131, državni 133; cerkveni v Celju 138, volitve za drž. zbor 138, 142; v Kromerizu 146; delovanje drž. zbora 147 sl.; 141 sl.; okret v drž. zboru 155/156, 162, 163; „zbor“ rodoljubnih mladeničev v Gradcu 175, drž. zbor 233. — Gl. „Frankfurt“, „Slovenija“, „Slov. društvo“, „Učiteljstvo“.
 Zgodovina: — slovanska 112, slovenska 121, 122; hrvatska 229.
 Zeiring: — 213.
 Zidani most: 68 do 69.
 Zoričić: — 113.
-
- Žabnica na Koroškem: — 114.
 Železnica: 69; 87; 137.
 Žemlja: „Sedem sinov“: 45.
 Židi: — 116.

Živec; — 167.

Župani: — 120, 128, „sodec v Pavl. vrhi“ 197/198.

Župe in sela: Anton Sv., Ana, Barbara, Braslovče, Brezje, Dobova, Dobrna, Duh, Florijan, Gorje, Gospa Sveta, Ilj, Jarenina, Jeruzalem, Juri, Kamca, Klöch, Lempah, Leskovec, Lovrenc. Marenberg, Marjeta, Martin, Mekotnjak, Mičiče, Miklavž, Negova, Ožbalt, Planina, Podčetrtek, Polenšak, Radeče, Radisel(o), Runeč, Slivnica, Temnar, Urban, Zagorje, Zavrč, Zidan most, Žabnica. — (Imena večjih krajev na dotičnem mestu.)

Žužek Simon: — 193.

Žužel Franjo, kaplan pri Sv. Marku v Zagrebu: — 225.

Popravki.

1. O pismu Klajžarjevem, ki je natisnjeno na str. 9., gl. str. 264.
Naknadno pojasnilo o 2., 3., 7. in 8. Klajžarjevem pismu glej str. 244., 244., 246., 246..
2. O pismu Matjašičevem, ki je natisnjeno na 22.—33 str., glej str. 248.
V istem pismu (na str. 23.) je tiskano: „Za izraditi ostale litere filologija! h bude mi treba čitati sve“, a moralo bi se glasiti: „Za izraditi ostale litere *e, f, g, h* bude mi treba čitati sve.“ Korekturna opomba „filologija!“, ki naj bi označila tip tiska za naštete črke, je pomotoma namesto njih prišla v tekst.
3. O Stranjšakovem listu, natisnjenem na str. 66.—67., glej 240.
4. Drugo pismo Sladovićevo (str. 184) je bilo pisano 28. februarja.

Vsebina.

	Stran
Uvod	5—6
Pisma pisana Muršcu	6—194
Pisma, ki jih je pisal Muršec	194—239
Kazala:	
1. Pregled razporedbe	240—242
2. Pisci pisem, oz. adresati v abecednem redu	242—243
3. Vsa poedina pisma v kronološkiem redu	243—253
Epilog	253
4. Kazalo stvari in imen	253—280
Popravki	280

